

Jelentés

a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság

2022. évi szakmai tevékenységéről

Sarród, 2023. március 31.

Kulcsárné Roth Matthaëa
igazgató

A jelentést elfogadom.

Balczó Bertalan
helyettes államtitkár

Összeállították:

Kulcsárné Roth Matthaea igazgató
Fersch Attila általános igazgatóhelyettes
Lukács Szilvia gazdasági igazgatóhelyettes
Dorogman Csilla osztályvezető
Geréné Földvári Aranka osztályvezető
Nyul Jenő mb. osztályvezető
Pellinger Attila osztályvezető
Szabó Csaba tájegységvezető
Tatai Sándor tájegységvezető
Váczi Miklós tájegységvezető
Kugler Péter őrszolgálat-vezető
Babos Attila szakreferens
Balogh Márta szakreferens
Barna Csilla szakreferens
Burda Brigitta szakreferens
Edviné Káldi Katalin szakreferens
Farkas Cintia szakreferens
Felber Péter területfelügyelő
Füzi Sándorné szakreferens
Goda István szakreferens
Gulyás Csenge szakreferens
Gunics Zoltán területfelügyelő
Horváth-Nagy Bianka tenyésztésvezető
Husvéth Béla területfelügyelő
Kapui Jánosné titkárságvezető
Keresztes Kristóf szakreferens
Kiss Zsuzsanna szakreferens
Dr. Kurali Anikó szakreferens
Lendvai-Pintér Enikő
Mészáros Krisztina szakreferens
Mogyorósi Sándor területfelügyelő
Peiml Piroska területfelügyelő
Szalai Imre szakreferens
Szalai Sára szakreferens
Szakálné Gecsei Mónika szakreferens
Dr. Szita Renáta szakreferens
Takács Gábor szakreferens
Udvardy Ferenc területfelügyelő
Zsidy Ákos szakreferens

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	3
1. Bevezetés.....	7
2. Személyi állomány	9
3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi	10
3.1. Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai	10
3.1.1. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék)	10
3.1.2. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesíteni tervezett (védelemre tervezett) területek (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék).....	11
3.1.3. „Ex lege védett” természeti területek:.....	11
3.1.4. „Ex lege” védett természeti értékek (barlangok)	12
3.1.5. Natura 2000 területek	12
3.1.6. Nemzetközi jelentőségű területek	13
3.1.7. Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei (köztük a földtani alapszelvények, földtani képződmények) 14	
3.2. Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek.....	15
3.2.1. Védett mesterséges üregek.....	15
3.3. Egyéb, speciális területi kategóriák:.....	15
Erdőrezervátum.....	15
Nemzeti Ökológiai Hálózat	15
3.4. Magas Természeti Értékű Területek.....	16
4. Kutatás és monitorozás	17
4.1. Kutatás.....	17
4.2. Monitorozás	19
4.2.1. A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó országos monitoring vizsgálatok	20
4.2.2. A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó helyi monitoring vizsgálatok.....	29
4.2.3. A KEHOP 4.1.0-15-2016-00013 (Hanság KEHOP) projekthez kapcsolódó vizsgálatok	31
4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként	41
4.4. Jelentési kötelezettség (EU, nemzetközi egyezmény, nemzetközi szervezet)	41
5. Természetvédelmi kezelési tevékenység	43
5.1.A) Természetvédelmi kezelési tervek.....	43
5.1.B) Natura 2000 fenntartási tervek és céldokumentumok.....	44
5.2. Élőhely-fenntartás, kezelés (élőhelyek és területegységek szerinti bontásban)	45
5.2.1. Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások	45
5.2.2. Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése.....	47

5.3. Élőhely-rehabilitáció.....	47
5.4. Fajmegőrzési tevékenységek (fajok és élőhelyek szerinti bontásban, feltüntetve a helyszínt). 50	
5.4.1. A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások	50
5.4.2. Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése.....	51
5.4.3. Védett fajokkal kapcsolatos illegális cselekmények észlelése.....	56
5.4.4. Védett és közösségi jelentőségű fajok kártételei	57
5.5. Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenységek.....	59
5.6. Természetvédelmi mentőtevékenység	60
6. Saját vagyonkezelésű területeken folyó tevékenység.....	62
6.1. Területvásárlások, kisajátítások adatai	62
6.2. Génmegőrzés.....	65
6.2.1. Génmegőrzési tevékenység ismertetése állatok esetében	65
6.2.2. Egyéb állatállomány, kezelésük.....	69
6.2.3. Génmegőrzési tevékenység ismertetése növények esetében	70
6.3. Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése	70
6.4. Vadászterületeken folyó vadállomány szabályozás	72
6.5. Halgazdálkodási vízterületek.....	73
6.5.1. Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek.....	74
6.5.2. Védett természeti területen található halastavak	75
A Hanságban a Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területe 2007. óta halastó művelési ágban van, amely a magyar állam tulajdonában, a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében van.	
6.5.2. Védett természeti területen található halastavak	75
7. Tájvédelem	76
7.1. Egyedi tájértékek (településenkénti kimutatás, változások).....	76
7.1. Egyedi tájértékek (településenkénti kimutatás, változások).....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
7.2. Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben	78
7.3. Településrendezési eszközök és területrendezési tervek, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet véleményezése, közreműködés az elkészítésben, adatszolgáltatás.....	78
7.4. Tájképvédelmi övezetek módosítása	80
7.5. Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások.....	80
8. Projektek	81
9. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység	90
9.1. Az Igazgatóság ügyiratforgalma	90
9.1.1. Szakvéleményadás/adatközlés/jogsegély a hatóságok számára (természetvédelmi-, környezetvédelmi-, erdészeti-, földügyi hatóság, önkormányzat, MVH stb. bontásban).....	90
9.1.2. Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek	90
9.1.3. Jelentési feladatok a Minisztérium számára: természetvédelmi szakmai főosztályok, Költségvetési, HEO stb. bontásban	91

9.1.4. Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés	91
9.2. Szabálysértés	92
9.3. Természetvédelmi bírság	92
9.4. Büntető ügyek	92
9.5. Polgári perek.....	92
10. Természetvédelmi Őrszolgálat	93
10.1. Alapadatok	93
10.1.1. Személyi feltételek	93
10.1.2. Technikai felszereltség, őrszolgálati irodák.....	94
10.1.3. Polgári természetőrök	95
10.2. Feladatellátás	95
10.2.1. Hatósági feladatellátás	95
10.2.2. Együttműködés más hatóságokkal.....	96
10.2.3. Nem hatósági feladatok ellátása	96
11. Költségvetés és vagyon	97
11.1. Kiadások (területkezelésre, védett természeti területek, nem védett Natura 2000 területek)	97
11.2. Bevételek (<i>forrás: költségvetési, EMVA, KEOP, LIFE, IPA, ETE, stb. saját termékekből, védjegyes termékekből származó bevételek</i>).....	97
11.3. Vagyon.....	99
11.3.1. Befektetett eszközök	99
11.3.2. Forgóeszközök	101
11.4. Épületek.....	101
11.5. Eszközök	103
12. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok	104
12.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra.....	104
12.1.1. Látogató- és oktatóközpont	105
12.1.2. Tanösvények.....	106
12.1.3. Egyéb bemutatóhelyek.....	108
12.1.3. Egyéb bemutatóhelyek (pl. tájházak, arborétumok, geológia, barlangi bemutatóhelyek)	108
12.1.4. Természetiskolai minősítésre felterjesztett helyszínek	109
12.1.5. Szálláshelyek.....	109
12.1.6. Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények	111
12.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások.....	111
12.2.1. Szakvezetéses túrák, speciális túrák (pl. fotós túrák, kalandtúrák).....	112
12.2.2. Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvények.....	112
12.2.3. Természetiskolai minősítésre felterjesztett programszolgáltatás	113
12.2.4. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások.....	114
12.2.5. Kiadványok	115

12.2.6. Látogatóstatisztika	116
12.2.7. Környezeti nevelési statisztika	118
12.3. Társadalmi kapcsolatok	122
12.3.1. Nemzeti Parki Termék Védjegyrendszer működtetése, pályázati eredmények, programok bemutatása.....	122
12.3.2. Natúrparkokkal való kapcsolat	122
12.3.3. Kommunikáció – hírlevelek, honlapok, rendszeres kiadványok.....	123
12.4. Tervezett fejlesztések.....	124
12.5. Együttműködési megállapodások	125
12.5.1 Oktatási intézmények.....	125
12.5.2 Turisztikai szolgáltatók	127
12.5.3 Fotós leshelyek	127
12.5.4 Bringás vándortábor.....	127
12.6. Fontosabb események	127
13. Közfoglalkoztatás.....	129
14. Belföldi és külföldi együttműködés	129
15. Ellenőrzés	133
16. Éves munka összefoglalása.....	134
17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (munkaterv), külön részletezve a tervezett pályázatok ütemezését és megvalósítását.	137

1. Bevezetés

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság egy eredményes esztendő tudhat maga mögött, annak ellenére, hogy a tavalyi éve rányomta bélyegét az energia-vészhelyzet, és a fűtési időszakban számos objektumunkat (látogatóközpontot, erdei iskolai bázist, bemutatóhelyet, szálláshelyet, irodaépületet) kellett átmenetileg bezárunk.

Úgy vélem, hogy a tavalyi évben a nehézségeink ellenére elért eredményeink magukért beszélnek: tucatszámú sikeres európai uniós projekt, növekvő biodiverzitás, az élőhelyek gyarapodása, védett állat- és növényfajok egyedszámának emelkedése, elkötelezett, lelkes vezető és beosztott személyi állomány fémjelzi tavalyi sikereinket.

Igazgatóságunk a kisebb-nagyobb nehézségek ellenére is eredményesen szervezte a korábban megkezdett, 2014-2020 időszakra vonatkozó európai uniós projektek végrehajtását, illetve befejezését (KEHOP, INTERREG és LIFE projektek). Mindezek mellett megkezdjük az új programozási időszak (2021-2027) EU-s pályázataira a felkészülést (KEHOP+, INTERREG projektek), így az Agrárminisztérium segítő egyeztetése mellett kialakultak elképzeléseink arról, hogy mely feladatainkhoz tudunk EU-s pályázati lehetőséghez jutni. Külön kell szólni arról, hogy egy kiemelt RRF pályázat keretében egy jelentős léptékű vizes élőhelyfejlesztési – vízviszataratási projektet indítottunk a Hanságban (ennek befejezése várhatóan 2025-ben lesz).

Természetvédelmi őrszolgálatunk a védett természeti területek és értékek védelme során eredményesen együttműködött a különböző hatósági szervezetekkel. Kiemelt feladatként őriztük a tavaszi tőzike virágzását a csáfordjánosfai erdőben, a hóvirágot a Szigetközben, a medvehagymát a Fertő-melléki dombsoron. Hétvégi ügyeletet láttunk el a Fertő és a Hanság védett területein. Őreink ellenőrizték a zöldhatóság határozataiban foglaltak betartását, részt vettek idegenforgalmi, oktatási tevékenységünk végzésében, monitoring feladatokat láttak el a védett területeken, biztosították rendezvényeinket. Nagyon hasznos konfliktus kezelő tréningen is részt vettek az őrök.

Az ökoturisztika és a környezeti nevelés területén dolgozó munkatársaim tavaly számos rendezvényen (workshopok, kiállítások, szakmai találkozók, stb.) vettek részt, képviselték és népszerűsítették a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóságot és természeti értékeinket. 2022-ben 4 fogadóhelyet, szálláshelyeket üzemeltettünk, bentlakásos erdei iskolai és tábori programokat bonyolítottunk le.

Itt azonban szólnunk kell arról, hogy a Fertő vízszintjének csökkenése miatt 2022-ben nem tudtuk elindítani a korábban népszerű szolárhajós programjainkat. Ezt kompenzálандó, lehetőségeink szerint fokoztuk a kenus fertői programkínálatunkat.

Vagyongazdálkodási tevékenységünk most már évek óta teljes mértékben alárendelt a természetvédelmi céljainknak. Régi magyar háziállat-állományunknak a területeink természetvédelmi eltartó-képességéhez történő igazítása (csökkentése) 2022-ben befejeződött. Ezentúl már csak kisebb kiigazítások várhatóak az állatállományok létszámában, illetve az állataink korösszetételének javításában.

Olyan saját vagyonkezelésben lévő területeinket vontunk be a természetvédelmi fenntartó munkánkba úgy a Fertő-tájon, mint a Hanságban, amelyek a KEHOP projektjeink eredményeként kerültek közelebb eredeti természetességi állapotukhoz.

A tavalyi rendkívül száraz aszályos időjárás ellenére úgy tűnik, hogy sikerült megfelelő mennyiségű jó minőségű szálas takarmányt is előállítanunk védett területeinken úgy, hogy mindez együttesen szolgálta kaszálóink biológiai sokféleségének megőrzését is, teljes mértékig megfelelően az ökológiai gazdálkodás korlátaiból adódó nem kevés kihívásnak. Megjegyzendő, hogy a keleti országrészben lévő, tavaly különösen nagy takarmányínségnek kitett nemzeti parkjainknak is tudunk korlátozott mennyiségben jó minőségű hansági szálas takarmányt biztosítani.

A 2022. év során is részt vettünk nemzetközi természetvédelmi szervezetek munkájában (EUROPARC FEDERATION, DANUBEPARKS ASSOCIATION, EUROPEAN GREEN BELT ASSOCIATION). Az osztrák nemzeti parki partnerünkkel, a Nationalpark Neusiedler-See – Seewinkellel és a Fertői Biológiai Állomás

munkatársaival pedig hagyományosan szoros és eredményes szakmai együttműködést folytattunk tavaly is. Kiemelendő, hogy tavaly májusban a Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel által szervezett EUROPARC FEDERATION közgyűlés programjait kollégáink közmegelegedésre segítették színvonalas terepi programokkal a hazai nemzeti parki területeken, valamint a közelebbi tájvédelmi körzetekben (Soproni TK, Szigetközi TK). Külön meg kell említeni azt, hogy az EUROPARC FEDERATION tavaly fejezte be a közös határon átnyúló nemzeti parkunk minősítését, amit kiválóak talált és egy oklevéllel ismert el.

2023. évben szeretnénk továbbvinni tavalyi eredményeinket. Mindezek mellett fontos célunk a közönségkapcsolataink minőségi fejlesztése, valamint őshonos háziállat-állományunk korösszetételének további javítása.

Bevezetőm zárásaként szeretnék köszönetet mondani munkatársaimnak a védett természeti értékek megőrzése során kifejtett áldozatos munkájáért, valamint az Agárminisztérium vezetésének, kiemelten a Természetvédelemért Felelős Államtitkárság vezetőinek és munkatársainak azért a sokrétű támogatásáért, amellyel munkánkat segítette a tavalyi évben mindannyiunkat sújtó közismert gazdasági-pénzügyi nehézségek ellenére is.

Sarród, 2023. március 31.

Kulcsárné Roth Matthaea
igazgató

2. Személyi állomány

1. táblázat: Az FHNPI személyi állományának összetétele

1. A nemzeti park igazgatóságok részéről a védett természeti területek és a Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán foglalkoztatottak száma (fő)	
1.1. Kormánytisztviselők	64
1.2. Szerződéses munkavállalók	0
1.3. MTv munkavállalók	36
2. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán alkalmazott közfoglalkoztatottak száma (fő)	
0	
3. A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi kezelése kapcsán az igazgatósággal írásos megállapodás alapján együttműködő vállalkozások érintett munkavállalóinak becsült száma (fő)	
3.1 Turisztikai szolgáltatók	5
3.2. Megbízott tervező/kivitelező vállalatok	20
3.3. Gazdálkodók, mezőgazdasági, erdészeti vállalkozások	10
3.4. Egyéb	10

3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi

A Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti területeket tartalmazó nyilvántartási részének felülvizsgálata és aktualizálása, a védetté nyilvánító/védettséget fenntartó jogszabályok mellékleteiben szereplő ingatlanok adatai és a TIR nyilvántartásában szereplő ingatlan adatok közötti ellentmondások megszüntetése, azok térképi fedvényeinek pontosítása az állami ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázis és tulajdoni lapok segítségével folyamatosan történik. Az ellenőrzéseket és javításokat általában a fenntartási tervek készítésével/felülvizsgálatával összekötve végezzük, így 2022-ben folytattuk a Hanság és a Szigetköz adatainak ellenőrzését.

3.1. Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek és ezek változásai

2. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek összesítő adatai

Működési terület (ha)	409534					
	Védett természeti terület		Ebből fokozottan védett (ha)	Változás a tárgyévben (ha)	Védelemre tervezett	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)			Száma (db)	Kiterjedése (ha)
Nemzeti park	1	23 880,16	7 659,46	0	1	58
Tájvédelmi körzet	3	22 999,94	2 224,70	0	3	6349
Természetvédelmi terület	9	302,30	0	0	1	0
Természeti emlék						
Összesen	22	47182,40	9884,1619	0	15	6407

3.1.1. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti terület (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék)

Az Igazgatóság területén 2022-ben új természetvédelmi terület nem került kialakításra és védelem feloldására sem került sor.

3. táblázat: Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett természeti területek adatai

Név	Törzskönyvi szám	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	238/NP/91	23880,1643	7659,4587
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet	253/TK/92	8271,5081	63,8697
Soproni Tájvédelmi Körzet	40/TK/77	5046,7336	734,2594

Név	Törzskönyvi szám	Kiterjedése (ha)	Ebből fokozottan védett (ha)
Szigetközi Tájvédelmi Körzet	187/TK/87	9681,6974	1426,5741
Soproni Botanikus Kert Természetvédelmi Terület	169/TT/78	17,2064	0
Liget-patak menti Természetvédelmi Terület	302/TT/06	27,3223	0
Ikva-patak menti Természetvédelmi Terület	304/TT/06	18,0385	0
Bécsi-domb Természetvédelmi Terület	303/TT/06	7,8512	0
Pannonhalmi Arborétum Természetvédelmi Terület	81/TT/63	25,6133	0
Ebergőci láprét Természetvédelmi Terület	324/TT/12	48,8905	0
Iváni szikesek Természetvédelmi Terület	325/TT/12	96,2737	0
Várbalogi héricses Természetvédelmi Terület	328/TT/12	50,0080	0
Nagyecenki hársfasor Természetvédelmi Terület	7/TT/42	11,0929	0
Összesen:		47182,4002	9884,1619

3.1.2 Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesíteni tervezett (védelemre tervezett) területek (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék)

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területén jelenleg öt védetté nyilvánítási eljárás (országos jelentőségű) zajlik. Ezek közül négy meglévő országos jelentőségű védett természeti terület bővítésére irányul, egy pedig új természetvédelmi terület (Pihenőkereszt TT) kialakítására (korábban az FHNP bővítését képezte). A védelemre tervezett területek kiterjedése 6407 hektárról 6403 hektárra csökkent. Ennek oka, hogy a Fertő-Hanság Nemzeti Park II. bővítéséből kiemelt Pihenőkereszt TT esetében a védetté nyilvánítandó terület az M85 autópálya megépítése miatt 4 hektárral csökkent.

4. táblázat: A működési területen található védelemre tervezett területek összefoglaló adatai

Név	Terület (hektár)	Ebből átminősítés (hektár)	Védetté nyilvánítás helyzete
Pihenőkereszt TT létrehozása	13		Előkészítés alatt
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	41	0	Előkészítés alatt
Soproni Tájvédelmi Körzet bővítése II.	5	0	Előkészítés alatt
Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet bővítése	440	0	Átdolgozás alatt
Szigetközi Tájvédelmi Körzet bővítése	5904	446	Előkészítés alatt
Védelemre tervezett összesen:	6407	446	

3.1.3. „Ex lege védett” természeti területek:

Az ex lege védett természeti területek, közül a szikes tavak, a kunhalmok, a földvárak, a források és a víznyelők számában és állapotában 2022-ben nem történt változás.

5. táblázat: Az ex lege védett természeti területek fontosabb adatai

Ex lege védett természeti területek	Egyedi jogszabállyal védett természeti területen elhelyezkedő		Egyedi jogszabállyal védett természeti területen kívül elhelyezkedő	
	Száma (db)	Kiterjedése (ha)	Száma (db)	Kiterjedése (ha)
lápok	585	~4594	24	675
szikes tavak	1	31 000	0	0
kunhalom	0	0	18	78,7
földvár	7	59	3	6,8
forrás	16	-	11	-
víznyelő	0	0	0	0

3.1.4. „Ex lege” védett természeti értékek (barlangok)

A működési területünkön ismert barlangok számában (18) nem történt változás. Az év során elkészült az Ottó-barlang és a Ferenc-barlang LIDAR alapú 3D felmérése.

3.1.5. Natura 2000 területek

A Natura 2000 területek kiterjedése 2022-ben sem változott, a szokásos éves felülvizsgálat során frissítettük az egyes területek adatlapjait (SDF). Az idei évben az elmúlt évek kutatásai alapján igyekeztünk teljes felülvizsgálatot végezni és minden terület adatlapján történtek jelentősebb módosítások.

A Natura 2000 területet jelző kiegészítő táblák részben kihelyezésre kerültek, másik részük elhasználódás, vagy rongálás miatt cserére szorul. A táblák pótlása, illetve cseréje folyamatos.

6. táblázat: A Natura 2000 területek összesített adatai

Terület kódja és megnevezése	Terület (ha)	Kihelyezett tábla (db)	Területet érintő tanösvény vagy látogatóközpont megvalósulása (db)	Élőhely-rekonstrukció (ha)	Területet érintő projektek száma (db)
HUFH10001 Fertő-tó	8703,86		1	1257	3
HUFH10004 Mosoni-sík	13209				
HUDI20001 Ácsi-gyep	6,99				
HUFH20001 Rábaköz	6143,25				1
HUFH20002 Fertő-tó	11316		1	317	3
HUFH20003 Fertőmelléki- dombsor	2540,47			3	1
HUFH20006 Dudlesz-erdő	1092,66			8	1
HUFH20007 Péri repülőtér	213,96				
HUFH20008 Pannonhalmi-dombság	7554,92				
HUFH20009 Gönyűi- homokvidék	2021,77			30	2
HUFH20010 Répce- mente	746,75				1
HUFH20011 Rába	4379,37				1
HUFH20012 Soproni- hegység	5331,46				1
HUFH20013 Határmenti- erdők	2246,97				1
HUFH30004 Szigetköz	17184,9	2		14	2
HUFH30005 Hanság	13557,4			338	2

3.1.6. Nemzetközi jelentőségű területek

Világörökségi területek

A működési területünkön található „Fertő/Neusiedl See kultúrtáj” és az „Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete” világörökségi terület. 2021-ben kezdődött el a határon átnyúló „Fertő/Neusiedl See kultúrtáj” közös osztrák-magyar világörökségi kezelési tervének elkészítése, osztrák koordinációban. A magyar oldalról a Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesület koordinálja a munkát, Igazgatóságunk közreműködött a természeti értékeket érintő feladatokban 2022-ben.

Bioszféra Rezervátumok

A Fertő tó BR esetében 2022-ben nem történt változás.

Igazgatóságunk képviselte magát az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság MAB (Man and the Biosphere) Szakbizottságának éves ülésén 2022. november 2-én, melyre az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottságról szóló 299/2021. (VI. 1.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdésének b) pontja, illetve ugyanezen szakasz (3) bekezdése alapján került sor az Agrárminisztériumban, Budapesten.

A Bioszféra-rezervátumok Nemzetközi Napja alkalmából november 5-én ingyenes, az Igazgatóság által szervezett, szakvezetett túrán ismerkedhettek meg a résztvevők a Fertő Bioszféra Rezervátum szikes élőhelyeivel és területére jellemző endemikus állat- és növényfajokkal. A nemzetközi nap célja az volt, hogy felhívja a figyelmet az emberi tevékenység és a természeti erőforrások megőrzése közötti egyensúly megteremtésének szükségességére, egyúttal hangsúlyozza a világ bioszféra-rezervátumainak vezető szerepét ezeknek a céloknak az elérésében.

Ramsari területek

Igazgatóságunk védett területei közül a Fertő 1989. óta, míg a Nyirkai-Hany 2006. óta része a Ramsari Egyezmény által védett nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyeknek.

7. táblázat: Nemzetközi jelentőségű területek összefoglaló táblázata

	Név	Azonosító	Kiterjedés (ha)	Alapítás éve
Ramsari területek	Fertő tó	3HU011	8433	1989
	Nyirkai- Hany	3HU024	416	2006
Összesen			8849	
Bioszféra rezervátum	Fertő tó		23193	1979
Összesen			23193	
Világörökség	Fertő/Neusiedlersee kultúrtáj		13736	2001
	Az Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság		8	1996
Összesen			13744	

8. táblázat: A nemzetközi jelentőségű területek összesített adatai

Terület megnevezése	Kihelyezett tábla (db)	Területet érintő tanösvény vagy látogatóközpont megvalósulása (db)	Élőhely-rekonstrukció (ha)	Területet érintő projektek száma (db)
Fertő tó Ramsari Terület		1	1257	3
Nyirkai-Hany Ramsari Terület			5,1	2
Fertő tó Bioszféra Rezervátum		1	1257	3
Fertő/Neusiedlersee kultúrtáj Világörökségi terület		1	1257	3
Az Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság Világörökségi terület				

3.1.7. Országos jelentőségű védett természeti területek speciális természetvédelmi kezelési tervű, meglévő és tervezett részterületei (köztük a földtani alapszelvények, földtani képződmények)

A földtani alapszelvények és földtani képződmények védetté nyilvánításáról és természetvédelmi kezelési tervéről szóló 55/2015. (IX. 18.) FM rendelet alapján a működési területünkön országos jelentőségű védett természeti területen jelenleg 9 védett földtani alapszelvény vagy földtani képződmény található. Az elmúlt években 11 földtani alapszelvény/képződmény felmérését végeztettük el és készítettük elő a védetté nyilvánítást.

9. táblázat: Védett földtani alapszelvények és földtani képződmények

Azonosító	Település, alapszelvény neve	Védett terület megnevezése	Földtani kor	Terület
M-23	Sopron (Brennberg), Ó-Hermesz kavicsbánya	Soproni TK	Miocén	0,74
M-24	Ágfalva, Felső-Tödl alapszelvény	Soproni TK	Miocén	0,19
Pz-18	Sopron, Récényi úti kőfejtő	Soproni TK	Paleozoikum	0,2283
Pz-19	Sopron-Brennbergbánya, Kovács árok	Soproni TK	Paleozoikum	0,2512
Pz-21	Sopron, Gloriette	Soproni TK	Paleozoikum	0,1298
Pz-23	Sopron, Vöröshídi kőfejtő	Soproni TK	Paleozoikum	0,3467
Pz-24	Sopron-Brennbergbánya, Kőbérc-orom	Soproni TK	Paleozoikum	0,3603
Pz-50	Sopron, Nándor-magaslat északnyugati földtani alapszelvény	Soproni TK	Paleozoikum	0,0461
Pz-20	Sopron, Nándor-magaslat nyugati földtani alapszelvény	Soproni TK	Paleozoikum	0,8731

3.2 Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek

3.2.1. Védett mesterséges üregek

Az év során folytatódott a védelemre tervezett mesterséges üregek felmérése. Az igazgatóságunk működési területén két ilyen mesterséges üreg van (Breuer-táró Brennbergbánya, Szent István akna lőportároló). A brennbergi üreg még egyeztetési folyamatban van. Mindkét mesterséges üreg a Soproni Tájvédelmi körzet területén fekszik.

10. táblázat: Terület nélkül értékek összefoglaló táblázata

Objektum	Nyilvántartott összesen (db)	Ebből a tárgyévben nyilvántartásba vett (db)
Forrás	27	0
Barlang	16	0
Víznyelő	0	0
Kunhalom	33	0
Földvár	14	0

3.3. Egyéb, speciális területi kategóriák:

Erdőrezervátum

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található erdőrezervátumokat a 13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet hirdette ki. A működési területen 4 erdőrezervátum található, amelyek összes kiterjedése 695,71 ha, ebből 242,82 ha a magterület, amely fokozottan védettnek minősül.

Az erdőrezervátum hálózatban 2022-ben nem történt változás. A Soproni Egyetem az Agrárminisztérium megbízásából elvégezte az Erebe-szigetek faállomány felmérését.

11. táblázat: Erdőrezervátumok a működési területen

Név	Terület (ha)	Magterület területe (ha)	Kihirdetés éve	Kihirdető jogszabály
Bikafej	285,62	74,51	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Dombos-ház	287,59	83,21	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Erebe-szigetek	64,4	64,4	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Hidegvíz-völgy	58,1	20,7	2000	13/2000. (VI. 26.) KöM rendelet
Összesen	695,71	242,82		

Nemzeti Ökológiai Hálózat

Nemzeti Ökológiai Hálózat esetében kisebb korrekciók történtek csak 2022-ben. Az ökológiai folyosók területe 3 hektárral csökkent, a puffertterület kiterjedése 3 hektárral nőtt az átsorolások miatt. A módosítások az országos állományban átvezetésre kerültek.

12. táblázat: Az ökológiai hálózat kategóriáinak kiterjedése a működési területen

Kategória	Kiterjedés (ha)
Magterület	70467
Ökológiai folyosó	28111
Pufferterület	46012
Összesen	144590

3.4. Magas Természeti Értékű Területek

A Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT) a korábbi Érzékeny Természeti Területek felülvizsgálatával jöttek létre 2009-ben. Az igazgatóság működési területén három MTÉT került kijelölésre. A Mosoni-sík MTÉT, mely a korábban (2003) kijelölt Mosoni-sík ÉTT-ből jött létre. Teljes területe 20983 ha, ebből támogatható 18132 ha. A Hanság-MTÉT 2009-ben jött létre, ennek területe 41676 ha, ebből támogatható 29007 ha. A Fertő MTÉT 2015-től működik, teljes területe 23289 ha, ebből támogatható 10444 ha. A 2021. évi felülvizsgálat során az MTÉT-ek lehatárolása nem került módosításra.

A 2015-2020-ig tartó agrártámogatási időszak lejártával, egy átmeneti időszakban a gazdálkodóknak lehetőségük nyílt folytatni az Agrárkörnyezetgazdálkodási támogatási programon belül az MTÉT célprogramokat is. 2021. októberében pedig már az új támogatási rendszer (új Közös Agrárpolitika) szerinti AKG és MTÉT célprogramokra lehetett benyújtani a támogatási igényeket három éves időtartamra. Működési területünkön belül elérhető természetvédelmi célú tematikus előírás csoportok a Magas Természeti Értékű Területi lehatárolásokon belül: szántó földhasználati kategória tűzokvédelmi előírásokkal, -kék vércse, illetve alföldi madárvédelmi előírásokkal, Gyep földhasználati kategória kék vércse, -alföldi madárvédelmi előírásokkal, illetve nappali lepke védelmi előírásokkal.

4. Kutatás és monitorozás

Az Igazgatóság működési területén többek között az Ökológiai Kutatóközpont, a Soproni Egyetem, Savaria Múzeum és a Magyar Természettudományi Múzeum végeznek természetvédelmi szempontból is jelentős kutatásokat.

Igazgatóságunk számos kisebb kutatási programot saját forrásból szervez meg, de jelentős kutatások folytak a korábbi években, elsősorban határon átnyúló Interreg projektekből (WeCon, Madárvara/Vogelwarte 2), illetve a Természeti értékek védelme keretéből is. Az Igazgatóság szervezésében folyó kutatások a természeti területek alapállapot felmérésére, veszélyeztetett fajok és közösségek helyzetének feltárására, illetve a természetvédelmi kezelési és fenntartási munkák hatékonyságának vizsgálatára irányulnak. A kutatásokra fordítható összegek a pályázatok kifizetésével és a Természeti értékek védelme keret drasztikus csökkenésével 2022-ben rendkívül lecsökkentek, így számos kutatást kénytelen voltunk felfüggeszteni vagy csökkentett intenzitással folytatni.

Szakembereink bekapcsolódtak más igazgatóság területén zajló kutatási programokba, kutatási tevékenységekbe is, melyek eredményei várhatóan a saját területeinken végzendő kezelési-fenntartási munkákban és fajvédelmi tevékenységekben is hasznosulhatnak. Így egyebek közt egyes lepkefajok felmérésével (*Erannis ankeraria*, *Gortyna borelii*, *Chondrosoma fiduciarium*), élőhelyi igényeik pontosabb meghatározásával jövőbeli visszatelepítési munkák megvalósításához szükséges megalapozó vizsgálatok zajlottak hazai és külföldi területeken egyaránt.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a természetvédelmi kutatások eredményei és a gyakorlati természetvédelmi munkák tapasztalatai a lehető legszélesebb körben ismerté váljanak. A hagyományos csatornák (honlap, blog, közösségi oldalak) mellett kiemelt szerepe van/volt a Soproni Egyetem keretein belül létesített Alkalmazott Természetvédelmi Kihelyezett Intézetnek (az egyetem fenntartói háttérének átalakítása az intézet, reméljük csak időszakos, megszüntetését eredményezte), mely lehetőséget kínál az elméleti és gyakorlati tapasztalatok átadására a fiatalabb generációknak. Az igazgatóság fontos tevékenységei közé tartozik az egyetemi hallgatók szakmai gyakorlatának, TDK és szakdolgozatainak témavezetése, PhD hallgatók számára konzulensi, szükség esetén opponensi tevékenység szolgáltatása. Fontosnak tartjuk, hogy a képzések, előadások a koronavírus járvány okozta nehézségek mellett is, részben online eszközökkel, megtarthatók voltak.

4.1. Kutatás

No.	Kutatási projekt tárgya	Kutató	Kutatási projekt helyszíne	Kutatás forrása	Forrás nagysága (e Ft/EUR)	Kutatás főbb eredményei
1	Kezelések hatása a hangyaboglárka (<i>Maculinea sp.</i>) fajokra	Dr. Ambrus András	Fertő, Ebergőc, Cirák	saját forrás	-	Lásd. szöveges ismertető
2	Ezüstsávós szénalepke (<i>Coenonympha oedippus</i>) érdekében végzett kísérleti beavatkozások	Dr. Ambrus András	Lébény	saját forrás	-	Lásd. szöveges ismertető
3	Díszes tarkalepke (<i>Hypodryas maturna</i>) és kis apollólepke (<i>Parnassius mnemosyne</i>) kevert állományának felmérése	Dr. Ambrus András	Rába, Rábaköz	saját forrás	-	Lásd. szöveges ismertető

*Kezelések hatása a hangyaboglárka (*Maculinea sp.*) fajokra*

A Fertő mentén, Ebergőcön és a Hanságban található vérfüves rétek hangyaboglárka (*Maculinea teileius*, *M. nausithous* és *M.alcon*) és nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak részletes populáció vizsgálatát végezzük folyamatosan, 2022-ben Ebergőcön a teljes rajzási időszakra vonatkozó vizsgálat

központi NBmR keretből történt, a többi területen transzekt menti fölmérések zajlottak. A cél az érintett fajok számára optimális kezelési eljárások, kaszálási mintázat kialakítása, tér- és időbeli megosztással, fenntartandó, kaszátlan területek kijelölésével, szakértői támogatással, az aktuális fenológiai viszonyoknak megfelelően. További igen fontos szempont a megfelelő hidrológiai viszonyok fenntartása, a területi vízvisszatartás megoldásával.

Tapasztalataink szerint Maculineás rétek kaszálása során általában nem elegendő az előírt 5-10 %-nyi menedék terület fennhagyása, ennél lényegesen nagyobb, mintegy 30-40 %-nyi menedék terület fennhagyása látszik szükségesnek, akár a kaszálás 2 ütemre való megbontásával. Saját kezelésű területeink egy részén így is járunk el. Hidegségen a vízszintszabályozó műtárgy megépült, ám a talajvíztükör megemeléséhez hosszabb (és csapadékosabb) időnek kell eltelnie. A hidegségi hangyaboglárka népség csökkenése lassulni látszik, inkább stagnál, vagy enyhén erősödik a M. teleius állomány. A Maculineás területen található nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állomány 2022-ben is stabilnak mutatkozott, de elég alacsony abundanciájú, kedvezőtlen hatást gyakorol rájuk is a (nyári) szárazság és általában az élőhelyek szárazodása.

A hangyaboglárkák jelölés-visszafogásos vizsgálatába 2022-ben is bekapcsolódtak a FHNPI szakemberei, önkéntesek és szakdolgozók részvételével.

A Harkai-lápréten végzett hangyaboglárka visszatelepítés eredményeként a *Maculinea teleius* utód népség kimutatható volt a területen, azonban – akár csak 2020-ban, 2021-ben is alacsony volt az egyedszám és meglehetősen száraz volt az élőhely a rajzási időben.

Ezüstsávós szénalepke (Coenonympha oedippus) érdekében végzett kísérleti beavatkozások

2022-ben tovább folytatódott az ezüstsávós szénalepke 2009-től vizsgált állományának intenzív kutatása. A korábban végzett erőteljes cserjéltelenítés - gyepek rekonstrukció - sokkhatását követően emelkedni kezdett a népség és a cserjéltelenített területeket is elfoglalta a vizsgált faj. A rekonstrukcióval érintett foltokon további, óvatos kezelések is történtek, az ismételt becserjésedés megakadályozása érdekében. Az eredetileg ismert élőhelyre és másik, alkalmasnak tűnő élőhelyre való vissza- és betelepítés területelőkészítése is megkezdődött, ám az elmúlt évek száraz nyarai miatt egyelőre nem látjuk aktuálisnak az áttelepítés megkezdését mindaddig, amíg a szükséges vízgazdálkodási beavatkozások meg nem történnek.

Díszes tarkalepke (Hypodryas maturna), lápi tarkalepke (Hypodryas aurinia) és kis Apollólepke (Par-nassius mnemosyne) kevert állományának felmérése

2022-ben csak a Peresztegi-erdő *maturna* népsége volt olyan abundáns állapotban, hogy érdemesnek látszott a felméréseket elvégezni, a többi ismert népség (Hegykő és Röjtök térségében) éppen csak a kimutathatósági határ közelében mozgott. A kis Apollólepke állomány a térségben (főként Hegykőn a a dombosor egyéb, alkalmas élőhelyein) stabilnak mutatkozott.

Az újonnan fölfedezett hansági *aurinia* állomány intenzív vizsgálata és ökológiai kutatása megkezdődött. Az első teljes időszakra kiterjedő jelölés-visszafogásos populációbecslés azt mutatta, hogy igen erős (5000 pld. körüli) népség van jelen a területen, azon az egy folton, ahol a vizsgálatot végeztük és ami a legjelentősebbnek tűnt. Vannak azonban további népségek is, úgy tűnik egy metapopulációs szerkezetben népesíti be a faj a számára alkalmas élőhely foltokat. A hernyók (hernyófészkek) túlélésének vizsgálatára kísérletet állítottunk be, melyben a helyes és helytelen kaszálás közti eltérések kimutatását tűztük ki célul, illetve a helyes kezelés irányelveit kívánjuk kidolgozni. A kutatásba egy doktorandusz hallgatót és további külső szakembereket is bevontunk.

Források hiányában a „Legeltetés hatásainak vizsgálata a Fertő parti gyepekben” kutatást felfüggesztettük, a kísérleti szituáció (legelésbiztosított területek) fenntartását egyelőre biztosítani tudjuk.

4.2. Monitorozás

No.	Monitorozási projekt tárgya	Kutató	Monitorozási projekt helyszíne	Monitorozás forrása	Forrás nagysága (e Ft)	Kutatás főbb eredményei
1	Vonuló vízimadarak vizsgálata	Soproni Egyetem	Országos	TEV 2022	2500	Lásd.lent.
2	Az O5x5_041 Röjtökmuzsaj kvadrát élőhelyterképezése	Király Gergely (Mohos Csitri Ökológiai Kutató KKT.)	Röjtökmuzsaj	TEV 2022	600	Lásd.lent.
3	Növénytársulások felmérése	Király Gergely (Mohos Csitri Ökológiai Kutató KKT.)	Fertő, Hanság, Győr, Gönyű	TEV 2022	400	Lásd.lent.
4	Közösségi jelentőségű élőhelytípusok felmérése	Király Gergely (Mohos Csitri Ökológiai Kutató KKT.)	Működési terület	TEV 2022	350	Lásd.lent.
5	Védett növényfajok felmérése	Takács Gábor stb. (FHNPI)	Működési terület	saját forrás	400	Lásd.lent.
6	Egyenesszárnyú közösségek felmérése	Kenyeres Zoltán (ACRIDA Természetvédelmi Kutató Bt.)	Hanság, Győr	TEV 2022	200	Lásd.lent.
7	Északi pocok állományok vizsgálata	Kalmár Sándor	Hanság, Szigetköz	TEV 2022	500	Lásd.lent.
8	Kisemlősvizsgálat bagolyköpet alapján	Horváth Győző (Oeconomus Bt.)	Működési terület	TEV 2022	650	Lásd.lent.
9	Épületlakó denevérfajok felmérése	Halmai Zalán	Működési terület	TEV 2022	550	Lásd.lent.
10	Ritka és telepesen fészkelő madarak	Tatai Sándor, Bodor Ádám, Pellinger Attila, Mogyorósi Sándor, Udvardy Ferenc (FHNPI)	Működési terület	saját forrás	500	Lásd.lent.
11	Hörcsög (Cricetus cricetus) felmérés	Bodor Ádám, Vácsi Miklós	Tóköz	saját forrás	200	Lásd.lent.
12	Ürgemoitoring	Vácsi Miklós, Kugler Péter	Pér, Fertő	saját forrás	100	Lásd.lent.
13	Otis tarda felmérése	Spakovszky Péter (Adenophora Bt.)	Mosoni-sík	TEV 2022	700	Lásd.lent.
14	Erdőlakó denevérfajok felmérése	Estók Péter	Répcse, Rába	TEV 2022	500	Lásd.lent.
15	Mekszikópusztai Madárgyűrűző Állomás működtetése	Pellinger Attila, Hidarics Tibor, Mogyorósi Sándor	Fertő	saját forrás	1000	Lásd.lent.
16	Vadludak területhasználatának vizsgálata	Pellinger Attila, Hidarics Tibor, Mogyorósi Sándor	Működési terület	saját forrás	200	Lásd.lent.
17	Halfaunisztikai kutatás a Barbacsi-tóban, a Fehér-tóban és a Kőnyi-tóban	BioAqua Pro Kft.	Hanság	KEHOP 4.1.0-15-2016-00013 (Hanság KEHOP)	1800	Lásd lejjebb
18	A vegetáció és a vízi makroszkopikus gerinctelen közösségek monitorozása az élőhelyfejlesztéssel érintett csatornahálózatban	BioAqua Pro Kft.	Hanság	KEHOP 4.1.0-15-2016-00013 (Hanság KEHOP)	2500	Lásd lejjebb

No.	Monitorozási projekt tárgya	Kutató	Monitorozási projekt helyszíne	Monitorozás forrása	Forrás nagysága (e Ft)	Kutatás főbb eredményei
19	A vegetáció és a vízi makroszkopikus gerinctelen közösségek monitorozása a Barbacs-tóban, a Fehértóban és a Kónyi-tó területén	BioAqua Pro Kft.	Hanság	KEHOP 4.1.0-15-2016-00013 (Hanság KEHOP)	1200	Lásd lejjebb
20	Puhatestű felmérés a gyeprekonstrukciók területén	BioAqua Pro Kft.	Hanság	KEHOP 4.1.0-15-2016-00013 (Hanság KEHOP)	889	Lásd lejjebb
21	Kisemlős közösségek kutatása a fejlesztéssel érintett Natura 2000 területen	Dr. Kalmár Sándor	Hanság	KEHOP 4.1.0-15-2016-00013 (Hanság KEHOP)	5500	Lásd lejjebb
22	Denevérfaunisztikai kutatás a Hanság természetes élőhelyein	Dr. Estók Péter	Hanság	KEHOP 4.1.0-15-2016-00013 (Hanság KEHOP)	3000	Lásd lejjebb
23	Talajfelszíni ízeltlábú állatközösségek vizsgálata	Locart Kft.	Hanság	KEHOP 4.1.0-15-2016-00013 (Hanság KEHOP)	3000	Lásd lejjebb
24	Legeltetés és kaszálás hatásainak vizsgálata és elemzése a fészkelő madárközösségekre a Hanságban	Geonatura Mérnöki Iroda Bt.	Hanság	KEHOP 4.1.0-15-2016-00013 (Hanság KEHOP)	3300	Lásd lejjebb
25	Védett és özönnövények felmérése a Hansági gyeprekonstrukciók területén	Mohos-csitri Ökológiai Kutató KKT	Hanság	KEHOP 4.1.0-15-2016-00013 (Hanság KEHOP)	875	Lásd lejjebb
26	A HUFH30005 Hanság kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület élőhelytérképezése	Mohos-csitri Ökológiai Kutató KKT	Hanság	KEHOP 4.1.0-15-2016-00013 (Hanság KEHOP)	7170	Lásd lejjebb

4.2.1 A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (beleértve: Natura 2000) keretében folyó országos monitoring vizsgálatok

Vonuló vízimadarak vizsgálata

A Soproni Egyetem Vadgazdálkodási és Vadbiológiai Intézete (és jogelődei) 1984 óta koordinálja a Magyar Vadlúd Monitoringot és 1996 óta a Magyar Vízivad Monitoringot, valamint több terület megfigyelésével aktívan közre is működik benne. A program célja a Magyarország területén fészkelő, illetve a magyarországi vizes területeket őszi és tavaszi vonulásuk, telelésük során érintő, gazdasági és természetvédelmi szempontból fontos vízivadfajok állomány nagyságainak becslése, illetve azok állományalakulásának hosszútávon történő monitoring alapú nyomon követése. Felméréseinket összesen 53 standardizált terület egységen végezzük, augusztustól áprilisig terjedő időszakban, 79 faj vonatkozásában. A felmérések során nem hagyjuk figyelmen kívül a környezet állapotára vonatkozó adatokat (pl. a zavarás mértékét) sem, ezen kívül az *Országos Meteorológiai Szolgálat* által rendelkezésünkre bocsátott időjárás havi és napi jelentések adatait is felhasználjuk.

A 2021/2022-es szezon során – ami a Vadlúd Monitoring esetében a 38. szezon, a teljes Magyar Vízivad Monitoring esetében a 26. szezon volt – az általunk vizsgált 79 fajból 61 került megfigyelésre, ebből 10

vadlúdfaj, 51 pedig egyéb vízivad faj volt. Ez a korábbi év megfigyelési adataihoz képest 2 fajjal gazdagabb megfigyelési eredmény, az előző, 2020/2021-es szezonban ez a szám 59 volt. Az egyedszámokban az előző megfigyelési időszakhoz képest a gyakori libák esetében növekedés, egyéb fajok esetében kisebb-nagyobb csökkenést vagy stagnálást tapasztaltunk. Az általunk a Monitoring keretében kimutatott ritka vízimadár fajok esetében jelentős változásokat nem tapasztalunk az egyes szezonok között, azt lehet mondani, hogy bár alacsony egyedszámmal, de viszonylag stabilan jelen vannak a hazánkban megfigyelt vízimadarak között.

Az O5x5_041 Röjtökmuzsaj kvadrát élőhelyterképezése

A kvadrát térképezése a protokollnak megfelelően megtörtént. A területet mintegy 14 – 70 – 16 % arányban borítják természetyszerű (gyertyános- és cseres-tölgyesek), másodlagos (elsősorban degradált és ültetvényszerű erdők, kisebb részben másodlagos gyepek), ill. teljesen átalakult (pl. agrár, beépített) élőhelyek. A másodlagos élőhelyek egy része (leginkább a jellegtelen rétek és a honos fajokkal elegyes erdők) tudatos erdészeti-természetvédelmi kezeléssel kedvezőbb állapotú élőhellyé átalakítható.

A terület mintegy 68%-át erdő vagy egyéb fás növényzet borítja. Ennek területi eloszlása nem egyenletes, a kvadrát középső és déli része összefüggő erdő, míg északi és délkeleti sávja nagyrészt erdőtlen. Az erdőknek csak 1/5 része sorolható valamelyik természetközeli kategóriába (gyertyános- és cseres-tölgyesek), meghatározók a jellegtelen, gyakran idegenhonos fafajokkal elegyes erdők (15%) és kultúrerdők (38%), utóbbiak között az erdeifenyvesek és akácok említendők. A közvetlen (pl. erdőgazdálkodás) és közvetett emberi hatásoknak köszönhetően viszonylag sok átmeneti jellegű folt van. A vágásterületek (P8) és az őshonos fafajú fiatalosok (P1) aránya nem elhanyagolható (összesen >4%), a területen jelenleg folyó erdőgazdálkodás elég intenzív.

A gyepek közül egykor meghatározók voltak a legelők (főleg félszáraz gyepekkel) élőhelyek. Ezek nagy részét az 1950-es évektől beszántották vagy beerdősítették, a maradékon intenzív gazdálkodás zajlik, így ma jó állapotú gyepek egyáltalán nincsenek.

Az átalakult élőhelyek között dominánsak az intenzíven művelt agrár élőhelyek (főleg nagytáblás szántók), arányuk meghaladja a 10%-ot. Nem jelentős a különböző típusú beépített területek, ill. üzemi területek aránya, utóbbiak közül említést érdemelnek a homok- és kavicsbányák.

A kvadrát mintegy 1/6 része (a jobb természetességi állapotú idősebb erdők tömbje) tartozik a Rábaköz (HUFN20011) Natura 2000 SCI területhez, jelölő élőhelyek szinte csak a kvadrát ezen részein dokumentálhatók. E Natura 2000 területen számos jelölő élőhely ismert, ezek zöme termőhelyi-tájtörténeti okokból a vizsgált területen nem fordul elő, csak egy élőhely (91M0) gyakoribb, másik kettő (6520, 91G0) kis területen, elszegényedett, atipikus állományokkal van jelen.

2022-ben a közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedése összesen 376,67 ha, azaz a vizsgált terület 15,07%-át borítják. A három térképezett élőhely közül a 2012-es állapot-hoz képest a 91M0 Pannon cseres-tölgyesek területe mintegy 30 hektárral csökkent, ez a felpörgetett felújításokkal magyarázható. Mintegy 10 hektárral nőtt a 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek aránya, ami néhány átmeneti folt újraértékelése miatt okozott növekményt, különösebb pozitív állapotváltozás nincs emögött. A korábban jelzett 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek élőhelyet 2022-ben nem találtuk a területen, mivel az a néhány pangóvízes mélyedés, ahol ezek jelen voltak, ez évben erősen kiszáradt, ill. erős vadtaposásnak volt kitéve.

A 2012-es térképezés óta bekövetkezett változások a kvadrát képét nem rajzolták át lényegesen. A tényleges (tehát nem élőhelybesorolási újításokhoz köthető) változásokat több csoportba tudjuk sorolni. Az egyik ok technikai, azaz pontosabb, részletesebb digitalizálás lehetősége. Ennek keretében pl. a keskeny, de élőhelyi szempontból fontos fasorok, árkok pontosabban kerültek a térképre. Az időközben vágásérett állományok letermelése következtében kialakult vágásterületek és felújítások szintén változást jelentettek, ez időszakban elég kevés ilyen történt a kvadrátban (kivétel néhány akác és az idősebb tölgyesekkel rendelkező DNY-i sarok), mert az erdőtömbök nagy része viszonylag fiatal. Jelentős változáson mentek át a kvadrát DK-i részére jellemző gyepi komplexumok, ahol egyfajta váltógaz-

dálkodás figyelhető meg a szántók, lucernások, jellegtelen kaszálógyepek esetében. A területe kialakítottak egy új kavicsbányát, kibővítettek egy homokbányát és létrehoztak egy off-road pályát. Fontos, tájképet is meghatározó új elem a kvadrát északi sávjában döntően szántókon át húzódó M85 autót.

Növénytársulások felmérése

A terveknek megfelelően 5 növénytársulás került felmérésre 2022-ben.

Phragmitetum communis (Fertő, Sarród, Körgát)

A kijelölt mintaterület a Körgát közelében fekszik, vízjárása azonos a Fertő fő víztestéével. A mintaterületet összefüggő nádas borítja, minimális kiterjedésű nyílt foltokkal, de a terület közelében már többszáz négyzetméteres, hínaras tisztások is vannak. A 2022-es igen száraz évben a Fertő jelentős vízszintvesztést szenvedett el, a nádasok egy része gyakorlatilag kiszáradt. Ennek megfelelően a felméréskor a területen vízborítás (egy teknőszerű mélyebb részt kivéve) nem volt, a vízfelszín jelentős részét hínarak takarták, illetve nagy mennyiségű holt szerves anyag (pl. nádszálak és levelek). A nádtorzások közötti részeken képlékeny iszap található.

Nymphoidetum peltatae (Lipót Holt-Duna és Csorna: Nyirkai-Hany)

Az egyik mintaterület a Nyirkai-Hanyban, a Dél-Hanság egyik legmélyebben részén található, ahol vizes élőhelyrekonstrukció történt a Bősárkányi-láptorok közelében. A rekonstrukciós területet északról a Hansági-főcsatorna, délről a Rábca folyó határolja, átvágja a Kismetszés-csatorna. A rekonstrukciós területre 2001-ben telepítették be a hínárnövényzetet, amelyet 2008 óta háromévenként felvételeztek. Az elárasztott terület déli határát a Rábca vonala ill. a Szegedi-csatorna alacsony gátja jelenti, amelytől északra három, közel hasonló méretű kazettában található az elárasztott terület. A nyílt vízfelület jelentős területet borít, a part mentén mindenhol 3-10 méteres mélységben nádas sáv húzódik végig. A 2010-es évek elején a Nemzeti Park a Kismetszés-csatornától északra fekvő területeken, ahol a Nymphoidetum kvadrátja található, a nádasban fészkelő madarak érdekében csökkentette a vízszintet. Ennek következtében a területen a hínárnövényzet eltűnt, helyét rekettgyefüzesedő magassásos és nádas foltok vették át. Ennek ellenére a felvételezési hely nem változott, így 2015-től OA/P2a (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek, részben cserjésedve) ÁNÉR-besorolású folton történik a felvételezés.

A másik eredeti mintaterületen (Győrzámoly/Vámoszabadi mellett, a Karacsi-Duna egy szakaszán) a Nymphoidetum 2010 után nem mutatkozott, a kiszáradó holtmederben azóta ártéri-mocsári társulások jellemzőek. Ezért ott nem készült felvétel, helyette pótkvadrát került kijelölésre, Lipót mellett. 2014-től a kijelölt pótkvadrátban, a lipóti Holt-Dunán végezték el a felmérést, ahol az állomány jó állapotban, nagy borítással van jelen. A társulást legnagyobb részben most is a *Nymphoides peltata* alkotja, amely mellett meg található (vagy megtalálható volt) a *Nymphaea alba*, *Nuphar lutea*, *Salvia natans*, alámerülten a *Myriophyllum spicatum*, *Utricularia vulgaris*. A 2022-ben felvételezett terület 30x50 m nagyságú, a Holt-Duna kifolyójával szemben helyezkedik el, csak csónakkal megközelíthető. 2022-ben a mintaterületen maga a *Nymphoides* alig volt megtalálható (de a jellemző kísérőfajok igen), mivel a társulás súlypontja mintegy 50 m-el arrébb húzódott (a holtágtól délre fekvő csatornába).

Succiso-Molinietum coeruleae (Lébény, Ottómajor)

A mintaterület szűkebb szomszédságában üde láprétek és jellegtelen, kiszáradó félszáraz rétek mellett még számos kékperjés folt található, amelyekben a fent leírt általános problémák jelentkeznek. A réteket általában évente egyszer kaszálják, egyes területeken legeltetéssel is kísérleteznek. A mintaterületnek helyet adó tömb korábban rekettgyefüzes-sásos-magaskórós növényzettel rendelkezett, miután a legeltetés és kaszálás szünetelt. A kezelés újraindítását követően az elmúlt 10 évben szépen regenerálódott. A mintaterület aktuális képében és fajkészletében tipikus, kisebb foltokon némileg zavart (ill. zavarástűrő fajok megjelenésével terhelét) kékperjésben helyezkedik el. A hansági kékperjések karakterfajainak gyakorlatilag mindegyike előfordul benne, bár némelyik faj aránya csekély.

Festucetum vaginatae (Győr, Győrszentiván)

A társulás unikális jelentőségű, a Kárpát-medence belsejének erdőssztyep vegetációmozaikjának meghatározó, fajgazdag tagja. Rendszerint más élőhelyekkel, így homoki sztyeprétekkel és homoki tölgyekkel váltakozva alakul ki. Tipikus foltjai általában nem túl nagy méretűek (10-1000 m²), a termőhelyi mozaik legszárazabb pontjait foglalják el.

A gyepekben dominánsak a zombékos-csomós tövű fűfélék (főleg *Festuca vaginata*, *Stipa pennata*, néha *Chrysopogon gryllus*, *Koeleria glauca*, *Phleum phleoides*), közöttük a nyílt felszíneken vaskos tövű évelők (*Dianthus serotinus*, *Euphorbia seguierana*, *Fumana procumbens*, *Potentilla arenaria*, *Gypsophila arenaria*) és pionír-efemer egyévesek (*Cerastium* spp.) fordulnak elő. A nyílt felszíneken az edényes fajok mellett meghatározó lehet xerofil zuzmó- és mohafajok borítása is. Számos védett faj (a felsoroltakon kívül pl. *Oxytropis pilosa*, *Peucedanum arenarium*) kötődik az élőhelyhez. A legszárazabb foltok kivételével egy-egy cserje vagy nyár, akác sarj az állományok többségében előkerülhet. A termőhelyi szélsőségek miatt az inváziós fajok kevésbé érintik.

A nyílt homoki gyepek a Győr, Győrszentiváni-homokpuszta területen (egyben LIFE-projektterület) mintegy 10 hektárt tesznek ki. Legszebb állapotban a délkeleti erdőssztyep-mozaik buckatetőin található meg. A kvadráttól nyugatra fekvő volt lőtérén nagyobb kiterjedésű, de inkább másodlagos (a katonai használat miatt felnyíló felszíneket kolonizáló) állományok találhatóak.

Salicetum albae-fragilis (Gönyű, Erebe-szigetek térsége, 2 lokalitás)

Az Erebe-szigetek Gönyű községhatárban, a Nagy-Duna medrében helyezkednek el. A Nagy-Erebe nevű sziget mellett több kisebb, alakját némileg változtató szigetből állnak, ezek egy része ma már összefügg az ártéri partrészeivel. A térségben kisebb szigetek és zátonyok folyamatosan alakulnak ki, változtatják alakjukat, ill. akár ismét eltűnnek. A szigeteket a folyótól kőgát választja le, így azok déli oldalán holtág jellegű vegetációs folyamatok indultak be. A szigetek erdőrezervátum besorolásúak, az egész terület magterület (pufferzóna nincs). A felmérések során állandó problémát okozott a mintaterületek megközelíthetlensége (az öböl feliszapolódása miatt csónakkal nem lehet bemenni, viszont gyalog sem érhetőek el). Emiatt szükségessé vált egy hasonló adottságú, de biztosan megközelíthető felvételi helyszín-pár kiválasztása, amely végül 2014-ben történt meg. Az új mintahelyek a Natura 2000 terület szélén, a korábbiaktól 400, ill. 800 m távolságban, viszont (a nagy árvizek kivételével) mindenkor biztonságosan elérhető helyen találhatóak.

Az új mintaterület növényzete a korábbihoz hasonló, a további előnnyel, hogy a nemesnyaras és puhafás-ligeterdő mintahely termőhelye is megegyezik (a korábbi helyen jelentősen eltért, mivel más ártéri szinteken voltak ezek kijelölve). A korábbi helyszínhez hasonlóan az egész területre jellemző az inváziós fajok fokozott előretörése, az erdők lomb- és cserjeszintjében *Acer negundo*, a gypesztintben *Aster* spp., *Impatiens parviflora* és *Solidago gigantea* fajokkal. A korábbi években a felvételezések a nyár második felében (vagy még később) készültek, a 2019-es felvételezés késő-tavaszi állapotot reprezentált. Ebben még több tavaszi geofiton faj és nitrofil egyéves gyomok is szerepelnek, amelyek a nyári anyagokból a más fenofázis miatt hiányoztak. A 2020-as és 2022-es felvételezés ismét a nyárvégi aspektus érintette, mivel a területen domináns ártéri magaskórós fajok borítási viszonyait ebben az időszakban lehet a legjobban megítélni.

Közösségi jelentőségű élőhelytípusok felmérése

A kutatási feladat a tárgyidőszakban a Fertő-Hanság NPI területén közösségi jelentőségű erdős, vizes és gyepi élőhelyek felmérése összesen 12 helyszínen, az előre kidolgozott és tesztelt „erdő extenzív”, „vizes extenzív” és „gyep extenzív” adatlapokkal, az adatok adatbázisba építése az előzetes protokoll szerint.

Erdei élőhelyek

Azonosító	Helyszín	Dátum	Élőhely
FH-E-2022-01	Feketeerdő 3	2022.07.16	91F0 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén
FH-E-2022-02	Győrújbarát 2	2022.07.16	91M0 Pannon cseres-tölgyesek
FH-E-2022-03	Bőny 53D	2022.07.16	91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek
FH-E-2022-04	Bogyoszló 22C	2022.07.16	91F0 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén
FH-E-2022-05	Szany 4B	2022.07.16	91F0 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén
FH-E-2022-06	Fertőrákos 1J	2022.06.21	91M0 Pannon cseres-tölgyesek
FH-E-2022-07	Kópháza 16B	2022.07.24	91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek

Gyeppek

Azonosító	Helyszín	Dátum	Élőhely
FH-GY-2022-01	Ásványráró, Kucsérok	2021.06.17	6440 Ártéri mocsárrétek
FH-GY-2022-02	Lipót, Gombóc	2021.06.17	6410 Kékperjés láprétek
FH-GY-2022-03	Halászi, Ugóilegelő	2021.06.17	6250 Síksági pannon löszsztyeppek

Vizes élőhelyek

Azonosító	Helyszín	Dátum	Élőhely
FH-V-2022-01	Gyirmót, Horgászfalu, Holt-Marcal	2022.07.16	3150 Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel
FH-V-2022-02	Gyirmót, Tanösvény, Holt-Marcal	2022.07.16	3150 Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel
FH-V-2022-03	Tárnokréti, Bósárkány-Réti-csatorna	2022.07.25	3150 Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel
FH-V-2022-04	Sopron, Fertő, Rákosi-patak	2022.07.24	3150 Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel

A felvételi adatokat a protokollnak megfelelő Excel-adatgyűjtőben rögzítettük. A mintaterületek (és az erdők esetében a részminták) koordinátáit térinformatikai fedvényben (shp) is megjelenítettük.

Védett növényfajok felmérése (Hóvirág)

A hóvirág (*Galanthus nivalis*) nagy elterjedési területe és állomány nagysága miatt Igazgatóságunk a felméréseket időben széthúzva, 6 év alatt végzi el a teljes működési területén.

A felméréseket 2022. február közepétől március közepéig végeztük. A felmérések során két módszert alkalmaztunk. A nagy kiterjedésű, tömeges előfordulások esetében mintavételezéssel történő becslést használtunk. A felmért és letisztított mintavételi pontokból a Natural Neighbor interpoláció segítségével sűrűségterképet készítettünk, melyből megállapítottuk a hóvirág állomány nagyságát a felmért területre. A kisebb, nem folytonos állományok esetében pontterképezést alkalmaztunk a becsült állomány nagyság megadásával. A pontterképezés során általában 400 m²-es (20x20 m) foltokban történt a becslés, kisebb állományok esetében a tényleges kiterjedés került megadásra.

Az alkalmazott módszertan meglehetősen pontos becslést ad a hóvirág állomány nagyságára, ha sikerül legalább 10 mintavételi pontot rögzíteni hektáronként, ugyanakkor jelentős az emberi és időráfordítás igény, melyet szakszemélyzet mellett önkéntesek bevonásával igyekszünk biztosítani.

Az idei évben befejeztük a Rába mentén élő állományok (Rábakecöl: Kapuszegi-erdő és Torok-erdő) felmérését, ahol a hóvirág előfordulási területének 93,5%-át mértük fel (20.721.101 tő, 148 ha). A szigetközi állományok közül idén a Rajka: Alsó, Közép- és Felső-erdő (51.053.389 tő, 244,7 ha) és a Rajka: Kiserdő (1.392.422 tő, 7,23 ha) területét mértük fel.

A felmérések alapján a vizsgált területeken a hóvirág állományok stabilnak tekinthetők, a veszélyeztető tényezők közül elsősorban az erdőgazdálkodáshoz köthető tevékenységek okoznak problémát. A felhasználatok, a taposás miatt egyértelműen károsíthatják az állományt. A véghasználatok hosszabb-rövidebb időszakra átalakítják az élőhelyet. A felújítás időszakában a gyepek konkurencia (siskanád), az ellene alkalmazott egyszikű gyomirtószeresek veszélyeztetik a hóvirágot. A korábban alkalmazott tolólapos vágástakarítás és teljes talajelőkészítés nagy területen károsította a faj élőhelyeit, ugyanakkor ezen műveletek napjainkban már nem jellemzők. A túltartott vaddisznó állomány nagy területeken károsítja az aljnövényzetet, gyakran utat nyitva inváziós fajok megtelepedésének.

Védett növényfajok felmérése

Az idei évben a hóvirágon kívül 4 faj, az illatos hagyma (*Allium suaveolens*), a kiskészű aszat (*Cirsium brachycephalum*), a boldogasszony papucs (*Cypripedium calceolus*) és az adriai sallangvirág (*Himantoglossum adriaticum*) felmérését terveztük.

Az illatos hagyma (*Allium suaveolens*) felmérését kapacitás hiányában 2022-ben nem sikerült elvégezni. A kiskészű aszat (*Cirsium brachycephalum*) esetén az idei évben ismét csak szórvány adatokat gyűjtöttünk a Hanság és a Tóköz területén. A két kijelölt kvadrátot, illetve a győri állományt kapacitás hiányában nem sikerült felmérni. A 91 ponton összesen 6352 példány rögzítése történt meg. A boldogasszony papucs (*Cypripedium calceolus*) ismert és potenciális lelőhelyeinek alapos átvizsgálása során 2022-ben 7 példányt találtunk. Ezek kivétel nélkül olyan lelőhelyek, amelyeket korábban már ismerünk. Az adriai sallangvirág (*Himantoglossum adriaticum*) felmérését márciusban és májusban végeztük el. A márciusi felmérés során a tőleveleket számoltuk, hat helyen összesen 63 példányt sikerült megfigyelni. Májusban a virágzó töveket mértük fel, összesen 12 példány virágzott. Az idei felmérés során számos új tövet találtunk a korábbiaktól kicsit távolabb, bokrok, tövises cserjék védelmében.

Egyenesszárnyú közösségek felmérése

2022-ben a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területén 2 db NBmR kvadrátban végeztünk orthopterológiai mintavételezéseket – *Festucetum vaginatae* és *Succiso-Molinietum* társulásokban. A vizsgálatok négy ismétléssel a következő mintavételi időpontokban történtek: 2022.06.12.; 2022.07.18.; 2022.08.13.; 2022.09.13. és 2022.06.13.; 2022.07.28.; 2022.08.25.; 2022.09.24. Az adatgyűjtést fűhálós és egyelő mintavételezéssel végeztük, az előkerülő egyenesszárnyú példányok teljes körű begyűjtésével. A közösségszerkezet-vizsgálat céljából, az NBmR protokoll szerintieken túl, az alábbi származtatott adatokat állítottuk elő, illetve vetettük össze a korábbi években gyűjtött adatokkal: a mintavételek életforma-típus-eloszlása; a mintavételek ökológiai preferencia-típus szerinti összetétele.

2022-ben a *Festucetum vaginatae* NBmR cönológiai mintavételi helyen végzett orthopterológiai vizsgálatok során 10 egyenesszárnyú faj került elő. Védettként a *Calliptamus barbarus* fajt fogtuk. A kimutatott fajok közül kettő ritka (*Calliptamus barbarus*, *Stenobothrus fischeri*), kettő pedig szórványos (*Oecanthus pellucens*, *Myrmeleotettix maculatus*) előfordulású a hazai faunában. A *Succiso-Molinietum* NBmR cönológiai mintavételi helyen végzett vizsgálatok során ezzel szemben 9 egyenesszárnyú faj került elő. Az ott kimutatott fajok közül nem volt védett, egy faj (*Mecostethus parapleurus*) a hazai gyakorisági kategorizálás szerint szórványos előfordulású.

A *Festucetum vaginatae* NBmR cönológiai mintavételi helyen az idei vizsgálati időszakban mindvégig jó természeteségi állapotú zárt homoki gyepek voltak jelen. A csapadékeloszlásnak megfelelően júniusban és szeptemberben a gyepek dús, vitális formáját mutatta; július és augusztus hónapokban viszont, az aszályos időszaknak megfelelően, száraz, gyér növényi biomaszával rendelkező élőhely képét. Érdemi cserjésedést, taposást, túrást nem tapasztaltunk a területen.

A *Succiso-Molinietum* mintavételi terület aranyvesszősödése továbbra is erőteljes, a kaszálások azonban az idei évben is megtörténtek. Ezen utókezelések a továbbiakban is elengedhetetlenül szükségesek. A lokális egyenesszárnú-együttest továbbra is a vertikálisan strukturált, magasfűvű üde gyepek fajai uralják, de egyúttal annak a korábbi vizsgálathoz képest mérhető intenzív szárazodása is megfigyelhető: idén a mezofil fajok részaránya már csaknem meghaladta a mérsékelt-higrofil és higrofil fajok együttes részarányát. Utóbbi jól illik a Hanságban általánosan feltárt – globális klímaváltozás eredetű – folyamatokba.

Északi pocok állományok vizsgálata

2022 őszén folytattuk az északi pocok elevenfogó csapdákkal történő felmérését az Észak-Hanság, Dél-Hanság, Tóköz és Szigetköz területén. A négy tájegység hat élőhelyén ebben az évben tizenegy mintaterületen helyeztük el az élvefogó csapdákat, olyan növényzetű területen, ahol az északi pocok ismert vagy feltételezett állományai élnek, és az adott terület kezelése fontos kritériuma ezen állományok túlélése szempontjából. Mivel a 2021-es évben számos korábbi mintaterületen nem sikerült kimutatnunk a faj jelenlétét, ezért ebben az évben a mintaterületek számát tovább növeltük az alábbiak szerint. A Dél-Hanságban az Oslí-Hany menti magasságosban és a közeli Fövényes-tó mentén helyeztünk el csapdatranszekteket, a Tóköz területén a Barbacsi-tó északi oldalán két mintaterületen is csapdázunk, az Észak-Hanságban az Úrhany és a Pintér-Hany élőhelyeken folytattuk a vizsgálatokat, míg a Szigetköz térségében ezúttal is a Lipóti-morotva mentén jelöltük ki a mintaterületeket. Jelen kutatási jelentésben három érintett kutatási program (Vipera LIFE program, Hanság-KEHOP 4.1.0-15-2016-00013, és északi pocok kutatás) eredményeit dolgoztuk fel, hogy minél teljesebb képet kaphassunk az északi pocok állományiról a Fertő-Hanság Nemzeti Park területéről. A 380 csapdával végzett kutatások 2022. szeptember-októberében folytak, összesen 12 kisméretű faj 548 egyedét mutattuk ki a kilenc mintaterületen. Legnagyobb számban ebben az évben is az Észak-Dunántúlon az utóbbi 2 évtizedben agresszíven terjeszkedő pirók erdeiegér került kézre, a Pintér-Hany és Úrhany kivételével az összes vizsgált kisméretű közösségben domináns fajként volt jelen, és az összes fogás 50 %-át adta. A kutatások során 6 védett faj is kézre került (4 cickány faj és 2 rágcsáló): legnagyobb számban köztük az erdei cickány (84 példány) és a mezei cickány (54 példány) volt jelen a vizsgált élőhelyeken, emellett a keleti cickány, közönséges vízcickány és a törpeegér néhány példányát sikerült kimutatnunk a csapdázások során. Az északi pocoknak 27 példányát fogtuk meg, öt élőhelyen és hat mintaterületen, így 2022-ben az összes potenciális élőhelyen kézre került. A faj denzitása 2-16 pld/ha értéket mutatott. Legmagasabb számban a faj 2022 őszén a vizsgált élőhelyek közül az Oslí-Hany, Úrhany és Pintér-Hany területeiről került kézre. Mindhárom területen egy nagy kiterjedésű kaszálás során kaszátlanul hagyott foltban vagy sávban voltak jelen az állatok. Ez a tény rámutat, hogy az élőhelyek kaszálása, a kaszátlanul hagyott foltok/sávok (különösen az élőhelyek teljes kaszálás esetén) létkérdés az északi pocok állományok megőrzése szempontjából.

Kisemlősvizsgálat bagolyköpet alapján

A kisemlősök köpetvizsgálatokon alapuló elterjedés monitorozása a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatósága (FHNP) területén a korábbi évek, illetve a begyűjtött minták kiértékelésének tapasztalatai alapján 2022-ben is megvalósult. Ebben a gyűjtési periódusban elsősorban erdei fülesbagoly (*Asio otus*) és gyöngybagoly (*Tyto alba*) köpetek kerültek begyűjtésre, továbbá macskabagoly (*Strix aluco*) és uhu (*Bubo bubo*) mintát is gyűjtöttek. Mivel a kisemlősök faunisztikai kutatásához alkalmas legszélesebb táplálékspektrummal a gyöngybagoly rendelkezik, ezért minden évben a mintavételezésnél elsődleges cél a gyöngybagoly költőhelyek felkeresése, és az itt található köpetek begyűjtése. Bár az erdei fülesbagolynak kisebb a táplálék niche-szélessége, mint a gyöngybagolynak, mégis a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén az északi pocok elterjedésének feltérképezésében az erdei fülesbagoly köpetvizsgálata fontos információval szolgált, kiegészítve a gyöngybagoly köpetekből nyert adatokat, valamint a további bagolyfajok köpeteiből származó adatok szintén kiegészítő információval szolgálhatnak. A 2022-es mintavételi időszakban összesen 24 települést érintő gyűjtött anyag 31 mintát tartalmazott, melyekből négy középtájat (Alpokalja, Győri-medence, Komárom-Esztergomi-síkság, Sopron-Vasi-síkság)

érintve összesen 1487 köpetet dolgoztunk fel, melynek legnagyobb hányadát (80%) az erdei fülesbagoly köpetek jelentették. Továbbá a 20%-a származott gyöngybagolytól, míg a macskabagoly (0,13%) és az uhu köpetek (0,34%) a teljes minta nagyon alacsony részesedését tették ki. Az UTM lefedettség tekintetében a 2022-es időszakban a gyűjtött és értékelt 31 minta összesen 17 UTM négyzetet érintett. Az elemzett 31 minta összesen 3587 kisemlős egyedet tartalmazott. A kisemlősökön kívül csekély számban határoztunk madarakat és egy denevér példányt, valamint a kuvik mintában nagyobb számban azonosítottunk ízeltlábúakat. Az egyéb zsákmány meghatározott egyedszáma összesen 26 volt, ami a teljes táplálék-összetétel mindössze 0.5%-át jelenti, amely hasonló mértékű volt, mint az előző éves összesítés során kapott érték. A védett cickányfajok közül mind a két *Sorex*, a két *Crocidura* és a két vízicickány (*Neomys*) faj előkerült a mintákból, melyek közül a gyöngybagoly táplálékában mutattuk ki az erdei cickány legnagyobb gyakoriságát. A fokozottan védett északi pocok detektálási sikere az előző évekhez képest 2022-ben jelentősen visszaesett, mind a gyöngybagoly, mind az erdei fülesbagoly mintákból is kevés példány került elő, mindössze 4 különböző térbeli lokalitásból 9 egyedet határoztunk meg. A védett csaltíjáró pocok alacsony frekvenciájú kimutatása a korábbi években is jellemző volt, a 2022-es mintákból mindössze egy középtáj, a Győri-medence területéről került elő három példánya. A védett törpeegér 31 példányát azonosítottuk, a faj Komárom-Esztergomi-síkság kivételével a másik három mezirégió területéről előkerült. Végül a védett kisemlősfajok számát a mogyorós pele azonosítása gazdagította, amit mindössze két egyed azonosítása eredményezett. Az erdei fülesbagoly és a gyöngybagoly zsákmánylistájának összehasonlításában 5 kisemlős taxon relatív gyakorisági értékében kaptunk szignifikáns eltérést. Fontos kiemelni, hogy a gyöngybagoly esetében az FHNP területén a fajgyakorisági rangsor első helyén az erdei cickány (35.29%), míg az erdei fülesbagolynál a mezei pocok (57.32%) szerepelt.

Épületlakó denevérfajok felmérése

Az épületlakó denevérfajok, többnyire templomok és kastélyok padlásain, pincéiben találták meg a számukra alkalmas nyári szálláshelyeiket. Az urbanizált környezetben megjelenő denevérek kolóniái az ember közelsége miatt kiemelten veszélyeztetettek. A természetvédelem célja a denevérkolóniák hosszú távú fennmaradásának biztosítása, ezért törekszik a kolóniák által lakott épületek felkutatására, ellenőrzésére, a veszélyeztető tényezők feltárása és a denevérek által lakott épületek kezelőivel való rendszeres kapcsolattartásra. A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területéről számos korábbi adattal rendelkezünk, azonban a legtöbb potenciális szálláshelyen a korábbi felmérések óta átalakítást végeztek, továbbá napjainkban is zajlanak a potenciális szálláshely épületeket érintő felújítási munkálatok. Ezért indokoltá vált az ilyen épületek ismételt felkeresése, mely 2015-től kezdődött meg. Jelen projekt keretein belül, 2022-ben a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területén, a korábbi években feltárt jelentősebb (> 10 pld.) épületlakó denevérkolóniák monitorozását végeztük. A kijelölt 24 épületből 22-ben tapasztaltuk a denevérek jelenétét. Az épületekben a közönséges (*Myotis myotis*) és hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), szürke hosszúflű-denevér (*Plecotus austriacus*) és a közönséges késeidenevér (*Eptesicus serotinus*) fajok jelenlétét tapasztaltuk. A legnagyobb egyedszámú szülőkolóniákat a közönséges és hegyesorrú denevérek, illetve a csonkafülű denevér alkották, míg a legtöbb épületből a közönséges késeidenevér előfordulását mutattuk ki. A korábbi évek eredményeihez viszonyítva az összesített egyedszám tekintetében jelentős csökkenés nem tapasztalható.

Ritka és telepesen fészkelő madarak

A felmérés során a telepesen fészkelő, valamint ritka, stabil költőhelyű madárfajok 2022. évi költőállomány viszonyairól gyűjtöttünk adatokat.

A vizsgálati időszakban 17 telepesen költő madár faj fészkel a vizsgálati területen összesen 60 telepen. A korábbi évekhez hasonlóan legnagyobb számban a varjúfélék költöttek, vetési varjú (*Corvus frugilegus*) 34 telepen, összesen 2749 pár, csóka (*Corvus monedula*) 9 telepen, összesen 538 pár. A varjúfélék állománya, kismértékben, de évente növekszik. A vetési varjak állományváltozása régióként eltérő. Amíg Sopron és a Fertő környékén több telep nagysága is csökken, addig a rábaközi telepek fo-

lyamatosan növekszenek. Az idei évben jelentősen növekedett a vetési varjú telepek száma. Öröndetes, hogy nem csak városi környezetben növekszik az állományuk, hanem a rábaközi, főként állattartó telepek közelében lévő varjúállományok is növekedni tudtak.

A harmadik leggyakoribb telepesen költő madárfaj a nagy kócsag (*Egretta alba*), amely 8 telepen 448 párban fészkel. Az előző években a kedvezőtlen időjárás miatt 300 pár közelébe csökkent a fészkelő párok száma, így az idei adat kiemelkedő.

Az elmúlt években a vizsgálati területen újonnan megjelent, illetve visszatelepült fajok is tartják állománynagyságukat: kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*) 3 telepen 152 pár, kis kócsag (*Egretta garzetta*) 2 telepen 41 pár, üstökös gém (*Ardeola ralloides*) 2 telepen 4 pár. Újból megtelepedett a hansági vizes élőhelyrekonstrukciókon a kanalasgém (*Platalea leucorodia*), 1 telepen 25 pár fészkel.

A fentiekén túl az alábbi madár fajoknak voltak fészkelőtelepei a vizsgálati területen: szürke gém (*Ardea cinerea*), vörös gém (*Ardea purpurea*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), gólyatöcs (*Himantopus himantopus*), dankasirály (*Chroicocephalus ridibundus*), küszvágó csér (*Sterna hirundo*). Hosszú évek után újra költött a Fertő vidékén a kék vércse (*Falco vespertinus*).

A „Ritka, stabil költőhelyű fajok” állományában is mutatható ki jelentős változás a korábbi évekhez képest. 2022-ben jelentősen növekedett az uhu (*Bubo bubo*) és a parlagi sas (*Aquila heliaca*) állománya is. Előbbi 24, míg utóbbi már 16 párban fészkel az Igazgatóság területén. Folyamatosan növekszik a nyugat-európai elterjedésű vörös kánya (*Milvus milvus*) állománya is, idén 7 pár kezdett költésbe. Idén a tavalyinál (2!) több, összesen 8 sikeres fekete gólya (*Ciconia nigra*) költésről volt tudomásunk.

Hörcsög (*Cricetus cricetus*) felmérés

A felmérés célja a két, Európai Unióban ritkulóban levő faj, a hörcsög *Cricetus cricetus* (Linnaeus, 1758) és a güzüegér *Mus spicilegus* (Petényi, 1882) állományainak a 2016-ban, illetve 2018-ban kijelölt mintaterületeken történő monitorozása. A felmérés során nyár végétől tél végéig, alacsony növényzeti borítottság mellett végzett kotorékszámítást alkalmaztunk.

A Mosoni-síkon kijelölt „A” kvadráton belül 2018-ban még 10 kotorékot találtunk, 2019-ben mindössze egyet, 2020-ban kettőt, 2021-ben és 2022-ben nem találtunk kotorékot. Az alacsony kotorékszám miatt bejártuk a környező területeket is, de a 2021-es felméréshez hasonlóan mindössze egy helyen észleltük a mezei hörcsög életnyomait.

A Kóny és Markotabödöge határában lévő „B” mintavételi területen 2022-ben 4 hörcsög kotorékot és 1 tetemet találtunk. A Kóny melletti „C” mintavételi területen mindössze 1 kotorék került felvételezésre, a „D” jelű területen továbbra nem sikerült kimutatni a hörcsög jelenlétét. A rábaközi mintaterületek 5 kilométeres körzetében 12 kotorék, illetve 9 jármű által elütött példány volt, továbbá 1 uhu (*Bubo bubo*) által elejtett egyed is sikerült találni. A korábbiaktól eltérően a Rábaköz déli részén is észleltünk 13 kotorékot, illetve 14 jármű által elütött, továbbá 1 parlagi sas (*Aquila heliaca*) fészkeből előkerült példányt.

A 2022-es közönséges hörcsög monitoring során így összesen 57 helyen rögzítettünk adatot a faj előfordulására vonatkozóan.

A tóközi és rábaközi kiterjesztett hörcsög felmérés során 2020-ban 90, 2021-ben már 116 helyen észleltünk güzüegér hordást. A 2022-es évben kevesebb adat gyűlt össze a fajra vonatkozóan, de a „B” mintaterületen idén is észleltük a jelenlétét (1 hordás). A Tóköz területéről további 16, eddig nem ismert hordást mértünk fel.

A Mosoni-síkon 2022-ben is sikerült kimutatni a faj jelenlétét, a 2021-es felmérésektől észak, északkeleti irányban. Itt összesen 11 güzühordást sikerült detektálni.

A sarródi güzüegér mintavételi területen 2020-ban, 2021-ben és 2022-ben sem sikerült kimutatni a fajt, viszont 2022-ben Ebergőc és Nagylózs határában a güzüegér 7 új előfordulása került felmérésre. A 2022-es monitoring során összesen 35 esetben észleltük a faj életnyomait.

Ürgemonitoring

A terveknek és a protokollnak megfelelően felmérésre került a péri és az ürgedombi állomány. A péri területen felmértük a régi kvadrátot, illetve kijelöltünk egy új kvadrátot a területen. Kijelenthető, hogy mindegyik élőhelyen stabil az ürgék állománya

4.2.2 Helyi monitoring vizsgálatok

Túzok felmérése

A Mosoni-sík Natura 2000 terület két nagy tömbjéből az északiban a tűzokok télen csak alkalmi vendégek, az egyetlen tradicionális telelőhely a déli tömbben van, itt 2021/22 telén csak legfeljebb 7-10 kakast és 23-28 tyúkot figyeltünk meg, ráadásul ekkora számban csak rövid ideig tartózkodtak itt. Az évek óta tapasztalható relatív alacsony számok és a tűzokok élőhelyhasználata egyértelműen jelzik a hely jelentőségének csökkenését. A szaporodás szempontjából ugyanakkor a vizsgálati terület északi része a jelentősebb, itt a párzási és költési időszakban alkalmanként 44-72 kakast és mindössze 23-42 tyúkot számoltunk. Ez az eredmény két szempontból is nagyon aggasztó. Egyrészt az összesített egyedszám is viszonylag alacsony, másrészt a kakasok javára eltolódott ivararány sem kedvező. Ehhez hasonló állapot nem 2022-ben fordul elő először, sajnos úgy tűnik, hogy a Mosoni-síkon nem csak a telelő-, hanem már a szaporodóállomány is csökkenésnek indult.

Nem kell sokáig kutakodni, hogy ezeknek a negatív változásoknak a fő okát megtaláljuk: egyértelműen rossz az élőhely állapota, sőt folyamatosan romlik. A telelőhelyen már második éve nem volt egyetlen olyan természetű növénykultúra sem, amelyről azt tartjuk, hogy a tűzokok kedvelik. A költőhelyeken pedig egyre intenzívebb a gazdálkodás, amelynek az utóbbi években a fő motorja az öntözéses növénytermesztés terjedése.

Ezt a kedvezőtlen helyzetet fokozta, hogy a tűzokok fő szaporodóhelyének számító Moson-projekt területének mintegy 4/5-ét megművelték, ami miatt ez a rész nagy számú biztonságos költésre most alkalmatlan volt. Remélhetőleg ez csak egy szezonra szóló átmeneti időszak, és jövőre már újra a hírnevéhez méltó állapotban lesz.

Jelen vizsgálat során viszonylag kevés konkrét tűzokfészkek kerültek meg, de több helyen is sikerült költésre utalóan viselkedő tűzoktyúkot megfigyelni, amely helyeken nagyon kevés szaporodással kapcsolatos információnk van a múltból, így ezek a „félinformációk” is nagy jelentőséggel bírnak. Ezen helyek közül kiemelkedik a mosonszolnoki Bíró-tanya, a hegyeshalmi Erzsébet-puszta, a várbalogi Róka-dűlő és a Főhercegi-birtok, valamint a már a vizsgálati területen kívüli, de azzal szomszédos, az Ausztriában lévő Féltorony (Halbturn) Oberes Fuchsenfeld nevű része.

A Mosoni-sík tűzokéllőhely állapota összességében rossz.

Meg kell említeni egy nagy jelentőségű, tűzokokra nézve pozitív változást, ami a Mosoni-síkon zajlik. 4,6 km hosszú közepesfeszültségű légvezeték szakasz lebontása és földkábelre cseréje zajlik, amely a mosonszolnoki telelőhelyen lévő tűzokokat veszélyeztette eddig.

Erdőlakó denevérfajok felmérése

A Fertő-Hanság Nemzeti Park szisztematikus erdőlakó denevérkutatási programja keretében 2022-ben a Répce-mente területén és a Rába mellett folytattunk terepmunkát.

A Répce-mente területén, a korábban is mintázott Csáfordi-erdőben, illetve az erdő melletti Répce szakaszon végeztünk adatgyűjtést, hat mintavételi ponton bioakusztikai, két mintavételi ponton befofásos módszerrel. A denevérdetektoros mintavételek eredményeként összesen 1432 denevérhangeszkvenciát rögzítettünk, a felvételeken négy denevérfajt sikerült egyértelműen azonosítani: *Barbastella barbastellus*, *Myotis nattereri*, *Pipistrellus pygmaeus* és *Nyctalus noctula*, illetve a faji szinten nem azonosítható felvételek további fajok jelenlétét valószínűsítették (nagy-*Myotis* fajok, *Eptesicus serotinus*, *Nyctalus leisleri*). A hanganyagban a *Pipistrellus pygmaeus* faj dominált (652 felvétel), de kiemelendő a fokozottan védett *Barbastella barbastellus* jelentős aktivitása (189 felvétel), mely jól jelzi, hogy a fajnak értékes állománya lakja ezt az unikális öreg erdőt. A Csáfordi-erdőben folytatott hálózás során

három faj egyedeit mintáztuk: *Barbastella barbastellus*, *Eptesicus serotinus* és *Nyctalus noctula*, melyek közül az előbbi két fajnak laktáló, kölyköt nevelő egyedeit is befogtuk, ez jelezte, hogy a területen szaporodókolóniákkal is jelen vannak e fajok.

A Rábapatonai-erdőben folytatott kutatómunka során hat mintavételi ponton bioakusztikai, két mintavételi ponton befogásos módszerrel végeztünk adatgyűjtést. A denevérdetektoros mintavételek eredményeként összesen 1594 denevérhang-szekvenciát rögzítettünk, a felvételeken három denevérfajt sikerült egyértelműen azonosítani: *Barbastella barbastellus*, *Myotis nattereri*, *Pipistrellus pygmaeus*, illetve a faji szinten nem azonosítható felvételek további fajok jelenlétét valószínűsítették (*Eptesicus serotinus*, *Nyctalus leisleri*, *Nyctalus noctula*). A hanganyagban jelentős számú felvételen (172) azonosítottuk a fokozottan védett *Barbastella barbastellus*-t, mely indikálja, hogy az erdőben a faj értékes állománya él. A befogásos mintavétel során kilenc faj: *Myotis bechsteinii*, *Myotis brandtii*, *Myotis emarginatus*, *Myotis myotis*, *Barbastella barbastellus*, *Plecotus auritus*, *Plecotus austriacus*, *Eptesicus serotinus*, *Nyctalus leisleri* összesen 30 egyede került befogásra. Kiemelendő a fokozottan védett *M. emarginatus* megkerülése, mely faj eddig nem volt ismert innen, továbbá új adatának jelentőségét növeli, hogy egy kölyköt nevelő, laktáló példánya került befogásra, mely jelzi, hogy a környéken kölykezőkolóniával rendelkezik a faj. Jelentős adatot képvisel a nyolc laktáló példányban befogott *M. myotis*, jelezve, hogy a környéken egy valószínűleg nagyobb szülőkolóniája található a fajnak. A környékbeli épületekben kölykező kolóniá(ka)t alkotó *E. serotinus* az erdőt, mint táplálkozóterületet szintén használja, erre utaltak hálózott laktáló és szubadult példányai. Az erdőlakó fajok közül a *P. auritus*, *B. barbastellus*, *M. brandtii*, *Nyctalus leisleri* esetében laktáló nőtények szintén befogásra kerültek, tehát e fajok kölykezőkolóniái biztosan megtalálhatóak az erdőben. Az erdőlakó fajok közül kiemelendő továbbá a fokozottan védett *M. bechsteinii* két példányának befogása, e faj a régióban kifejezetten ritka.

A két vizsgált erdőterület denevéregyüttese kifejezetten értékesnek tekinthetőek. Az aktív erdőgazdálkodás alatt álló erdőrészek esetében a legjelentősebb veszélyeztető tényező az ott végzett munka, mely leghatározottabban az erdőlakó denevérfajokat érinti, de az erdőben táplálkozó épületlakó fajok (*M. myotis*, *M. emarginatus*, *E. serotinus*) állományaira is jelentősen kihat. A jelenleg gazdálkodással érintett erdőrészek fontos lenne a folyamatos erdőborítást biztosító, Pro Silva módszerek alkalmazása, a véghasználatok kerülése, a természetes erődinamikai folyamatok térnyerésének elősegítése, az erdők természetességének fokozása, a természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás tilalma, a termőhelynek megfelelő őshonos fajokból álló természetes elegyarányú erdők kialakítása. Egyes meghatározott erdőrészekben fontos lenne az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.

Mexzikópusztai Madárgyűrűző Állomás működtetése

A vízimadárfajok egy részének vonulásvizsgálata befogásuk nehézségei miatt elmaradt a jellemzően erdős területekhez vagy nádasokhoz kötődő madárfajokétól. Magyarországi viszonylatban egyedül a Mexzikópusztai Madárgyűrűző Állomás foglalkozik kifejezetten ezzel.

A vízimadárfajok a klíma szárazodása miatt fajonként eltérően, de általában fokozottan kitéttek a kedvezőtlen ökológiai változásoknak. Költőállományaik természetvédelmi helyzete általánosságban romlik, és ezt tovább rontja a vonulási útvonalaikon található vizes élőhelyek kiterjedésének és általános ökológia állapotának degradálódása. Mindezek hatást gyakorolnak magukra a vonulási útvonalakra, és ennek természetvédelmi és gazdasági következményei vannak.

A Fertő mellett 2016–2022 között legnagyobb számban jelölt partimadár a havasi partfutó. A faj nem fészkel Magyarországon, csak nagy számban, csapatosan átvonul. Fészkelőterülete az eurázsiai tundrákon van, telelőterületei (legalábbis a Közép-Európán át vonulóknak) pedig Délnyugat-Európa és Nyugat-Afrika tengerpartjain helyezkednek el. A Fertő mellett 2016–2022 között összesen 2024 példányt jelöltünk. Közülük 1791 kapott színes gyűrűt is (kezdetben narancssárga színes gyűrűt, majd könnyebben leolvasható zöld zászlós gyűrűt). A színes jelöléssel ellátott madarak közül eddig 530-at (29,6%) láttak újra valahol. 352-t csak egyszer, 116-ot kétszer, 34-et háromszor, 15-öt négyszer, 11-et ötször, egyet-egyet pedig hatszor, illetve kilencszer.

A Fertő mellett 2016–2022 között a második legnagyobb számban jelölt partimadár a réti cankó. A faj nem fészkel Magyarországon, csak nagy számban átvonul. Fészkelőterülete Eurázsia északabbi, erdős területein van, telelőterületei (legalábbis a Közép-Európán át vonulóknak) pedig Délnyugat-Európa és Nyugat-Afrika tengerpartjain helyezkednek el.

A Fertő mellett 2016–2022 között összesen 1669 példányt jelöltünk. Közülük 1595 kapott színes gyűrűt is (kezdetben narancssárga színes gyűrűt, majd könnyebben leolvasható zöld zászlós gyűrűt). A színes jelöléssel ellátott madarak közül eddig 138-at (8,7%) láttak újra valahol: 115-öt csak egyszer, 15-öt kétszer, négyet háromszor, egyet négyszer, kettőt ötször, egyet pedig hatszor.

A színes jelölések bevezetése és egyre több madárfajon történő alkalmazása jelentősen megnövelte a megkerülések esélyét. A vízimadár-gyűrűzések Magyarországon még kevésbé elterjedtek, ebben a Fertő–Hanság Nemzeti Park élen jár, aminek következtében e fajok vonulásáról egyre több ismerettel rendelkezünk. Mivel a már kézzel fogható klímaváltozás a madarak vonulási stratégiáit, vonuló- és telelőhelyeit is befolyásolja, fontos, hogy az ezekkel kapcsolatos kutatások a jövőben is megszakítás nélkül folyjanak.

Sok faj esetében rendelkezünk már adatokkal a tőlünk nyugatra eső területekről, azaz a madarak őszi vonulásáról és teleléséről. Ezek azok a területek, ahol a madarászok aktivitása nagy, így nagyobb valószínűséggel vannak leolvasások innen. Ugyanakkor a tőlünk keletre eső régiókban kisebb az aktivitás, bizonyos területeken pedig valószínűleg egyáltalán nincs. Ez ebben az irányban hiányzó megkerülési adatok „pótlására” kiváló lehetőség a madarak nyomkövetővel való ellátása, amely technika már eddig is számos érdekes és újszerű adattal gazdagította egyes fajok vonulásáról korábban meglévő ismereteinket. Bizonyos fajok esetében tovább kell folytatni a megkezdett jeladós jelöléseket (ilyenek a bőjti réce és a gólyatöcs), illetve néhány más faj esetében (olyan fajoknál, amelyek vonulásáról, telelőterületeiről keveset tudunk, pl. a vörös gém) megfontolás tárgyává kell tenni az ilyen jelölések megkezdését. A technika rohamos fejlődésével egyre kisebb testméretű madárfajok kutatása válik lehetővé a nyomkövetők által, így egyre több madárfajt lehet ezekbe a vizsgálatokba a jövőben bevonni. A jövőbeni hasonló projektek tervezésénél nagyobb számú jeladó beszerzését is meg kell fontolni.

Vadludak területhasználatának vizsgálata

A Fertőn 1978 óta 940 nyári ludat gyűrűztünk meg, ebből 745 madárra került nyakgyűrű és 32 példányra jeladó. A fém lábgyűrűvel jelölt nyári ludak megkerülési adatainak mennyisége elhanyagolható. A nagy távolságból azonosítható színes nyakgyűrűsök ellenben nagyon jó arányban visszatálalhatók, befogás nélkül azonosíthatók. Kb. 650 egyednek van legalább egy megkerülési adata. Összehasonlításképpen: a legtöbbször megfigyelt madár (H523) nyakgyűrűje eddig 243 alkalommal került leolvasásra. 2022-ben 161 nyári lúd kapott nyakgyűrűt és 2 jeladót tettünk fel madárra. Az elpusztult madarokról származó 2 db jeladó a Hortobágyon került madárra a keleti és nyugati országrész fészkelő állományának eltérő telelési és vonulási mintázatának vizsgálatára. Egy jeladót a Fertőnél találtunk meg, egy másik készüléket a Nationalpark Neusiedler See - Seewinkel adott át, mert nem tudták megszervezni a jelölést az osztrák szikes tavaknál.

A fertői populációból származó egyik jeladós madár (X21) Szardíniáig vonult, az egyik Balmazújvárosnál jelölt (HR) példány a Duna román-szerb határszakaszára, Lászlóvára és Gerebenc között. A kelet- és nyugat-magyarországi fészkelő populációk elkülönült telelőhelyeit a gyűrűzési adatok is alátámasztják. A vizsgált időszakban jelentős mezőgazdasági károkozásra nem került sor. A nyár végétől novemberig a gabonafélék és a kukorica betakarításakor keletkező szemvesztésüket hasznosítják, később a gabonavetések és a repce legelése figyelhető meg, de ennek hatása nem mérhető a betakarításakor.

4.2.3 A KEHOP 4.1.0-15-2016-00013 (Hanság KEHOP) projekthez kapcsolódó vizsgálatok

A kutatások célja a projekt keretében végzett beavatkozások és élőhelyrekonstrukciók hatásainak vizsgálata.

Halfaunisztikai kutatás a Barbacsi-tóban, a Fehér-tóban és a Kónyi-tóban

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság 2016-ban kezdte el „A Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások” című élőhely-rehabilitációs projektjét. A projekt része volt egy nyomkövető ökológiai monitorozás is, melynek alapállapot-felmérése 2016-ban készült el, az élőhelyrehabilitációs tevékenységnek az érintett vizes élőhelyek élőlény-közösségeire gyakorolt hatását pedig – a halközösség vizsgálatán keresztül – a 2022-ben elvégzett felmérések eredményeinek értelmezésével próbáljuk meg értékelni.

A 2016. és 2022. évben a Barbacsi-tavi-csatorna, Barbacsi-tó, Barbacsi-csatorna, Barbacsi-tó, Fehér-tó, Fehér-tói-anyaggödör, Kónyi-csatorna és Tündér-tó víztestekben végeztünk halközösség felmérést, mennyiségi mintavételi módszerrel.

A két vizsgálati évben kapott eredményeket (fajlista, mennyiségi viszonyok) összevetve értékeltük a két időpont között detektált változásokat, a kezdeti hipotézisek (a projekt-tevékenységgel kapcsolatos várakozások) és tapasztalatok közötti viszonyt, a természetvédelmi kezelési tevékenység eredményességét, továbbá javaslatokat tettünk a kezelés folytatásának irányára.

A Barbacsi-tóban a 2016-os alapállapot-felmérés az idegenhonos halfajok (ezüstkárász, naphal, razbóra) állományainak dominanciáját mutatta ki. A 2022-es vizsgálat is hasonló eredményt adott, bár a naphal egyedszám-részesedése jelentősen csökkent; megjelent ugyanakkor 1-1 példányban a szivárványos ökle. A csak 2022-ben előkerült réticsík (1 pld) valószínűleg 2016-ban is jelen volt a víztestben, csupán igen alacsony – kimutathatóság alatti – egyedsűrűséggel.

A Fehér-tóban 2016-ban az inváziós fajok dominanciája mellett a fokozottan védett lápi póc és a védett réticsík és szivárványos ökle közepesen erős állományait mutattuk ki. 2022-ben csupán két idegenhonos faj (ezüstkárász, razbóra) tömeges állományát, és 1 őshonos faj (bodorka) egyetlen példányát találtuk, a fentebbi védett fajok nem kerültek elő.

A Tündér-tó és a hozzá csatlakozó Kónyi-csatorna hasonló eredményt mutat, utóbbiból a lápi póc és a réticsík erős állományai eltűntek, de legalábbis nem voltak kimutathatók (bár ez inkább a csatorna-rekonstrukció hatása lehet). A Tündér-tó intenzíven halasított részén érdemi változás nem volt észlelhető.

Mindegyik rekonstruált víztest esetében igaz az, hogy olyan vízszinteket kell tartani, hogy a vízborítás a mocsári növényzettel borított szegélyzónában is tartós legyen. A természetvédelmi szempontból értékes fajok (réti csík, lápi póc) állományai ezekben az élőhelyrészletekben tudnak fennmaradni. A nyíltvízi részeken az idegenhonos fajoknak (főleg az ezüstkárásznak) igen erős állományai alakultak ki, a halközösség értékesége itt alacsony.

Javasoljuk, hogy a rekonstruált területek ne állandó, stabil vízszinten legyenek tartva, erre a következő üzemrendet látjuk célravezetőnek. Minden területegység esetében a vízpótlás szüneteltetését és vízszintcsökkentést javasolunk a nyár második felében, ami a természetes vízjárású vizes élőhelyek nyári – kora őszi aszályos időszakokhoz kötődő vízszintcsökkenését imitálja. A Kárpát-medence nedves kontinentális éghajlatára jellemző – hóolvadáshoz, ill. nyár eleji csapadékmaximumhoz, illetve az ezek által kiváltott árhullámok okozta elöntésekhez kapcsolódó – vízszintváltozásokat télvégi–kora tavaszi, illetve késő tavaszi–nyárvégi vízszintemelések modellezhetik le. Ezek az üzemeltetési elemek különböző mértékben, különböző mértékű vízszintváltozást okozva és különböző gyakorisággal kell hogy megjelenjenek meg az egyes területegységek esetében. Az üzemeltetési javaslat, igazodva az egyes évek időjárásának természetes különbségeihez minden területegység esetében 3 éves ciklusok szerint változik. A 3 éves ciklusokban van kisvízes év, mikor a nyárvégi–kora őszi alacsony vízállású időszakot nem követi vízszintemelés és egészen következő tavaszig alacsony vízállás jellemzi a területegységet és van jobb vízellátottságú év, mikor az őszi időszakban vízszintemelést javasolunk és egész télen viszonylag magas vízállás jellemzi az adott területegységet. Az egyes területegységek esetében a kisvízes és a jobb vízellátottságú évek aránya a 3 éves ciklusokon belül az aktuális állapottól és a célállapottól függően eltérő.

A vegetáció és a vízi makroszkopikus gerinctelen közösségek monitorozása az élőhelyfejlesztéssel érintett csatornahálózatban

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság 2016-ban kezdte el „A Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások” című élőhely-rehabilitációs projektjét. A projekt része volt egy nyomkövető ökológiai monitorozás is, melynek alapállapot-felmérése 2016-ban készült el, az élőhelyrehabilitációs tevékenységnek az érintett csatornák élőlény-közösségeire gyakorolt hatását pedig – a magasabbrendű növényzet és a makroszkopikus vízi gerinctelenek szempontjából – a 2022-ben elvégzett felmérések eredményeinek értelmezésével próbáljuk meg értékelni.

A 2016. és 2022. évben a Herceg-csatorna, a kubikgödör (Csornai-Hany), a Kis-metszés-csatorna, a Laci-réteki-csatorna, a Lébénymiklósi-csatorna, a Lócsi-árok, a Miklós-árok, az Ottómajori-csatorna, a Pintér-szigeti-csatorna, a Szegedi-csatorna és az Urhanya-csatorna területén végeztünk vízimakrofiton-mintavételt, összesen 21 mintavételi szelvényben, évente egy alkalommal. A mintavételi transzektekben a makrofiton felmérése után ökológiai állapotértékelést végeztünk a Lukács-féle minősítési módszertan segítségével. Megadtuk továbbá a mintavételi egységek szöveges jellemzését, amely kiterjedt a növényzet jellemző és lényeges összetevőinek (jellemző növényfajok, összetétel, dominanciaviszonyok, természeti értéknek minősülő fajok vagy élőhelyek) leírására is. Megállapítottuk, hogy bár minden mintavételi szelvényre számolható EQR-érték, a minősítési módszertan szigorú feltételei miatt csak 9 szelvény alkalmas az ökológiai állapotminőségi osztályba való besorolásra (hét szelvény jó és kettő közepes minősítésű). Ennek leginkább az az oka, hogy a szelvényekben kevés az indikátorértékű faj, vagy azoknak kicsi az abundanciája. Több mintázott szelvény természetvédelmi szempontból értékes élőhelyeken halad keresztül, és így jelentős természeti értéknek tekinthető növényfajok is előkerültek: békaliliom (*Hottonia palustris*), tőzgepáfrány (*Thelypteris palustris*), villás sás (*Carex pseudocyperus*).

A vízi makroszkopikus gerinctelen közösségekre gyakorolt hatásokat 20 mintavételi helyszín mennyiségi (10) és faunisztikai (10) módszerű vizsgálatával tanulmányoztuk. A kapott eredmények faunisztikai és mennyiségi szempontú értékelésén túl elvégeztük 10 vizsgált szelvény ökológiai állapot értékelését is. Mindhárom értékelés azt az eredményt adta, hogy a beavatkozások előtti és utáni állapot között jelentős különbség nincs. Kiemelendő ugyanakkor a faunisztikai értékelés azon megállapítása, hogy a csigák (*Gastropoda*) csoportjánál tapasztaltuk néhány ritkább és érzékenyebb faj eltűnését, vagy legalábbis egyedsűrűségének jelentős csökkenését. Ugyanakkor a mennyiségi értékelés szerint a védett és/vagy közösségi jelentőségű fajok esetében egyértelműen pozitív irányú változások rajzolódnak ki.

A vegetáció és a vízi makroszkopikus gerinctelen közösségek monitorozása a Barbacsi-tóban, a Fehér-tóban és a Kónyi-tó területén

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság 2016-ban kezdte el „A Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások” című élőhely-rehabilitációs projektjét. A projekt része volt egy nyomkövető ökológiai monitorozás is, melynek alapállapot-felmérése 2016-ban készült el, az élőhelyrehabilitációs tevékenység eredményeit pedig – a magasabbrendű növényzet és a makroszkopikus vízi gerinctelenek szempontjából – a 2022-ben elvégzett felmérések eredményeinek értelmezésével próbáljuk meg értékelni.

A makrovegetáció felmérését a Kónyi-tó, a Barbacsi-tó és a Fehér-tó területén kijelölt, összesen 9 mintavételi szelvényben végeztük el, a két felmérési évben megegyező helyszíneken, időszakban és metodikával.

A 2016-os eredményekhez képest a mintavételi helyek átlagos fajszáma jelentősen nőtt, az ökológiai állapotminőségi osztályokba való besorolás eredményei pedig javultak. Ezek alapján tehát feltételezni lehet, hogy az ökológiai szempontú vízszintszabályozás és a projekt során megvalósuló tömeder-rekonstrukciók közép- és hosszú távon pozitív hatással lesznek a tavakban élő vízinövény-állományokra. Megjegyezzük, hogy a makrofita közösségek esetében az állapotértékelés számításának nehézségei miatt felmerülő problémák (pl. a számítás feltételeinek nem teljesülése) nehezen interpretálhatóvá teszik az eredményeket, így azokat gondos körültekintéssel kell felhasználnunk.

A vízi makroszkopikus gerinctelen közösségekre gyakorolt hatásokat mindkét felmérési évben ugyanazon 10 mintavételi helyszín mennyiségi (6) és faunisztikai (4) módszerű vizsgálatával tanulmányoztuk. A kapott eredmények faunisztikai és mennyiségi szempontú értékelésén túl elvégeztük 3 vizsgált csatornaszelvény ökológiai állapot értékelését is.

A faunisztikai szempontú összevetés azt mutatja, hogy a vizsgált területek és élőlénycsoportok többségénél csökkent a kimutatott fajok száma. Megvizsgálva azt is, hogy mely fajok tűntek el, illetve fogytak meg, a vizsgált élőhelyek – vízi gerinctelen fajok szempontjából értelmezett – ökológiai állapotának kedvezőtlen irányú elmozdulását látjuk. A mintavételi eredmények mennyiségi szempontú összehasonlító értékelésének eredményei arra utalnak, hogy a beavatkozási területek vízi makroszkopikus gerinctelen fajegyüttesének átlagos fajszáma csökkent az elvégzett beavatkozások környezeti elemekre, elsősorban az élőhelystruktúrára gyakorolt hatásának eredményeként. Az összes egyedsűrűség értékek esetében nem rajzolódik ki ilyen egyértelmű csökkenés a két vizsgálati időszak között. Ökológiai állapotértékelést csak a vizsgált csatornákon tudtunk végezni, egy mintavételi helyen az ökológiai állapot nem változott, míg két helyen az index romlott.

A rekonstrukciós tevékenység tervezésekor megfogalmazott két hipotézis közül az elsőt („A projekt során megvalósuló tómeder-rekonstrukciók közép- és hosszú távon pozitív hatással lesznek a tavakban élő makrozoobenton [...] állományokra.”) nem igazolják a vizsgálati eredmények. A második hipotézis (Az ökológiai szempontú vízszintszabályozás közép- és hosszú távon pozitív hatással lesznek a tavakban élő makrozoobenton [...] állományokra.) egyelőre nem igazolt, a rekonstrukciós tevékenységek (2019–2020) óta eltelt idő alapján egyelőre csak rövid távú hatásokat láthatunk.

A rekonstruált vízterek üzemeltetésével (ökológiai szempontú vízszintszabályozás) kapcsolatban javaslatokat fogalmaztunk meg.

Puhatestű felmérés a gyeprekonstrukciók területén.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság 2016-ban kezdte el „A Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások” című élőhely-rehabilitációs projektjét. A projekt része volt egy nyomkövető ökológiai monitorozás is, melynek alapállapot-felmérése 2016-ban készült el, az élőhelyrehabilitációs tevékenységnek az érintett gyepterületek élőlényközösségeire gyakorolt hatását pedig – a szárazföldi csigák vizsgálatán keresztül – a 2022-ben elvégzett felmérések eredményeinek értelmezésével próbáljuk meg értékelni.

A 2016. és 2022. évben a Fövényes-tó, az Osló-Hany, a Gulya-rét, a Csornai-Hany, a Nyirkai-Hany, a Szigetek, a Kapi-rét, a Háromszögű-rét, a Krisztina-berek, az Ottómajor, a Pintér-Hany, a Figurák, a Kónyi-rétek és a Barbacsi-tó gyepterületein végeztünk szárazföldi csigaközösség felmérést, talajminta-vizsgálat módszerrel.

A két vizsgálati évben kapott eredményeket (fajlista, mennyiségi viszonyok) összevetve értékeltük a területhasználat és a természetvédelmi kezelési tevékenység hatékonyságát, eredményességét, továbbá javaslatokat tettünk a kezelés folytatásának irányára.

Kisemlős közösségek kutatása a fejlesztéssel érintett Natura 2000 területen

A Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése, élőhelyfejlesztési beavatkozások pályázat keretén belül 2017 és 2022 őszén elvégeztük a kisemlős közösségek felmérését. Ennek során 10-10 mintaterületen vizsgálatuk meg az ott élő kisemlős közösségek fajösszetételét és az egyes fajok dominancia- és denzitás viszonyait. A vizsgálatok során kiemelt figyelmet fordítottunk a hansági élőhelyek fokozottan védett természeti értékének, az északi pocok állományinak feltérképezésére. Az elevenfogó csapdázásos vizsgálatok során a 2017-ben a 10 mintaterületen kihelyezett 438 csapdában, 2190 csapdaéjszaka után 10 kisemlős faj 503 példánya került kézre, valamint 50 alkalommal fogtunk vissza általunk megjelölt állatot. Legnagyobb számban az agresszíven terjeszkedő erdei pirókegér került kézre, az összes fogás 70%-át adva. Az északi pocok két mintaterületen került kézre (Barbacsi-tó és Úr-Hany), mindössze 0,6%-os értékkel. A 2022 évi csapdázások során jelen projekt keretében 10 mintaterületen kihelyezett 433 csapdában 12 kisemlős faj 670 példánya került kézre. Legnagyobb számban ezúttal is a pirók erdei egér volt jelent a vizsgált élőhelyeken, az összes fogás 50 %-át adva. A

fokozottan védett északi pocok jelen kutatási mintaterületek közül egy helyen került kézre (Osli-Hany), ugyanakkor a fajra vonatkozó célirányos felmérések során stabil állományait mutattuk ki 2022 őszén a Barbacsi-tó, az Úr-Hany és a Pintér Hany területén is. A vizsgált élőhelyek esetében legnagyobb problémát azok szárazodása, és az idegenhonos fajok, özönnövények térnyerése jelent, amely kedvezőtlenül hat a védett fajok (különösen az északi pocok) térhódítására. A generalista pirok erdeigér ugyanakkor kiválóan alkalmazkodik a nagy produktivású bolygatott területek (pl. aranyvesszővel szennyezett élőhelyek, gyomtársulások) kínálatához.

Különös figyelmet kell tehát fordítani a területek kezelésében azok megfelelő hidrológiai viszonyaira, valamint az őshonos légyszárú növényzet megtartására - visszaállítására. Ehhez érzékeny egyensúlyt kell kialakítani a kaszálás intenzitásának és időzítésének kérdésében a növénytani és a sokszor eltérő állattani (gerinctelenek, hüllők, madarak, emlősök stb.) szempontok együttes figyelembevételével.

Denevérfaunisztikai kutatás a Hanság természetes élőhelyein

2022-ben a 2017-ben mintázott területeken maradéktalanul sikerült megvalósítani a mintavételek ismétlését. Összesen 30 mintavételi helyen folytattunk akusztikai mintavételeket a terület csatornáinál, illetve erdőtümbjeiben, melyeknél egy ismétléssel, összesen 60 akusztikai mintavételt végeztünk. Az erdei mintavételi helyeken lehetőség volt hálózásos mintavételekre is, így a Lébényi-erdőben, a Csíkos-éger-erdőben és a Szigeti-erdőben 2-2 alkalommal, összesen hat befogásos mintavétel történt.

Az akusztikai mintavételek eredményeként 60 detektoréjszaka hanganyaga állt rendelkezésre a hangelemzéshez. A leválogatása során 14258 denevérhang-szekvencia került azonosításra, melyeken összesen nyolc denevérfajt sikerült azonosítani: nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*), rőt koraidenevér (*Nyctalus noctula*), szőröskarú koraidenevér (*Nyctalus leisleri*) szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), durvavitorlájú törpedenevér (*Pipistrellus nathusii*), alpesi denevér (*Hypsugo savii*), horgasszőrű denevér (*Myotis nattereri*) és közönséges késeidenevér (*Eptesicus serotinus*). A faji szinten nem azonosítható denevérhangok között nagy valószínűséggel megtalálható még a fehérszélű törpedenevér (*Pipistrellus kuhlii*) is, illetve több hangfelvétel jelezte a nagy-*Myotis* fajok (*Myotis myotis* és *Myotis blythii*) meglétét.

A hálózásos mintavételek során tíz faj egyedei kerültek befogásra: nyugati pisedenevér, rőt koraidenevér, szoprán törpedenevér, vízi denevér (*Myotis daubentonii*), Brandt denevér (*Myotis brandtii*), nimfadenevér (*Myotis alcaethoe*), bajuszos denevér (*Myotis mystacinus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*) és barna hosszúfülű-denevér (*Plecotus auritus*). A hálózásos mintavételek lehetőséget teremtettek olyan fajok kimutatására is, melyeket akusztikai módszerekkel nem, vagy csak ritkán lehet azonosítani, illetve lehetséges volt az egyedek reprodukív státuszának, korának a vizsgálata is, mely alapján több mintavételi helyen szaporodókolóniákat tudtunk kimutatni.

Az eredmények tekintetében kiemelendő a fokozottan védett, Natura 2000 jelölőfaj nyugati pisedenevérnek a Lébényi-erdőben, illetve a Szigeti-erdőben észlelt jelentős akusztikai aktivitása, mely jelzi, hogy az adott erdőben értékes állománya él a fajnak. Mivel ez a denevérfaj kifejezetten kötődik az elváló kérgű álló holtfákhoz (elsősorban keményfákhoz) ezért azok kímélete is rendkívül fontos a faj megőrzésében. A faj kisebb intenzitással jelen volt a Szegedi-csatorna, Csíkos-éger-erdő és a Figurák vizsgálati területeken is. A hálózásos mintavételekkel a faj szaporodókolóniáinak jelenlétét bizonyítottuk a Lébényi-erdőben, a Szigeti-erdőben (a Csíkos-éger-erdőben való szaporodókolónia korábbi adatokból ismert).

A szintén Natura2000 jelölőfaj csonkafülű denevért a Szigeti-erdőben folytatott hálózások során fogtuk be, mely a faj első ottani adatát jelenti. Valószínűsíthető, hogy a befogott nőstény egyed egy közeli szaporodókolónia tagja.

Az akusztikai kutatás során nagy-*Myotis* fajcsoporthoz rendelhető felvételeket jelentősebb számban négy mintavételi helyen találtunk a Szigeti-erdő akusztikai anyagában, ezen felül a Csíkos-éger-erdőben, illetve a Lébényi-erdőben is azonosítottunk nagy-*Myotis* hangokat.

A területen ritkább, kisebb állományokkal jelen levő erdőlakó faj a horgasszőrű denevér, mely mind-egyik vizsgált terület akusztikai anyagából megkerült, de csak néhány felvétel jelezte meglétét.

A *Pipistrellus*-fajok közül a szoprán törpedenevér dominált, az összes denevéres hangfelvételnek 46,5%-át ez a faj adta. Az akusztikai anyagok alapján nem elkülöníthető *P. nathusii* és *P. kuhlii* hangjait tartalmazó felvételek az összes denevérhangokat is tartalmazó felvételek 11,2%-át tették ki.

A *Nyctalus* genusz két faja került kimutatásra, a rőt koraidenevér és a szőröskarú koraidenevér. A rőt koraidenevér a területen gyakori, minden vizsgált területről megkerült, kiemelkedő akusztikai aktivitást a Szegedi-csatorna és a Figurák mintavételi területein mutatott. A szőröskarú koraidenevér a rőt koraidenevéernél jóval ritkább a területen, akusztikailag csak a Lébényi-erdőből sikerült kimutatni, de sokszor nem azonosítható echológiai hangjai alapján egyértelműen, így az *Eptesicus*/*Nyctalus*/*Vespertilio* akusztikai kategóriában valószínűleg több hangszekvencia ehhez a fajhoz tartozhat.

A *Myotis* sp. akusztikai kategória az összes denevérhang szekvenciának a 13,6 %-át adta. Az erdőszűl élőhelyeken jelentős aktivitást mutattak a *Myotis*-fajok, jelezve, hogy a megmaradt erdőfragmentumok e fajok számára kiemelten fontos élőhelykomponensek. Igen jelentős aktivitást mutatott még ez az akusztikai csoport a Szegedi-csatorna esetében, valószínűleg a fokozott vízi denevér aktivitás következtében.

A vízi denevér egy subadult és egy laktáló példányát fogtuk a Csíkos-éger-erdő területén, mely jelzi a faj ottani szaporodóállományának a meglétét.

A kistermetű erdőlakó *Myotis*-fajok közül mindhárom faj megkerült, mivel ezeket nem tudjuk akusztikai alapon elkülöníteni, ezért csak a hálózásos eredményekre támaszkodhattunk. A Brandt denevér (*Myotis brandtii*), a bajuszos denevér (*Myotis mystacinus*) és a nimfadenevér (*Myotis alcathoe*) laktáló példányait egyaránt hálóztuk a Szigeti-erdőben, így ott ezen fajok szaporodókolóniái bizonyítottan előfordulnak. A Lébényi-erdőben a bajuszos denevér egy adult hím példányát hálóztuk, továbbá egy nimfadenevér laktáló példányát, mely az utóbbi faj ottani szaporodását bizonyítja.

Az erdőlakó barna hosszúfülű denevért (*Plecotus auritus*) csupán a Szigeti-erdőben észleltük, de ott nyolc laktáló példányát fogtuk be a két mintavétel során, melyek jelentősebb helyi szaporodókolóniáját jelzik. Megjegyezzük, hogy az akusztikai anyagokban a *Plecotus*-fajok alulreprezentáltak lehetnek, mivel nagyon kis intenzitású hangjaikat csak nagyon kis távolságról képesek felvenni a detektorok.

A közönséges késeidenevér (*Eptesicus serotinus*) a területen valószínűleg nem ritka, de az akusztikai anyagokban sok esetben nem azonosítható egyértelműen. A Lébényi-erdőben a faj 20 példányát sikerült befogni, melyek közül 12 egyed laktáló nőtény volt, jelezve, hogy a közelben egy jelentősebb épületlakó kolóniája található meg a fajnak.

Az akusztikai adatok alapján kvantifikált denevéraktivitás statisztikai elemzésével lehetőség nyílt a 2017-es alapállapot és a 2022-es kezelt állapot összehasonlítására. A csatornarekonstrukcióval érintett területeken szignifikánsan nagyobb denevéraktivitást detektáltunk a rekonstrukció utáni, 2022-es mintavételek esetében, mint a rekonstrukció előtti, 2017-es állapotnál. A kutatómunka megtervezése során megfogalmazott két alaphipotézist a kapott eredmények támogatják, miszerint az ökológiai szempontokat figyelembe vevő technológiával és műszaki rendben végzett csatornarekonstrukciók pozitív hatással vannak a csatornahálózatot ivó- és táplálkozó helyként használó denevér állományokra. A 2022-es mintavételek során szabad vízfelületek nem jellemezték a csatornákat, viszont a rekonstrukció következtében létrejövő, fokozott víztartó képesség a denevérek számára táplálékbázist jelentő rovarközösségre gyakorolt pozitív hatás révén, a denevérek számára kedvezőbb környezeti állapotot eredményeztek. A kutatási eredmények alátámasztják, hogy a vizsgált terület erdei és vizes élőhelyei kiemelten fontosak a fokozottan védett elemeket is tartalmazó, értékes denevérfauna fennmaradásában, így az erdőterületek kímélete, természetességének fokozása, illetve a vizes élőhelyek vízmegtartó képességének növelése egyaránt kívánatos lenne.

Talajfelszíni izeltlábú állatközösségek vizsgálata a gyeprekonstrukciók területén

A gyeprékonstrukciós munkálatokat megelőzően 2017-ben történt az alapállapotfelmérés, aminek keretén belül a kijelölt 10 mintavételi területnek a növényzeti, illetve a pók- és bogárfauna felmérése történt meg. A mintavételi helyek a következők voltak: Kapuvár: Osli-hany I.; Kapuvár: Osli-hany II.; Csorna: Gulya-rét; Csorna: Csornai-hany; Lébény: Háromszögű-rét; Lébény: Figurák; Lébény: Ottó-ma-

gor I.; Lébény: Ottó-major II.; Lébény: Ottó-major III.; Kimle: Krisztina-berek. A pók- és bogárfauna felmérése során a módosított duplaedényes Barber-féle talajcsapdát alkalmaztuk, kiegészítő gyűjtésként a motoros rovarszippantót (D-vac). A növényzeti felmérés a klasszikus Braun-Blanquet módszer szerint készült.

2017-es évtől az egyes mintahelyeken a következő beavatkozások történtek. Cserjeirtás és szártépőzés történt a Lébény: figurák; Lébény: Ottó-major II.; Lébény: Ottó-major III.; Kimle: Krisztina-berek. Az Ottó-majori területeken többek között a kutyabenge és veresgyűrűs som sűrű állományának a visszaszorítása volt a cél. A Figurák és a Krisztina-berek esetében a gyepek rekonstrukció elsődleges feladata az inváziós magas aranyvessző és egyéb gyomok drasztikus visszaszorítása volt. Legeltetés és szártépőzés a Kapuvár: Oslis-hany II.; Csorna: Gulya-rét és a Csorna: Csornai-hany mintaterületeken történt meg. Mindhárom területre jellemző volt a biomassza felhalmozódás melyet főként az állományképző posványosásnak volt köszönhető. Az uralkodó faj mellett további jelentős részesedést mutattak a különböző gyomfajok. A beavatkozás fő célkitűzése ennek a biomassza mennyiségének a csökkentése, illetve a nem kívánatos gyomok visszaszorítása volt.

Jelentős beavatkozásnak tekinthetjük a tarlóhántást, tárcsázást és ezt követően a gyeppetést. Ezt a gyepek rekonstrukciós módszert a Kapuvár: Oslis-hany I. és a Lébény: Ottó-major I. mintaterületeken alkalmazták. Mindkét esetben jelentős volt a degradáció mértéke az Oslis-hany I.-es terület volt mezőgazdasági parcella az Ottó-major I. pedig vadföld volt. Utóbbi terület szinte egészén a vaddisznók általi földtúrások voltak. Az erősen gyomos és magas aranyvesszővel terhelt mintaterületen előirányzott beavatkozások célja a természetesebb gyepek kialakulásának, feltételeinek megteremtése volt.

2017-ben az alapállapot során a bogarak közül 126 faj került elő, mely számot magasnak tekinthetünk. A fajok között négy védett is előkerült (*Calosoma auropunctatum*, *Carabus cancellatus*, *Carabus granulatus*, *Carabus clathratus*), illetve több ritkaság is (*Amara littorea*, *Bembidion obtusum*, *Tetrabrachys connatus*). Általánosságban megjegyezhető, hogy az egyes helyszíneken a fajszám és a diverzitás nagy: az átlagos fajszám 23, a legkisebb (18) a lébényi Ottó-major II-ben, a legnagyobb (30) a kapuvári Oslis-Hany II-ben volt észlelhető. Az átlagos egyedszám 135 volt, de ehhez képest nagy eltérések észlelhetők az egyes helyszíneken. Néhány faj helyenként extrém nagy egyedszámban jelent meg, így pl. Csornán a Gulya-réten a szemecskés dögbogár (*Silpha tristis*) 219, vagy Lébényben a Figurák mintaterületen az apró termetű rovátkás karcsúholyva (*Falagria sulcata*) 118 példánya került a csapdádba.

A 2017-ben előkerült pókok számát szintén magasnak tekinthetjük: 94 faji szinten determinált pókfaj több mint 2000 példányát gyűjtöttük. Ez a hazai fauna több, mint 10%-a mely az alkalmazott módszerek és ráfordítás mellett kimondottan nagy számnak tekinthető. A pókok közül is előkerült védett faj (*Atypus piceus*), illetve faunánkra új taxon is (*Diplocephalus dentatus*). Ezen felül több igazi ritkaságot is fogtak a csapdák (*Kaestneria pullata*, *Trochosa spinipalpis*, *Pardosa maisa*, *Pocadicnemis juncea*, *Pirattula uliginosa*), melyek a Hanság egészének természetességét mutatják.

Az egyes élőhelyekről elmondható, hogy a legtöbbjük nyomokban őrzi a jó fajokat, helyenként kimondottan magas fajszám és diverzitás értékek mellett. Mindezek jó alapot szolgáltatnak arra, hogy a tervezett beavatkozásokkal a területek visszanyerjék természetességüket.

A 2022-es talajcsapdás mintavételezés bogarakra vonatkozó eredményei. Előjáróban és általánosságban megjegyezhető, hogy az egyes helyszíneken mind a faj-, mind pedig az egyedszám és velük a diverzitás sokkal szélsőségesebben ingadozott, mint 2017-ben. 2022-ben a fajszám 9 és 48 között változott, az átlagos fajszám, 22, míg az egyedszám szélső értékei 41 és 384 voltak. 2017-ben az átlagos fajszám 23, a legkisebb (18) a lébényi Ottó-major II-ben, a legnagyobb (30) a kapuvári Oslis-Hany II-ben volt észlelhető. Jelen évben a legkevesebb (9) faj szintén a lébényi Ottó-major II-ből került elő (a példányszám itt 163 volt), a legnagyobb faj- (48) és egyedszámot (384) azonban Kapuváron, az Oslis-Hany I-ben kaptuk. Ha az Oslis-Hany II-ben is talajcsapdák működtek volna, vélhetőleg jóval magasabb lett volna az előkerült fajok és egyedek száma.

Néhány faj igen magas egyedszámban került elő a talajcsapdákból, így a gyászos porva (*Dermestes lanarius*) a kapuvári Oslis-Hany I-ből (167); a ragyás futrinka (*Carabus cancellatus*) a lébényi Ottó-major II-ből (124) és a Krisztina-berekből (65); a közönséges hangyászolyva (*Drusilla canaliculata*) a lébényi Háromszög-erdőből (112); illetve a mezei futrinka (*Carabus granulatus*) a lébényi Figurák területéről

(73). Két példa az öt évvel ezelőtti minták hasonló adataiból: szemecskés dögbogár (*Silpha tristis*) Csornán a Gulya-réten (219), illetve rovátkás karcsúholyva (*Falagria sulcata*) Lébényben a Figuráknál (118). Mintavételezés motoros rovarszívóval (D-vac 1-5). A rovarszívó fogásairól külön érdemes szólni, hiszen a módszer eltérő volta miatt az eredmények nemigen vethetők össze a talajcsapdás számadatokkal. A három elárasztott helyszínről (Csorna: Gulya-rét, Csorna: Csornai-Hany és Kapuvár: Osl-Hany) összesen 32 faj 94 példánya került elő, zömében a talajfelszínen és az alacsonyabb növényzeten élő kicsi vagy apró termetű, gyakori bogárfajok. A fajsámok 13, 14 és 15 – átlagos értékük így 14. A példányszám mindenhol alacsony volt: 21 és 42 között változott. A legtöbb példányt a foltos gyökérfutóból (*Syntomus obscuroguttatus*) észleltük (összesen 17-et), mely mindhárom vizsgált élőhelyen megtalálható volt. A Gulya-réten 3, a Csornai-Hanyban 8, az Osl-Hanyban 6 példányt fogta a rovarszívó. Az összes mintában jelenlévő fajok voltak még a futóbogarak (*Carabidae*) közül az apró ásófutó (*Dyschirius globosus*), a levélbogarak (*Chrysomelidae*) közül a veresnyakú árpabogár (*Oulema melanopus*) – mindhárom faj elterjedt, gyakori, illetve közönséges. Igazi ritkaság a fogacskáshátú ormányos (*Homorosoma validirostre*), mely csak a Gulya-rétről került elő egyetlen példányban.

A 2022-es mintavételi évben 71 pókfaj 1029 példányát fogták a csapdák. Ez az eredmény elmarad a 2017-es állapothoz képest. A domináns fajok, ahogy 2017-ben most is a farkaspókok (*Lycosidae*) családjából kerültek ki. A legnagyobb tömegességben a *Pardosa prativaga* látható (239 pld). Ezt követte az *Alopecosa pulverulenta* (199 pld). Ez a két eredmény (tömegességi rangsor) megegyezett a 2017-el. Ezt követően az *Aulonia albimana* (69 pld) az *Arctosa leopardus* (38 pld.) és az *Arctosa lutetiana* (35 pld.) következik. Mindhárom faj kimutatásra került 2017-ben is, sőt az *Arctosa leopardus* kivételével dominánsok is voltak. Összeségében megállapítható, hogy több 2017-ben kimutatott ritka és kiemelt érdemlő fajt 2022-ben nem sikerült gyűjteni. Ezek a fajok eleve kis abundanciájú, nagy nedvességigényű országosan ritka fajok voltak. A 2022-es mintavételben tapasztalt hiányukban az átlagosnál szárazabb 2022-es évnek, és a közelmúltban végzett élőhelyrekonstrukciók munkáinak is hatása lehetett. A területek egy részének felnyitása (cserjeirtás) a gyepek jelleg erősödése az aktuálisan alacsony csapadékmennyiséggel együtt egyaránt a szárazabbá válás irányába mozdította el a mintavételi helyeket. Szinte bizonyos, hogy a nagy kiterjedésű nedvesebb élőhelyeken most is jelen vannak ezek a fajok.

Legeltetés és kaszálás hatásainak vizsgálata és elemzése a fészkelő madárközösségekre a Hanságban

A projekt célterületén 5 db állandó, 60 ha kiterjedésű mintaterületen végeztük a terepi mintavételezést. Az adatok feldolgozása során mintaterületenként vizsgáltuk a fészkelő madárközösségek fajsámát, denzitását, diverzitását, valamint a fészkelő madárfajok denzitását.

A levont következtetések mellett a Natura 2000 terület (HUFH30005 Hanság) gyepterületeinek ökológiai szempontú kezeléséhez is tettünk javaslatokat a legmegfelelőbb kezelési modell kidolgozása érdekében.

A használt kutatási módszer az eredetileg feltett kérdések megválaszolása mellett további, részünkről szakirodalomból sem ismert eredményeket hozott a gyepeken fészkelő madárközösségek denzitás értékei által, amely az érintett fajok nagyobb földrajzi egységekre kiterjedő állománybecsléséhez, illetve egy-egy élőhely természetvédelmi eszmei érték becsléséhez is használható.

A gyepterületek optimális kezelési modelljének kidolgozásához azonban a megválaszolt kérdéseken túl további vizsgálatokat tartunk szükségesnek, többek között a kezelések optimális idejének, a kezeletlenül hagyandó területrészek optimális kiterjedésének, térbeli elhelyezkedésének meghatározásához.

Védett és özönnövények felmérése a hansági gyeprekonstrukciók területén

A beavatkozási területekről vagy közvetlen környékükről 11 özönnövény faj került kimutatásra. A legelterjedtebb faj a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*), mely minden területen jelen volt. A száraz és félszáraz gyepekben gyorsan terjedő faj volt a selyemkóró (*Asclepias syriaca*). A fásszárú fajok közül terjedő faj volt a zöld juhar (*Acer negundo*) és az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*). A területek többsége a beavatkozások előtt leromlott állapotú volt, de egyes területek így is kiemelkedő természeti

értéket hordoztak. A Háromszögletű rét (ÉGy03), a Krisztinaberki-rét (ÉGy01) és a Figurák IV. (ÉGy16) területén a munkák megkezdése előtt is találhatóak voltak kiemelkedő értékű kékperjés és nyúlfarkfüves láprét maradványok.

„A Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások” (KEHOP 4.1.0-15-2016-00013) projekt 338 hektáron történtek gyeprekonstrukciós munkák. A munkák során kivágásra kerültek az inváziós fászfű fajok, és a legtöbb helyen az őshonos fa- és cserjefajokat is visszaszorították. A lágyszárú özönnövényeket szántépjóval és kémiai kezeléssel (*Asclepias syriaca*) szorították vissza.

A rekonstrukcióval érintett területeken jelenleg különböző természetességű gyepek találhatóak. A selyemkóró irtása kifejezetten sikeresnek tekinthető, minden érintett területen jelentősen visszaszorult. Megjegyezzük, hogy a talajban lévő magkészletből még évtizedekig kihajthat, így a jövőben is figyelemmel kell kísérni és megjelenés esetén azonnal kezelni a kihajtott példányokat. A fászfű özönfajok (*Fraxinus pennsylvanica*, *Acer negundo*) kezelését is sikeresnek értékeljük. Ezek a fajok a beavatkozási területekről szinte teljesen eltűntek, de a környező területeken továbbra is előfordulnak. A kialakított gyepek megfelelő fenntartó kezelése esetén tartós megtelepedésükre azonban nem kell számítani. Az érintett területek legnagyobb mennyiségben előforduló özönnövénye a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*). A kezelések következtében a faj mindenhol visszaszorult valamilyen mértékben, de a rhizómái még jelen vannak, a fenntartó kezelések elmaradása esetén gyorsan visszahódíthatja a gyepeket. A korábbi tapasztalatok alapján legalább 8-10 év megfelelő kaszálás és a kiszáradási folyamatok visszafordítása szükséges az észlelhetőségi határra történő visszaszorításhoz.

A kezelések eredményességének vizsgálatát követően meghatároztuk azokat a kezelési előírásokat, melyeket a fenntartó kezelések során biztosítják a kialakított gyepek természetességének növelését a jövőben.

A beavatkozási területek természetes élőhelyeinek leromlásához és az özönnövények elterjedéséhez elsősorban a láprétek kiszáradása járult hozzá. A projekt keretében végzett beavatkozások (cserjeirtás, kaszálás stb.) hosszú távon akkor lehetnek sikeresek, ha a kezelésekkel párhuzamosan a beavatkozási területek ökológiai vízigénye (pl. vízvisszatartás, időszakos elöntés stb.) is biztosításra kerül.

A HUFH30005 Hanság kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület élőhelyterképezése

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság és a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. pályázatot nyújtott be a hansági természetes élőhelyek helyreállítására. A projekt kiemelt eleme a gyepek állapotának javítása és helyreállítása, illetve új gyepek létrehozása. A Hanság első vegetációtérképét Zólyomi Bálint készítette el (ZÓLYOMI 1934), ezt követően sokáig csak florisztikai vizsgálatok történtek. A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer indulását követően a Hanságban felmérésre került egy 5x5 km-es kvadrát (T5x5_078 Hanság, 1998), majd 2000-ben elkészült (ill. 2008-ben újrafelmérésre került) az Észak-Hanság, 2005-ben a Tóköz. Jelen projekt keretében először 2017-ben, majd 2022-ben készült NBMR-rendszerű élőhelyterképezés. A dokumentáció a 2022-es felmérés részletes eredményeit, valamint a 2017 óta bekövetkezett változások ismertetését tartalmazza.

A felmérés kiterjedt a HUFH30005 Hanság Natura 2000 terület egészére (13547 ha). A felmérés során a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer kézikönyvében (TAKÁCS & MOLNÁR 2009) megadott módszertant követtük. Elkészítettük a terület ÁNÉR élőhelyterképét és természetességi-degradáltsági térképét (1. ábra), közösségi jelentőségű élőhelyeinek elterjedését, illetve a természetvédelmi szempontból jelentős inváziós fajok szerepét.

A területet mintegy 44-49% arányban borítják természetyszerű (elsősorban mocsári növényzet, üde és nedves rétek, ligeterdők) ill. másodlagos élőhelyek (elsősorban másodlagos gyepek, degradált és ültetvényszerű erdők), utóbbiak egy része (leginkább a jellegtelen rétek és a honos fajokkal elegyes puhafás erdők) tudatos erdészeti-természetvédelmi kezeléssel kedvezőbb állapotú élőhellyé átalakítható. A nem természetes élőhelyek (főleg szántók) térfoglalása a terület 7 %-ára terjed ki.

A vizsgált területen az utóbbi 20 évben a területen számos változás történt, amelyek egyrészt a termőhelyi viszonyok gyors megváltozásához (kiszáradás, lecsapolás, majd élőhelyrekonstrukciók révén víz-

pótlások, árasztások) köthető, másrészt a területhasználat is elég hektikusan változott ebben az időszakban (pl. eltérő intenzitású és technológiájú gyepterkezelések, az erdőgazdálkodás gyakorlatának változásai). Az eredmények értékelése során figyelembe kell venni, hogy a Hanság az ország egyik legnehezebben térképezhető területe, a rengeteg átmeneti jellegű élőhelyfolt, a gyors fluktuációk. A Hanság élőhelyei a csapadékviszonyok és elöntések miatt rendkívül gyorsan változnak, akár többszáz hektáros tömbök, 1-2 éven belül is teljes mértékben átalakultak.

A csatornák és tavak gyakran lápi hínárnövényzet és rencések élőhelyei, jelentős vízi gerinctelen faunával. A veszélyeztető tényezők közül a kiszáradás és a vízügyi beavatkozások, elsősorban a kotrások veszélyeztetik. A Hanság hínarasai esetében mind területi kiterjedés, mind minőség/természetesség területén pozitívumot jelentenek az élőhelyrekonstrukciók (elsősorban Osl-Hany), ahol gazdag, heterogén hínártársulások alakultak ki rövid idő alatt.

A nádasok és mocsarak a területen összesen 2050 hektáron fordulnak elő. Nádasok elsősorban a tóközi tavak (Barbacsi-tó, Fehértó) parti zónájában, a vizes élőhelyrekonstrukciók (Nyirkai-Hany, Osl-Hany) területén, illetve az egykori tőzgebányokban (Királytó, Kónyi-tó). A magassásosok a mélyebb fekvésű, rendszeresen vízborította területek uralkodó élőhelyei.

A nedves gyeptársulások, különösen a nyúlfarkfüves láprétek (D1) és a kékperjés láprétek (D2), egy időszokban (20. század első fele, egészen az 1950-es évekig) a Hanság legjellemzőbb élőhelytípusai voltak, mára azonban erősen visszaszorultak, ill. e megmaradt állományok átalakulóban vannak. A láprétek és kékperjések állományok jelentős részét beerdősítették, a megmaradt állományok (Pintér-Hany, Fűzfaszigetek, Úrhany) a napjainkban is folyó lecsapolásnak és a csapadékszegény éveknek köszönhetően fokozatosan alakulnak át mocsárrétekké (D34). Az ide sorolt élőhely típusok összes kiterjedése 1856 ha. Állományaikra elsősorban a kiszáradás és a nem megfelelően végzett kaszálás, illetve legeltetés van jelentős negatív hatással. A helyenként jelentkező özönnövény-problémák ezen hatások következményeként lépnek fel.

Száraz gyepek eredetileg jelentéktelen kiterjedésben, apró fragmentumokat alkotva fordultak elő, de ma a szárazabb gyepek közül a rozsnokos gyepek (H4) terjedőben vannak, a kiszáradási tendenciák kedvezőek számukra, kiterjedésük már megközelíti a 100 ha-t.

A természetes erdei közösségeket a fűzlápok, égerlápok, puhafaligetek és a Hanság peremén egykor jellemző gyertyános-tölgyesek képviselik. A természetes erdők összes kiterjedése 1530 ha.

A területen előforduló fűzlápok nagy része természetes, kisebb részükön a kiszáradás miatt gyomosodás, nádasodás és a magas aranyvessző agresszív terjedése tapasztalható. A másodlagosan kialakult rekettgyepezéseket és azon egykori fűzlápokat, ahol fűzlápokra jellemző fajok már nem fordulnak elő, a P2a kategóriába soroltuk.

A láperdőket elsősorban égerlápok, kisebb részben mocsárerdők képviselik a területen. A láperdők jelentős részén kiszáradás, illetve az ennek következtében megjelenő gyomosodás tapasztalható. A kiszáradó állományokból az élőhelyre jellemző fajok (pl. *Thelypteris palustris*, *Carex pseudocyperus*) eltűnnek, a helyüket nitrofil magaskórós fajok foglalják el.

A Hanságban a természetes fűz-nyár ártéri erdők az egykori vízfolyások mentére és árterületére korlátozódnak, ugyanakkor másodlagosok voltak és a rendszeres elöntések, árvizek hiánya miatt természetességük inkább a jó-közepes kategóriába sorolható. Aljnövényzetükben sokszor jelentős az özönnövények borítása.

A keményfás ártéri erdők és gyertyános-kocsányos tölgyesek esetében a jó természetességű erdők a jellemzőek. A korábbi erdőgazdálkodás eredményeképp jelentős az egykorú állományok kiterjedése, helyenként magas borítással van jelen az akác és a bálványfa.

Az erdők esetében a veszélyeztető tényezők közül az erdőgazdálkodást (nagy kiterjedésű véghasználatok, mesterséges felújítás, rendszeres bolygatás miatti tömeges özönnövény előfordulások, holtfa csekély mértéke) és a napjainkban is jellemző víztelenítést (sokszor éppen az erdőgazdálkodás miatt) kell kiemelni. A Hanságra korábban jellemző nemes nyarasok (S2) kiterjedése az elmúlt 15 évben jelentősen csökkent, helyükön többnyire a P1 kategóriába sorolt őshonos fiatalosok (égeresek, fehérnyarasok) találhatóak.

Az agrár élőhelyek (T) kiterjedése jelentéktelen (840 ha) nagy részük a Hanság medencéjének peremén található. Az intenzív művelés ugyanakkor az alkalmazott műtrágyák és vegyszerek bemosódása miatt komoly veszélyt jelent a mélyebben fekvő mocsárrétekre.

A Natura 2000 területek 2004. évi jelölésekor a közösségi jelentőségű élőhelyek előfordulási aránya részben szakértői becsléssel került megállapításra, amely később (elsősorban a 2005-2008. évi térképezések alapján) felülvizsgálatra került, végül a 2017-es és 2022-es felmérések alapján tovább pontosítottuk az élőhelyek elterjedését.

2022-ben a közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedése összesen 5841 ha, azaz a vizsgált terület 43%-át borítják. A közösségi jelentőségű élőhelynek nem tekinthető területek közül akár 2 ezer hektár esetében várható (nemesnyárral elegyes, részben őshonos fafajú erdők, jellegtelen üde és nedves gyepek), hogy megfelelő kezelés esetén közösségi jelentőségű élőhellyé alakulhat néhány évtizeden belül (1. táblázat).

A jelölő anyagban megadott 10 közösségi élőhelytípus közül a 3130 Törpekákás iszapnövényzet élőhelyet 2017-ben és 2018-ban sem sikerült kimutatni. A 3150 *Eutróf sekély tavak és holtmedrek hínárja* az adatlaphoz képest kissé csökkent 2017-re, majd tovább csökkent 2022-re. A változás oka a nyílt, nem lápi jellegű vízfelületek területének lassú csökkenése (Nyírka, Oslí-Hány). Ezt a csökkenést ellensúlyozza, hogy egyes területek átsorolhatók lettek a 3160 *Láptavak* típusba, amelyek kiterjedése egyértelműen magasabb az SDF-en szereplő értéknél.

A 6410 *Kékperjés láprétek* és 7230 *Mészkedvelő üde láp- és sásrétek* esetében a tapasztalt csökkenés sajnos valós. A láprétek részben kékperjés láprétekké alakultak, a kékperjés láprétek pedig részben a 6440 Folyóvölgyek *Cnidion dubii*hoz tartozó mocsárrétjei kategóriába kerültek át.

A 6440 Folyóvölgyek *Cnidion dubii* mocsárrétjei és 6510 *Sík- és dombvidéki kaszálórétek* élőhelytípus a szakirodalom és helyi tapasztalatok szerint is egymástól nagyon nehezen elválasztható, szubjektív megítélésű élőhelyek. Az elválasztás nehézségei miatt érdemes ezeket együttesen értékelni. A két élőhely összterülete az SDF szerint 2300 ha körüli, majd 2022-ben szinte pontosan ismét az SDF-en szereplő érték volt, azaz ezen főleg kaszálással kezelt rétek kiterjedése nem változott. A 2017-ben 6510-be sorolt élőhelyfoltok egy része elszegényedett, kiszáradó mocsárrétnek tekinthető, amelyeket helyesebb a 6440 élőhelyhez vonni. A 6440 élőhely területe 2017-hez képest annak köszönhetően is nőtt, hogy a száraz időjárás miatt egyre több magassásos (ÁNÉR: B5) élőhelyfoltot kezdtek el kaszálni, amelyek a kezelésnek köszönhetően réti jelleget is kaptak.

A 91E0 *Enyves éger (Alnus glutinosa)* és magas kőrís (*Fraxinus excelsior*) alkotta élőhelyre az SDF jóval kisebb értéket jelez, ehhez képest az élőhely több, mint 700 ha-os növekedést mutatott. A 91F0 *Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén* élőhely esetében az SDF becslése egyértelműen túlzott, a valós érték mintegy 400 ha-al kevesebb. A 91G0 *Pannon gyertyános-tölgyesek* élőhely a korábbi felmérésekben és az SDF-en nem szerepelt, először 2017-ben mutattuk ki a térségben.

A jelölő adatlaphoz képest a közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedése összességében mintegy 800 hektárral kisebb a területen. Ez nem tekinthető valós csökkenésnek, hanem a részletes élőhelytérképezések pontosították a korábban elnagyoltan megadott értékeket.

4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

2022-ben folytattuk az elmúlt évtizedek kutatási anyagainak feldolgozását és egységes adatbázisba (OpenBioMaps alapú adatbázis) töltését. A 2022-ben gyűjtött szórvány adatok, illetve pontszerű adatfelvételek jelentős részben már az alkalmazáshoz tartozó mobil applikációval kerültek rögzítésre. Az év végére 315 (+65) kutatás jelentés, mintegy 380.000 (+30.000) rekordja került egységes adatbázisban feldolgozásra.

4.4. Jelentési kötelezettség (EU, nemzetközi egyezmény, nemzetközi szervezet)

2022 során, egyéb feladatok ellátása mellett az Igazgatóság a monitoringhoz kapcsolódó aktuális jelentéstételi kötelezettségeinek igyekezett a lehető legjobban megfelelni.

Az Európai Parlament és Tanács 143/2014/EU rendelet 24. cikk (1) bekezdésének értelmében minden tagállamnak 6 évente jelentési kötelezettsége van a listán szereplő fajok elterjedésének nyomonkövetése, valamint az ellenük tett védekezéssel kapcsolatban. Az országjelentéshez minden nemzeti parknak, valamint kormányhivatalnak évente jelentést kell küldenie az Agrárminisztérium számára, mely tartalmazza a tárgyévben történt megfigyeléseket, kezeléseket. Az Igazgatóság által végrehajtott kezelések, valamint az észlelések az 37-4/2022 számú iktatószámmon 2022.március.03-án megküldésre került az Agrárminisztérium számára

5. Természetvédelmi kezelési tevékenység

5.1.A) Természetvédelmi kezelési tervek

2022-ben a folyamatban lévő a megkezdett természetvédelmi kezelési tervezésekben (Soproni Tájvédelmi Körzet, Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet) kapacitás és forráshiány miatt nem történt előrelépés.

13. táblázat: A kezelési tervek készültségi állapota az Igazgatóság működési területén

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Fertő-Hanság Nemzeti Park	23731	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése I.	149	+	+	+
Fertő-Hanság Nemzeti Park bővítése II.	58	-	-	-
Szigetközi TK és bővítése	15605	+	+	+
Pannonhalmi TK	8272	+	+	+
Pannonhalmi TK bővítése	693	+	+	+
Soproni TK	4891	+	+	+
Soproni TK bővítése I.	156	+	+	+
Soproni TK bővítése II.	8	-	-	-
Nagyecski Hársfasor TT	11	+	+	+
Pannonhalmi Arborétum TT	26	+	+	+
Soproni Botanikus kert TT	17	+	+	+
Ikva-patak menti TT	18	+	+	+
Liget-patak menti TT	27	+	+	+
Iváni szikések TT	96	+	+	+
Bécsi-domb TT	8	+	+	+
Várbalogi héricses TT	50	+	+	+
Ebergőci láprét TT	49	+	+	+
Felső-Tödl beágása földtani alapszelvény	0,19	+	+	+
Gloriette-kőfejtő földtani alapszelvény	0,1298	+	+	+
Kovács-árok földtani alapszelvény	0,2512	+	+	+
Kőbérc-Oromvégi földtani alapszelvény	0,3603	+	+	+

A védett vagy védelemre tervezett terület neve	A tervezési terület nagysága (ha)	Megalapozó dokumentáció (+,-)	Részletes természetvédelmi kezelési terv (+,-)	"C" fejezet, jogszabály melléklete (+,-)
Nándor-magaslat északnyugati földtani alapszelvény	0,0461	+	+	+
Nándor-magaslat nyugati földtani alapszelvény	0,8731	+	+	+
Ó-Hermesi kavicsbánya földtani alapszelvény	0,74	+	+	+
Récényi úti kőfejtő földtani alapszelvény	0,2283	+	+	+
Vöröshídi kőfejtő földtani alapszelvény	0,3467	+	+	+

5.1.B) Natura 2000 fenntartási tervek és céldokumentumok

A működési területünkön minden Natura 2000 terület rendelkezik elfogadott fenntartási tervvel.

A Natura 2000 területek természetvédelmi célkitűzéseinek felülvizsgálata során még 2020-ban készült el pilot projektként a HUFH20008 Pannonhalmi-dombság és a HUFH20011 Rába Natura 2000 területek céldokumentuma. Az Agrárminisztérium megbízásából 2021-ben újabb öt (HUFH20003 Fertőmelléki-dombsor, HUFH30005 Hanság, HUFH10004 Mosoni-sík, HUFH20001 Rábaköz, HUFH20010 Répce-mente), míg saját forrásból két terület (HUFH10001 és HUFH20002 Fertő-tó, illetve HUFH20007 Péri repülőtér) természetvédelmi célkitűzései kerültek felülvizsgálatra. A céldokumentumok készítését 2022-ben a VfKF/18-1/2022 sz. megbízási szerződés alapján végeztük, elkészült a HUFH20009 Gönyői-homokvidék, a HUFH20012 Soproni-hegység, a HUFH20013 Határmenti-erdők és a HUFH30004 Szigetköz Natura 2000 területek céldokumentuma.

14. táblázat: A Natura 2000 tervek és céldokumentumok készültségi szintjének összefoglaló táblázata

Terület kódja és megnevezése	Terület (ha)	Fenntartási terv	Céldokumentum
HUFH10001 Fertő-tó	8703,86	2021	2021
HUFH10004 Mosoni-sík	13209	2007	2021
HUDI20001 Ácsi-gyep ¹	6,99	2014	-
HUFH20001 Rábaköz	6143,25	2020	2021
HUFH20002 Fertő-tó	11316	2021	2021
HUFH20003 Fertőmelléki-dombsor	2540,47	2021	2021
HUFH20006 Dudlesz-erdő	1092,66	2020	-
HUFH20007 Péri repülőtér	213,96	2013	2021
HUFH20008 Pannonhalmi-dombság	7554,92	2021	2020
HUFH20009 Gönyői-homokvidék	2021,77	2007 ²	2022
HUFH20010 Répce-mente	746,75	2014	2021

¹ Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság készítette.

² Részleges, csak a honvédségi használatú területekre készült el.

Terület kódja és megnevezése	Terület (ha)	Fenntartási terv	Céldokumentum
HUFH20011 Rába	4379,37	2014	2020
HUFH20012 Soproni- hegység	5331,46	2021	2022
HUFH20013 Határmenti- erdők	2246,97	2020	2022
HUFH30004 Szigetköz	17184,9	2014	2022
HUFH30005 Hanság	13557,4	2014	2021

5.2. Élőhely-fenntartás, kezelés (élőhelyek és terület egységek szerinti bontásban)

5.2.1. Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

A 2022-es év is rendkívül meleg és száraz (különösen a tavaszi időszakban) időjárással jellemezhető, amelynek hatásai a korábbi száraz évek miatt halmozottan jelentkeztek. Az aszály jelentősen csökkentette a Fertő vízszintjét, amely 1965-óta abszolút minimumot ért el, de a kisebb vízfolyások, patakok (pl. Rák-patak, Kardos-ér, Kis-Rába) medrei is időszakosan vagy szakaszosan kiszáradtak.

A csapadékhiány és a talajvízszint csökkenése valamennyi vizes élőhely esetében alacsony vízszinteket, kiszáradást okozott. Közvetlen havária helyzet nem alakult ki. Bár átmenetileg a természetvédelmi prioritást jelentő fajok és társulások képesek tolerálni egyes szélsőséges időjárási tényezőket, azonban hosszabb távon számítani lehet egyes populációk károsodására. Tovább folytatódott egyes fészkelő vízimadarak gyenge költési eredményeinek trendje, a kétélű fajok szaporulatai minimumra csökkentek, egyes élőhelyeken szinte teljesen elpusztultak a kiszáradó vizek miatt, illetve a láprétek, mocsárrétek faj átrendeződése is megfigyelhető volt tavaly.

Fertői nyílt vizes élőhelyek

A tavaszi mérsékelt vízellátottságot követően a nyári időszakban folyamatosan alacsony vízszintek voltak, amelynek következtében a Fertőn a nádszegélyek mentén iszapfelszínek alakultak ki, illetve az alacsony tavi vízszint a közlekedést is lehetetlenné tette az öblözetek egy részében és a kisebb csatornáknál. A tenger melléki káka szembetűnő gyors terjedése 2021-től lelassult, ennek okai még nem ismertek pontosan. Az áramlási viszonyok miatt az üledék felhalmozódása egyes helyeken, már olyan mértékű, hogy a természetvédelmi őrszolgálat motorcsónakjainak közlekedését is akadályozza. További csapadékhiány esetén nagyon valószínű, hogy az idej nyáron már ideiglenes vagy akár állandó iszapszigetek jöhetnek létre a Madárvárta-öbölben és a Fertőrákosi-öbölben. Az évek óta szárazon álló részeken (pl. csatorna-depóniák) invázió gyomok (pl. ezüstfa, császárfű) terjedése várható és becserjésedés, beerdősülés indult meg.

Szikes és száraz gyep a Fertő körül

A Fertő táj keleti részén elsősorban szikes és száraz homoki gyepet találunk. A tó déli és nyugati partvidékén különböző természetességi állapotú mocsárrétek, kaszálórétek és vetett gyep van. Az elsősorban legelőként hasznosított szikes gyep esetében természetvédelmi prioritás a legeltetés miatt bekövetkező gyomosodás kezelése, illetve egyes helyeken az inváziós ezüstfa terjedése. Utóbbi visszaszorítására az elmúlt, az 1990-es évek közepétől folyamatosan végzett beavatkozások eredményeként jelentős előrelépések történtek, de a korábban megtisztított területen többfelé ismét megjelent a faj. A Fertőn megvalósítás alatt álló KEHOP projekt keretében ezeken megkezdődött az ezüstfa teljes eltávolítása, 2022-ben a part délkeleti részét szegélyező gyepken sikerült az ezüstfát visszaszorítani.

2022-ben is hangsúlyt fektettünk a legelő gyommentesítésére, különösen a súlyos aszály miatt erősen csökkenő fűtermés kényszerítő hatása miatt, mivel emiatt a szokottnál is nagyobb jelentőségűvé vált

a hatékony legeltetés. Mivel a tudományos előrejelzések hosszú távú melegedést és szárazodást prognosztizálnak újra kellett tervezni a területnagysághoz, ebből adódóan a fűterméshez optimális legelő állat-létszámot. Kiemelkedően fontos a túllegeltetés elkerülése.

Nyílt vizes élőhelyek (Barbacs-tó, Fehértó, Osló-Hany, Nyirkai-Hany, Kónyi-tó) a Hanságban

A Fertőhöz hasonlóan a hansági vizes-élőhelyeken is jellemző volt nádasok időszakos kiszáradása, de az elmúlt években kialakított vízpótló és vízvisszatartó rendszereknek köszönhetően a legtöbb helyen sikerült mérsékelni a kiszáradás mértékét vagy időszakát.

Láprétek, mocsárrétek a Hanságban

A hansági mocsárrétek esetében az élőhelyek helyreállítását szolgáló beavatkozások ellenére még mindig problémát okoz a magas aranyvessző elterjedtsége. Az utóbbi években nagy területekről sikerült visszaszorítani legeltetéssel, kaszálással és szártépőzéssel, viszont elterjedtsége okán még évtizedekig feladatot ad majd az Igazgatóságnak.

Egyre több helyen, főként a Hanságban súlyos problémát okoz a gyepek gyors kiszáradása. Szembe-tűnő, de az élőhelyterképezések adataiból egyértelműen kiderül a láprétek (mocsárrétté alakulnak) és mocsárrétek (félszáraz gyepekké alakulnak) gyors visszaszorulása. Az őszi időszakban átadásra került a hansági KEHOP pályázatból kiépített vízvisszatartó és öntöző rendszer, mellyel tudjuk majd segíteni a hansági mocsárrétek vízellátottságát.

Láp- és ligeterdők a Hanságban

A több éves aszály nem kímélte a hansági láperdőket sem, egyre gyakrabban tapasztaljuk a korábban időszakosan vagy állandóan vízzel borított területek (jelentős kétéltű, pl. mocsári béka, szaporodóhelyek) tavaszi leszáradását. A kiszáradás miatt olyan erdőkben is megjelentek inváziós fajok (pl. zöld juhar, selyemkóró, süntök, bálványfa stb.), ahol korábban nem volt jellemző.

A 2022-ben elkészült hansági természetvédelmi szempontú vízgazdálkodási koncepció végrehajtása a meglévő lecsapoló/öntöző rendszer felhasználásával és átalakításával hosszú távon biztosíthatja a hansági vízhez kötődő élőhelyek megőrzését és állapotának javítását.

A szigetközi Kucsérok ökológiai állapotváltozása

A területen az orthopterológiai vizsgálatok megerősítették a rendszeres területhasználat (kaszálás, legeltetés, elárasztás) pozitív hatását. Ez alapján elmondható, hogy az egyes élőhelyfoltok javulása, a referencia területhez hasonlóvá válása vagy annál jobb állapotba kerülése tapasztalható. Ezt erősítik mind a pók, mind a bogár faunában bekövetkező változások is. A vizsgált élőlény csoportok fajösszetételének változása és bizonyos fajok megjelenése is a terület javulását jelzi. Pl.: a *Mecostethus parapleurus* megjelenése az élőhelyigénye alapján jó vízellátottságú és természetességi állapotú gyeget jelez. Valamint erre utal a 2022-ben megjelenő 3 védett növényfaj is: a hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*), a széleslevelű nőszőfű (*Epipactis helleborine*), és a nyári tőzike (*Leucojum aestivum*).

5.2.2. Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése

15. táblázat: Élőhely-fenntartási tevékenység saját vagyongekezelésben lévő területeken

No.	A terület megnevezése	Az érintett terület nagysága (ha)	Élőhely típusa	Fenntartás célja - fő beavatkozások/kezelések
1	Soproni TK	74	Gyep	kaszálás, beerdősülés elleni védelem
2	Szigetközi TK	206	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
3	Pannonhalmi TK	111	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
4	Dél-Hanság	1182	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
5	Észak-Hanság	871	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
6	Tóköz	489	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
7	Tóköz	44	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
8	Fertő (NY)	257	Gyep	kaszálás, elgyomosodás elleni védelem
9	Fertő (NY)	25	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
10	Fertő (K)	1410	Gyep	kaszálás és legeltetés, szikes gyepek fenntartása
11	Fertő (K)	72	Nádas	nádaratás, nádas fenntartása
12	Erdők	1215	Erdő	fafaj csere, átállás szálaló gazdálkodásra

5.3. Élőhely-rehabilitáció

A mekszikópusztai szikes élőhely-rekonstrukció

Az 1989-től megvalósított mekszikópusztai elárasztások üzemeltetése a kezelési tervben foglaltak szerint folyik. Az elmúlt több mint három évtized során a terület kezelésének gyakorlata kialakulnak tekinthető. A terület vízellátása a Fertőből történik, a Hanság-főcsatornán lévő zsilipen keresztül, azonban ez a tó vízszintjének folyamatos csökkenése miatt egyre nehezebb, néhány éven belül ellehetetlenülhet. 2022-ben tavasszal a Hanság-főcsatorna bal és jobb parti területek egy része (Nyéki szállás, Paprét, Borsodi-dűlő) volt részlegesen elárasztva. A csapadék elmaradása miatt ezen kívül a gyepeken a szárazság volt meghatározó. A hőség miatti párolgás és az ezzel járó gyors vízszintcsökkenés miatt a költségi sikerek minden fajnál rendkívül rosszak lettek. A nyári aszály miatt a vízzel borított területek kiterjedése gyorsan csökkent, és korán teljesen kiszáradt a terület. Az őszi vízeresztés a szokásos 1-2 hét helyett folyamatos.

A fertőszéplaki legelők kedvezőbb természeti állapotba helyezése gyeprekonstrukcióval a LIFE20NATperSK001077 projekt keretében

Az év elején megkezdődött a Fertő-tó déli partvidékén húzódó száraz legelők rekonstrukciója, amely főként az invazívan terjedő lágyszárú növényzet nyári szárazzását jelentette, elsősorban a projekt egyik célfaja a kék vércse (*Falco tinnunculus*) számára. A kezdeti eredményeket jelzi, hogy 4 pár kezdett fészekfoglalásba (elsősorban természetes fészkekben) ebből 3 pár volt eredményes, 2-4 fiókával. További hozadéka a gyep megfelelő kezelésének (extenzív legeltetés a gyomok mechanikai visszaszorítása mellett) egy új védett rovarfaj, a sisakos sáska (*Acrida ungarica*) megjelenése.

Nyirkai-Hany élőhely-rekonstrukció

A 2001-től üzemelő Nyirkai-Hanyban 2022-ben a vízjogi engedély tartalma szerint végeztük a vízkormányozást. Mindhárom kazettában a vízszintet a természetes vízjárást modellezve irányítottuk: téli teljes feltöltést követően tavasz végéig üzemvízszint körül, majd ezt követően az ősz elejéig folyamatosan csökkenő vízszinttel, ősztől pedig újra a vízszintek emelésével értük el ismét az üzemvízszint körüli állapotot. A változó és a korábbi években megszokottnál alacsonyabb vízszinttel a nád ivaros szaporodási lehetőségét próbáltuk megteremteni. A vízszintek finom beállítása érdekében a kifolyó zsilipeket felül szabályozós rendszerűvé alakítottuk át. Vízkorlátozás nem volt.

Osl-Hany - Királytó élőhely-rekonstrukció

A Nyirkai-Hanyhoz hasonló vizes élőhely-rekonstrukció kivitelezése az Osl-Hanyban KEOP forrásokból 2012. év végére fejeződött be. Mára a terület legfontosabb természetvédelmi értékei a vegyes gémtelepek lettek, amelyekben 92 pár nagy kócsag (*Egretta alba*), 35 pár szürke gém (*Ardea cinerea*), 4 pár vörös gém (*Ardea purpurea*), 38 pár kis kócsag (*Egretta garzetta*), 90 pár kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*), 50 pár bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), 25 pár kanalgém (*Platalea leucorodia*) és minimum 3 pár üstökös gém (*Ardeola ralloides*) fészkel. Az előző évnél rosszabb fészkelési eredmények egyértelműen a száraz, csapadékmentes nyárral magyarázhatóak.

A szomszédos egykori tőzegtányában, a Fövenyes-tóban is tartós vízborítás alakult ki, ennek következtében ott is telepesen fészkel a nagy kócsag (27 pár), a vörös gém (1 pár) valamint a szürke gém (3 pár). A gyenge fészkelési eredmények egyértelműen a száraz, csapadékmentes nyárral magyarázhatóak.

Kistóalmi láprét gyeprekonstrukciója

2020-ban a koronavírus járvány miatt nem sikerült elvégeznünk a láprét kaszálását és a széna lehordását, de 2021-ben nagy erőket koncentráltuva lekaszálni a láprétet a széna lehordásával együtt. A csapadékhiány miatt a területet tápláló források egy kivételével mind kiszáradtak, a láprét legmélyebb fekvésű részein is épp csak nedves volt a felszín 2022-ben. A kaszálást és lehordást 2022-ben nem végeztük el

Várbalogi héricses TT és fertőszéplaki legelők gyeprekonstrukciója

A 2022. évben is folytattuk a „raptorspreyLIFE” projektben megkezdett száraz talajú pusztai élőhelyek gyeprekonstrukcióját főként szárazúzózással és az inváziósan terjedő fászerű növényfajok (keskenylevelű ezüstfa, nyugati ostorfa, bálványfa, akác és orgona) eltávolításával Várbalagon 25 ha, Fertőszéplakon 40 ha területen.

A kisalöldi meszes homokpuszta katonai használatú területeinek rekonstrukciója

A LIFE08 NAT/H/000289 „Restoration and conservation of priority-listed Pannonic sand land habitats in military owned area of the Hungarian Little Plain” pályázat keretében a katonai használatú területeken meglévő homoki gyep helyreállítása történt meg, így a bálványfa, az akác és a selyemkóró irtása, fűavar eltávolítása égetéssel, az illegálisan lerakott hulladék összegyűjtése és biztonságos megsemmisítése, illetve elbontásra kerültek a korábbi katonai használatból visszamaradt építmények, betonozott felületek. Az 5 éves projekt eredményeképp a terület képe és élőhelyeinek kiterjedése jelentősen megváltozott, ma különböző természetességű gyep borítja a területet, kisebb-nagyobb őshonos fa- és cserjecsoportokkal tagolva. A projekt ugyan 2015-ben befejeződött, de a területek természetvédelmi szempontú extenzív legeltetés és az inváziós fajok visszatelepedésének megakadályozása folytatódik a területen. A kezeléseket az Igazgatóság szakmai irányításával a Budapesti Erdőgazdaság Zrt. végzi. A tervezett legeltetést (birkával) 2022-ben csak a terület egy részén sikerült megoldani itatási problémák miatt, illetve megtörtént az időközben kihajtott akácok és selyemkóró egyedek vegyszeres kezelése.

A 2019-ben elindult LIFE17 IPE/HU/000018 LIFE IP GRASSLAND-HU pályázat keretében hasonló tevékenység indult meg a győri gyakorlótér területén. A projekt beavatkozásai közül befejeződtek az illegális krosszpálya területén tervezett földmunkák és a területen található illegális bányató rendezése. Az ismert illegális hulladéklerakók felszámolásra kerültek, közel 1000 m³ hulladék került összegyűjtésre. 2022-ben folytatódott az inváziós növényfajok irtása és az őshonos cserjefajok visszaszorítása.

Hansági természetes élőhelyek komplex helyreállítása

A KEHOP-4.1.0-15-2016-00013 keretében több olyan projektelem is megvalósult, ami hozzájárul a hansági élőhelyek ökológiai állapotának javításához, fenntartásához:

- 2022. második negyedévben 100%-os készültséget értek el a 60 200 m csatornát és 81 db műtárgyat érintő felújítási munkák, amelyek segítségével az Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő gyepterületek jelentős részén és a Kónyi-tón biztosítható az ökológiai szempontból szükséges vízviszatartás, vízpótlás. Befejeződött a Barbacsi-tó és a Fehér-tó ökológiai igényű mederkotrása 30 ha-on, amellyel lassítani tudjuk a tavak feliszapolódását, valamint közel 8 ha-al növekedett a nyílt vizes élőhelyek kiterjedése.
- A projekt keretében 2021. őszi befutó befejeződtek a 338 ha kiterjedésű, lágyszárú özönnövényekkel fertőzött és részben becserjésedett élőhelyeket érintő gyeprekonstrukciók, amelyből 214 ha a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, 124 ha a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. vagyongazdálkodásában van. 2022-ben részben kaszálással, részben legeltetéssel, valamint szükség szerint további szántéppózással kezeltük a helyreállított gyepterületeket.

A Bécsi-domb védett gyepterületeinek rehabilitációja

Kisebbségi intenzitással, de folytattuk 2022-ben is a Sopron 0902/22 hrsz-ú (7,8512 ha) területen a gyep helyreállítását. Az érzékenyebb gyepreszekeken önkéntesek és gyakorlatos hallgatók segítségével vágtuk vissza az akác sarjakat. Az korábbi években letermelt akác helyén nem sikerült elvégezni a tervezett szárzúzásokot a saját munkagép meghibásodása és a pénzügyi források hiánya miatt (külső vállalkozót sem tudtunk megbízni), ezért a szeder és az akác sarjak megerősödhetnek.

A jánosomorjai Pólingos-rét természetvédelmi célú helyreállítása és kezelése

A Madárvárta Vogelware 2 projekt keretében 2019-ben kezdődött meg a Lajta-Hanság Zrt.-vel együttműködésben a jánosomorjai Pólingos-rét természetvédelmi célú helyreállítása és kezelése, amely 2021-ben fejeződött be. A mintegy 122-hektáron elindult gyeprekonstrukció célja az ezüstsávú szénalepke számára alkalmassá tenni a terület azon részeit, melyek erre potenciálisan megfelelőek, kihasználva a még meglévő gyep maradványokat, fragmentumokat. A beavatkozások az özönnövények, elsősorban a magas aranyvessző és a gyalogakác irtása mellett az őshonos cserjék visszaszorítását célozták meg. A gyep mozaikos kezelése során nagy figyelmet fordítottunk a zsombékos szerkezet kialakulásának elősegítésére. 2022-ben kaszálással és részben szántéppózással tovább folytatódott a gyepkezelés, amit továbbra is nagyban nehezít a vaddisznó állomány által okozott túraskár. A lepke áttelepítések megkezdése előtt, a fenti élőhelykezelések mellett rendezni kell a terület vízháztartását is, mellyel az élőhely, ezzel a faj hosszú távú fennmaradása biztosítottá válna/vállik.

Kucsérok – mocsár és mocsárrét rehabilitációs beavatkozások

A mecséri töltésépítés kompenzációjának még 2012-ben az Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő, mentett oldali, Ásványráró 0215/7 hrsz-ú, a Duna elterelése után kiszáradásnak indult mocsárrét (6440) és kékperjés láprét (6410) élőhelytípusú terület lett kijelölve, melyen az Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság végezte a szárzúzásokat 20 ha-on.

2015-ben fejeződött be a "Szigetköz mentett oldali és hullámtéri vízpótló rendszer ökológiai célú továbbfejlesztése" című KEHOP projekt, melynek keretében az Igazgatóság javaslatára a 0215/7 hrsz-ú terület és a szintén igazgatósági kezelésű 0225/1 hrsz-ú mocsár között található csatornára 3 db vízkieresztő műtárgy létesült, melyekkel megoldható mindkét terület igényeinknek megfelelő elárasztása.

Az ÉDUVIZIG számára előírt kompenzáció 2022-ben befejeződött, de az ettől független elárasztások tovább folytatódnak.

Erebe-szigetek

A Nagyszentjánoshoz tartozó Erebe-mellékág rendszer (1789,0-1785,3 fkm) részét képező Duna-ág felső vége évtizedekkel ezelőtt elzárásra került, melynek következtében az ág mára erőteljesen feltöltődött, kisvízes időszakban a vízfelszín nem egybefüggő.

A LIFE20 NAT/AT000063-LIFE Danube Wildisland regisztrációs számú "DANUBE Wild Island Habitat Corridor" című projekt keretében Igazgatóságunk a Duna Erebe-szigeteki mellékág rekonstrukciójához kiviteli terv szintű vízjogi létesítési engedélyezési tervdokumentáció elkészítését kezdte el.

A tervekészítés során az ÉDUVIZIG, az általunk megnyitásra és kotrásra tervezett ág így kialakuló árvíz-levezető képességét – bár az a jelenlegihez képest jeletősen javulna – nem találta megfelelőnek, ezért 91E0 jelű kiemelt jelentőségű jelölő élőhely megszüntetését és kavicszátony kotrást kívánt előírni.

A projekt végső befejezése 2027. augusztus 31.

5.4. Fajmegőrzési tevékenységek (fajok és élőhelyek szerinti bontásban, feltüntetve a helyszínt)

5.4.1. A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

Az elmúlt évek aszályos időszakának ökológiai hatásai leginkább a kétéltűek, illetve a vizekhez (pl. halak, szitakötők kérészek) vagy vizes élőhelyhez kötődő közösségek (pl. lápi, lápréti fajok) esetében tapasztalhatók. A kétéltűek esetében ez már a negyedik év, amikor a szaporodó helyek előbb kiszáradtak, minthogy az utódok kifejlődtek volna.

Egyes fajoknak (pl. *Ophrys apifera*, *Spiranthes spiralis*) a melegedő klíma kifejezetten kedvező, évről évre újabb és újabb lelőhelyek kerülnek elő, az ismert lelőhelyektől kifejezetten távol.

A Fertőn a nádasban telepesen költő fajok közül csak a nagy kócsag (*Egretta alba*), a kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*) és a szürke gém (*Ardea cinerea*) fészkeit sikerült megtalálni. Nagy kócsagból 128 pár, kis kárókatonából 17 pár, szürke gémből mindössze 4 pár költött egyetlen telepben a Fertő-rákosi-öböl déli részén lévő nádszigetben. A vízszint csökkenés a telepek elhagyására, a későbbiekben azonban más nádas, a nyílt víz felőli nádas állományokba kényszerítheti a madarakat, de számolni kell azzal a lehetőséggel is, hogy mivel a nádas tartósan kiszáradhat, ezeknek a fajoknak az erősebben feltöltődött magyar tórészen nem marad költésre alkalmas terület.

A mekszikópusztai vizes élőhely-rekonstrukció harminc év alatt a vízimadár-fajok egyik legjelentősebb fészkelőhelyévé vált. A 2022-es aszályos időjárás miatt számos tekintetben hasonló állapotok alakultak ki, mint a nádöbön, többé-kevésbé azonos élőhely- és fajvédelmi problémákkal. 2022-ben a megfelelő mennyiségű víz biztosítása a korábbiaknál is súlyosabb, eddig nem tapasztalt nehézséget jelentett a vízszint igen gyors ütemben csökkent. Problémát okoz az inváziós predátorok túlszaporodása (róka és dolmányos varjú), amely ellen vadászati eszközökkel lépünk fel, együttműködve más vadgazdálkodókkal. A terület egyik fontos költő faja a széki lile (*Charadrius alexandrinus*) már 2021-ben teljesen eltűnt.

A dél-hansági (Nyirkai-Hany és Osli-Hany) vizes élőhely-rekonstrukciók a vízimadár-fajok jelentős fészkelőhelyeivé váltak. A nyári időszak erős párologása miatt a vízszintek ezeken a helyeken is csökkennek, de a vízutánpótlás lehetősége egyenlőre adott. A Kis-Rába vízrendszeren egyre növekvő öntözési igények miatt ez azonban pár éven belül megváltozhat. Most még rendszeresen költ a barátréce (*Aythya ferina*) és a cigányréce (*Aythya nyroca*), de csökkenő mennyiségben, ami a nagy léptékű állománycsökkenésre vezethető vissza. A két terület eltérő jellege a fészkelő faunában különbségeket is eredményezett, de közelségük miatt számos tekintetben hasonlóak, azonos élőhely- és fajvédelmi problémákkal. 2022-ben a megfelelő mennyiségű víz biztosítása nem jelentett nehézséget egyik területen sem, de a vízszintet a fészkelési időszak utáni csökkenést követően a Rábca alacsony vízszintje miatt az árasztás kitoldódott.

5.4.2. Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

Hagymaburok kosbor (Liparis loeselii) és lápi hízóka (Pinguicula vulgaris)

A két fokozottan védett fajnak egyedül a Kistóalmi lápréten van ismert előfordulása az Igazgatóság területén. Mindkét faj 20 évvel ezelőtt a kipusztulás szélére került. Mindkét faj esetében az állomány, az erősen ingadozó megfigyelt egyedszám mellett, stabilnak tűnik, ami a megőrzési tevékenység eredményességét igazolja. A láprét kezelését 2022-ben nem sikerült elvégezni. A hagymaburok kosbornak nem sikerült egyetlen példányát sem megtalálni.

Boldogasszony papucs (Cypripedium calceolus)

A faj a Szárhalmi-erdő területén kipusztulással fenyegetett, az ismert és a potenciális élőhelyeket évente ellenőrizve a megtalált egyedszám 1-5 között ingadozik. Virágzás alig van és magérlelés 2001 óta nem volt (az alkalmi mesterséges megporzás ellenére), így az élőhelyvédelmi tevékenység önmagában nem elegendő a faj helyi állományainak megőrzéséhez. Az ex situ védelem (mesterséges szaporítás és kiültetés) megvizsgálandó, de a klímaváltozás és a térségben tapasztalható trendek miatt eredményessége kérdéses.

Rákosi vipera (Vipera ursinii rakosiensis)

„A rákosi vipera természetvédelmi helyzetének javítása a Pannon régióban (LIFENAT/HU/000799)” című LIFE projekt keretében a három kijelölt mintavételi területen, a Fűzfaszigeten, a fokozottan védett Polgár-Pintér Hanyban és a két ismert élőhely között fekvő Nagydombon tovább folytatódott a rákosi vipera állományok monitoring vizsgálata és kibocsátása a lébényi Hanságban 2022-ben is. A Hansági projektterületen legeltetéssel és kaszálással folytattunk kezelést, az aranyvessző és a cserjék viszszaeszesítésével.

Összesen 225 rákosi vipera észlelési adat keletkezett az elmúlt 3 évben (2020: 122, 2021: 64, 2022: 39). Ezek közül 193 vipera volt egyedileg beazonosítható (2020: 105, 2021: 61, 2022: 28). A 2020-ban elengedett 5 és 2021-ben elengedett 4 rádiós jeladóval ellátott példányokhoz köthető észlelések száma 135 volt (2020: 77, 2021: 48, 2022: 10). Az egyedileg azonosítható észlelések közül 37 példány volt újonnan regisztrált egyed (2020: 13, 2021: 10, 2022: 14). Az észlelések területi megoszlása: Fűzfa-szigetek: 143, Nagy-domb: 69, Pintér-Hany: 13. A Pintér-Hanyban észlelt viperák közül 6 újonnan regisztrált egyed két bejárás alatt észleltünk 2022-ben, miután új ragadozókizáró kerítés lett építve. A Fűzfaszigeteken 2021-2022-ben sajnálatos módon ismét kaszálásra került a viperák által használt terület nagy része, ami az észlelések számán (2020: 93, 2021: 40, 2022: 10), illetve az újonnan regisztrált egyedek számán (2020: 12, 2021: 6, 2022: 5) is meglátszik. A Nagy-dombon 6 év után először, 2020 május 1-én sikerült egy nagy ivarérett nőtényt észlelnünk, akinek az a hím udvarolt, akinek a vedlését még áprilisban találtuk meg. Az észlelt nőtényt 2021 szeptemberében ragadozás következtében frissen elpusztítva találtuk meg. Ezen az élőhelyen a korábbi évekhez képest biztatóan alakult az észlelések száma (2020: 27, 2021: 24, 2022: 18) és az újonnan regisztrált, észlelt egyedek száma is (2020: 9, 2021: 6, 2022: 5), különösen, hogy több kifejlett vagy gravid nőtény is volt közöttük, ami fontos eredmény az önfenntartó viperaállomány, illetve a viperák számára alkalmas élőhely létrehozásában.

A Fertői projektterület helyszínét 2022-ben nem legeltettük, csak mozaikos szárazúást végeztünk rajta. Szeptember óta folyik a korábbi években levágott és kihajtott ezüsfák sarjleverése. A ragadozó monitoring eredményei alapján nagy predációs nyomással számolhatunk a területen, így a munkálatok egyik legfontosabb célja, hogy a szárnyas és szőrmés ragadozókat távol tartsuk a kígyók élőhelyétől, illetve állományukat olyan alacsonyra szorítsuk le, hogy ne veszélyeztessék a célfaj állományát.

2022-ben, a kutatási tervnek megfelelően, az egyenesszárnyú-együttesek felvételezését a kijelölt 25 mintavételi helyen megismételtük, továbbá a mezei tücsök lokális állományainak denzitására vonatkozóan élve fogó talajcsapdázásos adatgyűjtést végeztünk. Az idei évben a vizsgálatok során 28 egyenesszárnyú faj jelenlétét mutattuk ki. A 2022. június–szeptember időszakban az egyenesszárnyú biomassza értékeit hektárra vetítve a taxon a fertői részterületen az előző évhez képest számottevően maga-

sabb biomasszával volt jelen, a hansági részterületen pedig a taxon biomasszája érdemben nem változott. A kisméltós közösségeket célzó monitoring vizsgálatok keretében 2022 őszén négy hansági és két fertői élőhelyen folytattunk vizsgálatokat. Az 5-5 napos vizsgálati időszakokban összesen 10 kisméltós faj 229 példányra került kézre, a fokozottan védett északi pocok két mintaterületen is megfigyelésre került.

A PR kampány során az idei évben összesen 23 alkalommal látogattunk el iskolákba, táborokba, illetve képviseltük a Rákosi Vipera Védelmi Programot kézműves vásárokon és egyéb rendezvényeken, ahol vándorkiállítás, ismeretterjesztő előadásokkal készültünk az érdeklődőknek. 2022 évben 13 tematikus poszt jelent meg a Fertő-Hanság Nemzeti Park közösségi média oldalán. Az akció keretében elkészült a helyi programok során alkalmazandó kiadványok (összesen 4 féle) nyomdai előkészítése.

Lápi póc (*Umbra krameri*)

A Hidegségi-bányató (egykori tőzgebánya) vízszintjének stabilizálása megtörtént a korábban beépített műtárgy segítségével. A vízszintszabályozásnak köszönhetően a 2022-es száraz évben is megfigyelhető volt a felszíni víz a területen. A terület hidrológiai jellemzői (vízállás változása), a víz fiziko-kémiai paramétereinek (vízhőmérséklet, vezetőképesség), valamint a szélesség mérésére automata mérő berendezések kerültek üzemeltetésre a bányatóban és a kimélyített víztérben. A kikotort „nyaraltató” rész benövényesedése zajlik. A kedvező vízborítású telelősásos részen a póc népszerűség számára a szaporodásra alkalmas feltételek adóttak.

Hangyaboglárkák (*Maculinea sp.*)

A hidegségi láprét kaszálása a korábbi gyakorlatnak megfelelően, időben zajlott, azonban a láprét kiszáradása miatt a hangyaboglárka népszerűség nagyon lecsökkent, a *M. nausithous* a kimutathatósági határ alá süllyedt az elmúlt években. A terület vízháztartásának javítása érdekében vízvisszatartó műtárgyak épültek, a területen kifejtett hatásukra *Maculinea*ák tekintetében egy év távlatában azonban még nem vonunk le következtetéseket.

Ebergőcön és Himódon nem történtek a hangyaboglárkák szempontjából jelentős mértékű beavatkozások, az ebergőci állomány igen erős, stabil, három faj együttesen fordul elő.

A hansági *Maculinea*ás réteken a korábbihoz képest eltérő, új, sávos kaszálási rendszer került bevezetésre, melynek fölmérése a korábban alkalmazott jelölés-visszafogásos módszerrel nem oldható meg, ám a nagy, összefüggő fennhagyott tömbök bizonyosan kedveznek a *Maculinea*áknak is. Ezt mutatják a több területen végzett, eBMS időlimites pontszámlálások is.

Összességében elmondható a lápréti hangyaboglárkák tekintetében, hogy a monitorozott területek vízellátottsági viszonyaitól függő eredmények születtek a felmérések során. A gyengébb vízellátottságú területeken - a megfelelő kezelések ellenére - a *M. nausithous* népszerűség csökken, más területeken a helyzet kedvező.

Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)

Az előző két évben folytatott jelölés-visszafogásos vizsgálatot Röjtökön, a Nagy-erdőben nem volt értelme tovább végezni, olyan alacsonyra esett vissza az egyedsűrűség. A jelölés-visszafogásos vizsgálat helyett csak transzekt menti számlálást végeztünk, akárcsak a korábbi években vizsgált hegyközi (Rongyos-erdő) állomány esetében. 2021-ben a Peresztegi-erdő eddig alacsonyan stagnáló népszerűsége növekedésnek indult, így 2022-ben felmérésre került az itteni állomány transzekt menti számlálással. 2022-ben hét mintavételt végeztünk a területen, ebből az első alkalommal csak hernyót találtunk meg. A rajzáscsúcs közelébe négy mintavétel esett, közülük a legintenzívebb rajzási időszakban, három alkalommal bővített területen végeztük a mintavételezést. A mintavételezés során a szűkebb hosszanti transzekt mentén 175 példányt, a kibővített területen összesen 265 példányt regisztráltunk, ami jelentős egyedsűrűségnek tekinthető.

Ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*)

Ezüstsávós szénalepke Háromszögletű-réten található állományának monitorozása és a korábban végzett beavatkozások eredményeinek ellenőrzése megtörtént, a teljes rajzási időszakot lefedő intenzív jelölés-visszafogásos vizsgálat (NBmR) keretében. A néesség alakulása azt mutatja, hogy a beavatkozás (cserjés részek visszaszorítása) kedvező hatást ért el.

Az ismert előfordulási helytől mintegy 5 km távolságra, a Lajta-Hanság Zrt kezelésében lévő, „Pólingos-rét” nevű helyen szintén gyeprekonstrukciós munkák zajlottak (lásd. élőhelyrekonstrukciók), annak érdekében, hogy az ezüstsávós szénalepke számára alkalmassá váljon az élőhely, ahová – további néesség növekedés esetén – tervezzük az áttelepítést. Azonban az elmúlt évek száraz nyarainak köszönhetően a további lépésekkel (áttelepítéssel) kapcsolatosan meg kell várni a terület vízpótlásának megvalósítását, vízháztartásának javulását. Az *C. oedippus* területre telepítésével várni kell mindaddig, míg a kedvező hidrológiai viszonyokat nem érzük el a területen.

Lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*)

Az újonnan fölfedezett lápi tarkalepke néesség intenzív jelölés-visszafogásos vizsgálata (NBmR napillepke monitoring keretében) megtörtént 2022-ben, országos szinten kiemelkedő 5000+ néességű állomány jelenlétére derült fény. A felmérésbe a szakértők vezetése mellett önkéntesek és gyakorlatosok is bevonásra kerültek. A rajzást követően a petecsomók és a hernyófészkek vizsgálata tovább zajlott, egy doktorandusz hallgató bevonásával. A kitűzött cél a térségben a lápi tarkalepke néesség, valamint a rákosi vipera állomány együttes megőrzésére alkalmas terület használati rendszer, kezelési struktúra bizonyosság alapú kialakítása, megtervezése. A feladatot nehezíti az, hogy a területen egyúttal lápréti hangyaboglárka néesség is tenyészik, valamint haris fészkelési hely is. A komplex, minden fajt figyelembe vevő területkezelési mód kidolgozása folyamatban van. A feladat megoldásához további szakemberek bevonása és kutatóhelyekkel való együttműködés kialakítása látszik indokoltnak, mely közös munka megalapozása már megkezdődött.

Túzok (*Otis tarda*)

A Mosoni-sík Natura 2000 terület két nagy tömbjéből az északiban a tűzokok télen csak alkalmi vendégek, az egyetlen tradicionális teledőhely a déli tömbben van, itt 2021/22 telén csak legfeljebb 7-10 kakast és 23-28 tyúkot figyeltünk meg, ráadásul ekkora számban csak rövid ideig tartózkodtak itt. Az évek óta tapasztalható relatív alacsony számok és a tűzokok élőhelyhasználata egyértelműen jelzik a hely jelentőségének csökkenését. A szaporodás szempontjából ugyanakkor a vizsgálati terület északi része a jelentősebb, itt a párzási és költési időszakban alkalmanként 44-72 kakast és mindössze 23-42 tyúkot számoltunk. Ez az eredmény két szempontból is nagyon aggasztó. Egyrészt az összesített egyedszám is viszonylag alacsony, másrészt a kakasok javára eltolódott ivararány sem kedvező. Ehhez hasonló állapot nem 2022-ben fordul elő először, sajnos úgy tűnik, hogy a Mosoni-síkon nem csak a teledő-, hanem már a szaporodóállomány is csökkenésnek indult.

Nem kell sokáig kutakodni, hogy ezeknek a negatív változásoknak a fő okát megtaláljuk: egyértelműen rossz az élőhely állapota, sőt folyamatosan romlik. A teledőhelyen már második éve nem volt egyetlen olyan természetű növénykultúra sem, amelyről azt tartjuk, hogy a tűzokok kedvelik. A költőhelyeken pedig egyre intenzívebb a gazdálkodás, amelynek az utóbbi években a fő motorja az öntözéses növénytermesztés terjedése.

Erre a kedvezőtlen helyzetre idén rátett egy lapáttal az, hogy a tűzokok fő szaporodóhelyének számító Moson-projekt területének mintegy 4/5-ét megművelték, ami miatt ez a rész nagy számú biztonságos költésre most alkalmatlan volt. Remélhetőleg ez csak egy szezonra szóló átmeneti időszak, és jövőre már újra a hírnevéhez méltó állapotban lesz.

Jelen vizsgálat során viszonylag kevés konkrét tűzokfészkek került meg, de több helyen is sikerült költésre utalóan viselkedő tűzoktyúkot megfigyelni, amely helyeken nagyon kevés szaporodással kapcsolatos információk van a múltból, így ezek a „félinformációk” is nagy jelentőséggel bírnak. Ezen helyek közül kiemelkedik a mosonszólnoki Bíró-tanya, a hegyeshalmi Erzsébet-pusztá, a várbalogi

Róka-dűlő és a Főhercegi-birtok, valamint a már a vizsgálati területen kívüli, de azzal szomszédos, az Ausztriában lévő Féltorony (Halbtorn) Oberes Fuchsenfeld nevű része.

Ragadozómadár védelem

Igazgatóságunkon ezt a tevékenységet hagyományosan az őrszolgálat végezte. 12 uhu (*Bubo bubo*) territóriumából van értékelhető információnk, fekete gólya (*Ciconia nigra*) esetében 8-ról. A parlagi (*Aquila heliaca*) és a rétisas (*Haliaeetus albicilla*) fészkelési eredményességének ellenőrzése az MME koordinálásával történt meg, de utóbbi faj esetében nem teljes körűen.

Rendszeres ellenőrzés volt a 9 pár kerecsensólyom (*Falco cherrug*) esetében, ugyanakkor örvendetes eredmény, hogy megjelent a vándorsólyom (*Falco peregrinus*) is költőfajként a működési területünkön. Komolyabb előrelépést csak 2 faj esetében tudtunk elérni: a kék vércse (*Falco vespertinus*) mint költő-faj állandósulni látszik a Fertő-tó partvidékén, a vörös kánya (*Milvus milvus*) pedig örvendetes szaporodik – tárgyévben már 5 fészkelő párról tudtunk a Kisalföldön. A védelmi munka fontos része, hogy az újonnan talált territóriumokban a fészkelőhelek zavartalanságának biztosítása érdekében bejelentést tettünk a tv-i hatóság felé, akik megkeresték az Erdészeti Hatóságot és kiértécsítették az erdőgazdálkodókat is.

A fenti problémák orvoslása érdekében a jövőben a civil szféra (önkéntesek, MME helyi csoportjai) nagyobb arányú bevonását tervezzük a terepi munkába, a hatósági ügyintézés, a gazdálkodókkal, üzelmeltetőkkel történő kapcsolattartásba pedig a Fertői Tájegység vezető mellett más munkatársakat is be kell vonni.

A fajvédelmi tevékenységeink fontos része még az áramütés megelőzési munka, amelyet az MME munkacsoportjával szoros együttműködve végzünk, újabban már mindhárom tájegység bevonásával. Ennek két fő pillére a terepi felderítés, amelyet jórészt az MME Kisalföldi Helyi Csoportja végez, a másik pedig az a három oldalú együttműködés, amely a Tv-i hatóság, az EON-Északdunántúli Áramszolgáltató Zrt és Igazgatóságunk között zajlik. Ebben a körben tartunk rendszeres egyeztetéseket fél évente, ahol az aktuális munkákat egyeztetjük. Továbbra a legfontosabb, legtöbb eredményt hozó módszert, a hatósági kötelezést tartjuk az egyik járható útnak (90/2007. (IV.26.) Korm.rendelet), de csak ott, ahol már jelentősnek mondható madárpusztulás következett be. Más esetekben külső források bevonását szorgalmazzuk, ennek eredményeként ebben az évben is újabb 7 km földkábelt került kiépítésre a Moson-sík Natura 2000 területen az EON „Danube-Ingrid” Projektje keretében – főként tűzokvedelmi céllal.

Fészkelő vízimadarak védelme

A Fertőn a nádasban telepesen költő fajok közül csak a nagy kócsag (*Egretta alba*), a kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*) és a szürke gém (*Ardea cinerea*) fészkeit sikerült megtalálni. Nagy kócsagból 128 pár, kis kárókatonából 17 pár, szürke gémből mindössze 4 pár költött egyetlen telepben a Fertő-rákosi-öböl déli részén lévő nádszigetben. A vízszint csökkenés a telepek elhagyására, a későbbiekben azonban más nádas, a nyílt víz felőli nádas állományokba kényszerítheti a madarakat, de számolni kell azzal a lehetőséggel is, hogy mivel a nádas tartósan kiszáradhat, ezeknek a fajoknak az erősebben feltöltődött magyar tórészen nem marad költésre alkalmas terület.

A mekszikópusztaivizes élőhely-rekonstrukció harminc év alatt a vízimadár-fajok egyik legjelentősebb fészkelőhelyévé vált. A 2022-es aszályos időjárás miatt számos tekintetben hasonló állapotok alakultak ki, mint a nádöbön, többé-kevésbé azonos élőhely- és fajvédelmi problémákkal. 2022-ben a megfelelő mennyiségű víz biztosítása a korábbiaknál is súlyosabb, eddig nem tapasztalt nehézséget jelentett a vízszint igen gyors ütemben csökkent. Problémát okoz az inváziós predátorok túlszaporodása (róka és dolmányos varjú), amely ellen vadászati eszközökkel lépünk fel, együttműködve más vadgazdálkodókkal. A terület egyik fontos költő faja a széki lile (*Charadrius alexandrinus*) már 2021-ben teljesen eltűnt. A dél-hansági (Nyirkai-Hany és Osli-Hany) vizes élőhely-rekonstrukciók a vízimadár-fajok jelentős fészkelőhelyeivé váltak. A nyári időszak erős párolgása miatt a vízszintek ezeken a helyeken is csökkennek, de a vízutánpótlás lehetősége egyenlőre adott. A Kis-Rába vízrendszeren egyre növekvő öntözési igények miatt ez azonban pár éven belül megváltozhat. Most még rendszeresen költ a barátréce (*Aythya*

ferina) és a cigányréce (*Aythya nyroca*), de csökkenő mennyiségben, ami a nagy léptékű állománycsökkenésre vezethető vissza. A két terület eltérő jellege a fészkelő faunában különbségeket is eredményezett, de közelségük miatt számos tekintetben hasonlóak, azonos élőhely- és fajvédelmi problémákkal. 2022-ben a megfelelő mennyiségű víz biztosítása nem jelentett nehézséget egyik területen sem, de a vízszintet a fészkelési időszak utáni csökkenést követően a Rábca alacsony vízszintje miatt az árasztás kitolódott.

Átvonuló vízmadarak védelme

Az aktív védelem legjelentősebb elemei a vizes élőhelyrekonstrukciók. Ezek mellett, hogy a költési időszakban biztosítják a fészkelés lehetőségét számos faj számára, egész év folyamán biztonságos pihenő és táplálkozó helyet nyújtanak ezen túlmenően az átvonulók/telelők számára. Legnagyobb tömegben a vadludak gyülekeznek itt, a fészkelő nyári lúd (*Anser anser*) és bütykös ásólúd (*Tadorna tadorna*) mellett több tízezer északi nagy lilik (*A. albifrons*) érkezik, illetve ezek csapataival. fokozottan védett kis lilikek (*A. erythropus*) és vörösnakú ludak (*Branta ruficollis*) is. A korábban tömeges átvonuló vetési lúd (*Anser fabalis*) átvonulása gyakorlatilag megszűnt. Mivel az északról érkező csapatok telelőhelyi eloszlását számos tényező befolyásolja ezek mennyisége évről-évre jelentősen ingadozhat. Nagy kérdés, hogy a szárazodás miatt felületében és víztömegükben és zsugorodó vizes élőhelyek a jövőben képesek lesznek-e a korábbi mennyiségben pihenő és táplálkozó helyet biztosítani a vízimadár csapatok számára.

Gyors ütemű növekedést mutat a darvak (*Grus grus*) átvonuló mennyisége. A 20 évvel ezelőtti néhány száz egyedről mára 25 000 példányra nőtt az október végén és november elején a Fertőnél éjszakai és a környéken táplálkozó darvak maximális mennyisége. A jelenség oka a vonulási útvonal rövidülésével és több ágra bomlásával magyarázható a gyűrűs egyedek megfigyelései alapján. Korántsem biztos, hogy a jövőben ez az átvonuló tömeg nem nő tovább, hozva az eddig nem látott daruturizmust.

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

A működési terület gólyaállománya kismértékű növekedést mutat. A megye településein 2022-ben mintegy 178 fészek ismert, amelyből 146 fészek volt lakott, ebből összesen 312 fióka repült ki sikeresen. A fészkek nyilvántartása, a veszélyeztetett fészkek áthelyezése, tartóra emelése érdekében együttműködünk a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel és az áramszolgáltató EON-nal. Mára Igazgatóságunk számára a prioritást a lakott fészkek közelében elhelyezkedő középvezetékű oszlopok szigetelése jelenti a fészkelő párok és a kirepülő fiatalok áramütés elleni védelme érdekében. A lakossággal és az önkormányzatokkal folyamatosan együttműködünk az épületeken (elsősorban kéményeken) található lakott és lakatlan fészkek okozta problémák megoldásában, valamint a sérült egyedek mentésében.

Az állomány alakulását a 9000 km-es vonulási útvonal veszélyeztető tényezői mellett a költőterületen jelentkező veszélyforrások is alakítják. Elsődleges veszélyforrás a szigeteletlen 20 kV-os elektromos szabadvezeték hálózat, amely becsléseink szerint a szaporulat akár 30 %-át is elpusztíthatja még a vonulás megkezdése előtt. A minden szakterületen hatalmas problémát okozó aszály és a gyepek felszántása, illetve általában a mezőgazdaság intenzifikációja a táplálkozó területeket jelentősen beszűkíti, ami jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy nagy számú fészek lakatlan marad.

Épületlakó denevérek védelme

2022-ben a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területén, a korábbi években feltárt jelentősebb (> 10 pld.) épületlakó denevérkolóniák monitorozását végeztük. A kijelölt 24 épületből 22-ben tapasztaltuk a denevérek jelenétét. Az előző évekhez képest az összesített egyedszámokat tekintve a fajok többségénél csökkenés figyelhető meg. A nagy Myotis fajok esetében a soproni kolónia megszűnt, vagy ismeretlen helyre költözött. A dénesfai kolónia egyedszáma már a korábbi években is jelentősen ingadozott. A ciráki szülőkolónia egyedszámában az idei évben számottevő növekedést tapasztaltunk. Így feltételezhető, hogy a dénesfai kolónia egy része vagy egésze a ciráki szülőkolóniához csatlakozott.

A legnagyobb egyedszámú szülőkolóniákat a közönséges és hegyesorrú denevérek (ciráki katolikus templom 430 pld., hidegségi katolikus templom 110 pld.), illetve a csonkafülű denevér (soproni magánház 270 pld., Fertőrákos Általános Iskola 150 pld.) alkották, míg a legtöbb épületből a közönséges késeidenevér előfordulását mutattuk ki. A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területéről ismert két csonkafülű denevér szülőkolónia stabilnak tekinthető. A hidegségi katolikus templomon 2023 elején tetőcserét hajtanak végre, mely helyszíni bejárás és egyeztetés után, csak a denevérek számára legkisebb zavarással járó módon lett engedélyezve a hatóság által (április közepéig be kell fejezni az összes munkálatot, a berepülő nyílásokat biztosítani kell, valamint az építés során a faanyagok és egyéb felületek toxikus anyagokkal (pl.: organoklorid tartalmú) való vegyszeres kezelése nem megengedett). Lakossági bejelentés alapján 2022.07.05-én a Győr Liszt Ferenc u. 10. szám alatt álló ingatlan, Zichy palota tetőterében található gépészeti helyiség bejárása során egy azelőtt ismeretlen, kb. 50 példányból álló csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*) kolóniát azonosítottunk. Az elkészült fényképfelvételek és a helyszíni megfigyelések alapján a kolóniát csonkafülű denevérek nőstény egyedei és azok kölykei alkották, vélhetően 35 – 15 pld arányban. A csonkafülű denevér, fokozottan védett, Natura 2000 jelölő faj. A padlás bejárása során, több helyen sikerült friss ürülék nyomokat megfigyelni, ami alapján a denevérek az épületet hosszabb idő óta használhatják. Az állatok bejutásának pontos helye nem ismert, a gépészeti helyiségből nyíló szellőző nyílás a padlás irányába megfigyelésünk szerint nem átjárható. A fentiek alapján az épület tetőterét érintő nem karbantartási jellegű munkák megkezdése előtt a Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály, Természetvédelmi Osztály előzetes engedélye szükséges.

Mesterséges denevérodú kihelyezés

A korábbi sikeres odúkihelyezéseket folytatva 2023 tavaszán munkatársaink által kihelyezésre került egy oszlopon álló ún. „rakétaodú” a Csapody István Természetiskola udvarán. A Természetiskola épülete a közelmúltban felújításon esett át (tetőcsere, szigetelés stb.), így az energiahatékonyság növelése és a korszerűsítés mellett megszűnt a denevérek nyári szálláshely lehetősége az épület repedéseiben, tetőszerkezetében. Ennek kompenzálására, valamint környezeti nevelés céljából került felállításra az épület ligetes udvarán (mely rendkívül jó adottságokkal rendelkezik, mint denevér vadászterület) egy 4 m magas oszlopon elhelyezkedő komplex mesterséges denevérszállás. Szakirodalmi adatok alapján a használt kialakítást előszeretettel foglalják el a különböző denevérfajok, Igazgatóságunk területén korábbi években kihelyezett rakétaodúban már megtelepedett egy nyaranta visszatérő törpedenevér (*Pipistrellus sp.*) kolónia.

Eseti védett növénymentő tevékenységek a Dunamenti Tájegységben

Kiemelt állami beruházásokhoz köthetően Győrben védett botanikai értékek áttelepítése történt épülő út nyomvonalából. M83 sz. főút 2x2 sávra bővítés és az F238 j. földút között lévő maradvány „mocsárrét” építéssel érintett területéről mocsári kosborok (*Anacamptis laxiflora*) és Natura 2000 jelölő fajból kifestéskű aszatok (*Cirsium brachycephalum*) sikeres mentése történt meg.

A Rába folyó győri szakaszán a bal és jobb parti hullámtérből a földgázz szállító vezeték és bányászati hírközlő kábel kiváltása előtt jelentős mennyiségű nyári tőzike (*Leucjum aestivum*) került a nyomvonalból áttelepítésre (Mosonmagyaróvár-Győr DN700 PN75 földgázz szállító vezeték kiváltása a Rába folyó 5+580 fkm szelvényében és a Mosonmagyaróvár-Győr DN700 PN75 bányászati hírközlő kábel kiváltása a Rába folyó 5+580 fkm).

5.4.3. Védett fajokkal kapcsolatos illegális cselekmények észlelése

2022. Január 1-én két rétisas (*Haliaetus albicilla*) pusztult el Barbacs térségében mérgezés gyanús tünetekkel. A tetemek elsődleges vizsgálata szerint madárinfluenzára pozitívást mutattak, azonban a részletes laborvizsgálat kimutatta, hogy carbofurán mérgezésben pusztultak el. Mivel a vizsgálati eredmény 6 hónap késéssel jött meg Igazgatóságunkra, ezért a hatósági feljelentést – helyszínelés hiányában – mel-lőztük.

A Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. által Rajka község határában Natura 2000 hálózat részét képező területen, vegetációs időben fakitermelés végzése – közelítő nyom, fadepó kialakítása – történt kikeleti hóvirág (*Galanthus nivalis*) és ligeti csillagvirág (*Scilla vindabonensis*) élőhelyén. A károkozás mintegy 7320 m² – közelítő út és depó együtt – területet érint. A területhez több védett denevér faj kötődik – közönséges törpedenevér (*Pipistrellus pipistrellus*), szőröskarú koraidenevér (*Nyctalus leisleri*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*), közönséges denevér (*Myotis myotis*) – melyekre tekintettel lehet volna a beavatkozásokat végezni a FHNPI munkatársaival történt előzetes egyeztetés után. Egyeztetés nem történt.

5.4.4. Védett és közösségi jelentőségű fajok kártételei

Kárókatona

A kárókatona jelentősebb számban csak a Szigetközben van jelen. A fészkelő párok számát és a téli időszakban jelen levők mennyiségét folyamatosan monitorozzuk. A költőpárok száma az elmúlt 20 év maximumához (620 pár) képest jelentősen csökkent (2022-ben 240 pár). A téli hónapokban a maximális egyedszámok 2-300 példány között alakulnak a Szigetközben (mintegy 50-80 km-es folyószakaszon). Igazgatóságunkhoz közvetlenül károkozással kapcsolatos bejelentés nem érkezett. Hatósági eljárásban a téli időszakban történő korlátozott gyérítést eddig támogattuk. Az eljárások során azonban a gyérítési kérelmet indokló egyedszámok rendre eltúlzottaknak bizonyultak. A fészkelő állomány csökkenése megkérdőjelezi az eddigi gyérítési gyakorlat fenntarthatóságát.

Európai hód

A hód valamennyi víztesten jelen van működési területünkön belül. A károkozásokat elszenvedők többsége már nem jelentkezik ezzel a problémával a korábbi évek tapasztalatai szerint. Néhány új bejelentés szórványosan érkezik, ezeket tovább irányítjuk az illetékes Kormányhivatalhoz. Az állomány monitorozását folyamatosan végezzük. Újabban ugyanezekben a víztesteken rendkívül gyors ütemben terjeszkedik a nutria, amely a hódhoz hasonlóan járatokat fúr a gátoldalakra, amely egyre növekvő problémát jelent. A part menti mezőgazdasági területeken helyenként jelentkező kártételnél nem lehet a két faj hatását egymástól elkülöníteni. Az állomány csökkentését indokoltnak tartjuk, az ilyen megkezeséseket támogatjuk, de tapasztalataink szerint elejtés csak kis számban történik, élvefogócsapdázásnak pedig nem látjuk értelmét, mert nincsen olyan élettér, ahol ne lenne hód, illetve áttelepítésével ne okozna további problémákat.

Vetési varjú

Azokban az években érkeznek kárbejelentések, amikor a vetést követő hétben aszályos, vagy igen csapadékos időjárás van. 2022-ben a szárazság ellenére nem érkeztek bejelentések károkozásról. Az egyetlen megoldást a kárelhárításra a folyamatos riasztás jelentene, amit a gazdálkodók rendszerint nem tudnak megoldani a nagy táblaméret és az összehangolás elmulasztása miatt. Az elmúlt években a működési területünk fészkelő állománya nem változott jelentősen és továbbra is a lakott területekre koncentrálódik. Időnként érkeznek lakossági panaszok a fészkelőhelyek környékén tapasztalható "piszkításuk" miatt, azonban a régi stabil fészkelő helyek környékén élők jellemzően megszokták ezt az átmenti helyzetet.

Vadludak, hattyú, daru

A daru esetében eddig nem volt probléma, a repceföldeken telő bütykös hattyúk miatt viszont a korábbi években több bejelentés is esett. Károkozásra azonban eddig nem volt példa, az akár 2-300 példányos csapatok sem képesek káreseményt előidézni, ezt visszakövetéssel, drónos légifotózással vizsgáltuk az elmúlt években. A tömeges vadlúd fajok egyike sem védett pillanatnyilag, viszont csapataikban fokozottan védett fajok is előfordulnak. Az egyébként fészkelő nyári ludak nem fészkelőkből összeverődő kisebb csapatai májusban károkat okozhatnak a jelentősebb vizes élőhelyek környékén őszi árpában. A gazdával való szívélyes viszony fenntartása érdekében vásároltunk néhány kölcsönözhető gázgyút, ami a kritikus időszakban történő riasztásra igénybe vehető.

16. táblázat: A védett és közösségi jelentőségű fajok kártételével kapcsolatban beérkező panaszok

A panasszal érintett faj	A panaszban szereplő kártétellel érintett termény, állatfajta stb.	A panasz szerinti kártétel dátuma (amennyire meghatározható, legalább hónapra)	Termény esetén a kártétellel érintett terület nagysága (ha)	Állatállományban okozott kártétel esetén a károsított példányok száma	A panaszban szereplő kártétel panasz szerinti mértéke (Ft)
kárókatona	nem érkezett konkrét panasz				
európai hód	vízparti erőállományok	egész évben	több tíz hektár a vízparti erdőszélekvokban		nincs konkrét összevgszerű kártétel felmérve
vetési varjú	nem érkezett konkrét panasz				
daru	nem érkezett konkrét panasz				
bütykös hatytyú	nem érkezett konkrét panasz				

17. táblázat: A beérkezett panaszokkal kapcsolatos intézkedések

A panasszal kapcsolatos intézkedések	Volt-e helyszín-bejárás (I/N)	az NPI véleménye szerint a panasz szerinti kártétel (Ft) hány %-a valós	A tulajdonos által megtett megelőző intézkedés és ennek megfeleléssége az NPI szerint
európai hód esetében: bejárások, folyamatos monitoringvalamint a Kormányhivatal bevonásával javaslat az állomány gyérítésére	I	nem releváns, mert konkrét kárigény nem lett meghatározva	nemleges
vetési varjú esetében: monitoring, bejárások az érintett gazdákkal, javaslat a gazdák összefogásával történő riasztásra	I	nem releváns, mert konkrét kárigény nem lett meghatározva	nemleges

5.5. Idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos gyakorlati tevékenységek

Inváziós fajok felmérése

Igazgatóságunk munkatársai és alkalmazott kutatói folyamatosan szisztematikus és/vagy szórvány adatgyűjtést végeznek a működési területen előforduló inváziós fajokról. A 2022-as évben leggyakrabban feljegyzett EU inváziós fajok a selyemkóró (*Asclepias syriaca*), a bálványfa (*Ailanthus altis-sima*), és a nutria (*Myocastor coypus*) voltak. Ez utóbbi fajnál az észlelések száma jelentősen növekedett a korábbi évekhez képest, 2022-ben összesen 101, a faj első megfigyelése (2017) óta összesen 433 nutria szórványadat áll rendelkezésünkre a megyéből.

Selyemkóró irtás a Péri-reptéren

A HUFH20007 Péri-repülőtér Natura 2000 területen évek óta folyik a selyemkóró visszaszorítása. A 2022-es évben 200 m²-es területen történtek utókezelések, mechanikai irtás formájában.

Ezüstfa irtása a Fertő keleti partján

„A rákosi vipera természetvédelmi helyzetének javítása a Pannon régióban (LIFENAT/HU/000799)” című LIFE projekt keretében befejeződtek a potenciális rákosi vipera telepítési helyek környékén az ezüstfa irtási munkák első kivitelezése. Az ezüstfák élőhelyátalakító szerepük mellett fészkelő és ülfát biztosítanak a potenciális ragadozómadaraknak, így eltávolításuk a telepítés előtt feltétlenül szükséges volt. A következő években kiemelt feladat a sarjak kezelése és a visszatelepedés megakadályozása. Az irtási munkákat az igazgatóság projektben foglalkoztatott munkatársai végezték. Az irtási munkák során 2020-2022 években összesen 941 ha gyeperült megtisztításra.

Amerikai kőris és ezüstfa irtása a Fertő déli és nyugati partján

A Komplex gyeper és egyéb élőhelyrekonstrukciók megvalósítása a KEHOP-4.1.0-15-2016-00059 az.sz. projektben indult meg 2021 őszén az elsősorban inváziós fajokkal (ezüstfa, amerikai kőris, zöld juhar) beerdősödött gyepek helyreállítása. A 2022. évi munkák során összesen 86 hektáron történt meg a fák és cserjék eltávolítása. A következő év feladata a sarjak legalább egyszeri leverése és a területek szártépőzése a gyeper regenerációjának elősegítése érdekében.

Japánkeserűfű irtása a Fertő körül

A Komplex gyeper és egyéb élőhelyrekonstrukciók megvalósítása a KEHOP-4.1.0-15-2016-00059 az.sz. projektben megtörtént a Fertő körüli összes állomány kétszeri kezelése összesen 3150 m²-en. Az utókezeléseket még minimum egy évig végezni kell.

Nutria gyérítése a Fertőn és az Igazgatóság illetékességi területén

A 2022-es évben folytatódott a nutria állományának csökkentése a Fertő mentén, valamint elindítottunk egy együttműködést a saját vagyonkezelésben lévő Nyirkai- és Osl-Hany helyileg illetékes vadászatra jogosultjaival nutria irtásával kapcsolatosan.

Az előző években megvalósult nagyobb irtási tevékenységek (japánkeserűfű irtás a Rák-patak mentén, selyemkóró irtás Piusz-pusztán, Hanság Tájégségben) utókezelésére forráshiány miatt 2022-ben nem volt lehetőség.

Selyemkóró irtás a Kisalföldi LIFE IP GRASSLAND-HU projektterületén

Az MH 12. Arrabona Légvédelmi Rakétaezred gyakorlóterén a selyemkóró vegyszeres kezelését ecseteléssel a Budapesti Erdőgazdaság Zrt. végezte. A kezelés összesen 167 hektárt érintett.

Inváziós fajok visszaszorítása a Dunamenti Tájegységben

A Kucsérok területén az élőhely rekonstrukciós beavatkozások (kaszálás, száruzózás, árasztás) hatásai az inváziós fajokra. 2022. a 10. éve az élőhely rekonstrukciós kezeléseknél. Ennek keretében évi kétszeri kaszálást és a kaszálék lehordását, valamint az ökológiai vízigény biztosítását írták elő. Az előírt kaszálást és a leka-szált anyag elszállítását 2022-ben hat júliusi és hét augusztusi munkanapon elvégezték.

2022-ben végzett felmérések kimutatták, hogy a beavatkozások következtében a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) a terület 15,16%-a (2014) helyett már csak annak 4,09%-át foglalja el. Ez egyértelműen az elvégzett kezeléseknél a következménye. Elsősorban az árasztásoknak, másodsorban a kaszálásoknak köszönhető, mivel ez utóbbi hatása inkább csak korlátozó. A korábbi felmérés alapján a területen előforduló inváziós lándzsás őszirózsa (*Aster lanceolatus*) 2022-ben nem került elő a terület felmérése során.

Mintegy 15 ha, FHNPI vagyonkezelésben lévő gyep száruzóztatása történt meg Dunasziget, Lipót és Győrledamér térségében az inváziós lágyszárú növények visszaszorítása érdekében 2022-ben is.

A tájegységben 2 példány vörösfülű ékszerteknős befogása történt 2022-ben.

Inváziós fajokkal kapcsolatos kommunikáció

Igazgatóság működteti az Agrárminisztérium megbízásából az inváziós fajokkal kapcsolatos weboldalt (www.invaziosfajok.hu), mely tartalmának folyamatos frissítését, a weboldal admin felületének a kezelését az Agrárminisztérium munkatársaival közösen végeztük el.

5.6. Természetvédelmi mentőtevékenység

Vonuló kétéltűek mentése a fertőparti közúton

Az 1987-ben megkezdett program keretében 2001-től elkészült a leginkább veszélyeztetett útszakasz békaalagút-terelő rendszere, amely lehetővé teszi, hogy a tavasszal és ősszel vonuló kétéltű- és hüllőpopulációk emberi beavatkozás nélkül jussanak át az úttest alá beépített átkelőhelyeken. A klímaváltozás következtében egy genetikai eltolódás zajlott le a Rana-komplexbe sorolt békák fertői populációjában, ennek eredményeképpen egy nem vonuló ökotípus vált uralkodóvá. A tömeges „zöldbéka” vonulás mostanra gyakorlatilag megszűnt. Az átjáró és terelőrendszer mentén elsősorban gőték és vizisiklók mozognak nagyobb számban. Jelenleg tevékenységünk az esetleg meginduló vonulási jelenség fellépése esetén szükséges monitoringra és kiépített rendszer fenntartására korlátozódik.

Madármentés- és denevérmentés

Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálat a 2022-es év során 312 védett vagy fokozottan védett egyed mentésében vett részt. Az örök legtöbb esetben az Igazgatóság központi vagy a diszpécseri telefonjára érkező állampolgári bejelentésből kapott információ alapján szállnak ki a helyszínre, ahol a védett érték befogása/ átvétele után, azt megvizsgálják és amennyiben szükséges azt a négy megállapodás keretében működő engedélyekkel rendelkező mentőközpontba szállítják azokat. Az ismételt kommunikációs kampány ellenére sok bejelentés érkezik „fészekből kiesett” rigó és házi rozsdafarkú fiókák miatt, ezeket megpróbáljuk a megtalálás helyén biztonságosan szabadon engedtetni. A fehér gólya fiókák kirepülésének időszakában a kiesett, később az áramütött gólyák mentése jelenti a legtöbb feladatot. A harmadik tipikusnak mondható mentési helyzet a középfeszültségű hálózaton áramütést szenvedett vörös vércsék és egerészölyvek begyűjtése.

A 2022-es év során, a korábbi éveknek trendjeinek megfelelően a természetvédelmi mentőtevékenységgel leggyakrabban érintett fajok a molnár fecske (*Delichon urbicum*) 18 pld, egerészölyv (*Buteo buteo*) 13 pld. fekete és énekes rigó (*Turdus medula*, *philomelos*) 12-12 pld. és a vörös vércse (*Falco tinnunculus*) 10 pld. voltak. A mentés oka a fentiekben említett fajok esetében

ütközés (gépjárművel vagy épülettel) következtében beálló időszakos röpképtelenség, szülők eltűnése miatti fióka adoptáció voltak. Az középfeszültségű vezetékeken és szerelvényeken (trafó, kapcsoló) áramütést szenvedett fehér gólya, egerészölyv és vörös vércse és egyéb madár egyedek mentőhelyre történő szállítását Igazgatóságunk csak abban az esetben végzi el, ha a sérülés súlyossága és mértéke a későbbi teljes felépülést lehetővé teszi. Ellenkező esetben az áramütött egyedek végleges altatásra kerülnek, így az áramütés, mint mentési ok jelen összesítésben nem szerepel, ugyanakkor a korábban említett fajok esetében jelentős (30 +) éves esetszámot regisztrálunk. A 2022-es év során természetvédelmi mentőtevékenységünk során 6 fokozottan védett madár faj 13 példányát (fehér gólya 6 pld. fekete gólya 1 pld., gyurgyalag 3 pld., uhu 1 pld., réti fülesbagoly 1 pld., rétisas 1 pld) szállítottuk a mentőközpontokba.

A tárgyév során 7 emlősfaj 174 egyedét szállítottuk mentőközpontba, a mentett állatok többsége denevér fajok egyedei közül kerültek ki, (fehérszélű törpedenevér 155 pld. – ablak csere során mentett egyedek; közönséges törpedenevér 4 pld., szürke hosszúfülű-denevér 2 pld., rőt koraidenevér 1 pld.) mellettük 9 pld. keleti sün és 2 pld. vidra és 1 pld. európai hód került mentésre.

A mentőtevékenységekkel kapcsolatos ügyekben november folyamán Igazgatóságunk változtatást hajtott végre, a megnövekedett üzemanyag árak miatt az őrszolgálat tagjai a bejelentés fogadása után az állampolgárokat közvetlenül az engedéllyel rendelkező mentőközpontokhoz irányítják, vagy az igazgatóság telephelyein veszik át a sérült egyedeket és csak kiemelt esetekben (fokozottan védett vagy problémás faj) szállnak ki a helyszínre.

Mentőtevékenységgel kapcsolatos ügyekben a tárgyév során megközelítőleg 610 munkaóra és 5930 km gépjárműfutás keletkezett, a mentési tevékenység aránya örkerületenként jelentős eltérés mutat, a legtöbb bejelentés Győr és Sopron városokból és azok agglomerációs körzetéből érkezik.

18. táblázat: *Az Igazgatóság mentőtevékenysége során érintett gerinces fajok összefoglaló adatai*

	madár	ebből fokozottan védett madár	emlős	ebből fokozottan védett emlős	egyéb gerinces
	136	13	174	2	2

6. Saját vagyonekezelésű területeken folyó tevékenység

Saját vagyonekezelésű területek:

Művelési ág	Tárgyévben vásárolt (ha)	Tárgyévben kikerült (ha)	Összkiterjedés (ha)	Saját használatban		Haszonbérbe adva	
				Ha	%	Ha	%
Szántó	0	0	232,81	215,79	92	17,02	8
Rét	0	0	4708,69	4647,51	99	61,18	1
Legelő	0	0	1889,22	1798,49	95	90,73	5
Kert	0	0	0,3199	0,3199	100	0	0
Szőlő	0	0	0,1427	0,1427	100	0	0
Gyümölcsös	0	0	1,8976	1,8976	100	0	0
Nádas	0	0	2460,95	2460,95	100	0	0
Halastó	0	0	410,62	410,62	100	0	0
Erdő	0	0	1219,35	1219,35	100	0	0
Fásított te-	0	0	26,39	26,39	100	0	0
Kivett	0	0	1410,01	1410,01	100	0	0
Összesen	0	0	12360,42	12191,48	99	168,94	1

6.1. Területvásárlások, kisajátítások adatai

2022 évben földterületek vásárlására az 1995. évi XCIII. törvény végrehajtására pénzügyi keret nem állt rendelkezésre. Egyéb úton vagyonekezelésünkbe sem kerültek termőföld területek, valamint vagyonekezelésünkben sem kerültek ki. Területünk 46 ha bővülését az MNV Zrt-től átvett „kivett” művelési ágú mocsár, csatorna, anyaggyödör megnevezésű ingatlanok okozták.

A Nemzeti Földalapba tartozó földrészletek hasznosításának részletes szabályairól szóló 262/2010. (XI. 17.) Komi. rendelet (a továbbiakban Komi. rendelet) 47. § (3) bekezdése értelmében a földhaszonbérleti szerződésekben foglalt kötelezettségek ellenőrzését **éves ellenőrzési terv** alapján végrehajtottuk. 6 haszonbérelőnk közül Vígborfi Lászlót ellenőriztük 2022-ben, Sopron 01515/6 hrsz-on 2,2958 ha szántó területtel. A bérelő a természetvédelmi kezelési előírásokat betartotta.

2022. évi Egységes kifizetési kérelemben igényelt támogatások földterületek esetében

Támogatási jogcím	Igényelt terület (ha)
SAPS igénylés	1 200,0000
Zöldítés	4 391,0517
Szálás fehérjenövény igénylés	43,5111
ALL01 Állandó gyepliget (legeltetett)	1 818,6462
ALL02 Állandó gyepliget (kaszált)	2 476,8720
GYE02 Ideiglenes gyepliget (kaszált)	8,0749
FOR01 Lucerna	44,8368
KAL17 Őszi árpa	14,8600
KAL19 Tavaszi zab	15,0300
PIL06 Tavaszi takarmányborsó	14,0575
VP- Natura 2000 gyepliget	4 232,8643

VP- Ökológiai gazdálkodás 2021	2 311,2965
VP- Agrár-környezetgazd. 2021	1 742,0352

Fertő tájegység:

A száraz időjárás következtében a tájegységben a fűtermés hektáronként az előző évinél is gyengébb, 1,68 tonna volt szénaértékben mérve. A legjobb területek továbbra is a fertőszéplaki, fertőhomoki és hidegségi gyepek. A leggyengébb hozamok a Sopron, Fertőrákos és Balf környéki gyepeken voltak. Itt néhány gyepterület, mint a 70 ha területű Piusz-puszt (Páneurópai Piknik helyszín) és a Balf alatti 35 ha területű Hosszú-rétek csupán tisztítókaszálást és a disznótúrások egyengetését igényelték. A Balf környéki területeket fűtermés eladásra kiadtuk, mert a ráfordított idő és energia nehezen volt kompenzálható. A villanykarámmal körbevett legelők egy részét, 135 hektárnyi területet az első növedék esetében szénakészítésre hasznosítottuk és a sarjún legeltettünk. Ennek célja a gyepek kímélése, valamint a közelből téli takarmány készítése volt.

Néhány, nagyon degradált, száraz gyeget egész évben pihentettünk és két alkalommal szárzúzással tisztítottuk a vadrózsa, az ezüstfa, mezei iringó és iglice sarjaktól.

A Fertő tájegységben összesen 750 üzemóra szárzúzást és tisztító kaszálást végeztünk. Az itt tevékenykedő Metracs kompakt erőgépe a 1,5 méteres szárzúzóval csupán 525 üzemórát dolgozott, mert a hidroszivattyúját külső vállalkozón keresztül (Bosch M.o. Kft / Agrotec M.o. Kft) fel kellett újítani.

A védett kormos csáté előfordulási helyeit kézi erővel az özönfajoktól tisztítottuk, egyéb kezelést nem kapott.

A kezelések során a lepkék szempontjából értékes területeket (több mint 40 hektárt), illetve a magyar tarsza előfordulási helyeit az ökológia előírásainak megfelelően kezeltük.

A legeltetést a Fertőszéplak körüli területekre korlátoztuk, részben a fűhozamok alakulása, részben a Hegykő környéki villanypásztor dróton áttörő állatok kártétele miatt. A villanypásztor karbantartása mindennapos feladatunk volt a szarvasok és vaddisznók átjárása okán. A 2022. évben sikerült az állatok által korábban rendszeresen okozott károkat (és az ezzel járó kártérítések kifizetését) megszüntetni.

A gyepek közti árkok és vonulási útvonalak menti erdősávokból az ezüstfa kivágása folyamatosan történt, a sarjakat pedig erősített szárzúzókkal legalább évente egy alkalommal lezúztuk a bokrosodási csomó alatt. Ennek az évek óta tartó folyamatnak az eredménye, hogy a keskenylevelű ezüstfa a Nemzeti Park kezelésében álló területeken csak sarjhajtások formájában fordul elő, azonban a szomszédos területek fertőzöttsége továbbra is magas.

A Fertő tájegységben a kaszált területeken 2022. évben megtermelt összes fűszéna 2750 db bála volt 935 tonna mennyiségben.

A szántóföldi területeken az alábbi táblázat szerinti eredményeket értük el:

főnövény	terület (ha)	termés (t)	fajl. hozam (t/ha)
lucerna széna	44,84	211	4,72
zabosborsó szenázs	14,06	110	7,86
őszi árpa (száraz szemes)	14,86	61	4,13
tavaszi zab (száraz szemes)	15,03	40	2,67
összesen:	88,78	422	

A száraz időjárást tekintve a lucerna termésmennyisége szénaértéken számolva elfogadható. A zabosborsó szenázs mennyisége ökológiai termelésben szintén elfogadható, viszonylag korai fenológiai fázisban szükséges volt betakarítani a vetésfehérítő bogár kártétele miatt.

A szemes takarmányok közül az őszi árpa az országos átlag felett volt, a tavaszi zab valamivel az országos átlag alatt. Ökológiai termelésben ez kiváló eredmény, főképp az előző években kitűzött terméseredményekhez mérten. Ezen fellelkesedve az őszi során elvetettünk 29 hektáron őszi árpát, a saját, „kombájn tiszta” terményünkből.

A tájegységben a szántóföldi kultúrákban az állatok takarmányozására használható termékek előállítására a feladat. A kapásnövények termesztése technológiai eszközök híján, illetve a területek mezei aszat és parlagfű fertőzése miatt egyelőre nem bevállalható. Fontos jelentőséget tulajdonítunk annak, hogy a környékbeli gazdák számára is láthatóvá tegyük az ökológiai növénytermesztés eredményeit, lehetőségeit saját példánk révén is. Minimális talajművelés mellett a szerves trágya grubberrel való bekeverését alkalmazzuk. 2022. év őszen nem szántottunk.

A Fertő tájegységben maradt a téli időszakra két szürke tehéngulya (86 állat) mellett a tenyésztésre szánt 50 db növendék, valamint a hízlalásra szánt szürke bikák és bivaly bikák is, továbbá a hortobágyi racka törzsállomány és az árutermelő nyáj.

Ugyancsak itt telet ki és 2023. március 20. napján került értékesítésre 124 db 2022. évben született szürke borjú, vegyes ivarban, melyeket a Bivalyhalom Kft -rajtunk kívülálló okok miatt- nem vett át az őszi során.

Az állatok téli takarmányozására a Hanság tájegység lébényi kerületéből (Észak-Hany) kellett átszállítanunk Sarródra 1750 db szénabálát, annak ellenére, hogy a szürke tehénállományból 80 állatot az őszi leltárak során átvittünk Osliba, azzal a céllal, hogy a legeltetési gyepekkel ott erősítsük, a fertői gyepeket pedig tovább kíméljük.

Az elmúlt évek során tendenciává vált, hogy a Fertő-tó partja az esőzésekből kimarad. A csapadék a Soproni-hegységben, valamint a Hansági részen, a Jánossomorja-Kapuvár-Pápa vonalon mindig több. A kettő között a Fertő-tó környéke száraz marad. Ez különösen a vegetációs időszakban igaz, a téli csapadék általában kiegyenlített, de sehol sincs elegendő.

Hanság tájegység:

A fűtermés átlagosan 4,18 tonna / ha volt szénaértéken számolva. A minőség tekintetében viszont nagyon heterogén a terület. A Hanságban egyes területeket előbb kaszálással, majd sarjú legeltetéssel hasznosítottunk. Az előző év tapasztalataiból okulva a szenázs készítése helyett a széna készítésével kezdtünk a tájegységben. Először a legnagyobb hozamú, júniusban már nem vízben álló kaszálókat vágtuk, aztán a szárazabb, kisebb hozamú dombokat, végül az árasztásos területeket. A szenázsokat a sarjúszenából készítettük.

Az Igazgatóság rendelkezésére álló tíz traktorból kettő folyamatosan szárzúzóval dolgozott a vegetációs időben is. A másik nyolc gépből kettő kaszált, egy rendszert, egy bálázott folyamatosan, a maradék négy pedig szénát szállított kazlakba. A korábbi kaszálásnak köszönhetően a széna minősége sokkal jobb lett, az összmennyiség azonban kevesebb. Ebből a vállalkozók által készített mennyiség az előző évinek fele volt csupán (2066 db).

A széna készítésének jelentős korlátja volt az is, hogy a szénabálák folyamatos lehordása a területről négy traktort lekötött, így egy teljes kaszáló-rendszer-bálázó gépsor kiesett. A négy szállító eszközzel egyidejűleg 65 db szénabálát tudunk mozgatni. Bízunk benne, hogy a megvalósulás alatt álló KEHOP közbeszerzés során beállítható két szállító kocsi jelentősen növeli a szállítási kapacitást.

A saját felhasználásra szánt takarmányokon túl a Körös-Maros NPI megbízásából is készítettünk Lébényben 428 db kockabálát, megközelítőleg 278 tonna mennyiségben.

	Termelt fűszéna mennyisége		Termelt fűszenázs mennyisége	
Kapuvár	4633 db	1575 tonna	1045 db	575 tonna
Lébény	4295 db	1460 tonna	537 db	295 tonna
Fehértó	589 db	201 tonna	242 db	133 tonna
Összesen	9517 db	3236 tonna	1824 db	1003 tonna

A Hansági területeken az özön növényfajok közül továbbra is a Solidago-fajok okozzák a legtöbb problémát. A fertőzött területeket szárzúzóval legalább egy alkalommal zúztuk és ahol lehetőség volt rá, a sarjakat legeltettük. Az őszi időszakban a virágzó aranyvesszővel borított területeket részben kaszáltuk, mert a nyár eleji szárzúzás után felnövő sarjak újbóli zúzására nincs mindenütt kapacitás.

A Hanság tájegység távolabbi területein (Tóköz, Kóny környéke) a gyepek gondozása - szigorú felügyelet mellett- fűtermés eladással történt.

A Hanság tájegységekben összesen 484 üzemóra szárzúzást és tisztító kaszálást végeztünk 2022. évben. Az eredetileg tervezett traktor bérlés, amely a szárzúzásokban segített volna, anyagi ok miatt megghiúsult. Ennek hiánya észrevehető volt, mert egy kisebb teljesítményű traktort a széna készítésből kellett elvonni.

Dunamenti tájegység:

Ebben a tájegységben állattartással, legeltetéssel nem foglalkozunk, a gyepekről fűtermés eladás történt, szintén ellenőrzött körülmények között.

6.2. Génmegőrzés

6.2.1. Génmegőrzési tevékenység ismertetése állatok esetében

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság fontos feladata a táj és az eredeti élőhelyek megőrzése, melyben kiemelkedő szerepet töltenek be a magyar őshonos háziállatok. A Fertő tájon és a Hanságban egyaránt a környezeti értékek sokféleségének megőrzése az elsődleges feladat. A tenyészetben található állatállomány diverzitásának fenntartását szigorú genetikai vizsgálatra és küllemi bírálatra alapozzuk.

A természetközeli tartásmód illetve a saját területeinken történő minőségi takarmányelőállításnak köszönhetően az Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő őshonos magyar állatfajták a Biokontroll Hungária Nonprofit Kft. által kiállított bio tanúsítvánnyal rendelkeznek.

A füves élőhelyek növény és állatfajainak hosszú távú fenntartása a magyar őshonos háziállatokkal, magyar szürkemarhával, magyar házibivallyal és hortobágyi rackával a természetvédelmi követelményeket és a környezeti feltételeket szem előtt tartva valósul meg.

A gyepterületek karbantartása mellett ezen őshonos háziállatok fontos szerepet játszanak a fajták fenntartásáért felelős génmegőrzési programban. A fajták magas ellenállóképességét és jó takarmányhasznosítása miatt kiválóan alkalmazkodott az extenzív tartásmódhoz a Fertő és a Hanság területein.

Magyar szürke szarvasmarha

A magyar szürke szarvasmarha tehén állományt törzskönyvi besorolásuk és életkoruk alapján kiértékeltek, ennek eredményeképp fix gulyák kerültek kialakításra az Igazgatóság összes tenyészetében.

A gulyákra a tehéncsaládok összetételét szem előtt tartva helyeztük a megfelelő vérvonallal rendelkező tenyész bikákat. Azok a tehének, melyeket törzskönyvi besorolásuk alapján nem vontuk be a tárgyév tenyésztési programjába értékesítésre kerültek.

A pároztatási időszakot követően a borjakat a tenyésztési programnak megfelelő küllemi bírálatnak vetettük alá, ezt követően származásukat genetikai vérvizsgálattal igazoljuk a hím és nőivar esetében egyaránt. A hímivar esetében 10 db tenyészbika jelöltet vásárolt meg a Magyar Szürke Szarvasmarhát Tenyésztők Egyesülete, melyek B, K, M, T bikavonalakat képviselnek.

Az üszőknél 50 db felelt meg a küllemi bírálatnak, származás igazolásuk a genetikai vizsgálatok eredményével válik véglegesé. Igazolásukat követően fiatalításként szándékozunk beállítani őket tenyésztésünkbe.

Az előző években a Lébényi tenyészetben nevelt üsző állományból a tenyésztési szempontok szerint kiválogatott 60 db egyed került a Hanságban található Oslai tenyészetbe, melyek a 2023-as évben első borjaikat hozzák világra.

A 2022-es év kihívásait tekintve az aszályos időjárás miatt a Sarródi tenyészetből a dúsabb leleglőterületekkel rendelkező Hanságba szállítottunk át 80 db szürkemarha tehenet.

A tenyész bikák tekintetében a vérvonal frissítése indokoltá válik az újonnan beállított tenyész üszők miatt. Hosszútávú terveink közé tartozik az egyes bikavonalak bővítése és frissítése a genetikai sokszínűség megőrzése érdekében.

Magyar házi bivaly

A magyar házi bivaly állományt tekintve értékes genetikai összetétellel rendelkezünk. Bivaly teheneink a Hansági tenyészetekben Lébényben és Osliban találhatóak, mivel a fajta igényeit ezek a vizes lápos élőhelyek elégítik ki a legmagasabb szinten.

A 2022-es évben a Lébényi tenyészetben található 70 db bivaly üszőt tenyésztésbe vontuk, az itt születendő bika borjakat tenyészbika jelöltként kívánjuk értékesíteni. Ezen a gulyán használt tenyészbika vérvonala kiemelten fontos az országos bivaly állományt tekintve.

A meglévő és a születendő üsző borjakat fiatalítás keretei között kívánjuk tenyésztésbe vonni.

A tenyész bikák frissítését megkezdtük, az idei évben a Magyar Bivalytenyésztők Egyesületétől kihelyezett 1 db tenyész bikát szintén tenyésztésbe vontuk. Hosszú távú tervünk további tenyész bikákat bevonni a tenyésztésbe.

Hortobágyi racka juh

2022-es évben a Hortobágyi racka juh állomány egyedszáma a leleglőterületekhez mérten megfelelő.

Az ellési időszakot követően a növendék bírálatkor 1 db „A” törzskönyvi besorolású tenyészkos jelöltet az egyesület kosnevelőtelepére értékesítettük.

A 2021-ben született 30 db pedigrés jerkét tenyésztésbe vontunk, a 2023-as évben hozzák világra bárányaikat, az idei évben további 30 db tenyész jerkét vonunk tenyésztésbe.

Az árutermelő juh nyáj június hónapban legeltetés közben egy meredek partú vizesárokhoz indult, majd ivás után az állatok indultak vissza legelni és közben a letaposott, vizes parton nehezen tudtak felmenni és így egymást taposva próbáltak kijutni, melynek következtében 40 db állat elhullott.

2 db fiatal tenyészkoszt kistermelőknek értékesítettük, további tenyésztés céljából. A jelenlegi tenyészkos állomány egyes egyedeit minden évben négy különálló hárembe helyezzük. Az őshonos genetika fenntartása érdekében a kos állományt folyamatosan frissítjük a vérvonal megőrzése végett.

19. táblázat: Az Igazgatóság kezelésében lévő állatállomány összefoglaló adatai

Faj	Fajta	Egyedszám (db)	Tárgyévi állomány-növekedés (db)	Tárgyévi állomány-csökkenés (db)
Tyúk	Sárga magyar			

Faj	Fajta	Egyedszám (db)	Tárgyévi állomány-növekedés (db)	Tárgyévi állomány-csökkenés (db)
	Fehér magyar			
	Fogolyszínű magyar			
	Kendermagos magyar			
	Fekete erdélyi kopasznyakú			
	Fehér erdélyi kopasznyakú			
	Kendermagos erdélyi kopasznyakú			
Pulyka	Rézpulyka			
	Bronzpulyka			
Gyöngytyúk	Magyar parlagi gyöngytyúk			
Kacsa	Magyar kacsa			
Lúd	Fodrostollú magyar lúd			
	Simatollú magyar lúd			
Nyúl	Magyar óriásnyúl			
Sertés	Szőke mangalica			
	Vörös mangalica	1	0	0
	Fecskéhasú mangalica			
	Fekete mangalica			
Juh	Cikta	6	0	1
	Cigája	1	0	0
	Hortobágyi racka fekete és fehér	458	406	412
	Gyimesi racka			
	Magyar merino			
Szarvasmarha	Magyar szürke szarvasmarha	815	297	358
	Magyar tarka szarvasmarha			
	Kárpáti borzderes			
Bivaly	Magyar házibivaly	438	30	38
Ló	Hucul			
	Shagya-arab			
	Gidrán			
	Furioso- North Star			
	Nóniusz			
	Lipicai			
	Kisbéri félvér			
	Magyar hidegvérű muraközi típusú ló			
Szamár	Magyar parlagi szamár			
Kutya	Pumi			
	Mudi			
	Puli			
	Komondor	0	0	2
	Kuvasz			
	Magyar agár			
	Rövidszőrű magyar vizsla			
	Drótszőrű magyar vizsla			

Faj	Fajta	Egyedszám (db)	Tárgyévi állomány-növekedés (db)	Tárgyévi állomány-csökkenés (db)
	Erdélyi kopó			
Egyéb	Magyar szürke szarvasmarha Tenyésztő szervezeti kihelyezés	1	0	0
Egyéb	Magyar házibivaly Tenyésztő szervezeti kihelyezés	1	1	0
Összesen		1719	734	811

Az alábbiakban a 2022. évi állatállomány változási táblák láthatók:

20. táblázat: A magyar szürke szarvasmarha állományváltozása 2022-ben

Megnevezés	Borjú	Növendék	Tenyészállat ♀	Tenyészállat ♂	Összesen
Szaporulat	297	0	0	0	297
Eladás	253	22	40	1	316
Elhullás	20	3	16	3	42

21. táblázat: A magyar házi bivaly állományváltozása 2022-ben

Megnevezés	Borjú	Növendék	Tenyészállat ♀	Tenyészállat ♂	Összesen
Szaporulat	29	0	0	0	29
Kihelyezés	0	0	0	1	1
Eladás	0	29	0	1	30
Elhullás	0	1	7	0	8

22. táblázat: A hortobágyi racka juh állományváltozása 2022-ben

Megnevezés	Bárány	Toklyó	Tenyészanya	Tenyézőkos	Összesen
Szaporulat	406	-	-	-	406
Eladás	322	1	9	5	337
Elhullás	38	11	20	6	75

23. táblázat: 2022. évi Egységes kifizetési kérelemben igényelt állattartási támogatások

Hasznosítás kód és megnevezés	Igényelt állatlétszám (db)
VP őshonos állatok "in situ" támogatása	282db
Hízott bika	49 db
Hízott bika történelmi bázis alapú	149,9 db
Anyatehéntartás támogatás	602 db
Extenzifikációs szarvasmarha támogatás	1229,1 db
Nemzeti anyatehén támogatás	58,2 db
Anyajuhtartás támogatás	500 db
Tenyézőkos támogatás	1 db

A Kormány 1811 /2021. (XI. 19.) kormányhatározatában a 2014-2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI.

5.) Korm. rendelet 46. § (1 b) bekezdése alapján hozzájárult a következő vidékfejlesztési programokban való részvételhez őshonos állatok esetében.

24. táblázat: A védett őshonos és, veszélyeztetett mezőgazdasági és a fajtarenkonstrukció alatt álló mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

A támogatás tárgya (fajta)	Támogatás maximális összege euró/egyed/év	Igényelni tervezett egyedszám	Támogatásra benyújtott egyedszám
magyar szürke szarvasmarha	500	320	260
magyar házibivaly	500	350	300
juh	77	50	38

25. táblázat: 2022/2023. téli teletelési időszakban felhasznált takarmány

Takarmány féleség	mennyiség (tonna)	minőség	ökológiai státusz	Származás
Őszi árpa szemes	62,00	kiváló	ökológiai	saját
Tavaszi zab szemes	40,00	kiváló	ökológiai	saját
Lucerna széna	57,05	kiváló	ökológiai	saját
Lucerna szenázs	146,30	kiváló	ökológiai	saját
Fűszéna	4842,00	vegyes	ökológiai	saját
Fűszenázs	1003,00	jó	ökológiai	saját
Zabosborsó szenázs	63,80	kiváló	ökológiai	saját

A fűszéna esetében a száradás kiválóan ment végbe, köszönhetően az aszályos időjárásnak. A minőség a kaszált növényzet összetétele miatt vegyes. A fertői területeken a minőség kiváló, az összetétel a perjék, csenkesz-félék, rozsnok-félék irányába tolódik, kevés nád kíséretében.

A hansági területeken a minőség vegyes, a mély fekvésű, vízborította területekről nád és sás tartalmú szénabálák is készültek, azonban arányában lényegesen kevesebb, mint az előző években. Összességében a minőség javult.

A 2022. évben már rendelkezünk közel 3000 db fűszéna bála tartalékkal, a cél az volt, hogy az állomány számára a régi készletek is felhasználásra kerüljenek. Ezek minősége sokat romlott a tárolás során, mert takaró ponyvával nem rendelkezünk (vagyon megőrzési szempontból is aggályos a réteken levő kazlak takarása). Azonban még etethető volt, a tél elején a felhasználást ezekkel kezdtük.

A száraz időjárás miatt a 2022. év termésmennyisége kevesebb volt, mint amennyi tömegtakarmányt etetésre felhasználtunk.

A fűszenázs címszó alatt szereplő bálák nagyrészt jó erjedésűek, az összetételük az elmúlt évhez képest jobb. A nedves rétek sarjútját szenázsoltuk a Hanság tájegységben, a Fertőn csak lucerna- és zabosborsó szenázsok készültek. Szenázsból akár a háromszoros mennyiséget is elfogyasztanak a jószágok, azonban a bálacsomagolásos technológia nagyon nagy környezetterheléssel jár.

Az elmúlt két korábbi télen a tapasztalat szerint egy nagyállat egységre 12 szénabálát és 2 szenázsbálát kellett számolni. 2022-23. telén ez a szám megdőlt, a szürkemarhák várhatóan 14 szénabálát, a bivalyok 15 szénabálát fogyasztanak el, emellett pedig fejenként 2 szenázsbálát. Ennek oka a jobb minőségű takarmány, amely az állatok kondícióján is meglátszik. A bálák méretén és a tömörítés mértékén nem változtattunk.

6.2.2 Egyéb állatállomány, kezelésük

A sarródi László major bemutatóközpontban megtalálhatóak kis létszámban a magyar őshonos állatfajták, melyeket fajtánként elkülönített bemutató kertekben a látogatók megtekinthetnek. Az egyes

állatfajták karámjaihoz ismertető táblák vannak kihelyezve, melyeken olvashatók az adott fajta főbb tulajdonságai, és ismertető jegyei.

6.2.3. Génmegőrzési tevékenység ismertetése növények esetében

Növénytermesztés tekintetében génmegőrzési tevékenységet nem folytatunk, sem szántóföldi, sem kertészeti kultúránk nincs hagyományos fajtákkal.

6.3. Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése

Igazgatósági vagyonkezelésben lévő erdőterületek	Terület (ha)	Erdőrészek száma	Erdőtervezési körzetek száma
Fokozottan védett természeti területen lévő erdő (nem Natura 2000 terület)	-	-	-
Fokozottan védett természeti területen és egyúttal Natura 2000 területen lévő erdő	115,11	68	4
Országos jelentőségű védett természeti területen lévő erdő (nem Natura 2000 terület és nem fokozottan védett)	-	-	-
Országos jelentőségű védett természeti területen és egyúttal Natura 2000 területen lévő erdő (nem fokozottan védett)	980,80	367	6
Országos jelentőségű védett/ fokozottan védett természeti területen kívüli, de Natura 2000 területen lévő erdő	78,64	28	2
Egyéb erdőterületek	2,25	1	1
Összesen	1174,55	464	6

Erdőtörvény 7.§ szerinti a, b, c természetességi kategóriájú erdőrészek		
Faállomány-típus (OEA ³)	Faállomány-típus területe (ha)	Előforduló élőhelytípusok felsorolása (Á-NÉR kód és Natura 2000 kód)
Bükkösök	9,47	mészkerülő bükkösök (K7a/ 9110)
Gyertyános tölgyesek	73,95	gyertyános- kocsányos tölgyesek (K1a/ 91F0) gyertyános- kocsánytalan tölgyesek (K2/ 91L0)
Tölgyesek	75,6	gyertyános- kocsányos tölgyesek (K1a/ 91F0) L4a/ 91M0
Cseresek	19,93	cseres- kocsánytalan tölgyesek (L2a/ 91M0)
Molyhos tölgyesek	7,15	molyhos tölgyes bokorerdők (M1/ 91H0)
Hazai egyéb kemény lombosok	51,76	keményfás ártéri erdők (J6/ 91F0)
Hazai nyárasok	289,39	Fűz- nyár ártéri erdők (J4/ 91E0)
Víztűrő egyéb lágy lomb	181,52	Égerligetek (J5/ 91E0)
Hazai egyéb lágy lomb	-	-
Erdei fenyves - ahol tájhos	13,19	Ültetett erdei- és fekete fenyvesek (S4/)
<i>Felújítási kötelezettség alatt álló terület</i>	8,50	T; GY-T; HNY; H-EKL;
Erdőtörvény 7.§ szerinti d, e, f természetességi kategóriájú erdőrészek		
Faállomány-típus (OEA)	Faállomány-típus területe (ha)	Előforduló élőhelytípusok felsorolása (Á-NÉR kód és Natura 2000 kód)
Akácok	85,79	Ültetett akácok (S1)

³ Az OEA-ban még a korábbi (részletesebb) kategóriákkal szereplő faállomány-típus megnevezéseket kérjük konvertálni, ha ez nem megoldható, akkor új sorok is nyithatóak.

Idegenhonos kemény lombosok	1,62	Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3)
Nemes nyárasok és nemes fűzesek	138,62	Nemesnyárasok (S2)
Erdei-, fekete- és egyéb fenyvesek	29,91	Ültetett erdei- és fekete fenyvesek (S4)
Felújítási kötelezettség alatt álló terület	36,21	T; HNY; H-EKL;

26. táblázat: Üzem mód szerinti területi arányok természetesség szerint

Erdőtörvény 7.§ szerinti a, b, c természetességi kategóriájú erdőrészek		
Üzem mód		terület (hektár)
Vágásos üzem mód	Tarvágás	5,12
	Fokozatos felújítóvá-gás	2,25
	Szálalóvágás	-
Vágásos üzem mód összesen		7,37
Átmeneti üzem mód		58,07
Örökerdő üzem mód		-
Faanyagtermelést nem szolgáló üzem mód		412,40
Erdőtörvény 7.§ szerinti d, e, f természetességi kategóriájú erdőrészek		
Üzem mód		terület (hektár)
Vágásos üzem mód	Tarvágás	134,29
	Fokozatos felújítóvá-gás	0,88
	Szálalóvágás	-
Vágásos üzem mód összesen		135,17
Átmeneti üzem mód		-
Örökerdő üzem mód		-
Faanyagtermelést nem szolgáló üzem mód		

Az Igazgatóság vagyonkezelésébe tartozó erdőterületek vonatkozásában területi változás nem történt. A gazdálkodás ennek megfelelően 2 fő erdészeti szakirányító szakmai iránymutatása szerint történt. Igazgatóságunk által kezelt erdők kb. fele (46,36 %) vágásos üzem módba tartozik, melynek kb. 30- 35%-a szerkezetátalakításra szoruló faállománnyal bír. Közép és hosszabb távon kiemelt célunk ezeknek a részben túltartott és rossz egészségi állapotú állományok fafajcsere útján történő szerkezetátalakítása. A faállomány összetétel és a korosztályviszonyok sajnos túlnyomó részt csak a tarvágást követően mesterséges úton történő felújítást teszik lehetővé. Különösen igaz ez az ültetvénytípusú nemesnyárasokra. Ezen túlmenően pedig a Lébény község határban fekvő „Lébényi tölgyerdő” tömbje adta a legtöbb feladatot. A Tölgyerdőben két, Európa szerte kiemelten veszélyeztetett élőhely, az alföldi gyertyános-tölgyes (Circaeo -Carpinetum) és a szigetközi tölgy-kóris-szil ligeterdő (Pimpinello majoris -Ulmetum) uralkodik. Előbbi elsősorban az erdő délnyugati, míg utóbbi az északi és északkeleti oldalon jellemző. A fenti társulások a 91F0 Keményfás ligeterdők Natura 2000 jelölő élőhelytípusnak feleltethetők meg. A 70,92 ha kiterjedésű erdőtömb részben átmeneti természetességi kategóriába tartozó keményfás liget-erdő felső lombkorona szintjében a MK (35%) dominál. Emellett elegyfajokként a KST, GY, CSNY, MJ fordul elő. Itt a keményfás ligeterdőben lépten-nyomon bekövekező viharkárok felszámolása jelentette a legnagyobb kihívást. A biotikus károsító Chalara fraxinea által pusztuló Magaskőrisek (Fraxinus excelsior) elveszítve állékonyágukat az egyéb állományalkotó kocsá-nyos tölgy (Quercus robur) és

az alsóbb szintben lévő elegyfajokat pl.: gyertyán (*Carpinus betula*), hegyi juhar (*Acer pseudoplatanus*) egy- egy szeles időszak alkalmával magukkal döntik. Tekintve, hogy a tölgyerdő Lébény város kiemelten fontos rekreációs célt szolgáló zöldövezete; ezért a társadalom részéről nagy nyomás nehezedik igazgatóságunkra. Rendszeresen, leginkább a saját munkatársak bevonásával a lehetőségekhez mérten igyekeztünk felszámolni a viharkárok nyomait. Felszabadítva ezáltal az erdőt feltáró utakat és gyalogos ösvényeket. Az ebből képződött mintegy 250 m³ faanyagot pedig a helyi lakosság megsegítése céljából felajánlottuk a tűzifaprogramba. Sajnos a tervezett kárfelszámolás átfogó megvalósítása a fakitermelésben dolgozó vállalkozói réteg túlterheltsége okán nem valósult meg. Több körös pályázati felhívás sikertelensége folytán 2023. évben fogjuk tudni megvalósítani azt. Ennek fő oka, hogy a 287/2022. (VIII. 4.) a veszélyhelyzet ideje alatt a tűzifaigények biztosításához szükséges eltérő szabályok alkalmazásáról szóló Korm. rendelet nagymértékben megnövelte a fakitermelések volumenét. Ehhez az új helyzethez pedig a viszonylag kis létszámú és megfelelő kvalitással bíró vállalkozói kör az élmunkaerő hiánya miatt nehezen tudott adoptálódni. Az egyéb tervezett fahasználatokat, pl.: nevelővágások és nemesnyaras véghasználatok a fenti okok és a védett természeti területeken tömegesen jelen lévő védett geofiton növényfajok pl.: Hóvirág (*Galanthus nivalis*) és Ligeti csillagvirág (*Scilla vindobonensis*) tömeges jelenléte és azok a meleg időjárás következtében korai előrehaladott fenológiai fázisa miatt szintén el lettek halasztva. Részben pedig az FHNPI saját dolgozói által kivitelezett kis területeket érintő egészségügyi fakitermelés és törzskiválasztó gyérités formájában valósult meg a fahasználat.

Az erdőfelújítások esetében sok helyütt nehézségként társult a lágyszárú gyomkonkurencia mellett az invazív fásszárú fajok zöld juhar, amerikai kőris és bálványfa jelenléte. Ezek ellen folyamatos beavatkozásokkal próbáltunk védekezni. Különösen nagy figyelmet fordítottunk az erdőfelújítások területén az említett invazív fajok irtására. Költséghatékonyság miatt csupán egyszeri ápolást végeztünk. Ezt a lehetőségekhez mérten kitolva, a korányári időszakra ütemeztük. Tölgy felújításaink esetében törekedtünk a megfelelő ápolással némi oldalárnyalást biztosítani, ezáltal megóvni a facsemetéket az extrém erős napsugárzás káros hatásaitól. Erdősítési kötelezettség alá vont területe 2022.-ben 41,71 ha volt. Ebből erdősítési munkák első kivételét 2,89 ha-on hajtottunk végre, mely sajnos a kedvezőtlen termőhelyi adottságok és a szélsőségesen száraz és csapadékhiányos vegetációs időszak során jelentős aszálykárt szenvedett el. Egyéb tekintetben erdősítések pótlását 1,85 ha redukált területnagyság mellett, mintegy 13.250 db őshonos fafaj elültetésével valósítottuk meg. A folyamatos erdősítések közül 2022. évben 3,00 ha területen történt befejezés. Erdősítési hátralék nem keletkezett, pótlási kötelezettséget az aszály és vadkár miatt az erdészeti hatóság 4,59 ha folyamatos erdősítés esetében állapított meg.

Mag, illetve csemetetermelést igazgatóságunk 2022-ben sem folytatott. Az erdősítési munkákhoz szükséges szaporítóanyagot, jellemzően őshonos fafajok csemetéi; pályázat keretében történő beszerzési eljárás kapcsán vásároltuk meg.

Az erdősítések védelme érdekében 2022-ben mintegy 2300 méter vadkárrelhárító kerítést építettünk, részben önerőből; részben pedig a helyileg illetékes vadászatra jogosultal közösen. Ezek és a korábbi vadkárrelhárító kerítések karbantartására a nagyvadlétszám által okozott nyomás miatt kiemelt figyelmet fordítottunk.

6.4. Vadászterületeken folyó vadállomány szabályozás

A 08-103850-502. kódszámú 9.064 hektár nagyságú vadászterület vadászati jogát haszonbérlet formájában igazgatóságunk szerezte meg 2017. március 1-től 2037. február 28-ig terjedő üzemtervi időszakra. A terület tulajdonosa 99,99 %-ban a Magyar Állam. Az állami tulajdon vagyongazdálkodója 2/3 részben az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság 1/3-ad részben igazgatóságunk. A fennmaradó 10,71 hektár magánterület.

A terület vegyesvadás jellegű, azonban apróvad és vízivad vadászat – az érvényben levő vagyongazdálkodási utasításnak megfelelően – nem folyik rajta. A nagyvad (gím, dám, vaddisznó) terítékre hozása a terület jellegéből adódóan nem kis nehézségekbe ütközik, ugyanis a 9064 hektárból több, mint 1500 ha a nyílt víz, 6000 ha-t meghaladó a nádas, ami még aszályos években is gyakorlatilag járhatatlan, a kis vízállás miatt pedig még a mesterségesen kotort csatornákon sem tudunk közlekedni. A fennmaradó cca. 1500

ha-on – ami a Fertő-tó part menti keskeny zónája – kíséreljük meg a tervet teljesíteni, de a vad mozgása (szinte csak éjszaka vált ki) miatt ez csak a vaddisznó és az őz esetében teljesíthető. Ugyan ezt jeleztük a vadászati hatóságnak is, ennek ellenére a gímszarvas esetében folyamatosan olyan elvárásokat támasztanak felénk, ami a jelenleg nem teljesíthető. Ezért 2022-23-as vadgazdálkodási év vonatkozásában a tervteljesítés elmaradása miatt 300.000 Ft vadgazdálkodási bírsággal sújtották igazgatóságunkat. Több tárgyalás és levélváltás után sikerült elérnünk, hogy az idei évtől csökkentették a tervszámokat (gím esetében 65 helyett 55 lett a kilövési kvóta), és már bírságot sem kaptunk.

A fentiek további oka, hogy míg egy átlagos hazai vadgazdálkodási egységnél nem ritkán 30 fő vesz részt a vadgazdálkodásban, nálunk továbbra is 3 fő hivatásos vadász látta el az év folyamán a vadgazdálkodással, vadászattal kapcsolatos teendők zömét, amiből 2 fő az őrszolgálat tagjaként csatolt munkakörben dolgozik csak, mint hivatásos vadász. Közülük 1 fő felsőfokú, 2 fő középfokú vadgazdálkodási szakképzettséggel rendelkezik. Egy fő felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkező munkatársunk – hivatásos vadász minőségben – vezeti a vadgazdálkodást, irányítja és ellenőrzi a hivatásos vadászok munkáját – és végzi tájegység-vezetőként egyéb feladatait az igazgatóságon. Ezen kívül még három, a jogszabályban előírt képesítésekkel (vadászjegy, fegyvertartási engedély) rendelkező dolgozó kapott vadászati megbízást az igazgatóságtól.

A területen bérvadásztatás 2022-ben nem volt. A különleges rendeltetésű területen a vadászat a természetvédelem érdekében szükséges állomány szabályozó beavatkozásokat jelenti. Ez a tevékenység a vaddisznó, a róka és az egyéb dúvad állományának apasztására, valamint a megyében általánosan magas létszámban jelenlévő gímszarvas állományának szabályozására irányult. A vaddisznó állomány apasztása elsősorban fegyveres lesvadászattal valósult meg. A NÉBIH ASP veszély miatti állománygyérítési előírásait a vaddisznó elejtések tekintetében teljesítettük. A feladatok ellátásához szükséges vadgazdálkodási berendezések felújítása, létrehozása folyamatos. A vadászható ragadozók – kiemelten a róka és a dolmányos varjú – állományának apasztása fegyveres vadászattal és csapdázással történt, elsősorban a természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű területekre (élőhely-rekonstrukció) koncentrálván.

Az alábbiakban részletezzük a 2022-23-as vadgazdálkodási év terv és tény adatait:

Vadfaj	előírt /db	terítékre hozott /db
Gímszarvas	65	32
Dámszarvas	2	0
Őz	15	11
Vaddisznó	60	61
Házi görény	0	0
Nyest	0	0
Borz	1	1
Róka	8	8
Aranysakál	0	0
Pézsmapocok	0	0
Nyestkutya	0	0
Mosómedve	0	0
Dolmányos varjú	30	36
Szarka	3	5
Szajkó	0	0

6.5. Halgazdálkodási vízterületek

Igazgatóságunk a Hanság Tóköz nevű területén, korábban két fokozottan védett vízterületen, a Fehér tavon és a Barbacsi tavon rendelkezett halászati jogosultsággal, majd 2016.03.01. óta halgazdálkodási jogosultsággal - vagyonkezelői szerződés keretében. A 2022. év során, e két víztéren halászati tevékenységet nem végeztünk.

A Fertő tó teljes magyarországi részének halászati jogával 2004.07.01. óta, majd ezt követően a halgazdálkodási jogosultságával - vagyionkezelői szerződés keretében - 2016.05.09. óta rendelkezünk. 2022-ben az Igazgatóság halgazdálkodási tevékenysége nagyobb részt horgász területi jegyek, kisebb részben pedig rekreációs célú halászat koordinálása volt. A Fertői turisztikai nagyberuházás miatt (munkaterület lévén a Fertői víztelepre való kijutás erősen korlátozott volt tavaly is) 2021 évhez hasonlóan 2022-ben is jelentősen visszaesett a horgászati tevékenység a tavon. A tavalyi rendkívül alacsony vízállás tovább csökkentette az amúgy is szűkös horgászati lehetőségeket.

Az év első hetére elkészültek a 2022. évi horgász területi jegyek. Ezeket eljuttattuk az érintett horgász-egyesületekhez, valamint a bizományosi értékesítést végző szaküzletekhez. A halóreink, valamint a természetvédelmi őrszolgálat által rendre ellenőriztük úgy a halászati, mint a horgászati tevékenység szakszerűségét, a szükséges halfogásra jogosító okmányok meglétét.

Igazgatóságunk tavaly a Fertő tóba nem telepített hal utánpótlást. Ugyanis a rendkívül alacsony vízállás – különösen a hazai tórészen – a telepítés sikertelenségét (pl. halpusztulás a nádasban) eredményezte volna.

27. táblázat: Az FHNPI saját halgazdálkodási vízterei

No.	A halászati víztér megnevezése (ahol az igazgatóságé a halászati jog)	Kiterjedése (ha)
1	Barbacs-tó és Fehér-tó	74,1
2	Fertő-tó	1 285,1
3	Hidegségi tőzegtó	1
Összesen:		1 360,2

6.5.1. Természetvédelmi és génmegőrzési szempontból különleges rendeltetésű halgazdálkodási vízterületek

Igazgatóságunk működési területén, az alábbi védett, nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek találhatóak.

28. táblázat: Nyilvántartott védett halgazdálkodási vízterek az FHNPI működési területén

No	Név	Terület (ha)	Víztérkód
1	Barbacs tó	15,30	08-012-1-1
2	Brennbergi víztározó	4,00	08-025-1-1
3	Dunaremetei anyaggyödör	1,50	08-036-1-1
4	Fehértó	19,50	08-042-1-1
5	Fertő tó	1285,10	08-045-1-1
6	Gombócos-Bár-Duna összekötő cs.	8	08-069-1-1
7	Hidegség tőzegtó	1,00	08-069-1-1
8	Keszeg ér	7,56	08-092-1-1
9	Kistómalom	1,70	08-104-1-5
10	Kis-Zátony (Holt-Duna)	3,20	08-105-1-1
11	Lipóti Holt Duna	5,00	08-121-1-1
12	Marcal (Holt) a Patkó holtággal	24,05	08-130-1-5
13	Marcal (Holt) alsó szakasza	46,00	08-131-1-1

No	Név	Terület (ha)	Víztérkód
14	Mosoni Duna folyó (és vízrendszere)	553,40	08-140-1-1
15	Mosoni Duna (Felső-holtág)	5,00	001947
16	Mosoni Duna (Libafarm-holtág)	10,00	001946
17	Mosoni Duna (Feketeerdei holtág)	10,00	08-143-1-1
18	Nagy Zátonyi Dunaág (21608/1993)	37,60	08-161-1-1
19	Nováki Főcsatorna	17,80	08-162-1-1
20	Rábca-Hanság vízrendszer	355,70	08-191-1-1
21	Rákos patak	7,00	08-197-1-1
22	Szalamandra tó(Tacsi-árok – Rák patak))	0,60	08-212-1-1
23	Szavai főcsatorna	8,60	08-218-1-1
24	Szigetközi hullámtéri ágrendszer	1045,00	08-223-1-1
25	Tőzeg tó I.	22,40	08-228-1-5
26	Tőzeg tó II.	21,87	08-229-1-1
27	Tőzeg tó III.	13,10	08-230-1-1

6.5.2. Védett természeti területen található halastavak

A Hanságban a Nyirkai-Hany vizes élőhely-rekonstrukciós területe 2007. óta halastó művelési ágban van, amely a magyar állam tulajdonában, a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében van.

A területen 2011. óta lehalászás, és haltelepítés nem történt. Bár a terület elsődleges természetvédelmi rendeltetése a vizes élőhelyekhez köthető élővilág védelme, a közeljövőben szükséges a halállomány felmérése, és annak ideális állapotának eléréséhez esetleges beavatkozások megtétele. Ugyanis a közel másfél évtizede betelepített halak azóta minden bizonnyal méretes egyedekké váltak, ami miatt valószínűsíthető az, hogy halivadék nem tud fejlődni a területen. Mindez visszatükröződik a védett és fokozottan védett halfogyasztó madárvilág egyedszámának csökkenésében is a területen, az utóbbi években, valamint a terület vízínövény (pl. nádas) állományainak visszaszorulásában. Ezért kívánatos lenne a védett halastó halállományának teljes átalakítása (halászati tevékenység révén pl. a jelentős méretű ragadozó és növényevő halak szelektív kihalászása a területről, és értékesítése).

29. táblázat: Nyilvántartott védett halastavak az FHNPI működési területén

No	Országos jelentőségű védett vízterek	Kiterjedése (ha)	Kezelési terv (+/-)
1	Nyirkai-Hany	410	+
Összesen:		410	

7. Tájvédelem

7.1. Egyedi tájértékek (településenkénti kimutatás, változások)

Az év során 13 település (Bőny, Csikvánd, Écs, Felpéc, Gyömöre, Gyórság, Kajárpéc, Pásztori, Pér, Sorokópátka, Szerecseny, Töltéstava, Tét) egyedi tájértékei kerültek felmérésre. Az érintett településeken összesen 306 db új egyedi tájérték adatai kerültek rögzítésre, ezzel a vármegyében található összes település felmérése megtörtént 2022-ben.

1. táblázat: Egyedi tájértékek településenként a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területén

Település	Utolsó felmérés éve	Egyedi tájértékek száma
Abda	2016	23
Acsalag	2017	22
Ágfalva	2010	22
Agyagosszergény	2010	17
Árpás	2021	21
Ásványráró	2010	42
Babót	2010	9
Bágyogszovát	2019	19
Bakonypéterd	2014	7
Bakonyszentlászló	2009	16
Barbacs	2010	14
Beled	2019	34
Bezenye	2015	12
Bezi	2012	12
Bodonyhely	2019	13
Bogyoszló	2012	18
Bőny	2022	15
Börcs	2020	22
Bősárkány	2017	20
Cakóháza	2012	12
Cirák	2010	6
Csáfordjánosfa	2010	10
Csapod	2018	21
Csér	2019	9
Csikvánd	2022	18
Csorna	2010	23
Darnózseli	2010	25
Dénesfa	2010	13
Dör	2010	9
Dunakiliti	2010	30

Település	Utolsó felmérés éve	Egyedi tájértékek száma
Dunaremete	2010	16
Dunaszeg	2010	30
Dunaszentpál	2010	16
Dunasziget	2010	36
Ebergőc	2010	10
Écs	2022	39
Edve	2019	14
Egyed	2010	10
Egyházásfalu	2010	9
Enese	2012	7
Farád	2012	12
Fehértó	2010	12
Feketeerdő	2015	6
Felpéc	2022	14
Fertőboz	2010	23
Fertőd	2010	45
Fertőendréd	2010	9
Fertőhomok	2008	10
Fertőrákos	2010	18
Fertőszentmiklós	2010	25
Fertőszéplak	2010	26
Gic ⁴	-	-
Gönyű	2010	7
Gyalóka	2018	7
Gyarmat	2010	9
Gyóró	2010	9
Gyömöre	2022	26
Győr	2010	119
Győrasszonyfa	2013	2
Gyórladamér	2010	23

⁴ A település területéből csak egy helyrajzi szám érintett a működési területünkkel.

Település	Utolsó felmérés éve	Egyedi tájértékek száma
Gyórság	2022	33
Gyórsövényház	2010	10
Gyórszemere	2017	14
Győrújbarát	2010	16
Győrújfalú	2010	16
Győrzámoly	2010	36
Halászi	2010	40
Harka	2008	18
Hédervár	2010	29
Hegyeshalom	2010	9
Hegykő	2010	15
Hidegség	2010	21
Himod	2019	20
Hövej	2010	13
Ikrény	2020	15
Iván	2019	16
Jánossomorja	2017	35
Jobaháza	2012	10
Kajárpec	2022	25
Kapuvár	2010	46
Károlyháza	2020	8
Kimle	2010	40
Kisbabet	2019	11
Kisbajcs	2010	26
Kisbodak	2016	8
Kisfalud	2019	14
Komárom ⁵	-	-
Kóny	2010	18
Kópháza	2010	10
Koronc	2017	7
Kunsziget	2016	11
Lázi	2013	5
Lébény	2010	34
Levél	2017	19
Lipót	2010	27
Lövő	2008	15
Maglóca	2012	6
Magyarkeresztúr	2019	16
Máriakálnok	2010	11
Markotabödöge	2012	13

⁵ A település területéből csak két helyrajzi szám érintett a működési területünkkel.

Település	Utolsó felmérés éve	Egyedi tájértékek száma
Mecsér	2016	9
Mérges	2017	13
Mezőörs	2013	2
Mihályi	2010	17
Mórichida	2021	33
Mosonmagyaróvár	2010	30
Mosonszentmiklós	2020	25
Mosonszolnok	2017	12
Nagybajcs	2010	19
Nagyecenk	2010	32
Nagygeresd ⁶		
Nagylózs	2010	18
Nagyszentjános	2010	8
Nemeskér	2018	12
Nyalka	2013	4
Nyúl	2010	16
Osi	2017	20
Öttevény	2015	19
Páli	2019	19
Pannonhalma	2010	16
Pásztori	2022	16
Pázmándfalú	2013	2
Pér	2022	33
Pereszteg	2010	16
Petőháza	2010	16
Pinnye	2010	9
Potyond	2020	15
Pusztacsalád	2018	24
Püski	2016	6
Rábacsanak	2021	23
Rábacsécsény	2019	15
Rábakecöl	2019	11
Rábapatonna	2020	23
Rábapordány	2019	16
Rábasebes	2021	15
Rábaszentandrás	2021	10
Rábaszentmihály	2020	14
Rábaszentmiklós	2019	10
Rábatamási	2017	30
Rábcakapi	2010	5

⁶ A település területéből csak az FHNPI-vel érintett területek tartoznak a működési területünkhöz.

Település	Utolsó felmérés éve	Egyedi tájértékek száma
Rajka	2010	17
Ravazd	2010	10
Répceszemere	2019	15
Répcévis	2018	18
Rétalap	2013	1
Röjtökmuzsaj	2010	15
Sarród	2010	18
Sobor	2021	15
Sokorópátka	2022	21
Sopron	2010	128
Sopronhorpács	2014	14
Sopronkövesd	2019	42
Sopronnémeti	2020	19
Szakony	2018	20
Szany	2021	45
Szár föld	2018	23
Szerecseny	2022	14
Szil	2021	29
Szilsárkány	2021	21
Táp	2013	2
Tápszentmiklós	2013	1

Település	Utolsó felmérés éve	Egyedi tájértékek száma
Tarjánpuszta	2013	2
Tárnokréti	2020	16
Tényő	2010	16
Tét	2022	37
Töltéstava	2022	15
Újkér	2019	30
Újrónafő	2010	6
Und	2010	13
Vadosfa	2019	7
Vág	2021	30
Vámoscsalád ⁷	-	-
Vámosszabadi	2010	42
Várbalog	2017	14
Vásárosfalu	2019	9
Vének	2010	25
Veszkény	2017	12
Vitnyéd	2010	14
Völcsej	2010	10
Zsebeháza	2020	10
Zsira	2010	13

7.2. Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

Településfejlesztési koncepció véleményezésében összesen 5 település esetében (Fertőhomok, Komárom, Hidegség, Várbalog, Csér), míg Integrált Településfejlesztési Stratégia véleményezésében Kapuvár és Fertőd esetében vettünk részt. Fenntartható Városfejlesztési Stratégia véleményezésébe Sopron városa vonta be igazgatóságunkat.

7.3. Település- és területrendezési tervek, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet véleményezése, közreműködés az elkészítésben, adatszolgáltatás

Igazgatóságunk 2022-ben még a 72/2015. (III.30.) kormányrendelet 37.§ d) alapján vett részt a településrendezési eszközök, területrendezési tervek, településképi arculati kézikönyvek és településképi rendeletek véleményezésében. Igazgatóságunkhoz előző évben a következő településekről érkezett megkeresés:

Abda, Agyagosszergény, Babót, Balf, Beled, Bőny, Csér, Csorna, Darnózseli, Dunakiliti, Dunaszeg, Dunasziget, Ebergőc, Écs, Enese, Farád, Felpéc, Fertőd, Fertőendréd, Fertőhomok, Fertőrákos, Fertőszentmiklós, Fertőszéplak, Gönyű, Gyarmat, Győr, Győrladamér, Győrsövényház, Győrszemere, Győrújbarát, Győrújfalú, Győrzámoly, Harka, Hédervár, Hegyeshalom, Hegykő, Hidegség, Himod, Ikrény, János-somorja, Kapuvár, Kimle, Kisbajcs, Kisfalud, Komárom, Koroncó, Levél, Lipót, Lövé, Máriakálnok, Mecsér, Mezőörs, Mihályi, Mosonmagyaróvár, Mosonszentmiklós, Mosonszolnok, Mosonudvar, Nagycenk, Nagyszentjános, Nyúl, Öttevény, Pannonhalma, Pázmándfalú, Pér, Pereszteg, Petőháza, Pinnye,

⁷ A település területéből csak az FHNPI-vel érintett területek tartoznak a működési területünkhöz.

Pusztacsalád, Püski, Rábaszentmihály, Rábatamási, Rajka, Répcelak, Röjtökmuzsaj, Sopron, Sopronkőhida, Szerecseny, Szil, Tényő, Tét, Tómalom-Kistómalom, Újrónafő, Vámoszabadi, Várbalog, Vásárosfalu, Vitnyéd, Zsira. Részt vettünk továbbá a Győr-Moson-Sopron Megyei Területrendezési Terv módosításában.

A véleményezési eljárások kb. 50 %-ánál szükséges észrevételt tenni, feltételt szabni, az esetek másik felében a módosítások nem sértenek táj- illetve természetvédelmi érdekeket. Továbbra is jellemző probléma, hogy nagy területeken terveznek külszíni bányákat nyitni, vagy bővíteni, elsősorban kavicsbányákat, melyek gyakran az ökológiai hálózat övezetébe esnek. Nagyarányú a lakóterületek, illetve főleg vízpartok mellett, az üdülőterületek kijelölésének igénye. A napelemparkokat, idegenforgalmi létesítményeket, illetve a biológiai aktivitás pótlására tervezett erdőket, zöldterületeket gyakran a gyepes élőhelyeken szeretnék megvalósítani.

Megnehezíti az állásfoglalás alátámasztását, hogy a természeti területek nem kerültek kihirdetésre, így a települések nem minden esetben fogadják el az erre való hivatkozást (TvT. 18.§. (3)) Az ökológiai folyosó területén kibúvót jelent, hogy vannak olyan beépítésre nem szánt területhasználati kategóriák, amelyek 10 %-os beépítést megengednek, így a továbbiakban már nehezebb a terület védelme. Többször előfordul, hogy a biológiai aktivitás-érték számítás és a kompenzációs terület kijelölése elmarad, illetve a kompenzációs területen nem történik meg ténylegesen az erdősítés, zöldfelület kialakítás. Általános probléma a települések külterületének nagyarányú csökkenése a tervezett új beépítések miatt, ahelyett, hogy a belterületi nem használt ingatlanokat hasznosítanák.

Azokban az esetekben, amelyekben észrevételt tettünk állásfoglalásunkban, a további szóbeli, vagy írásbeli egyeztetések során sikerült megegyezni a település képviselőjével. A nagyobb városok, illetve a szigetközi települések esetében gyakran hosszas egyeztetésekre van szükség a terv jóváhagyása előtt. Néhány esetben nem foglalták bele szövegszerűen a jóváhagyott dokumentációba az észrevételünket. Tizennyolc esetben adatszolgáltatással járultunk hozzá a tervek készítéséhez.

2022. évben két adatszolgáltatást kértek Településképi Arculati Kézikönyv, illetve Településképi rendelet módosítása miatt, illetve tizenhárom módosított dokumentumot küldtek el hozzánk véleményezés céljából.

A 2022. év júliusától már az Elektronikus Térségi Tervezést Támogató Rendszerben (E-TÉR) történik a települési tervek egy részének véleményezése, de továbbra is küldenek még a települések hivatali kapun is véleményezendő dokumentumokat az igazgatóságnak. A bevezetett elektronikus rendszer felületén sajnálatosan kevésbé láthatóak át az általunk feleslegesnek vélt tervek és azzal kapcsolatos feladatok, valamint a vélemény benyújtása is több időt vesz igénybe a kétlépcsős feltöltés miatt.

A rendezési tervek véleményezése során két fontos tendencia is rendre megfigyelhető volt 2022-ben is:

1. A tervek és jelölések pontatlanok, az írott rész és a rajzok nem egyeznek, illetve a rajzokon olyan terület is jelölve van változtatásra, ami a szövegben nem szerepel. Kirívó példa volt, hogy a jogszabálynak nem megfelelő szabályozás szerepelt a tervben, és főépítési „miért?” kérdésre „Próbálkoztunk.” volt a válasz. Másik eset volt, hogy jegyzőkönyv megváltozott tartalommal szerepelt az eljárás későbbi szakaszában.
2. A biológiai aktivitásérték számítás hibás, illetve nem megfelelő módon történik.
 - a) Már meglévő, magas értékű terület „kerül elő”, mely addig alacsonyabb értékkel volt számon tartva. Ezzel a „növekedéssel” kompenzálják a más területen jelentkező csökkenést.
 - b) Alacsony értékű területre betervezik egy magas értékű terület létrehozását (pl.: szántóra erdőt) határidő, felelő és elmaradás esetén következmények nélkül, és ez nem lesz végrehajtva.
 - c) Nem veszik figyelembe a különböző felületminőségek mutatóit a differenciált számításához.
 - d) Egy terület jelenlegi értékét – az önkormányzat által készített tanulmány alapján – egy, több év alatt, beavatkozások hatására kialakítható, magas értékű terület mutatója szerint számítják ki.

Mivel fentiek kiderülésének nincs következménye, így várhatóan a gyakorlat folytatódik.

7.4. Tájképvédelmi övezetek módosítása

2022-ben nem a Tájképvédelmi övezet nem került módosításra.

7.5. Tájvédelmi jelentőségű beavatkozások

A tájvédelmi szakértői tevékenysége Igazgatóságunknak nem különíthető el teljesen a természetvédelmi szakértői tevékenységtől. A Kormányhivatalok Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályáról, valamint a Minisztériumtól érkező megkeresések tájvédelmi vonatkozásokon túl természetvédelmi problémákat is felvetnek. A szakértői tevékenység során előkerült tipikus táj-védelmi problémák: adótoronyok tájba illesztése, magas épületek takarása, légvezetékek kiváltása.

8. Projektek

Projekt címe	Támogatási szerződés hatálybalépése (dátum)	Fizikai befejezés (dátum)	Forrás megnevezése	Célok, tevékenységek	Megcélzott védett természeti terület/ Natura 2000 terület megnevezése	Célterület ⁸ kiterjedése (ha)	Kapcsolódó bemutatási elem	Pályázat költségvetése (Ft)	Támogatás összege (Ft)	Pályázat 2022. évi teljesítése
A Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások KEHOP-4.1.0-15-2016-00013	2016. 02.01	2023. 09.15.	ERFA (85%) és hazai (15%)	Élőhelyfejlesztési és területkezelési infrastruktúra-fejlesztési célok a Hanság védett értékeinek megőrzése érdekében	Fertő-Hanság Nemzeti Park HUFH 30005 Hanság	8898	Hany Istók Tanösvény felújítása	2 360 514 374 FHNPI rész: 2 050 836 704 KAEG rész: 309 677 670	2 360 514 374 FHNPI rész: 2 050 836 704 KAEG rész: 309 677 670	- vízépítés: 121 150 725 Ft - műszaki ellenőri szolgáltatások: 4 761 890 Ft - a Hanság vízgazdálkodási koncepciójának elkészítése: 5 207 000 Ft - kutatás: 6 405 000 Ft - a bormászpustai teleltető telep kivitelezése: 658 402 649 Ft - régészeti vizsgálat a teleltető telep helyszínén: 223 520 Ft

<p>A Fertő-táj természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások KEHOP-4.1.0-15-2016-00059</p>	<p>2016. 12.01</p>	<p>2023. 10.31.</p>	<p>ERFA (85%) és hazai (15%)</p>	<p>Élőhelyfejlesztési és területkezelési célok a Fertő-táj védett értékeinek megőrzése érdekében.</p>	<p>Fertő-Hanság Nemzeti Park HUFH 10001 Fertő-tó</p>	<p>11 335</p>	<p>-</p>	<p>964 398 043</p>	<p>875 732 416</p>	<ul style="list-style-type: none"> - hulladék bontás, elszállítás: 13 097 764 Ft - itató és monitoring kutak létesítése: 6 292 019 Ft - vízföldtani naplók készítése kutakhoz: 463 296 Ft - kutak mikrobiológiai és kémiai vizsgálatai: 50 991 Ft - műszaki ellenőr szolgáltatásának díja: 1 297 870 Ft - lápi póc visszatelepítéshez műszerek beszerzése: 1 929 130 Ft
<p>ATHU113 – NEduNET INTERREG AT-HU projekt</p>	<p>2019. 04.01</p>	<p>2022. 06.30</p>	<p>ERFA (85%) és hazai (15%)</p>	<p>Határon átnyúló természetismereti képzési hálózat kiépítése a Fertő-Hanság/Neusiedler See-Seewinkel Nemzeti Parkban Csárda Természetvédelmi Központ, közös területi felügyelet feltételeinek megteremtése</p>	<p>FHNPI teljes működési területe</p>	<p>87 545,87</p>	<p>A projekt lényege a bemutatás (környezeti nevelés)</p>	<p>1 108 617,45 EUR ebből FHNPI: 549 588,50 EUR</p>	<p>1 108 617,45 EUR ebből FHNPI: 549 588,50 EUR</p>	<ul style="list-style-type: none"> - installációk Csárda Természetvédelmi Központ 11 971 248 Ft - egyéb beruházás (kútfedél, terasz bútor) Csárda Természetvédelmi Központ 1 192 667 Ft - építési beruházás Csárda Természetvédelmi Központ 40 012 780 Ft - műszaki ellenőr Csárda Természetvédelmi Központ 1 550 000 Ft - Projektmanagement szolgáltatás 2 074 4896 Ft - egyéb költség 1 505 920 Ft

LIFE IP GRASSLAND-HU LIFE17 IPE/HU/000018	2019. 01.01	2026. 12.31	EU LIFE 60 % hazai 40%	Elősegíti a PAF (Prioritised Action Framework) speciális végrehajtását a gyepterületekre összpontosítva.	HUFH 20009 Gönyúi-homokvidék	280 ha	„Buckabarangoló” tanösvény létrehozása Természetfilm készítés	Projekt összköltsége: 17 258 307 € FHNPI összköltség: 647 929 €	EU LIFE alap 388 757 EUR hazai társfin. 259 172 EUR	- Gazdálkodj Ökösön kiadványok (Répce-mente, Rába, Rábaköz, Soproni hegység): 6 773 EUR - 52 perces filmbővítés és film végszámla: 4 000 000 Ft - a monitoring folytatódott, de 2023-ban fog pénzügyi teljesítéssel járni
A rákosi vipera természetvédelmi helyzetének javítása a Pannon régióban LIFE18 NAT/HU/000799	2019. 10.01	2025. 01.01	EU LIFE 75 % hazai 25%	A jelenleg zajló fajmegőrzési program célja, hogy segítse a hazai rákosi vipera állományok hosszú távú fennmaradását és növekedését. A projekt keretein belül a meglévő élőhelyeken próbáljuk biztosítani a viperák számára kedvező élőhelyi feltételeket biztosító kezelést.	Fertő-Hanság Nemzeti Park HUFH 30005 Hanság HUFH 10001 Fertő-tó	1608 ha 941 ha	A rákosi viperával kapcsolatosan kommunikációs kampányt folytatunk, melynek célja a faj és a védelmi program megismertetése, valamint a tévhitel eloszlása.	Teljes költségvetés: 4.162.182 EUR FHNPI: 540 247 EUR	LIFE 405.185 EUR társfinanszírozás 135.062 EUR	- Bérkifizetések: 12.948.058 Ft - Útiköltség: 1.135.119 Ft - Monitoring költségek (Botanikai, egyenesszárnyú, kisméllős, ragadozó közösségek) és szárazzás: 10.008.447 Ft Fogyóeszközök: 375.835 Ft - Egyéb: 239.615 Ft
A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság által üzemeltetett oktatási helyszínek korszerűsítése (projekt-előkészítés)	2021. 09.01	2023. 05.31	ERFA (85%) és hazai (15%)	A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Csapody István Természetiskola és környezetének felújításának tervezése	Nem releváns	Nem releváns	A projekt lényege a bemutatás (környezeti nevelés)	24 373 188	24 373 188	- Összevont építész tervezés 18.605.500 Ft - Megvalósíthatósági tanulmány készítése: 3.048.000 Ft - Tervellenőr: 500.000 Ft

KEHOP-4.1.0-15-2021-00099										
Táji léptékű ökológiai célú vízgazdálkodási koncepció megvalósítása a Hanságban (projekt előkészítés) KEHOP-4.1.0-15-2021-00100	2021.09.01	2023.06.30	ERFA (85%) és hazai (15%)	A projekt célja a Figurák és a Kimlei-Ottómajori-Rábcai tőzeg csatornák térségében a csatorna-rendszer kiegyensúlyozott ökológiai vízellátás biztosítása érdekében történő fejlesztése, ezáltal a természeti állapot javítása, a vízzel borított élőhelyek kiterjedésének növelése, a fajok szaporodási lehetőségeinek javítása.	Fertő-Hanság Nemzeti Park Hanság Natura 2000 terület	1600 ha	-	18 800 000	18 800 000	- Vízépítés tervezés 1. rész számla: 6 400 800 Ft
LIFE WILDIsland LIFE20 NAT/AT/000063	2021.09.01	2027.08.31	EU LIFE 65 % hazai 35%	Vizes élőhely-rekonstrukciós beavatkozások a jelenleg elzárt Erebe-mellékágak újranyitására 91E0 puhafás ártéri erdő állományban invazív fásszárú növények (pl. zöld juhar) irtása	Szigetközi Tájvédelmi Körzet, Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet HUFH 30004	17183.02 hektár	egy új tanösvény van tervezve Nagyszentjános térségében	Teljes költségvetés: 14 222 637 EUR FHNPI: 1 016 607 EUR	EU LIFE alap: 660 795 EUR Társfin: 355 812 EUR	- 1 db vízjogi létesítési engedélyezési terv az Erebe-szigetek rekonstrukciójához nettó 7400000 Ft - 1 db EVD az Erebe-szigetek rekonstrukciójához nettó 7950000 Ft - elindítottuk a megalapozó monitoring tevékenységeket (erdészeti és hidrológiai monitoring) /kifizetések majd csak 2023-ban/

										<ul style="list-style-type: none"> - 1 db Dacia Duster terepjáró beszerzése bruttó 7138125 Ft - projektmenedzsment és nyilvánossági feladatok belső munkatársak által
SKHU/1902/4.1/0 25 - ESD Duna/Dunaj INTERREG SK-HU	2021. 06.01	2023. 05.31	ERFA (85%) és hazai (15%)	A határon átnyúló környezeti nevelési programok kiterjesztése egyrészt a célcsoportok kiszélesítése által (óvodások, tanárok, nyugdíjasok és hátrányos helyzetűek bevonásával), másrészt az együttműködő intézmények kapacitásfejlesztése által	nem releváns	nem releváns	A projekt lényege a bemutatás (környezeti nevelés)	Teljes költségvetés: 429 991,90 EUR FHNPI: 147 547 EUR	147 547 EUR	<ul style="list-style-type: none"> - 2 db 5 napos diáktábor: 1.850.000 Ft catering - 1 db kétnapos diákprogram: 670.000 Ft catering és busz - Külső menedzsment feladatok ellátása: 4.861.966 Ft
RRF-4.3.1-21- 2022-00001 A Hanság Natura2000 ökológiai vízkészletgazdálkodásához szükséges műszaki feltételek megteremtése	2022. 06.09.	2026. 04.30.	HEE (79,6%) hazai (20,4%)	A fejlesztéssel a Hanságra jellemző egyes madár- és kétlélű fajok szaporodásához szükséges időszakosan vízzel borított területek kiterjedése növelhető, és a gyepek egy részének láp- illetve mocsárrá való visszaalakulását teszi lehetővé.	Fertő-Hanság Nemzeti Park HUFH 30005 Hanság	4950	Pallósr formájában létrehozandó tanösvény az egyik vizes élőhely rekonstrukción	2 786 994 199	2 786 994 199	A 2022. évben pénzügyi teljesítés a béreken kívül nem történt, előkészítés zajlott

LIFE20 NAT/SK/001077 Steppe on Border A túzok és a kék vércse hosszú távú megőrzése a magyar-szlovák határtérségben	2022. 02.01.	2026. 12.31.	EU LIFE 70 % hazai 30%	Élőhely- és fajvé- delmi beavatko- zások a fokozot- tan védett kék vércse és túzok állományok fenn- tartásáért a Mo- soni síkon	HUFH1000 4 Mosoni sík HUFH1000 1 Fertő tó	Mosoni sík 13096 ha Fertő tó 8697 ha	-	Teljes költség- vetés: 2 672 528 EUR FHNPI rész: 508 496 EUR	LIFE: 355 866 EUR Hazai társfi- nanszírozás: 152 630 EUR	- Monitoring eszközök beszer- zése: 9.128 EUR - ugarsávok kifizetései: 1 296 540 Ft
--	-----------------	-----------------	---------------------------------	--	---	--	---	--	--	--

Összefoglaló a projektek előrehaladásáról 2022-ben:

1. A Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások KEHOP-4.1.0-15-2016-00013
A csatorna- és tómeder rekonstrukciókat magába foglaló vízépítési munkák a második negyedévben 100%-os készültséget értek el, a kialakított műtárgyak engedélyeztetési eljárása az év második felében zajlott. Elkészült a Hanság Natura 2000 élőhelytérkép, továbbá a Hanság vízgazdálkodási koncepciója. Az év elején elindult a bormáspusztai teletető telep kivitelezése (hozzá kapcsolódóan régészeti vizsgálatok kerültek elvégzésre), 2022. decemberében az I. ütemet a vállalkozó készre jelentette, a II. ütem megvalósítása folyamatban van. Több kutatás lezárult az év második felében: denevér faunisztika, kisméltós közösségek, védett és özönnövények témában. Az év folyamán zajlott a mezőgazdasági gépek beszerzésére irányuló közbeszerzés.
2. A Fertő-táj természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások KEHOP-4.1.0-15-2016-00059
Képzült és engedélyeztetésre került 1db ivóvíztermelő kút, az állatok itatásához szükséges 4 db itató kút illetve a talajvíz szintjének ellenőrzésére szolgáló 6 db monitoring kút. A 2021 szeptemberében elkezdődött gyeprekonstrukciós munkálatok nem a szerződéses ütemezés szerint haladtak, a vállalkozó többszöri felszólítás ellenére sem tartotta az ütemezést. A használaton kívüli épületek bontása a célterületen, illegális hulladékok gyűjtése, elszállítása befejeződött 2021-ben, viszont a pénzügyi teljesítés áthúzódott 2022 évre. Ezen kívül a még hiányzó, vízügyi beavatkozásokkal kapcsolatos üzemeltetési engedélyek megszerzése történt meg. Beszerzésre és telepítésre került a lápi póc neveldeben az annak sikeres működéséhez szükséges 2 mérőállomás, egy az eredeti mederben, egy a projekt keretében kikotort részen.
3. ATHU113 – NEduNET INTERREG AT-HU projekt
A projekt eredményeként megépült a Csárda Természetvédelmi központ, melynek műszaki átadása, ünnepélyes megnyitás (március 17.), és engedély alapján a használatbavétele is megtörtént. Az első szintű ellenőrzés részéről a beruházás helyszíni ellenőrzése sikeresen lezajlott, az utolsó elszámolást/jelentést benyújtottuk. 2022.06.21-én az ausztriai Illmitzben a vezető partner megszervezte a projektzáró rendezvényt.
4. LIFE IP GRASSLAND-HU LIFE17 IPE/HU/000018
A Gazdálkodj Ökosan kiadványsorozat Répce-mente, Rába, Rábaköz, Soproni hegység fókuszú számai további példányokban megjelentek. Katonai oktató anyagok is elkészültek, továbbá a 30 perces rövidfilm, melyet 52 percesre bővítettünk ki. Folytatódott az ökológiai monitoring, de ez 2023-ban fog csak pénzügyi teljesítéssel járni. Kijelölésre kerültek a gyepkezelési tanácsadók szervezeten belül- gazdálkodási fórumokon, valamint előadások alkalmával segítik a gazdákat. Az erdőgazdaság munkájához továbbra is biztosítottuk a szakfelügyeletet.
5. A rákosi vipera természetvédelmi helyzetének javítása a Pannon régióban LIFE18 NAT/HU/000799
A fertői projektterületen 2022-ben legeltetés nem zajlott, csak mozaikos szárazzás, illetve az ezüstfa visszaszorítása (sarjak leverése) folytatódott. A hansági projektterületen legeltetéssel és kaszálással folytattunk kezelést, az aranyvessző és a cserjék visszaszorításával. A monitoring tevékenységek folytatódtak, a ragadozónyomás csökkentése is folyamatos. A PR kampány során 2022-ben összesen 23 alkalommal látogattunk el iskolákba, táborkba, 13 tematikus poszt jelent meg az FHNP közösségi média oldalán. Az akció keretében elkészült a helyi programok során alkalmazandó kiadványok (összesen 4 féle) nyomdai előkészítése.

6. A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság által üzemeltetett oktatási helyszínek korszerűsítése (projekt-előkészítés) KEHOP-4.1.0-15-2021-00099
Az előkészítő projekt keretében megtörtént a meglévő épület felmérése, a jövőbeli funkciók egyeztetése, és a tervezés. Megtervezésre került a főépület átalakítása, a parkoló, a Natura 2000 bemutató kert és létesítményei, kerékpár javító és tároló, helyi műemléki épület átalakítása oktatóteremmé. Elindításra került a pályázat sikeres zárásához szükséges KFF tanúsítvány megszerzésének folyamata. A tanúsítvány várható megszerzése 2023. második negyede. Projektzárás 2023.05.31
7. Táji léptékű ökológiai célú vízgazdálkodási koncepció megvalósítása a Hanságban (projekt előkészítés) KEHOP-4.1.0-15-2021-00100
A vízépítés tervezés lezajlott, a megvalósíthatósági tanulmány elkészítésére szerződéskötés történt a vállalkozóval. A vízjogi létesítési engedélyek megszerzése folyamatban van, a megfelelő kérelmek hatóság felé 2023. elején kerülnek benyújtásra. Az eredetileg tervellenőr szolgáltatásra elkülönített összeg - lévén a tervek folyamatos független ellenőrzése az ÉDUVIZIG részéről a háromoldalú (nemzeti park, vízügyi igazgatóság, erdőgazdaság) tervegyeztetések alatt biztosítva volt – átcsoportosításra került munkaállomások beszerzésére, amelyek beszerzését 2023. elején megkezdjük.
8. A dunai természetes szigetek ökológiai állapotának javítása LIFE WILDIsland LIFE20 NAT/AT/000063
A projekt keretében elkészítettük az Erebe-szigetek rekonstrukcióját szolgáló vízjogi létesítési engedélyezési tervdokumentációt, valamint a hatósági eljárásokhoz szükséges előzetes vizsgálati dokumentációt. E dokumentumokat benyújtottuk engedélyezésre a releváns hatóságokhoz.
Egy Dacia Duster terepjáró gépkocsit vásároltunk a projekt költségvetéséből. Elindítottuk a szigetekeken az inváziós fásszárú növények visszaszorítását megalapozó erdészeti monitoring tevékenységekhez alapállapot-felmérésüket. Mindezek mellett a nemzetközi projektpartneri találkozókra rendre képviseltük Igazgatóságunkat. (Bécsben a projektnyitó rendezvényen (áprilisban), továbbá Horvátországban a Kopácsi Rét Natúrparkban (júliusban), valamint Linzben tavaly novemberben. A bécsi projektnyitó rendezvényen a projektben részt vevő országok Ausztriában akkreditált nagykövetei aláírták azt a nyilatkozatot, amelyben közös szándékukat jelezték ki egy határokon átívelő dunai RAMSAR terület létrehozásáról.
9. SKHU/1902/4.1/025- ESD Duna/Dunaj rövid című INTERREG SK-HU projekt
Lezajlott az építész tervező szolgáltatás beszerzése és szerződéskötés (miután a projekt felülvizsgálata során elengedhetetlennek bizonyult), a tervezés megvalósítása (amely pénzügyi teljesítéssel azért nem járt, mert arra szerződés szerint csak az engedély megszerzésével kerül sor), a megváltozott műszaki tartalom miatt szükséges engedélyeztetési eljárás előkészítése, valamint a telekösszevonás ügyintézése a beépíthetőségi százaléknak való megfelelés miatt. A projektben plusz forrást igényeltünk a megnövekedett építőipari árak miatt, és azt meg is kaptuk (30.000 EUR).
10. A Hanság Natura2000 ökológiai vízkészlet-gazdálkodásához szükséges műszaki feltételek megteremtése RRF-4.3.1-21-2022-00001
A pályázat benyújtása technikai problémák miatt 2022 januárja helyett csak márciusban történhetett meg, TSZ kötésre 2022. június 9-én került sor. A Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt.-vel hosszas tárgyalások útján sikerült csak együttműködési megállapodást megkötni szeptember 8-án. Sajnos, az aláírással nem biztosított a zavartalan együttműködés. A kötelező nyilvánossági feladatokra is szeptemberben köttetett meg a szerződés. A vízépítési munkák és a monitoring

kutak tervezésére irányuló közbeszerzési eljárás 2022.11.30-án elindításra került. A megvalósíthatósági tanulmány elkészítésére vonatkozó beszerzési eljárás megkezdődött decemberben. A kötelező nyilvánosság biztosításához fűződő nyomtatott tájékoztató összeállításra, nyomtatásra, és többségében kiszállításra került (teljesítési határidő: 2023. január), az A3-as tájékoztató tábla kihelyezésre került.

11. A túzok és a kék vércse hosszú távú megőrzése a magyar-szlovák határtérségben LIFE20 NAT/SK/001077

Az első, előkészítő évben alapállapot-felmérés történt belső munkatársak által, beszerzésre kerültek a monitoring eszközök, valamint lefolytattuk az gyeprekonstrukciókhoz szükséges erdészeti traktor és erősített mezőgazdasági szárzúzó közbeszerzési eljárását. Az eszközök szállítása 2023. év első felében történik meg. Várbalog község önkormányzata partner által szervezett gazdafórumokon előadásokat tartottunk. A térségi falugazdással szoros együttműködésben, továbbá a gazdafórumokat is felhasználva területhasználati megállapodást kötöttünk várbalogi, illetve jánossomorjai gazdákkal, amelyek keretében különböző nagyságú ugarsávok kialakítását és fenntartását vállalták.

9. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység

9.1. Az Igazgatóság ügyiratforgalma

9.1.1. Szakvéleményadás/adatközlés/jogsegély a hatóságok számára (természetvédelmi-, környezetvédelmi-, erdészeti-, földügyi hatóság, önkormányzat, MVH stb. bontásban)

	Ügyek száma
Pest Megyei Kormányhivatal	15
Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal természetvédelmi hatósági ügyek	132
Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal környezetvédelmi hatósági ügyek	10
Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal vadászati hatósági ügyek	13
Vas Megyei Kormányhivatal, erdészeti hatósági ügyek	109
Bányászati hatósági ügyek	9
Földügyek	44
Önkormányzatok	204
MVH, MÁK levelezés	29
Összesen	576

9.1.2. Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek

Az Igazgatóság működési területén 7938 erdőrészlet található, védett természeti vagy Natura 2000 területen, összesen 24846,96 hektáron. Az erdőtervezett területek közül 464 erdőrészlet, összesen 1174,55 hektáron van természetvédelmi vagyonkezelésben, ami az erdők mindössze 4,72 %-a.

2. táblázat: A FHNPI működési területén fekvő erdőterületek

NPI működési területén fekvő erdőterületek	Terület (ha)	Erdőrészletek száma	Erdőtervezési körzetek száma
Fokozottan védett természeti területen lévő erdő (nem Natura 2000 terület)	0	0	-
Fokozottan védett természeti területen és egyúttal Natura 2000 területen lévő erdő	3996,34	1098	4
Országos jelentőségű védett természeti területen lévő erdő (nem Natura 2000 terület és nem fokozottan védett)	244,22	138	3
Országos jelentőségű védett természeti területen és egyúttal Natura 2000 területen lévő erdő (nem fokozottan védett)	20606,4	6702	8
Országos jelentőségű védett/ fokozottan védett természeti területen kívüli, de Natura 2000 területen lévő erdő	0	0	-
Összesen	24846,96	7938	8

Körzeti erdőtervezés

Működési területünkön 2022-ben nem volt erdőtervezés, de megkezdtük a 2023. évi tervezésekhez szükséges adatszolgáltatás előkészítését.

Természetvédelmi kezelői véleményezés, adatszolgáltatás

Az erdészeti és a természetvédelmi hatóságtól rendszeresen érkeznek megkeresések erdőterv módosítás, védett természeti területen történő vegyszerhasználat engedélyezése és vágástakarítás, vegetációs időben történő termelés, illetve védett természeti területen 3 ha feletti véghasználatok engedélyezése ügyében. A megkeresésekre adatszolgáltatást és természetvédelmi kezelői véleményt adunk ki.

3. táblázat: Az FHNPI erdészeti hatósági ügyeinek összesítése 2022-ben

Ügyirat típusa	Ügyszám
3 ha feletti véghasználat engedélyezése	1
Vegyszerhasználat engedélyezése (erdészeti)	5
Tüzeléssel vágástakarítás engedélyezése	1
Vegetációs időben történő termelés engedélyezése	4
Erdőterv módosítás	14
Összesen:	24

9.1.3. Jelentési feladatok a Minisztérium számára: természetvédelmi szakmai főosztályok, Költségvetési, HEO stb. bontásban

4. táblázat: Az FHNPI jelentési feladataihoz köthető ügyiratforgalom az Agrárminisztérium felé 2022-ben

Ügyirat típusa	Ügyszám
AM természetvédelmi szakmai főosztályok felé kimenő	303
AM gazdasági, költségvetési adatszolgáltatás, jelentés kimenő iratok	103
AM HEO felé kimenő iratok	4
Összesen:	410

9.1.4. Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés

Igazgatóságunk a Társhatóságokkal, a természetvédelmi, környezetvédelmi, hulladékgazdálkodási, bányászati, vadászati, erdészeti hatóságokkal, valamint a Rendőrséggel és a Katasztrófavédelemmel hivatali kapun és egyéb elektronikus felületeken tartja a kapcsolatot, ezen keresztül történik mind a bejövő, mind a kimenő ügyiratforgalom. A többi szervezettel e-mailen keresztül, vagy postai úton történik a levélváltás.

Az Önkormányzatok felé, településrendezési tervek, (TAK) Településképi Arculati Kézikönyv és (Tkr) Településképi Rendelet véleményezése, az adatszolgáltatások teljesítése az (E-TÉR) Elektronikus Tér-ségi Tervezést Támogató Rendszer megnevezésű elektronikus egyeztető felületen történik.

9.2. Szabálysértés

A 2022-es évben a területellenőrzések alatt 275 személy igazoltatását végezte el Igazgatóságunk őrszolgálat. A szankciók alkalmazása közül továbbra is a figyelmeztetés eszközével éltek az őr kollégák, a tárgyévben 167 alkalommal. Helyszíni bírság és közigazgatási helyszíni bírság kiszabására 2022-es évben nem került sor.

9.3. Természetvédelmi bírság

Az őr kollégák a megyei kormányhivatalok természetvédelmi osztályának irányába 19 alkalommal kezdeményeztek feljelentést, a közigazgatási hatóság irányába 2 alkalommal, az illetékes rendőrhatóság irányába 1 esetben indítottak eljárást. Az eljárások alapjai továbbra is túlnyomó többségében jogosulatlan vagy engedélyektől eltérő területhasználatok, fahasználatok; e mellett a feljelentések ragadozó madár mérgezések, illegális hulladék elhelyezések, és örökségvédelmi szabályok megszegése ügyében történtek.

9.4. Büntető ügyek

Igazgatóságunk esetében 2022-ben nemleges

9.5. Polgári perek

Igazgatóságunk esetében 2022-ben nemleges.

10. Természetvédelmi Őrszolgálat

10.1. Alapadatok

10.1.1. Személyi feltételek

Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálatának létszáma az 2022.-év április hónap végéig 14 fő, május 1-től, 1 fő nyugdíjba vonulása miatt 13 fő volt. A nyugdíjba vonult kolléga helyett 1 fő felvétele 2022 június 1.-i munkakezdéssel megtörtént, feladatát őrszolgálati-adminisztrátori munkakörben végzi a próbaidő alatt, a természetvédelmi-őri, rendészeti- és fegyver ismereti vizsga teljesítése után terv szerint az É-hansági őrkerületbe kerül beosztásra.

A tájegységi, őrkerületi rendszer a megelőző évi állapothoz képest, 2022-es év június hónapjától az alábbiak szerint változott:

1. Fertő Tájegység

- 1.1 Soproni őrkerület (TK) 1 fő, területfelügyelő
- 1.2 Fertő tó Ny. őrk. (NP) 1 fő, területfelügyelő
- 1.3 Fertő tó K. őrk. (NP) 1 fő, őrszolgálat-vezető helyettes
- 1.4 Rőjtöki őrk. (NP) 1 fő, őrszolgálat-vezető

2. Hanság Tájegység

- 2.1 Dél-hansági őrk. (NP) 2 fő, őrkerület vezető + területőr
- 2.2 É-hansági őrk. (NP) 1 fő, őrkerület-vezető + 1 fő őrszolgálati-adminisztrátor
- 2.3 Tóközi őrk. (NP) 1 fő, területfelügyelő

3. Dunamenti Tájegység

- 3.1 Felső Dunamenti őrk. (TK) 1 fő, területfelügyelő
- 3.2 Dunamenti őrk. (TK) 1 fő, tájegység-vezető
- 3.2 Alsó Dunamenti őrk. (TK) 1 fő, területfelügyelő
- 3.3 Rába-menti őrk. (TK) 1 fő, területfelügyelő
- 3.4 Ravazdi őrk. (TK) 1 fő, őrkerület-vezető

Az egyre számosodó feladatok okán a természetvédelmi őr kollégák közül többen halmozott munkakörben (hivatásos vadász 2 fő, halőr 6 fő, erdészeti szakszemélyzet 1 fő) végzik feladataikat, egyre nagyobb igénybe vétel jelentkezik a vagyongazdálkodási feladatok, pályázatok, projektek szakmai menedzselésébe, az igazgatósági kutatások és monitoring megvalósításába, amely indokolna tájegységenként legalább plusz 2-2 fői létszámot. Így elmondható, hogy az Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának ideális létszáma 20 fő lenne.

Az őrök közül 10 fő felsőfokú (főiskolai, egyetemi végzettségű) és 3 fő középfokú (technikusi) végzettséggel rendelkezik.

Felsőfokú végzettségű természetvédelmi őr (fő)	Középfokú végzettségű természetvédelmi őr (fő)	Összesen (fő)
10	3	13

10.1.2. Technikai felszereltség, őrszolgálati irodák

Igazgatóságunk őrszolgálatának technikai ellátottsága többségében kielégítő.

A szolgálati gépjárművek tekintetében a Fertő Tájegységben üzemben tartott 4 szolgálati gépjármű cseréje korábbi évek pályázati forrásainak (Őrészolgálati KEHOP 2017-19, Fertő KEHOP 2017-19) köszönhetően megtörtént a gépjárművek átlagéletkora 6 év, átlagos futásteljesítményük 115 000 km. A Hanság Tájegységben üzemben tartott 4 gépjármű közül, egy jármű kivételével, a gépjárművek átlagéletkora 18 év feletti, átlagos futásteljesítményük meghaladja 400 000 km-t, műszaki állapotuk nem kielégítő, cseréjük a feladatellátás biztonsága érdekében kiemelt feladat, egy gépjármű cseréjét a 2022-es évben igazgatóságunk saját költségén elvégezte. A Dunamenti Tájegységben futó 5 gépjármű közül az Őrészolgálati KEHOP 2017-19 keretében 3 gépjármű cseréje megvalósult, ezek kora, állapota megfelelő szolgálatellátást tesz lehetővé, 2 gépjármű (2015 évjárat, 250 000 km, 1999 évjárat, 444 000 km) cseréje megfelelő forrás rendelkezésre állása esetén tervezett.

Szolgálati kishajók közül a Fertő Tájegységben 3, a Duna-menti Tájegységben 2 kishajó áll rendelkezésre. A fertői géphajók közül kettő a Fertő nyugati oldalán üzemben tartott, korszerű, 4 ütemű motorral ellátott, új beszerzésű (2017, 2021), megfelelő állapotú; a keleti oldalon használt kétütemű motorral szerelt 20 éves csónaktest cseréje több szempontot figyelembe véve is szükséges feladat. A Fertő-tó és csatornarendszerének a tárgyévben tapasztalt vízállása és a jövőben várható vízviszonyok, jelenlegi géphajóink közlekedését nagy valószínűséggel nem teszik majd lehetővé, a megfelelő színvonalú terepi jelenlét és természetvédelmi célú őrzés fenntartása érdekében alternatív megoldás keresése folyamatban van. A Duna-menti Tájegységben használt 2 db kishajó állapota megfelelő, távlati cél itt is a kétütemű külmotorok kisebb környezeti nyomást adó 4 üteműre történő leváltása.

A napi infrastruktúra fenntartási és terület kezelési munkavégzéshez szükséges kishajók (motorfűrész, nyeles tisztító kasza) és az azokhoz szükséges védőfelszerelések nem állnak rendelkezésre, vagy korukból, állapotukból adódóan a hatékony munkavégzésre már nem alkalmasak. A felmerülő kezelési feladatok ellátásához, tájegységenként 2-2 eszköz védőfelszereléssel együttes beszerzése javasolt.

Az őrészolgálat egyenruha ellátása, év első negyedévében történő igényfelmérés és rendelés után, a gyártói szállítási ütemében folyamatos, egyes egyenruhaelemek, a gyártó késedelmes szállítása okán, éves késéssel kerülnek kiosztásra.

Az őrök informatikai eszközökkel való ellátottsága megfelelő, minden őr kolléga rendelkezik biotikai adatgyűjtésre alkalmas eszközzel (mobiltelefon), az adminisztrációs munka elvégzéséhez a legtöbben

(10 fő) mobil munkaállomással rendelkeznek, az eszközök állapota megfelelő, avultság alapú eszköz-cserék ütemezetten kerülnek tervezésre, végrehajtásuk az igazgatóság pénzügyi lehetőségei szerint, többségében pályázati források lehetőségével valósulnak meg.

5 üzemelő irodával rendelkezik az őrszolgálat (Fertői tájegység: Kócsagvár, Csárda Természetvédelmi Központ; Hanság Tájegység: Esterházy Madárvárta, Fehér-tói Természetvédelmi Őrház; Duna-menti Tájegység: Gombócosi Természetvédelmi Őrház), az épületek állapota megfelelő. Fejlesztési igényként az igazgatóság kezelésében álló soproni „Kakasos-ház” felújítása és abban egy őrszolgálati iroda kialakítása a jövőben tervezett.

Az irodákban a kormányzati gerincháló hozzáférhetősége továbbra is korlátozott, a Kócsagvár kivételével hozzáférés más őrszolgálati épületben továbbra sem nem lehetséges, 2 fő (Duna-menti Tájegység 1 fő, Hanság Tájegység 1 fő) VPN-en keresztüli hozzáférés lehetősége megoldott, ugyanakkor a kapcsolat lassúság és bizonytalansága miatt az tartós munkavégzésre nem alkalmas. Az őrszolgálati irodák közül a Fehér-tói Őrházban megoldott internet elérhetősége (mobilinterneten keresztül), a többi irodában hálózati hozzáférés hiányában nem megoldott, a létesítési lehetőségek kivizsgálása folyamatos.

10.1.3. Polgári természetőrök

Aktív polgári természetőrünk jelenleg egy fő van, feladatát a Pannonhalmi TK-ban látja el.

10.2. Feladatellátás

10.2.1. Hatósági feladatellátás

Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálat a tárgyév során is lehetőségeihez mérten emelkedett terepi jelenlétet mutatott. Az őrszolgálat létszáma sajnos továbbra sem teszi lehetővé sem a páros szolgálatellátást, sem a szomszédos tájegységek bevonása nélkül nagyobb élőerőt igénylő feladatok lebonyolítását.

A napi feladatellátás keretében a fő hangsúlyt a kiemelt figyelmet élvező területek (fokozottan védett területek, országos védett mozaik részét képező területek és a saját vagyongazdálkodás alatt álló területek) élvezik, lehetőség szerint a védett területeken kívül található Natura 2000 területek ellenőrzése is figyelmet fordítanak az őr kollégák. A kora tavasz során továbbra is kiemelt feladat a Csáfordi-tőzikes erdő és a Lébényi-tölgyes virágzási időben történő őrzése, melyet a Fertő-i és Hansági Tájegység természetvédelmi őrői mellett az igazgatóság más osztályairól érkező kollégákkal közösen hajtanak végre. Az utóbbi években tapasztalt megemelkedett látogatószám okán a hétfélig, munkaszüneti és ünnepnapokon mindhárom tájegységben, elsősorban a turisztikailag kiemelten látogatott helyszíneken, biztosított a terepi jelenlét.

A 2022-es évben a területellenőrzések alatt 275 személy igazoltatását végezte el az őrszolgálat. A szankciók alkalmazása közül továbbra is a figyelmeztetés eszközével éltek az őr kollégák, a tárgyévben 167 alkalommal. Helyszíni bírság és közigazgatási helyszíni bírság kiszabására 2022-es évben nem került sor. Az őr kollégák megyei kormányhivatalok természetvédelmi osztályának irányába 19 alkalommal kezdeményeztek feljelentést, a közigazgatási hatóság irányába 2 alkalommal, az illetékes rendőrhatalóság irányába 1 esetben indítottak eljárást. Az eljárások alapjai továbbra is túlnyomó többségében jogosulatlan vagy engedélyektől eltérő területhasználatok, fahasználatok; e mellett a feljelentések ragadozó madár mérgezések, illegális hulladék elhelyezések, és örökségvédelmi szabályok megszegése ügyében történtek.

Az őrszolgálat tagjai által egyénileg intézett ügyiratok száma a megelőző évhez mérten emelkedett, a tárgyévben 862 irat, a közreműködőként végzett ügyiratforgalom a 2022-es évben, a megelőző évekhez mérten csökkent, 680 iratra. Más társ hatóságokkal történő bejárások száma a korábbi évek trendjének megfelelően tovább emelkedett, a tárgyév során 141 alkalommal vettek részt ilyen egyeztetésen az őrszolgálat tagjai. Összességében az őr munka során a megelőző éveknek megfelelően tovább emelkedett a hatósági feladatellátással kapcsolatos munkarész aránya, tényleges mértéke az őrkerületek adottságainak megfelelően nagy eltéréseket mutat, kiemelkedően magas a tájegységvezetők esetében.

10.2.2. Együttműködés más hatóságokkal

Közös szolgálatellátás a tárgyév során a Rendőrséggel, a Katasztrófavédelem helyi kirendeltségeivel és a Művelődési Szolgálat és Állami Halóri szolgálattal volt, a közös szolgálatok célja elsősorban ellenőrzési jellegű, elsősorban a területhasználatokra irányult.

A Győr-Moson-Sopron és a Vas Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Hulladékgazdálkodási és Természetvédelmi Főosztály Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztályával való kapcsolat kiemelkedő, a hatósági eljárások túlnyomó többségében a területileg illetékes őr kolléga bevonásra kerül, az általa megfogalmazott természetvédelmi szakvélemények beépülnek a hatóság által kiadott dokumentumokba, a határozatok visszaellenőrzése folyamatos.

A Győr, Csorna és Rábapatona települések közigazgatási területén működő mezőri szolgálatokkal továbbra is jó a kapcsolatunk, elsősorban a Natura 2000 terület ellenőrzési tevékenységük során tapasztalt jogellenes terület használatok felderítésében.

A Polgárőrség tagszervezetei közül kizárólag az Écsi és Koroncói Polgárőr Egyesületekkel volt közös feladatellátás, minden esetben a rendőrség közreműködése mellett.

Fentiekén kívül rendszeresen visszatérő feladat a Magyar Államkincstár Helyszíni Ellenőrzési Főosztály (korábban MVH) által közvetített ellenőrzések lebonyolítása a Natura 2000 területeken és a kölcsönös megfeleltetés (JFGK 2,5) kijelölt területein.

10.2.3. Nem hatósági feladatok ellátása

A természetvédelmi őrszolgálat részvétele a vagyonkezelési feladatokban, elsősorban a Hanság Tájegységben továbbra is hangsúlyos. Az állatállomány hansasági legelőkre történő átcsoportosításával mindhárom tájegységi őrkerületbe jelentős egyedszámú haszonállat került, a fizikai dolgozói állomány napi munkaszervezése és a villanypásztor rendszer napi karbantartási feladatai mellett, a nagyobb előerőt igénylő feladatokban (terelések, válogatások) az őr állomány is tevélegesen részt vesz.

Az őrszolgálat tagjai az turisztikai és környezeti nevelési osztály által megfogalmazott igények szerint vesznek részt a turisztikai és környezeti nevelési feladatokban. Elsősorban múzeumi tárlat vezetési, túravezetési, jeles napi rendezvények (kezdő madarászok napja, madarak és fák napja, devérek éjjelkájája), táborok lebonyolításában, bemutató hálózások lebonyolításában, másodsorban rendezvényeken történő standolási, eladói feladatokban vesznek részt a kollégák.

Monitoring és biotikai adatgyűjtési tevékenységünket a természetmegőrzési osztály feladatszabása alapján az OpenBioMaps applikáció segítségével végeztük. A szórvány adatgyűjtés során az őrszolgálat tagjai a 2022-es évben 5402 adatot gyűjtöttek.

11. Költségvetés és vagyon

11.1. Kiadások (területkezelésre, védett természeti területek, nem védett Natura 2000 területek)

21. táblázat: *Kiadások*

Megnevezés		2022. évi eredeti előirányzat (eFt)	Módosított előirányzat (eFt) 2022.12.31.	Teljesítés (e Ft)
Működési kiadások	Személyi juttatások	497 133	582 439	579 755
	Járulékok	78 478	91 630	91 267
	Dologi kiadások	281 922	1 016 627	606 171
	Egyéb működési célú kiadások	0	100 970	8 565
Felhalmozási kiadások	Intézményi beruházások	9 893	1 100 917	695 947
	Felújítások	0	75 290	61 358
	Egyéb felhalmozási célú kiadások	0	197 871	197 870
	Államháztartáson belüli megelőlegezés visszafizetése	0	27 858	27 858
Kiadások összesen		867 426	3 193 602	2 268 791

11.2. Bevételek (forrás: költségvetési, EMVA, KEOP, LIFE, IPA, ETE, stb. saját termékekből, védjegyves termékekből származó bevételek)

22. táblázat: *Bevételek*

		2022. évi eredeti előirányzat (eFt)	Módosított előirányzat (eFt)	Teljesítés (e Ft)
Bevételek	Működési (B4)	185 010	302 109	298 070
	Felhalmozási (B5)	5 000	5 100	1 496
	Működési célú átvett pénzeszköz (B6)	0	307 790	307 790
	Felhalmozási célú átvett pénzeszköz (B7)	400	400	2 167
Bevétel összesen:		190 410	615 289	609 513
Támogatás	Működési (B1)	179 992	283 674	283 674
	Felhalmozási (B2)	0	604 115	604 115
	Költségvetési (B816)	497 024	542 267	542 267

	2022. évi eredeti előirányzat (eFt)	Módosított előirányzat (eFt)	Teljesítés (e Ft)
Támogatás összesen:	847 426	2 045 345	2 039 569
Államháztartáson belüli megelőlegezés (B814)	0	0	0
Előirányzat maradvány (B8131)	0	1 148 257	1 148 257
BEVÉTELEK ÖSSZESEN (Bevétel + Támogatás + Maradvány)	867 426	3 193 602	3 187 826

23. táblázat: Az FHNPI bevételeinek forrása 2022. évben

Bevétel forrása	2022. évi eredeti előirányzat (eFt)	Tényleges összeg (e Ft)
Tevékenységből származó bevétel		
Készletértékesítések	95 000	154 120
Szolgáltatások nyújtása	50 010	58 105
Közvetített szolgáltatások	0	0
Tulajdonosi bevételek	5 000	6 075
Előzetesen felszámított Áfa	35 000	38 982
Egyéb bevételek	0	40 789
Tárgyi eszközök értékesítése	5 000	1 496
<i>Tevékenységből származó bevétel összesen:</i>	190 010	299 567
Mezőgazdasági támogatásokból származó bevétel		
Földalapú támogatások (2020 és 2021 évre eső jóváírások)	0	65 151
Zöldítési támogatás	0	129 378
Állattartáshoz kapcsolódó támogatások	0	80 945
<i>Mezőgazdasági támogatás összesen:</i>	0	275 474
<i>Természetvédelmi kártalanítás 2022.</i>	0	7 505
Pályázatokból származó bevétel (folyósítás és szállítói kifizetés)		
LIFE projektek		46 243
Egyéb működési, felhalmozási célú pénzeszköz		447 873
Költségvetési támogatás összesen	497 024	542 267
<i>Pályázatokból származó bevétel összese</i>		862 444

24. táblázat: A saját FHNPI és védjegyes termékek értékesítéséből származó bevételek

Működési bevételekből	Összeg (e Ft)
Készletértékesítés	154 119
-ebből saját készlet értékesítése	147 785
-ebből védjegyes termék értékesítése (szalámi)	6 334

11.3. Vagyon

25. táblázat: Az FHNPI által kezelt vagyon állományváltozása (eFt)

Mérleg sor	2022. Nyitó	2022. Záró	Változás %
Mérleg főösszeg	6 584 123	6 950 847	+5,57 %
Befektetett eszközök	4 551 569	5 160 578	+ 13,38 %
Forgóeszközök	192 137	239 163	+ 24,48 %
Saját tőke	2 682 959	3 169 963	-18,15 %

11.3.1. Befektetett eszközök

26. táblázat: FHNPI befektetett eszközök (eFt)

		Bruttó érték	Értéksökkenés	Nettó érték
Vagyon értékű jogok		15 239	15 138	101
Szellemi termékek		29 715	23 188	6 527
Immateriális javak		44 954	38 326	6 628
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	Földterület	1 405 274	0	1 405 274
	kapcsolódó vagyoni értékű jogok	11 639	0	11 639
	Telek	15 600	0	15 600
	Épület	1 244 791	304 922	939 869
	Építmény	2 404 622	389 902	2 014 720
	Erdő	14 389	0	14 389
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok		5 096 315	694 824	4 401 491
Gépek, berendezések, felszerelések	Ügyviteli gépek berendezések, számítástechnika	59 907	55 455	4 452
	Egyéb gépek, berendezések	877 957	769 213	108 744

		Bruttó érték	Értékcsökkenés	Nettó érték
	Képzőművészeti alkotások	260	130	130
	Járművek	430 496	355 961	74 535
Gépek, berendezések, felszerelések		1 368 620	1 180 759	187 861
Tenyészállatok		167 195	99 349	67 846
Összesen		6 169 138	1 862 118	4 307 021
Beruházások, felújítások /befejezetlen/		496 752	0	496 752
Mindösszesen		7 173 836	2 013 258	5 160 578

27. táblázat: Az FHNPI 2022. évi vagyonnövekedésének főbb jogcímei

	Bruttó összeg (e Ft)
Immateriális javak	3 277
Föld	0
Épület-Építmény	398 841
Gép, berendezés, felszerelés	20 483
Számítástechnika	2 186
Jármű	24 379
Tenyészállat	50 650
Befejezetlen beruházás	496 751
Összesen	996 567

11.3.2. Forgóeszközök

28. táblázat: Az FHNPI forgóeszköz értéke 2022-ben (eFt)

Megnevezés	Előző időszak	Tárgyi időszak
A/I/1 Vagyoni értékű jogok	153,419	102,244
A/I/2 Szellemi termékek	6 840,110	6 526,460
A/I Immateriális javak	6 993,529	6 628,704
A/II/1 Ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok	4 052 742,507	4 401 490,922
A/II/2 Gépek, berendezések, felszerelések, járművek	210 469,503	187 860,669
A/II/3 Tenyészállatok	36 815,628	67 846,276
A/II/4 Beruházások, felújítások	244 547,889	496 751,549
A/II Tárgyi eszközök	4 544 575,527	5 153 949,416
A) NEMZETI VAGYONBA TARTOZÓ BEFEKTETETT ESZKÖZÖK	4 551 569,056	5 160 578,120
B/I/1 Vásárolt készletek	22 048,823	16 044,100
Befejezetlen termelés, félkész termékek, késztermékek	75 581,598	153 940,808
B/I/5 Növendék-, hízó és egyéb állatok	94 507,146	69 177,646
B/I Készletek	192 137,567	239 162,554
NEMZETI VAGYONBA TARTOZÓ FORGÓESZKÖZÖK	192 137,567	239 162,554

11.4. Épületek

29. táblázat: FHNPI épületek

Az épület típusa	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Iroda	19	0
Állattartó épület	6	0
Egyéb állattartó építmény	16	0

Eszköz azonosító	Megnevezés	Bruttó érték (Ft)	ÉCS (Ft)	Nettó érték (Ft)
39	Lászlómajor H épület Szénatároló új	29 152 646,00	4 810 722,00	24 341 924,00
193	Csárda Természetvédelmi Központ	145 570 154,00	3 438 450,00	142 131 704,00
729	Esterházy Madárvárta épület (Hanság Tájegységi Központ)	17 652 347,00	3 104 608,00	14 547 739,00
730	Öntés Múzeum	35 499 051,00	8 557 161,00	26 941 890,00
731	Gombócós Dunamenti Tájegységi Központ (Gátórház Lipót 0123/1)	189 000,00	49 882,00	139 118,00
732	Gátórház Lipót 0123/1	13 308 705,00	3 756 214,00	9 552 491,00

Eszköz azonosító	Megnevezés	Bruttó érték (Ft)	ÉCS (Ft)	Nettó érték (Ft)
734	Kutatóház Sopron	4 609 104,00	3 511 186,00	1 097 918,00
736	Istálló Fehértó-061	127 153,00	65 942,00	61 211,00
737	Raktár Fehértó-061	57 447,00	29 809,00	27 638,00
738	Kutatóház Fehértó-061	4 175 304,00	859 587,00	3 315 717,00
739	Kócsagvár	133 648 450,00	70 945 947,00	62 702 503,00
741	Csapody-garázs Fertőújlak 798/6	6 328 950,00	2 035 888,00	4 293 062,00
742	Csapody- szolg.garázs Fertőújlak 798/6	6 382 600,00	2 053 176,00	4 329 424,00
743	Csapody -udvari foglalk.Fertőújlak 798/6	11 289 480,00	3 499 721,00	7 789 759,00
744	Csapody-oktatóközpont Fertőújlak 798/6	182 550 930,00	46 902 760,00	135 648 170,00
745	Csárdakapu-Csónakház	10 304 819,00	2 019 213,00	8 285 606,00
746	Karám és szárnyék Sarród 0143	3 370 871,00	1 261 961,00	2 108 910,00
747	Istálló Sarród 0143	700 000,00	433 876,00	266 124,00
748	Szénatároló-juhakol Sarród 0147/2	10 192 829,00	5 703 550,00	4 489 279,00
749	Istálló Sarród 0147/2	77 445 743,00	14 536 563,00	62 909 180,00
750	Raktár Sarród 0147/2	362 909,00	211 987,00	150 922,00
751	Raktár Sarród 0147/2	1 330 140,00	718 402,00	611 738,00
752	Csónaktároló-Hanság főcsatorna	2 345 903,00	212 396,00	2 133 507,00
753	Műhely /1992 /	1 919 900,00	1 359 545,00	560 355,00
754	László major -Fémszerkezetű tárolószín	11 207 500,00	4 681 782,00	6 525 718,00
755	László major -Fémszerkezetű tárolószín	11 207 500,00	4 681 782,00	6 525 718,00
756	László major B épület - Bemutató központ	209 843 550,00	44 320 044,00	165 523 506,00
757	László major C épület Gépszín régi	36 192 462,00	8 546 625,00	27 645 837,00
758	László major E épület Bivalyistálló	83 725 244,00	16 529 287,00	67 195 957,00
759	László major Majorsági központ	9 800 000,00	1 975 241,00	7 824 759,00
760	Kutatóház Fertőújlak 821	16 410 418,00	8 429 848,00	7 980 570,00
1683	László major A épület - Bemutató központ	102 482 767,00	24 831 880,00	77 650 887,00
3222	Heiner ház	945 544,00	152 894,00	792 650,00
3333	László major D épület gépműhely új	31 633 670,00	5 219 119,00	26 414 551,00
3334	László major G épület Fatároló új	21 244 215,00	3 506 166,00	17 738 049,00
3740	Csárda kapu - Gazdasági épület	1 500 000,00	217 562,00	1 282 438,00
4961	Madárvárta melléképület	5 844 930,00	494 819,00	5 350 111,00
	Összesen	1 240 552 235,00	303 665 595,00	936 886 640,00

11.5. Eszközök

2022-ben a következő eszközök segítették az Igazgatóság munkáját.

30. táblázat: FHNPI eszközök és változásuk

Az eszköz megnevezése	Száma (db)	Növekedés a tárgyévben (db)
Mezőgazdasági erő-és munkagép	59	4
Terepjáró	37	3
Egyéb gépjármű	20	0
Motorkerékpár	3	0
Kerékpár	133	0
Vízijármű	46	1
Videokamera	2	0
Digitális fényképezőgép	42	1
Hagyományos fényképezőgép	7	0
Spektív	40	0
Kézi távcső	148	3
Éjjellátó készülék	1	0
Számítógép	93	8
Mobiltelefon	85	0

12. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok

12.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

31. táblázat: Turisztikai infrastruktúra

	Objektum neve és elhelyezkedése	Látogatóközpont	Tematikus bemutatóhely	Szálláshely
1	Lászlómajor Látogatóközpont és Bemutató Majorság (Fertő Tájegység)	x	x	
2	Csapody István Természetiskola (Fertő Tájegység)		x	x
3	Kócsagvár (Fertő Tájegység)			x
4	Hanság Élővilága Kiállítás (Hanság Tájegység)		x	
5	Csárda Természetvédelmi Központ (Fertő Tájegység)		x	
6	Gombócós Természetvédelmi Központ (Dunamenti Tájegység)			x

	Száma	Férőhely/befogadóképesség (fő)	Állapotuk rövid értékelése
Látogató-/oktatóközpont/ bemutatóhely	3	-	Állapotuk kielégítő, a kínálat élményelemekkel fejleszthető (KEHOP+ban benyújtva fejlesztésre)! Csárda Tvk: új, további fejlesztés alatt
Kiállítás	3	-	A kiállítások további élményelemekkel fejlesztetők!
Játszóter	1	-	Az üzemeltetés során fellépő tapasztalatok alapján felújítást és fejlesztést kérünk. Várható kivitelezés: 2022. tavasza.
Tanösvény	12	-	A felújításuk folyamatos, 3 közülük digitalizált is.
Szálláshely	3	16+42+24	Gombócós (tavasztól őszi) kivételével egész éves rendelkezésre állás.

A táblázatban feltüntetett objektumokhoz kapcsolódik a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztályának (összesen 11 fő) éves munkavégzése:

- Információs ügyelet a lászlómajori bemutatóhelyen (hétfőn és ünnepnapokon is);
- Látogatóstatisztika készítése;
- Ajándékbolt működtetése;
- Kiadványok szerkesztése;
- Szállásnyilvántartás vezetése és szállás kiadása;
- Szakmai rendezvényeken, kiállításokon, vásárokon való részvétel;
- Kapcsolattartás a helyi és térségi turisztikai civil és szakmai szervezetekkel;
- FHNPI marketingtevékenység;
- Védjegy koordinátori tevékenység;
- Rendezvények, kiállítások szervezése;

- Környezeti nevelési pályázatok (rajz, fotó, egyéb alkotói, tanulmányi) és versenyek szervezése és támogatása
- Turisztikai projektekben/pályázatokban való aktív részvétel;
- Túrák szervezése, vezetése.

A fenti feladatokat - az osztályvezető koordinálásával - 4 környezeti nevelési szakreferens és 6 ökoturisztikai szakreferens látja el, akiknek elsődleges munkavégzési helye a Fertő-tájegység. Besegítenek azonban a Hanság és Dunamenti tájegységben dolgozó további 1-1 igazgatósági kollégának, akik pozíciójukban egy személyben látják el a környezeti nevelési és ökoturisztikai feladatokat tájegységeikben. Speciális szakvezetéseknel a természetmegőrzési osztály vagy az Őrszolgálat kollégái is vezetnek túrákat.

A védett területeket látogatók a Nemzeti Park környező zónájában, valamint a megőrző zóna szabadon látogatható övezetében fordulnak meg. 2022-ben az igazgatóság ökoturizmus számára elérhető eszközállománya tételesen:

- 154 kölcsönözhető kerékpár;
- 15 db elektromos kerékpár (Aktív és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ és Aktív Magyarország által biztosítva);
- 10 db 3 személyes és 14 db 4 személyes kenu (*utóbbiból 8 db az Ökoturisztikai és Környezeti nevelési Osztálynál a Fertő Tájegységben, 6 db (elsősorban szállóvendégek számára kölcsönözhető) a Dunamenti Tájegységben*);
- 1 db 9 férőhelyes szolárhajó (*napelemmel feltöltött, villanymotor meghajtású hajó*);
- 1 db 5 férőhelyes elektromos motorcsónak;
- távcsövek, spektívek.

A gyakorlatban a kishajós túrák először a szolárhajó műszaki meghibásodása, majd a vízhiány miatt nem tudtak elindulni. Így lényegében vizes túráink közül egyedül a kenu maradt a kínálatunkban: kizárólag szervezett formában (előre egyeztetett időpontok), szakvezetővel.

Az elektromos kerékpárokat szintén nem tudtuk használni, mivel az AÖFK a szezon előtt bejelentette azok elszállítására vonatkozó szándékát. Az elszállítás 2023 februárjában realizálódott. Kerékpártúráinkon így a hagyományos kerékpárjainkat használtuk, melyek egyébként a túrán kívül és kíséző nélkül is kölcsönözhetőek (pl. szállóvendégek vagy egyéb látogatók részére).

12.1.1. Látogató- és oktatóközpontok

- Öntésmajor: Hanság Élővilága Kiállítás;
- Fertőújlak: Csapody István Természetiskola;
- Lászlómajor: Bemutató majorság és Látogatóközpont;
- (Sopron-Balf:) Csárda Természetvédelmi Központ.

32. táblázat: Látogatóközpontok, kiállítások

	Hanság Élővilága Kiállítás	Csapody I. Természetiskola „Merülés”; A Fertő és a Hanság élővilága	Lászlómajor Bemutató Majorság	Csárda Természetvédelmi Központ
Helyszín	Öntésmajor	Fertőújlak	Sarród - Lászlómajor	Csárdakapui-főcsatorna (Sopron-Balf)

Kiállítás téma	A Hanság története és élővilága	A nemzeti park és a vízi gerincesek; A Fertő-táj szikes pusztai és vizes élőhelyeinek, valamint a hansági láperdők és láprétek élővilága	<i>Beltér:</i> A/ép. Természetvédelem- és gazdálkodástörténet B/ép. Nyugat-dunántúli élőhelytípusok (Panánet térség) <i>Kültér:</i> Természetismereti élményösvény, játszótér, állatbemutató karámok	<i>A Fertő-tó és környéke élővilága: nyílt víz, nádas, partvidék</i>	
Befogadó-képesség (fő)	Belül: 40-60 fő Kívül: 40-60 fő	Belül: 50 fő Kívül: 150-200 fő	Belül: 100-150 fő Kívül: 200-300 fő	Belül: 20 fő Kívül: 30-40 fő	
Látogatás	11.03-ig	Kedd, Péntek, Szombat, Vasárnap: 10:00-18:00	Hétfő-Péntek: 8:00-16:00	Kedd-Vasárnap: 10:00-18:00	előzetes bejelentkezéssel látogatható
	11.03-tól	Zárva – fűtés; előzetes bejelentkezés (Öntésmajor novemberben vasárnaponként nyitva volt.)			

12.1.2. Tanösvények

A 33. és 34. táblázatok a fenntartó szervezetek alapján elkülönítve mutatják be a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság működési területén levő, alapvetően természetismereti tanösvényeket, melyek leg többje ingyenesen és vezetés nélkül látogatható. Kivétel ez alól a Vízi Rence útvonal, amely csak kenuval és vezetővel járható be; illetve a Buckabarangoló tanösvény is, amely a honvédség gyakorlóterén van – így csak előzetesen egyeztetett időpontban, vezetővel járható be.

A tanösvények eléggé eltérő állapotban vannak: néhány nincs kitáblázva, illetve felújításra szorulnak – jövőbeni terveink egy része ezek javítására irányul. Néhányuk szerepel a Digitális Vándor nevű alkalmazásban, a Buckabarangoló pedig egy saját applikációban érhető el.

33. táblázat: Részben vagy egészben az FHNPI fenntartásában levő tanösvények

Tanösvény neve	Helye	Hossz	Fenntartó, kezelő	Megjegyzés
Sziki őszirózsa	FHNP	4 km	FHNPI	legrégebbi; KEHOP+ pályázatban benyújtottuk, modernizálni, fejleszteni szeretnénk
Fertői Kerékpáros Természetvédelmi Bemutató Útvonal	FHNP	12	FHNP	Sarród-Kócsagvártól Fertőbozig tart, összesen négy bemutató installációs berendezéssel, két pihenőhellyel a fertői kerékpárút-hálózat mentén. 2022-23-ban felújítva.
Hany Istók	FHNP	5 km	FHNPI	
Vízi Rence Túraútvonal	FHNP	6 km	FHNPI	kenu út vonal, csak vezetővel

Tőzike	FHNP	1 km	FHNPI	digitalizált, bővített verzió is van
Fürtös Bodza	Soproni TK	8 km	FHNPI	
Buckabarangoló	Gönyűi Natura 2000 terület	2 km	FHNPI	csak vezetővel, digitalizált
Holt-Rába Természetvédelmi Bemutató Útvonal	Pannonhalmi TK	6 km	FHNPI + REFLEX Környezetvédő Egyesület + GYMJV	5 tábla felújítása 2021-ben
Ravazd-Sokorópátka Természetvédelmi Bemutató Útvonal	Pannonhalmi TK	9 km	FHNPI + REFLEX Környezetvédő Egyesület	felújítandó táblák, padok
Szigetközi Természetvédelmi Bemutató Útvonal	Szigetközi TK	20 km	FHNPI + REFLEX Környezetvédő Egyesület	alapvetően kerékpáros bejárásra, felújítandó
Holt-Duna	Szigetközi TK	7 km	FHNPI	Szigetközi Term.véd. Bemutató Útvonal része, felújítandó, Digitális Vándor
Hóvirág	FHNP	1,5 km	FHNPI + KAEG Zrt.	táblás, de hiányos, pótlásra szorul

34. táblázat: Az FHNPI működési területén levő, egyéb fenntartású tanösvények

Tanösvény neve	Helye	Hossz	Fenntartó, kezelő	Megjegyzés
Ciklámen	Soproni TK	7,4 km	TAEG Rt. + AÖFK	táblás, digitalizált verzió is van (Digitális Vándor 2022)
Kövi Benge	FHNP	0,3 km	Pro Kultúra Sopron Nonprofit Kft. (Sopron MJV)	
Gyöngyvirág	FHNP	3,5 km	TAEG Zrt.	kiadvány, táblás
Nádak útján	FHNP	2,6 km	Hegykő Önkormányzat	táblás, felújításra szorul
Békaönty	FHNP	1 km	Fertőhomok Önkormányzat	táblás, felújításra szorul
Holt-Rábca	FHNP	2 km	Bóbita Erdei Iskola és Képzési Központ	jelöletlen
Dunaszigeti	Szigetközi TK		Pisztráng Kör Waldorf Természetvédő és Természetjáró Egyesület	
Tolvaj-árok természetismereti	Soproni TK	1,2 km	TAEG Zrt.	táblás
Várisi sétaút	Soproni TK	3,3 km	TAEG Zrt.	táblás
Vadászati	Soproni TK	1,5 km	TAEG Zrt.	táblás

Tanösvény neve	Helye	Hossz	Fenntartó, kezelő	Megjegyzés
Roth Gyula Emlék-erdő Szakmai	Soproni TK		TAEG Zrt.	táblás
Régészeti Örökség	Soproni TK	3,5 km	TAEG Zrt.	táblás
Lombkorona	Pannonhalmi TK	0,08 km	KAEG Zrt.	
Répcé-ösvény	FHNP	2,8 km	AÖFK	Digitális Vándor (2022)
Morotva-tavi	Szigetközi TK	1,8 km	Dunaszeg Község Önkormányzata; AÖFK	Digitális Vándor (2020)
Természetismereti	Szigetközi TK		Kunszigeti Faluszépítő Egyesület	
Magyalos	Pannonhalmi TK		NYME-ATFK Pedagógia tanszéke, Kisalföldi Erdőgazdálkodási Rt.	
Vár-kői	Pannonhalmi TK		Sokoró Ökológiai Park Alapítvány	
Orchidea	Ebergőci Láprét TT		Ebergőc Község Önkormányzata	táblás
Szitásdombi	helyi védett	0,5 km	Zöldelő Környezetvédő és Szépítő Egyesület	2021-ben létesült
Szent Vid	nem érint védett területet		Zöldelő Környezetvédő és Szépítő Egyesület	
Püspök-erdei	nem érint védett területet	0,5 km	Győr Város	

12.1.3. Egyéb bemutatóhelyek

12.1.3. Egyéb bemutatóhelyek (pl. tájházak, arborétumok, geológia, barlangi bemutatóhelyek)

Madármegfigyelő tornyok

- Szikes tavi élőhelyek
A Fertő táj keleti felén a Nyéki-szállás, Borsodi és Cikes szikes tó együttes bemutatását segíti a turisták által használható négy darab madármegfigyelő torony. Ezek közül 2021-ben a Nyéki-szállás, a Borsodi kilátó pedig 2020-ban újult meg.
- Fertő: A Fertőrákosi-öböl közelében a nádas élőhelyrekonstrukciós program keretében kitisztított csatornaparton készült egy akadálymentes madármegfigyelő hely, amely kizárólag a víztől közelíthető meg.
- Dél-Hanság
A Nyirkai-Hanyban, az Oslai-Hanyban és a Király-tónál is 1-1 (összesen három) madármegfigyelő torony segíti a látogatók élményszerzését.
- Fehértó
A Tóközben egy darab szabadon látogatható madármegfigyelő torony áll a látogatók rendelkezésére.
- Kucsérok
Szabadon látogatható.
- Holt-Duna tanösvény
Szabadon látogatható.

- Öntési-tó
A Szigetközi Tájvédelmi Körzetben található. Felújításra szorul.

A fertői kenus élményszerző programokat a Csárda Természetvédelmi Központnál található Csónakház és kikötő pont szolgálja ki a Fertő nyugati felén Balf térségében.

A Csapody István Természetiskola mellett nyári természetismereti táboraink helyszíne a hansági a Hanság Élővilága Kiállítás épülete és Fehér-tó partján található Fehér-tavi Madárvárta, valamint a Lipóton található Gombócos Természetvédelmi Központ is.

Az Igazgatósághoz tartozó védett területeken kijelölt turista utak sűrűsége kielégítő, de az utak állapota folyamatosan felújításra szorul. Igazgatóságunk a saját vagyonekezelésében lévőket lehetőségei szerint folyamatosan karbantartja.

Más szervezet kezelésében lévő bemutatóhelyek az FHNPI működési területén lévő országos jelentőségű védett területeken:

- Erdő Háza Ökoturisztikai Látogatóközpontot és Vadaspark - a TAEG Zrt. kezelésében;
- Püspöki Kőfejtő Fertőrákoson – Sopron Megyei Jogú Város kezelésében;
- Károly kilátó és kiállítások a kilátóban a Soproni Tájvédelmi Körzet területén – TAEG Zrt. kezelésében;
- Soproni Botanikus Kert – a Soproni Egyetem kezelésében;
- Pannonhalmi Botanikus Kert – a Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főapátság kezelésében.

12.1.4. Természetiskolai minősítésre felterjesztett helyszínek

Az AM-hoz minősítésre felterjesztett Csapody István Természetiskola, mint Természetiskola, minősített bázishely, illetve a Libalabor program, mint Természetiskola minősített mobilprogram kapta meg 2022-ben a minősítést.

A nemzeti park oktatóközpontjaként működő Természetiskola alsó tagozatos, felső tagozatos és óvodás korosztály számára összeállított programjai kerültek még ugyanakkor minősítésre.

12.1.5. Szálláshelyek

A szálláshelyeink iránt töretlen az érdeklődés. A környéken a Csapody István Természetiskola és egy helyi középiskolai kollégium (használhatósága erősen szezonális) kivételével nincs nagyobb csoportok fogadására alkalmas szálláshely. Így most már ez a szálláshelyünk is kezd beülni a köztudatba a jellegzetes külseje és fő útvonalakhoz közelebbi fekvése miatt többek által előnyben részesített Kócsagvár mellett. A korábbi években gyakorlatilag folyamatosan érkeztek az ország különböző részeiről a vendégek. Sok a visszatérő, illetve sokan választják barátaik, ismerőseik ajánlására a nemzeti parkot.

Kócsagvár - Sarród

A korábbi évek átalakításai miatt a férőhelyek száma előbb 16-ra csökkent, majd 2022-ben 8 szobában 24 ágy fogadta a turistákat (egyéni látogatók, családok) és az épületben helyet kapó képzések, illetve civil szervezetek programjainak (például helyi festő egyesület tábora) résztvevőit. Ezen kívül az egyes szárnyakhoz tartozó közös melegítőkonyha és étkező, illetve előadóterem és kiállítóterem állt a vendégek rendelkezésére. A foglalkozásokhoz eszközöket, foglalkoztató füzeteket, előadásokat biztosítottunk.

Csapody István Természetiskola – Fertőújlak

11 szobában 42 férőhely, 50 férőhelyes előadóterem, könyvtár, udvari foglalkoztatóterem, 64 + 20 db kerékpár, udvari tűzrakóhely, kiállítóterem, 50 férőhelyes vetítőterem, étkező, konyha állt a lakók rendelkezésére. A foglalkozásokhoz változatos eszközöket (mikroszkópok, távcsövek, spektívek, csillagászati távcső, vízvizsgálati eszközök), foglalkoztató füzeteket, előadásokat, demonstrációs anyagokat vehettek igénybe a látogatók.

Ezt az épületet elsősorban diákcsoportok, erdei óvodák és iskolák, nyári táborok, illetve szakmai tréningeken résztvevő csoportok veszik igénybe, ezek mellett azonban egyre több baráti-családi társaság választja.

Az épület egész évben működhet szálláshelyként. A korábbi szigetelési munkák és a redőnyök felszerelése következtében nyáron külön légkondicionálás nélkül is elviselhető a szobák belső hőmérséklete.

Gombócós Természetvédelmi Központ – Lipót

Gombócson a Dunamenti Tájegység központi épületegyüttesét elsősorban nyári táboroztatási céllal használjuk, de az utóbbi években magánszemélyek is igénybe vették (elsősorban baráti társaságok, akik más csoportoktól függetlenül szerettek volna időt együtt tölteni vagy a világtól visszahúzódni). Erre az épület elhelyezkedése tökéletes lehetőséget nyújt.

2 szobában 4 emeletes ágy (összesen 16 fő) várja a vendégeket. A két szoba bútorzatát és nyílászáróit néhány évvel ezelőtt kicserélték. Az udvaron önálló épületben található mellékhelységek, melyek külön - külön az udvarról nyílnak, jelenleg felújításra várnak. Ebben az épületben található továbbá a teakonyha és az étkező is – utóbbi (az udvarral, egy külső foglalkoztatóval és tűzrakó hellyel együtt) közösségi térként is szolgál.

Az elmúlt években egy kenu- és kerékpártároló helyiség is felépült, itt tároljuk a vendégek rendelkezésére álló 6 kenu is.

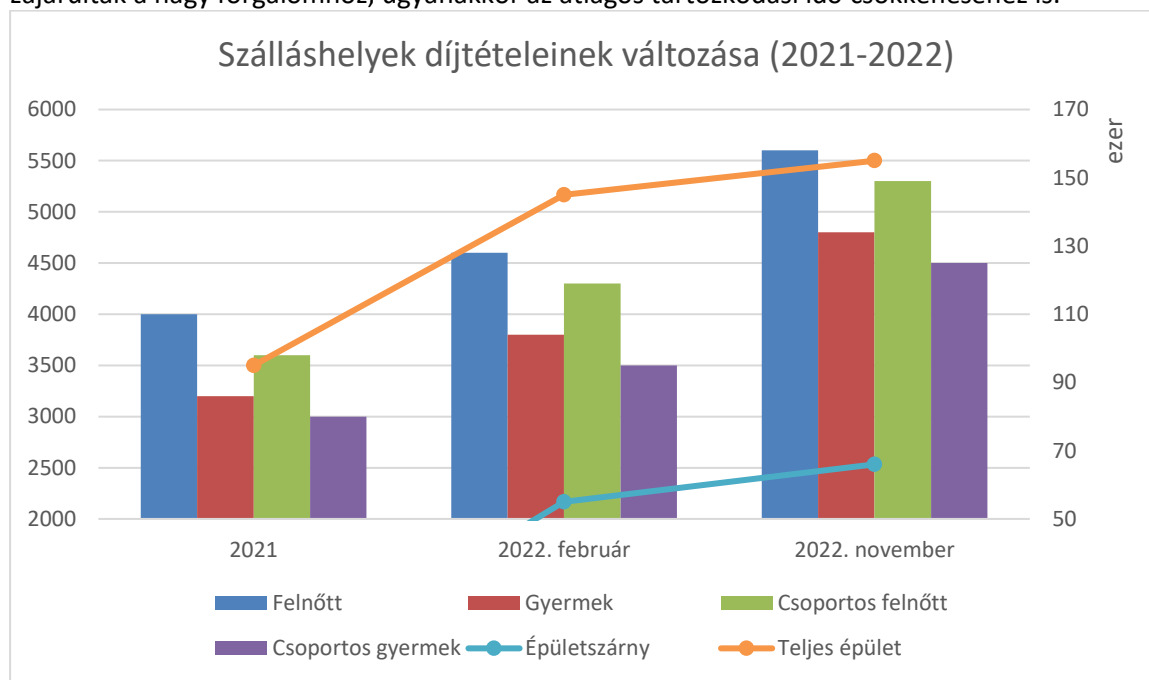
A Fertő Tájegységben lévő helyszínek között nem volt különbség a főre vetített szállásdíjak tekintetében 2022-ben (35. és 36. táblázat). Kedvezményt az életkor és az eltöltött éjszakák száma alapján érvényesíthető. Ezen kívül az igazgatóság saját és társszervezetei munkatársai, valamint a Nagycsaládok Országos Egyesületével (NOE) való együttműködésünk értelmében a NOE kártyával rendelkezők 20% kedvezményre jogosultak a teljes szállásdíjból. A vendégek a Kócsagvárban egy-egy épületszárnyat, a Csapody István Természetiskolában és Gombócson akár az egész szálláshelyet bérelhették (előzőnél a főzőkonyha használatáért külön díjat számoltunk fel).

35. táblázat: Az FHNPI szálláshelyeinek díjtételei 2022-ben (Ft/fő/éj)

Díjtételek (Ft/éj)	Kócsagvár, Csapody		Gombócós
	Egyéni	Csoportos (min. 15 fő)	Egyéni
Felnőtt	5.600	5.300	2.500
Felnőtt (3. éjszakától)	5.300	5.000	-
Gyermek (4-14 év)	4.800	4.500	1.200
Gyermek (3. éjszakától)	4.500	4.200	-
Kiadott helyiség	Kócsagvár	Csapody	Gombócós
Épületszárny	66.000	-	-
Teljes szálláshely	-	155.000	40.000
Konyha használata	-	4.000	-

A folyamatos közüzemi áremelkedések miatt az igazgatóság szállásdíjai is kétszer változtak és a tavalyi árakhoz képest jelentősen emelkedtek minden kategóriában. 2022-ben - a szálláshelyeink ideiglenes bezárása mellett is – nagyobb vendégforgalmat tudtunk lebonyolítani 2021-hez (zárójeles adatok) képest. A kihasználtság (6. táblázat) a nyári szezonban a legerősebb: a Csapody Természetiskoláé a május-június időszakban (erdei iskolák, osztálykirándulások, stb.), míg a Kócsagvár és Gombócós Őrház látogatottsága július-augusztusban éri el a csúcst. Az éves szintre vetített értékek is – a korábbi tendenciákat folytatva – javulást mutatnak. A Csapody István Természetiskola – nagyobb kapacitása miatt – produkálta a legmagasabb vendégszámot. Vendégköreinket tekintve kezdenek kialakulni fix, évről-évre visszatérő együttműködések (különböző csoportok és táborok, Magyar Kerékpáros Turisztikai

Szövetség (MAKETUSZ) Bringás Vándortábora, stb.). Utóbbi program turnusai a 2021-es évhez hasonlóan május végétől augusztusig 1-1 éjszakára vették igénybe szálláshelyeinket, melyek erőteljesen hozzájárultak a nagy forgalomhoz, ugyanakkor az átlagos tartózkodási idő csökkenéséhez is.

36. táblázat: Az FHNPI szálláshelyei és kihasználtságuk 2022-ben – összevetve a 2020-as adatokkal

Szálláshely	Vendég (fő)	Vendégéjszaka (éj)	Átlagos tartózkodási idő (nap)	Férőhelykapacitás kihasználtság (% egész évre vetítve)
Kócsagvár, Sarród (24 ágy)	613 (262)	898 (608)	898/613=1,46 (2,32)	898/(365*24)=10,25 (10,41)
Csapody István Természetis-kola, Fertőújlak (42 ágy)	896 (1019)	2241 (1896)	2,5 (1,86)	14,62 (12,37)
Gombócós Természetvédelmi Központ, Lipót (16 ágy)	117 (78)	366 (253)	3,13 (3,24)	6,27 (3,47)
Összesen:	1626 (1 359)	3505 (2 757)	2,16 (2,03)	11,71 (9,68)

* Adatok: 2022 illetve (2021)

12.1.6. Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények

A 2022. március 17-i hivatalos átadó után használatba vehettük az ATHU NeduNet Interreg projekt keretében Balf térségében épült Csárda Természetvédelmi Központot. Az objektum természetvédelmi és környezeti nevelési bázisként funkcionál és az ökoturisztikai(kenus) túrákat is kiszolgálja illemhelyeivel, mely komoly minőségi előrelépés.

12.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

Igazgatóságunk a fentebb említett nehezítő körülmények (aszály, eszköz-és munkaerőkapacitás csökkenés) ellenére 2022-ben is többféle ingyenes és térítéses szolgáltatást kínált a látogatócsoportoknak és egyéni látogatóknak.

E tevékenységek során nemcsak a nemzeti park bemutatására, hanem egyúttal a megfelelő természetvédelmi szemlélet hiteles továbbadására is törekedtünk. Ezért fontos, hogy az ökoturisztika és környezeti nevelés munkatársain kívül a természetvédelmi őrszolgálat és a természetmegőrzési osztály is részt vegyen programjaink lebonyolításában.

Az Igazgatóság turisztikai kínálata a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén alapvetően a megőrző, illetve környező zónában lévő területek és az ott kialakított tanösvények túravezetővel történő bemutatásán alapul. A regisztrált adatok alapján a turisták, valamint az érdeklődő helyiek száma szolgáltatásonként több ezres nagyságrendben mérhető.

A nemzeti park látogatottsága erősen Fertő központú. Ez nagyrészt annak köszönhető, hogy objektumaink (Lászlómajor, Csapody István Természetiskola) és hozzájuk kapcsolódó programjaink, túráink (kenutúra a legjelentősebb), illetve az azokat megvalósító kollégák a Fertő tájegységben dolgoznak. A többi tájegység kínálata nélkülözi a vizes túrákat és a statisztikákat tekintve évente összességében kevesebb valósul meg, mint a Fertőben. A használható épületek száma is kevesebb: a Hanság tájegységben a Hanság Élővilága Kiállítás megtekintését, a Dunamentiben pedig a Gombócós Természetvédelmi Központ szálláshelyeit tudjuk ajánlani.

12.2.1. Szakvezetési túrák, speciális túrák (pl. fotós túrák, kalandtúrák)

Állandó (az egyéni és csoportos látogatói igények szerint alakítható, kombinálható) programkínálatunk elemei:

- Kirándulás a Fertő szikes tavai mentén (téma a madárvilág, legelők kaszálók élővilága);
- Kenutúra a Fertő nádasában (téma a nádasok élővilága, a Fertő tó);
- Kishajóval a Fertőn (téma a Fertő tó, vízimadarak);
- Kirándulás Hany Istók birodalmában (téma a Hanság története, élővilága);
- Kirándulás a Répce-mentén (téma az ártéri mocsárrétek és ligeterdők világa);
- Kirándulás a Soproni TK-ban (téma a hegyvidék geológiája, történelmi emlékei, az erdei ökoszisztéma);
- Kirándulás a Szigetközi TK-ban (téma az ártéri területek és szigetek élővilága);
- Kirándulás a Pannonhalmi TK-ban (a dombvidék természeti értékei);
- Vezetett túrák a Buckabarangoló tanösvényen (a kislépföldi meszes homokpuszták természeti értékei);
- Vezetett túrák a csáfordi tőzikes erdőben;
- Túzokles(Ausztriában, az osztrák nemzeti parkkal együttműködve)
- Szarvasbűvés túrák(Hegykő térségében, néha Fertőújlak is alkalmas, ez évente változó)
- Továbbá jeles napokhoz, illetve rendezvényekhez kötődő számos program.

12.2.2. Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvények

2022-ben is több ún. jeles napi programot szerveztünk, amelyeket térítésmentesen biztosítottuk az érdeklődőknek:

- Vizes élőhelyek világnapja;
- Föld Napja;
- Madarak és Fák Napja;
- Nemzetközi denevér-éjszaka (Fertőd és Győr);
- Geotóp nap;
- Európai Madármegfigyelő Napok (Fertő-Hany);
- Táj Napja.

Saját programjaink, túráink közül 2022-ben is több kapcsolódott a minisztérium által meghirdetett országos nemzeti parki eseménysorozatokhoz: Téli túrák a nemzeti parkokban, Magyar Nemzeti Parkok Hete, stb.

12.2.3. Természetiskolai minősítésre felterjesztett programszolgáltatás

Az „A Fertő-Hanság Nemzeti Park természeti értékei” címet viselő minősített természetiskolai programunk alsó és felső tagozatos osztályok számára kidolgozott moduljait, illetve ezek részprogramjait úgy állítottuk össze, hogy azok kapcsolódjanak az éves tananyaghoz, ugyanakkor a nemzeti park sajátosságait is bemutassák.

Programjaink mindegyike hasonló struktúra alapján épül fel: a témák megalapozása és a figyelemfelkeltő, ismerkedős játékok után terepi program (megfigyelések, mintavétel, adatgyűjtés és elemzés). Így a gyermekekben - a természetet testközelből szemlélve – fokozatosan alakul ki egy átfogó, összegző ismeret az adott témával kapcsolatban. Fontos része a foglalkozásoknak az önálló feladatok készítése, melyeket korcsoportokhoz igazítva adunk.

Óvodás csoportok is megkeresnek minket programigényekkel, akik esetében még nagyobb hangsúlyt fektetünk a természet adottságainak érzékeltetésére. A természet a színek, formák, illatok, hangok segítségével kerül közelebb a gyermekekhez. Játékos és rajzos (színezős) feladatokkal összegezzük a területen tapasztaltakat.

37. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park természeti értékei című erdei iskolai program moduljai

A Fertő-Hanság Nemzeti Park természeti értékei program moduljai	
ALSÓS OSZTÁLYOK RÉSZÉRE	FELSŐS OSZTÁLYOK RÉSZÉRE
1. Mocsárjárás a Fertő mentén	1. Élet a réten - Rétek és legelők életközössége a Fertő-tájon
2. Rétlakók - Rétek és legelők életközössége a Fertő-tájon	2. Vizes élőhelyek természeti értékei és védelmük
3. Madarászat a Fertő szikes tavainál	3. A Fertő nádas-mocsarának élővilága
4. Élet a majorban Bemutató Majorság - Lászlómajor	4. Kétéltűvédelem
5. Mesél a Hany	5. Gazdálkodj „ökosan” - Bemutató Majorság - Lászlómajor
6. Házunk tája	6. Élet a Hanyban - Láperdők és lápi szigetek élővilága
7. Madarak a ház körül - Madárvédelem a kertekben	7. „Házunk tája”
	8. A Fertőzug természeti értékei
	9. Csillagos égbolt a Fertő felett
8. Oktatótermi modulok: <ul style="list-style-type: none"> • Madárvonulás (interaktív előadás, játékos foglalkozással) • Mikroszkóp alatt a világ (begyűjtött vízminták, bagolyköpetek, stb. vizsgálata) • A Fertő-táj őstörténete (élettelen természeti értékeink nyomában) • Alkossunk (kézműveskedés a természetvédelem jegyében) 	10. Oktatótermi modulok: <ul style="list-style-type: none"> • Madárvonulás (interaktív előadás, játékos foglalkozással) • Madarak a ház körül • Alkossunk! • Mikroszkóp alatt a világ • A Fertő-táj őstörténete (élettelen természeti értékeink nyomában) • Az „Év fajai” (az adott évben kiválasztott növény-és állatfajok bemutatása, a téma feldolgozása)

12.2.4. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

Természetvédelmi táborok

2022 nyarán ismét több természetismereti, természetvédelmi tábort szerveztünk. A tervezettek közül egyet érdeklődés hiányában nem indítottunk el, így összesen 10 turnusra jelentkezhettek a fiatalok. A Fertő tájegységben (Csapody István Természetiskola központtal) 1 bentalvós és 2 napközis, a Hanságban 2 bentalvós és 1 napközis, a Szigetközben pedig 3 bentalvós és 1 napközis tábort bonyolítottunk le heti (5 és 7 napos) turnusokban.

Kárpát-medencei Herman Ottó Biológia Verseny döntő

A nemzeti parkunk adott otthont 2022. májusában a XXXII: Kárpát-medencei Herman Ottó Biológia Verseny döntőjének. A nálunk első ízben megrendezésre kerülő három napos rendezvény megszervezése jellegéből adódóan elsősorban a környezeti neveléssel foglalkozó munkatársaknak adott felelősséget: a versenyfeladatok összeállítását (így terepbejárás, feladat- és kérdéssorok megalkotása), a terepi programok szakmai megvalósítását, egyéb bemutatók (pl. kiegészítő programok megszervezése a résztvevőknek) lebonyolítását, valamint a közel 80 fő résztvevő közlekedésének és étkeztetésének a koordinálását is. A külföldről és az ország számos részéből érkező vendégek elhelyezését elsősorban a nemzeti park szálláshelyein oldottuk meg. Ebben a munkában az ökoturisztikai munkatársak is aktívan közreműködtek.

Kézműves vásár, termelői piac, kézműves foglalkozások

A 2021-ben - az egyik termelőnk javaslatára - júniustól novemberig havi gyakorisággal tartott kézműves vásár/termelői piacok számát 2022-ben néhány nagyobb rendezvényre csökkentettük. A döntésben szerepe volt a visszafogott látogatói és termelői érdeklődésnek. Másrészt a költségvetési megszorítások miatt a rendezvények számát és volumenét is csökkentenünk kellett. Így 2022-ben elmaradt a nagy látogatói érdeklődésre számot tartó, nagy hagyományokkal rendelkező októberi rendezvényünk (régikavásár). A 2022-ben ismét összefogtunk a sarródi önkormányzattal az adventi vásárunk megvalósításában.

Akadálymentes természeti élmények és környezeti nevelés speciális igényű fiatalokkal az osztrák-magyar határtérségben

2022. szeptember 20-án, az Ifjúság Európai Éve keretében az Ausztria-Magyarország Interreg Határmenti Együttműködési Program éves rendezvénye Lászlómajorban került megrendezésre. A workshop keretében a speciális igényű gyermekekkel és fiatalokkal való munkát, az élményközpontú környezeti nevelési lehetőségeket járták körbe, illetve az ebben a témában, a PaNaNet projekt ernyője alatt megalakult hálózat tapasztalatairól és lehetőségeiről beszélgettek a résztvevők: speciális igényű gyermekekkel foglalkozó tanárok, szakemberek. A speciális igényű iskolai csoportoknak ezalatt az ökoturisztikai és környezeti nevelési osztály munkatársai mutatták be Lászlómajort és környékét.⁹

A környezeti nevelésben és szemléletformálásban a Természetmegőrzési osztály munkatársai is részt vettek a 2022-es évben. Előadásaik fő témái: nemzeti park tevékenységi köreinek bemutatása, természetvédelmi kezelések céljai, kiemelten az inváziós fajokkal, a rákosi viperával, denevérekkel és a madarakkal kapcsolatos ismeretterjesztés. Előadásaik helyszínül iskolák, óvodák, valamint különböző rendezvények (Volt fesztivál, 200 éves a Botanikus kert, Állati jó nap...) adtak otthont. Az ismeretterjesztő előadások mellett a 2021-ben megalapult TÖCS (Természetvédelmi Önkéntes Csoport) önkéntes munkáinak szervezése 2022-ben is megvalósult az osztály munkatársainak kordinálásával.

2022-ben Igazgatóságunk munkatársai részt vettek a „Közös Jövők Kárpát-medencei verseny” döntőjében zsűrizésében- (a verseny fővédnöke Áder János köztársasági elnök volt, a döntőn 48 fő általános iskolás, középiskolás, és egyetemi diák vett részt.)

⁹ <https://volksgruppen.orf.at/magyarok/stories/3174615/> - letöltve: 2023.03.16.

12.2.5. Kiadványok

Az Igazgatóság gondozásában megjelent kiadványokat a 38. táblázatban mutatjuk be.

38. táblázat: Az FHNPI kiadványai

No.	A saját kiadvány címe	Kiadás éve	Készlet (pld.)
1	Fertő-Hanság Nemzeti Park (magyar, német, angol nyelven)	1995	1035
2	Élő Dezső: Sarród monográfia (reprint kiadás)	2000	272
3	Szigetközi gyepek növényvilága/Győri meszes homokpuszta növényvilága	2019	382
4	Túrasegédletek (magyar, német)	2014	835
5	Fertő-Hanság NP (térkép) felújított térkép	2015	67
6	A/3-as túrasegédletek Ismerje meg a Fertő-táj keleti vidékét Ismerje meg a Fertő-táj nyugati vidékét Ismerje meg a Hanságot Ismerje meg az ausztriai Fertőzugot Ismerje meg a Nyirkai-Hanságot és a Répce árteret Ismerje meg a Hanságot ausztriai részét	2014	800
7	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (magyar, német, angol nyelvű kiadvány)	2009	2000
8	Hany Istók Tanösvény (foglalkoztató füzet)	2009	20
9	Sziki Őszirózsa Tanösvény (foglalkoztató füzet)	2009	20
10	Szigetköz-Csallóköz-Hanság turisztikai térkép	2011	1115
11	Szigetközi TK (magyar-szlovák-angol nyelvű kiadvány)	2011	35
12	Hany-Istók tanösvényfüzet (szlovák-angol nyelvű kiadvány)	2011	150
13	Terepi oktatási segédlet (magyar-szlovák nyelvű kiadvány)	2011	18
14	Túravezetői segédlet a Fertő-Hanság / Neusiedler See-Seewinkel Nemzeti Park bemutatására	2010	8
15	Merülés! A nemzeti park titokzatos víz alatti világa (magyar-német nyelvű füzet)	2011	20
16	Kiránduljunk a nemzeti parkban (magyar és német nyelven) A Fertő-Hanság Neusiedler See Seewinkel Nemzeti Park Növényvilág Tollas vadásztársaink Rovarvilág-lepkék A nemzeti park emlős világa A Fertő madarai Környezeti nevelés	2012	217
17	Környezeti nevelési füzet sorozat (14 témában)	2010	120
18	A/4 tv-i témájú leporellók	2012	200
19	Monografikus tanulmányok a Fertő és a Hanság vidékéről	2013	112

20	Soproni Tájvédelmi Körzet monográfia	2019	345
----	--------------------------------------	------	-----

12.2.6. Látogatóstatisztika

A Fertő-Hanság Nemzeti Parkban és környezetében jelentős a látogatóforgalom. Becslések szerint évente mintegy 250 – 300 000 ember fordul meg hosszabb-rövidebb időre a védett területeken, valamint a különböző védett objektumokban. Ebben meghatározó része van a térségben folyamatosan zajló turisztikai beruházásoknak is: például a turisták, illetve a lakosság körében egyaránt népszerű Fertő menti kerékpárúthálózat fejlesztése.

Jelentős a Soproni Tájvédelmi Körzet látogatottsága, továbbá Győr közelsége miatt a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet tanösvényeit is tízezrek járták be. A jól kiépített szigetközi kerékpárutaknak, valamint a vízi turizmushoz kapcsolódó lehetőségeknek köszönhetően szintén több tízezres nagyságrendben kirándultak a turisták a Szigetközi Tájvédelmi Körzetbe.

A természeti területeken (pl. a Fertő-táj keleti vidékén a szikes tavak térségében, a hansági területeken vagy a csáfordjánosfai erdőnél tőzike virágzások) Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálat, valamint ökoturisztikai munkatársai a turisztikai főszezonban hétvégén is rendszeres ügyeletet tartva segítették a szabadon látogatható helyeket, tanösvényeket felkereső tízezrek élményszerzését, tartalmas kikapcsolódását.

Az igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyei és szolgáltatásainak széleskörű választékával készült 2022-ben is a belföldi - és kis számban a külföldi - látogatók fogadására (39. és 40. táblázat).

Ökoturisztikai programjaink több ezer aktív turistát mozgattak meg. Egyéni látogatóink között a legkedveltebbek a tőzike és a vízi túráink: a Fertő nádasában kijelölt (Vízi Rence) útvonalon rendszeresen szervez az igazgatóság kenus terepprogramot. Sajnos a nyár során végig fennálló alacsony vízállás miatt kishajós programunkat nem tudtuk elindítani.

39. táblázat: A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyek regisztrált látogatói (2021)

A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyek regisztrált látogatói					
Bemutatóhely neve	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogatók (fő)	Összesen (fő)	Belépőjegy ára (től-ig; Ft)	Megjegyzés
1 Kócsagvár - Sarród	0	249	249	0	NP székház, csak irodák és szálláshelyek, eseti kiállításokkal
2 Bemutató Major-ság és Látogatóközpont - László-major	4 066	690	4 756	500-1000-2500	ár: gyerek-felnőtt-családi; vezető díja: 3000 Ft/csoport
3 Csapody István Természetiskola - Fertőújlak	52	7	59	400-600-1200	ár: gyerek-felnőtt-családi
4 Hanság Élővilága Kiállítás - Öntés-major	1 222	92	1 314	500-1000-2500	ár: gyerek-felnőtt-családi; vezető díja: 3000 Ft/csoport
5 Csárda Természetvédelmi Központ - Balf	205	150	355	400-600-1200	ár: gyerek-felnőtt-családi; vezető díja: 3000 Ft/csoport
Regisztrált látogatók összesen:	5 545	1 188	6 733		

40. táblázat: A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői (2021)

A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői					
<i>Szolgáltatástípus</i>	<i>Fizetős látogatók (fő)</i>	<i>Nem fizetős látogatók (fő)</i>	<i>Összesen (fő)</i>	<i>Szolgáltatás ára (tól-ig; Ft)</i>	<i>Megjegyzés</i>
Szakvezetéses túra, nyílt túra	2 112	559	2 671	900-1000-1500-3500; 10000	gyalogtúrák: madarászat, stb.; kerékpártúrák; Csodaszarvas- és Lázár Ervin programok
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény	0	1 961	1 961	0	kézműves vásárok, Gyereknapi, adventi rendezvény
Erdei iskolai program	458	0	458	400-800-2000	ez a tényleges résztvevőszám, nincs felsorozva az egyes napok programjaival (modulok)
Természetvédelmi táborok	147	0	147	4500-40000; 25000; 6000-45000	saját napközis - otalvós
Barlangi kalandtúra	0	0	0	0	
Csónak- és kenútúra	1 562	202	1 764	2000-3000; 2500-3500-10000	árak: csoportos; egyéni gyerek-felnőtt-családi; csak vezetővel
Szolárhajós túrák	0	0	0	(4000-5000-15000)	idén nem indult - szárazság; árak: gyerek-felnőtt-családi; csak vezetővel
Fotóstúrák	0	23	23	0	Filmes stábok/Sajtó
Kulturális jellegű rendezvények (pl. koncertek)	0	0	0	0	
Egyéb: Egyéb nyári táborok	115	0	115	500-800-2000-8000	egyéb, részben külsős szervezésű iskolai táborok
Egyéb: Egyéb rendezvények (kitelepülés)	368	268	636	800 -10000	Mobil programmal, vagy külső rendezvényekhez kapcsolódva
Egyéb: Egyéb környezeti nevelési rendezvény	304	115	419	400-1500	témanap, tematikus hét, egyéb előadások, kihelyezett tanóra, felnőttképzés, közösségi szolgálat, Önkéntesnap, terepgyakorlat, szakmai gyakorlat, Ifjú Kócsagőr
Egyéb: Kerékpárkölcsonzés	118	0	118	1200-2300; 800-1500	Ár: fél-egész nap
Regisztrált igénybevevők összesen:	5 184	3 128	8 312		

12.2.7. Környezeti nevelési statisztika

41. táblázat: A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság 2022. évi környezeti nevelési statisztikai adatai

Az FHNPI 2022. ÉVI KÖRNYEZETI NEVELÉSI STATISZTIKAI ADATAI									
Környezeti nevelés-hez kapcsolódó tevékenység	korosztály/helyszín	létszám (összes/év)					modul-foglalkozás/év	belépő-jegy /modul ára	megjegyzés
		fizetős (fő)	nem fizetős (fő)	re-gisztrált együtt (fő)	tur-nus/osztály	össze-sen fő			
Szakvezetési túra						2186			
gyalogos túra		2112	559	1553	0			800-10000	
kerékpáros túra		175	7	182	10			600-1200	
csónak-, kenu túra		408	20	428	19			2000-3500	
fotós/exkluzív túra		0	23	23	5			0	filmese- kel
Barlangi program, túravezetés		0	0	0	0	0		0	
Erdei iskola/óvoda						478			
3-5 napos ottal-vós saját helyszínen	- iskolai korosztály	203	0	203	7		15	400-800-2000	
	- óvodás csoport	20	0	20	2		4	400-3000	
3-5 napos bejárós saját helyszínen	- iskolai korosztály	255	0	255	7		15	400-800-2000	
	- óvodás csoport	0	0	0	0				
erdei iskolai prog-ram	- saját helyszín	0	0	0	0				
	- külsős helyszín	0	0	0	0				
Saját szervezésű szakmai napok						2509			
nyíltnap, jeles nap	- saját helyszín	0	60	60	2				EMNap, Víz Vn
	- külsős helyszín /kitelepülés	230	79	309	6		3	800	Állatok Vn, MFN, FöldN, Batnight
téma nap	- saját helyszín	45	0	45	1			800	Vizek-víz-partok élővilága

	- külsős helyszín /kitelepülés	223	0	223	9		3	kiszárlási díj	Fennt. Témahét napjain +Libalabor
családi nap	- saját helyszín	0	1872	1872			5		Kócsagvár, Lászlóma-jor
	- külsős helyszín /kitelepülés	0	0	0					
Természetvédelmi táborok						262			
ottalvós		230	0	230					
napközis		32	0	32					
Természetvédelmi szakmai előadások						23			
tanóra jellegű	iskolai koroszt.	0	0	0					
ismeretterjesztő	felnőtt koroszt.	0	23	23	2				NP koll, Óvodaped.
Osztálykirándulás						1393			
egynapos		1393		1393	53			500-1000	
kétnapos				0					
Egyéb tematikus program						1253			
madárgyűrzés		35		35					egyetem
mobil program (terepi vízvizsgálat)		344	268	612	18			800-10000	Libalabor - Csárda TvKp
vetélkedő, rajzverseny		0	384	384	2			0	HOBioV, MF Napi rajzverseny
felnőttképzés		22		22				0	Nedunet pályázat
terepgyakorlat/szakmai gyakorlat/közösségi szolgálat		189	11	200					egyetem, középiskola
Regisztrált igénybevevők összesen:						8104	45		

A 2022-es esztendőben is számos külső rendezvényhez (országos/regionális /helyi) csatlakoztunk, pl: II. ZöldExpo (Győr), Állati Jó Családi nap (Sopron), Magyar Nemzeti Parkok Hete (Balatonfüred), illetve iskolai versenyeken zsűriztünk.

A Természetmegőrzési Osztály munkatársai a Vipera Life program kapcsán szemléletformálás, ismeretterjesztés céljából óvodákat és iskolákat látogattak meg és tartottak előadást vagy telepítettek vándorkiállítást (Győri állatkert, Gólyafesztivál, győri Klíma expo, stb.) és értek el mintegy 2000-2500 érdeklődőt.

A környezeti nevelési főbb tevékenységeket a 41. táblázat tartalmazza.

42. táblázat: Környezeti nevelési programok és résztvevők száma (2021)

Környezeti neveléshez kapcsolódó tevékenység	létszám összes (fő/év)
Szakvezetési túra	2186
Barlangi program, túravezetés	-
Erdei iskola/óvoda	478
Saját szervezésű szakmai napok	2509
Természetvédelmi táborok	262
Osztálykirándulás	1393
Egyéb tematikus program	1253
Regisztrált igénybevevők összesen:	8104

Szakvezetési túra

A környezeti nevelési tevékenység egyik legkedveltebb és – látogatószám szempontjából legjelentősebb - eleme a szakvezetési túra (gyalogtúrák, madarásztúrák voltak). A látogatószám magyarázatra szorul abban az értelemben, hogy a környezeti nevelési kategóriába tartozó szakvezetési túrák látogatóinak személye átfedésben van pl. a természetvédelmi táborok résztvevőivel.

Erdei óvoda és iskola

Fertőújlakon a Csapody István Természetiskolában ismét több erdei óvodai (2 turnus) és iskolai (14 turnus) programot tartottunk.

A saját helyszínen rendezett ottalvós erdei iskolai programban 7 turnusban 203 főt foglalkoztattunk az igényelt 15 modulban, a 2 turnusban érkezett 20 fő óvodás pedig 4 modult vett igénybe.

A saját helyszínen rendezett bejárós erdei iskolai programban szintén 7 iskolás csoport 15 modult igényelt 255 fő részére.

Saját szervezésű szakmai napok

A 400-500 főt megmozgató, a 12.2.2. fejezetben részletezett nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvényeink többségét saját helyszíneinken szerveztük. A statisztikai táblázatban azonban a kitelepülések között itt kerültek feltüntetésre, illetve az MNPH alkalmával a standunkat felkereső látogatók is, akik a nem fizetős kategóriában kb. napi 500

főt jelentett.

A témnapokhoz soroltuk a külsős nyári táboroknak tartott speciális foglalkozásokat (mikroszkópozás, denevérles) is.

A családi napokhoz sorolt eseményeket a 12.2.4. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési szolgáltatások, programok című alfejezetben részleteztük.

Természetvédelmi táborok

2022 nyarán ismét több természetismereti, természetvédelmi tábort szerveztünk. A tervezettek közül egyet érdeklődés hiányában nem indítottunk el, így összesen 10 turnusra jelentkezhettek a fiatalok. A Fertő tájegységben (Csapody István Természetiskola központtal) 1 bentlívós és 2 napközis, a Hanságban 2 bentlívós és 1 napközis, a Szigetközben pedig 3 bentlívós és 1 napközis tábor bonyolítottunk le heti (5 és 7 napos) turnusokban.

A jelentkezők életkorát tekintve két nagyobb csoportra osztható a célközönségünk: kb. 7-14 évesek és 10-16 évesek kategóriája.

A táborok mindegyike nagy élményt és tartalmas elfoglaltságot jelent a résztvevők számára. Ezt igazolja, hogy a táborok egy része már márciusban betelt, illetve sokakat évről évre viszontlátunk valamelyik turnusban. A „kiöregedő” diákok pedig gyakorta visszatérnek közösségi szolgálat teljesítésére vagy szakmai gyakorlatra.

A Fehértói Madárvártán 2 alkalommal, egyhetes turnusokban 10-16 éves korosztályban gyermekeket táboroztattunk nomád, sátoztábori környezetben. A Fehértói Madarász Utánpótlás tábor a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Kisalföldi Csoportjának aktív önkénteseivel közösen szerveztük meg harmadik éve. Erre a tábori hétre kifejezetten a madarak és a madárvédelem iránt érdeklődő gyerekeket vártuk. A második héten a Fehértói Ornithológiai és Természetismereti tábor a természet iránt érdeklődőknek szerveztük meg, a madarak mellett sok más élőlénycsoport került bemutatásra, mint például a növények, a különböző gerinces és gerinctelen állatfajok. A gyermekek elmélyedhettek a természet komplex összefüggéseiben. A szakmai programokat az Igazgatóság szakemberei és külsős meghívott előadók tartották.

Öntésmajorban második alkalommal is megvalósult a napközis tábor, a gyerekek nagy érdeklődésének és az első alkalommal megszervezett táborban szerzett pozitív élményeknek köszönhetően. A természetismereti előadások, terepi gyakorlatok mellett kézműves foglalkozások, íjászat és sok-sok játék színesítette a hetet.

Természetvédelmi szakmai előadások

Természetvédelmi szakmai előadásokra két iskola kérte fel az igazgatóság munkatársait. A felnőtt korosztályban 23 fő vett részt ilyen rendezvényen.

A II. Győri klíma EXPO-n (Zöld Expo) a nemzeti parki kollégák előadásokat tartottak a látogatóknak és iskolás csoportoknak a következő témákban: denevérek, Life IP (gazdálkodj Ökosan, Gyönyűi tanösvény, gyepgazdálkodás), Wild Island (Erebe-sziget rehabilitációja), Rákosi vipera, Természetvédelmi örök tevékenysége, Természetvédelem jelentősége napjainkban, Ragadozó madarak, Városi madárvédelem.

Osztálykirándulás

A nemzeti parkba kimondottan osztálykirándulás céljával egy napra érkeztek az óvodás és diákcsoportok, akik számára mindig az igényeknek megfelelően, rugalmasan igyekeztünk előkészíteni a kért programot annak típusát, tematikáját és időtartamát tekintve is.

Kenutúrán 13 osztály 459 tanulója vett részt – ez az összes kenus regisztrált látogatónk 26%-át jelenti. Egyéb szárazföldi túrán 10 osztályt regisztráltunk (472 fő).

Kerékpárjainkat 96 fő (3 osztály) vette igénybe osztálykirándulásukhoz. Bemutatóhelyeinket és kiállításainkat 16 különböző intézmény 588 diákja tekintette meg – szinte mindig szakvezető segítségével.

Egyéb tematikus program

Rengeteg gyermek és kísérő tekintette meg kiállításainkat szakvezetéssel a Csodaszarvas, Lázár Ervin program és a Magyar Kerékpáros Turisztikai Szövetség (MAKETUSZ) Bringás Vándortábor keretein belül.

Az egyéb tematikus programok közé sorolandó madárgyűűzésen egy csoport vett részt az idén.

Igazgatóságunk területén működik a Pannontáj-Sokoró Natúrpark Egyesület is. E szervezet Igazgatóságunkkal csupán felszínes kapcsolatot tart fenn megalakulása óta, így 2022-ben érdemi együttműködés nem történt az Egyesülettel.

12.3.3. Kommunikáció – hírlevelek, honlapok, rendszeres kiadványok

Honlapok és hírlevelek

Programjainkról és aktuális híreinkről a nemzeti park saját,¹⁰ valamint a nemzeti parkok közös honlapjain tájékoztatjuk folyamatosan az érdeklődőket. Hírlevelünk havi kétszeri gyakorisággal 300 embert ért el – köztük magánszemélyeket és különböző szervezeteket, főként a médiában és a turizmusban. Az ökoturisztikai osztály továbbá feliratkozója a többi nemzeti parknak is, igyekezőn ilyen módon is naprakészek lenni aktualitásaikról.

Közösségi média felületek

Az igazgatóság facebook oldalán¹¹ és nyilvános csoportjai¹² működtetésében megalkottunk egy tudatos stratégiát (posztok és tematikájuk ütemezése, tartalomgyártás minőségének javítása (vizualizáció), reakciók folyamatos analizálása), hogy szélesebb célközönséget tudjunk elérni. Nyilvános facebook csoportjaink (Lászlómajor, Bemutató Majorság és Hanság Élővilága Kiállítás) mellett egy Fertő-táji turisztikai szolgáltatói csoportnak is tagjai lettünk együttműködések kialakításának és a nemzeti park népszerűsítésének reményében.

Az idei évben már Instagram fiókunk is működik. A tapasztalatok alapján azonban ezt a felületünket kisebb érdeklődés övezi.

Médiában való megjelenés

A médiában történt megjelenések alkalmával a természetvédelmi törekvések és a nemzeti park társadalmi elfogadottságának növelésére törekedtünk. A természetvédelmi osztállyal közösen minden hónapban kiemelten kommunikáltunk egy védett fajt.

A nemzeti park védett területei, természetvédelmi és környezeti nevelési tevékenységei, illetve turisztikai látnivalói és eseményei gyakran szolgálnak különböző stábok (Sopron TV, TV2, MTVA, Duna TV, ATV, Varázslatos Magyarország) forgatási helyszínéül és témájául.

A 2022-es évben az alábbi fontosabb (helyi, regionális, országos és nemzetközi) fórumokon kommunikáltunk írott és elektronikus formában:

- Soproni Téma
- Soproni Programajánló;
- Plakátok;
- Rábaközi Mozaik / Soproni Mozaik;
- Szuperinfo;
- Kisalföld napilap – Sopron régió;
- Geschnatter újság;
- Kócsagtoll a nemzeti park újságja;
- Cyberpress;
- Természetbúvár magazin;
- Turista magazin;
- Varázslatos Magyarország;
- Direkt marketing (Facebook csoport);
- Helyi TV-csatornák;
- MTVA, Duna TV, Sopron TV, ATV;

¹⁰ www.ferto-hansag.hu

¹¹ www.facebook.com/fertohansagnp

¹² <https://www.facebook.com/groups/711357189341583> és <https://www.facebook.com/groups/234120614815314/>

- Infó TV;
- Rádió-1 Sopron;
- Kossuth rádió;
- Szolgáltatók (szállás, étterem, kölcsönzők, stb.).

Egyéb kiállításon, rendezvényen való részvétel

Programajánlóinkat és kiadványainkat ezeken kívül személyesen is hirdettük az alábbi rendezvényeken.

Győr-Moson-Sopron megyei Kiskert Program rendezvénye:

A programsorozat egyes helyszínein a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság is képviseltette magát: ökoturisztikai kínálatát népszerűsíthette a nemzeti parki szalámi termékek kóstoltatása közben.

II. Győri klíma EXPO („Zöld Expo”- győri Olimpiai Sportpark, 09.30. - 10.02.):

A Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének Környezetvédelmi Bizottságának (KÖBI) szervezésében megrendezésre kerülő szemléletformáló kiállításban a nemzeti park is aktív részt vállalt. A szokásos tájékoztatói szerep mellett környezeti és kézműves foglalkozásokkal, játékokkal várta a nézelődő iskolásokat és egyéb résztvevőket. Ezeken kívül előadásokat tartott a következő témákban: de-nevérek, Life IP (gazdálkodj Ökosen, Gyönyűi tanösvény, gyepgazdálkodás), Wild Island (Erebe-sziget rehabilitációja), Rákosi vipera, Természetvédelmi örök tevékenysége, Természetvédelem jelentősége napjainkban, Ragadozó madarak, Városi madárvédelem.

Interreg Shop of region programok:¹³

Az Ausztria-Magyarország Interreg Program keretében futó Shop of Region projekt kapcsán az ökoturisztikai osztály két, értékesítő és védjegykoordinátori munkatársa három programon is részt vehetett kapcsolatépítés és tanulás céljából. 2022. április 5-én helyi termék értékesítési mustrára és workshopra került sor Bécsben. Április 8-án a helyi termék értékesítésre és a hozzá kapcsolt turisztikai ajánlatok tanulmányozására fókuszáló szakmai workshopon vettünk részt Bucklige Weltben. A hazai jó gyakorlatokat október 20-án ismerhettük meg a Fertő környéki termelőknél tett látogatással, amit a projektzáró workshopon követett az ausztriai és magyar eredmények ismertetésével.

Szanyi Gólyafesztivál:

Júniusban vettünk részt a Szanyi Önkormányzat és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület szervezésében elsőként megrendezésre kerülő Szanyi Gólyafesztiválon. A rendezvény alatt játszóházat biztosítottunk a gyerekek számára és ismertettük nemzeti parki programkínálatunkat az érdeklődőknek.

12.4. Tervezett fejlesztések

Saját és pályázati források, valamint támogatások segítségével szeretnénk elsősorban épületeinket fejleszteni, melyek tovább emelik ökoturisztikai és környezeti nevelési szolgáltatásaink (szállás, túrázás) színvonalát.

Jelenleg folyik a Csapody István Természetiskola épületének további felújításának tervezése (a korábban a Téry programból megvalósult energetikai fejlesztések után).

A Dunamenti Tájegységben, az ESD Duna/Dunaj című SKHU/1902/4, 1/025 azonosító számú projekt keretében megindult a H-9233 Lipót- Gombóc 0123/1 helyrajzi számon található Természetvédelmi Őrház fejlesztése. Ennek során a főépületen szerkezeti átalakításokat, megerősítéseket végeznek, ezzel a későbbiekben a tetőtérben 2 apartman kialakításának feltételeit teremtvé meg. Így sor kerül a földem megerősítésére, a tető átalakítására és cseréjére, külső önálló bejárat kialakítására az ehhez szükséges tetőtérbe vezető lépcsővel. Az épület energetikai felújítása során elvégzik a külső nyílászáró cserét és az épület hőszigetelését is. A felújítás kivitelezésére 2023. május 31. határidővel kerül sor.

¹³ <https://www.interreg-athu.eu/hu/shopofregion/> - letöltve: 2023.03.16.

Jövőre tervezzük a kenutúráink indulási helyszínéül szolgáló kenu ház épületének és eszközállományának fejlesztését is. Illetve, amint forrást találunk rá nagyobb töb személy szállítására is alkalmas túra-kenuk beszerzését is tervezzük, így lehetővé válna a nagyobb osztályok és kisebb korosztályok számára is a Vizi rence tanösvény biztonságos megtekintése. A megfelelő kenu modellekről és a bevált tapasztalatokról a Pisztráng Kör Egyesülettől remek információkkal rendelkezünk.

A tanösvényi és egyéb információs táblák megújítása és javítása folyamatosan napirenden van.

2023-ban a Dunamenti tájegység tanösvényeit szeretnénk fel- és megújítani.

Honlapunk 2011-es motorral működik így szeretnénk majd ennek a cseréjét a következő években végrehajtani.

A statisztikai adataink mindig is hiányosak voltak a szabadon látogatott tanösvényeken, 2 éve kezdtük el az eseti manuális látogató számlálást, 2023-ban szeretnénk ezt magasabb szintre vinni 2 automatikus szerkezettel, így lehetővé téve az adat alapú döntéshozatalt.

12.5. Együttműködési megállapodások

12.5.1 Oktatási intézmények

Igazgatóságunknak jelenleg 71 alapfokú valamint 4 közép és felsőfokú partner oktatási-nevelési intézménnyel van a környezeti nevelési tevékenység hatékonyságának növelését elősegítő megállapodása. A megállapodásban foglaltak szerint az év során az iskolákból az Igazgatóság védett területeire kilátogató csoportok számára természetvédelmi, természetismereti, jeles napi programokat szervezünk, illetve az iskolákban előadások és bemutató foglalkozások megtartásával a környezettudatos szemlélet kialakítását igyekszünk segíteni. A Soproni Egyetemmel az ökoturisztikai képzés kapcsán kötött Igazgatóságunk együttműködési megállapodást, mely a duális képzés támogatását hivatott segíteni.

43. táblázat: Az FHNPI-vel együttműködési megállapodást kötött oktatási-nevelési intézmények

No	Település	Óvoda
1.	Abda	Mézeskalács Körzeti Napköziotthonos Óvoda és Bölcsőde
2.	Agyagosszergény	Agyagosszergényi Csicssergő Óvoda
3.	Cirák	Ciráki Napköziotthonos Óvoda
4.	Fertőd	Fertődi Tündéerkert Óvoda és Bölcsőde
5.	Fertőhomok	Hegykői Tündérrózsa Óvoda Fertőhomoki Tagintézménye
6.	Fertőrákos	Fertőrákosi Óvoda és Bölcsőde
7.	Fertőszentmiklós	Fertőszentmiklósi Bezerédj Amália Óvoda és Bölcsőde
8.	Fertőszéplak	Fertőszéplaki Margaréta Óvoda
9.	Győrzámoly	Győrzámolyi Tündérrózsa Óvoda és Bölcsőde
10.	Harka	Harkai Kerekerdő Óvoda
11.	Hegykő	Hegykői Tündérrózsa Óvoda
12.	Kapuvár	Páli Szent Vince Katolikus Gimnázium, Általános Iskola és Óvoda
13.	Kunsziget	Tündérvár Óvoda
14.	Lövő	Lövői Napsugár Óvoda
15.	Mosonmagyaróvár	Mosonmagyaróvári Vackor Óvoda
16.	Nagylózs	Nagylózsi Virágfűzér Óvoda és Bölcsőde
17.	Nagyszentjános	Nagyszentjánosi Tarka Lepke Óvoda és Konyha
18.	Öttevény	Öttevényi Mackó-Kuckó Napköziotthonos Óvoda és Bölcsőde

19.	Pázmándfalu	Pázmándfalui Napsugár Óvoda
20.	Petőháza	Petőházi Kincseskert Óvoda
21.	Pér	Péri Vadvirág Óvoda
22.	Sarród	Fertőszéplaki Margaréta Óvoda Sarródi Búzavirág Csoportja
23.	Sopron	Trefort Téri Óvoda
24.	Sopron	Trefort Téri Óvoda Dózsa György Utcai Tagóvoda
25.	Sopron	Trefort Téri Óvoda Jereváni Kék Tagóvoda
26.	Sopronhorpács	Napköziotthonos Óvoda Sopronhorpács
27.	Sopronkövesd	Sopronkövesdi Nefelejcs Óvoda
28.	Újkér	Újkéri Mocorgó Óvoda
29.	Vitnyéd	Vitnyédi Berekerdő Óvoda
30.	Zsira	Zsirai Napköziotthonos Óvoda

No.	Település	Iskola neve
1.	Abda	Abdai Zrínyi Ilona Általános Iskola és Börcsi, Ikrényi Tagiskolái
2.	Agyagosszergény	Babos József Térségi Általános Iskola, Agyagosszergény Tagiskolája
3.	Ágfalva	Ágfalvi Váci Mihály Általános Iskola
4.	Ásványráró	Somogyi József Általános Iskola
5.	Balf	Soproni Petőfi Sándor Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Balfi Tagiskolája
6.	Bágyogszovát	Bágyogszováti József Attila Általános Iskola
7.	Börcs	Abdai Zrínyi Ilona Általános Iskola Börcsi Tagiskolája
8.	Bősárkány	Bősárkányi Eötvös József Általános Iskola
9.	Csorna	II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Óvoda és Általános Iskola
10.	Csorna	Csornai Széchenyi István Általános Iskola
11.	Dunasziget	KOSZISZ Timaffy Endre Általános Iskola, Tündérbert Óvoda és Bölcsőde
12.	Fertőd	Babos József Térségi Általános Iskola
13.	Fertőrákos	Fertőrákosi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
14.	Fertőszentmiklós	Fertőszentmiklósi Felsőbüki Nagy Pál Általános Iskola
15.	Fertőszéplak	Széchenyi Ferenc Általános Iskola
16.	Gönyű	Gönyűi Széchenyi István Általános Iskola
17.	Győr	Bárczi Gusztáv Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium
18.	Győr	Győri Kodály Zoltán Ének-Zenei Általános Iskola
19.	Győr	Győri Kovács Margit Német Nyelvoktató Nemzetiségi Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Iparművészeti Szakgimnázium
20.	Győr	Győri Kölcsey Ferenc Általános Iskola
21.	Hegykő	Fertő-táj Általános Iskola
22.	Ikrény	Abdai Zrínyi Ilona Általános Iskola Ikrényi Tagiskolája
23.	Kapuvár	Páli Szent Vince Katolikus Gimnázium, Általános Iskola és Óvoda
24.	Kapuvár	Kapuvár Térségi Általános Iskola
25.	Kóny	Kónyi Deák Ferenc Általános Iskola
26.	Lövő	Lövői Általános Iskola
27.	Mihályi	Mihályi Általános Iskola
28.	Nagycenk	Nagycenki Széchenyi István Általános Iskola
29.	Pereszteg	Peresztegi Általános Iskola
30.	Rábacsécsény (Tét)	Kisfaludy Károly Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Rábacsécsényi Tagiskolája
31.	Rábatamási	Rábatamási Móra Ferenc Általános Iskola
32.	Sopron	Berzsenyi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium és Kollégium
33.	Sopron	Deák Téri Általános Iskola

34.	Sopron	Soproni Gárdonyi Géza Általános Iskola
35.	Sopron	Soproni Kozmutza Flóra EGYMI, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Készségfejlesztő Iskola
36.	Sopron	Lackner Kristóf Általános Iskola
37.	Sopron	Soproni Petőfi Sándor Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
38.	Sopron	Szent Orsolya Római Katolikus Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium
39.	Sopron	Tóth Antal Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Kollégium
40.	Sopronhorpács	Sopronhorpácsi Általános Iskola
41.	Töltéstava	Fiáth János Általános Iskola

No.	Település	Középiskola neve
1.	Szombathely	Kisalföldi ASzC Herman Ottó Környezetvédelmi és Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium
2.	Sopron	Kisalföldi ASzC Roth Gyula Erdészeti Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium
3.	Fertőd	Soproni SZC Porpáczy Aladár Technikum és Kollégium
4.	Székelyudvarhely	Baczkamadarasi Kis Gergely Református Gimnázium

12.5.2 Turisztikai szolgáltatók

A turizmus területén folyó tevékenységünket folyamatos kapcsolattartás jellemzi a nemzeti park vonzáskörzetében működő turisztikai szolgáltatókkal, tourinform irodákkal, egyesületekkel (Soproni TDM, Világörökség Egyesület, Effix Marketing Kft., Soproni Egyetem –Turizmus Klub, Pisztráng Kör Egyesület, Reflex Környezetvédelmi Egyesület, Fertő-táj túrák stb.), Natúrparkokkal, és a társ osztrák nemzeti park védett területén az ökoturizmust szervező kollégákkal.

12.5.3 Fotós leshelyek

A Hanság Tájegységben két (egy gyurgyalagos és egy vízimadaras) fotós leshely is kialakításra került, melyek üzemeltetése egy egyéni vállalkozó és egy vállalkozás feladata. A lesek használata az üzemeltetővel történő előzetes egyeztetés alapján lehetséges.

12.5.4 Bringás vándortábor

A Magyar Kerékpáros Turisztikai Szövetség (MAKETUSZ) a kormány megbízásából megvalósította a Kerékpáros Vándortábor Programot, amely általános iskolás és középiskolás tanulók részére vándortábori formában biztosította Magyarország természeti és kulturális értékeinek megismerését a kerékpáros túrázási lehetőségeket kihasználva. A Bringás Vándortábor keretében az „Alpokalja–Fertő-táj” útvonalán táborozókat 2022. május - augusztus közötti időszakban fogadta a nemzeti park. A MAKETUSZ megbízásából szervezési kérdésekben az útvonalfelelőssel, az Alpokalja - Fertő táj Vidékfejlesztési Egyesület munkatársával tartottuk a kapcsolatot.

12.6. Fontosabb események

A 2022. év legjelentősebb eseményei, amelyekre Igazgatóságunk közönségprogramokat szervezett:

- Vizes élőhelyek világnapja;
- Csárda Természetvédelmi Központ átadása
- Föld Napja;
- Madarak és Fák Napja;
- Nemzetközi denevér-éjszaka;
- Geotóp nap;
- Európai Madármegfigyelő Napok (Fertő-Hany);
- Táj Napja;

- MNPH nyitórendezvény (Balatonfüred);
- II. Győri klíma EXPO;
- Termelői piacok, vásárok (4 alkalom)

13. Közfoglalkoztatás

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság 2022. évben nem volt érintve a Közfoglalkoztatási Programban.

14. Belföldi és külföldi együttműködés

44. táblázat: Együttműködés hazai hivatalokkal, intézményekkel a 2022. évben

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Herman Ottó Intézet	Budapest	Természetvédelmi rendezvények, TeSZEDD, LIFE IP projekt
Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság	Őriszentpéter	magyar-osztrák INTERREG program keretében projektek végrehajtása
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	Kecskemét	Rákosi vipera védelmi program, LIFE projekt
Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság (ÉDUVIZIG)	Győr, Árpád u. 28-32.	Vízjogi engedélyezések egyeztetése, természetvédelmi szakmai szempontok érvényesítése a vízügyi létesítmények kezelésében, árvízi védekezés
Gy-M-S Megyei Kormányhivatal és szakigazgatási szervei	Győr	Hatósági ügyek, engedélyezések, szakvélemények
Gy-M-S megyei Rendőr Főkapitányság	Győr Szt. Imre u. 2	Közös szolgálat, továbbképzések
Sopron M.J. Város Rendőrkapitányság	Sopron, Lackner K. u. 5.	Rendszeres közös szolgálat a természetvédelmi segédelőadói státuszban működő rendőrrel
Soproni Egyetem	Sopron	Természetvédelmi és ökorurisztikai rendezvények
Kisalföldi Vállalkozásfejlesztési Alapítvány	Győr	Shop of the Region projekt; védjegyes termékkel kapcsolatos tanulmányutak és műhelymunkák
Alpokalja-Fertő táj Vidékfejlesztési Egyesület	Fertőszéplak	Védjegyes tapasztalatcsere; Bringás Vándor Tábor
Sarród Önkormányzat	Sarród	Közös rendezvények, kommunikáció
Fertődi Önkormányzat(KSZK)	Fertőd	Rendezvényekben kisegítés; kommunikáció
Hegykő Önkormányzata(Mariskánéni háza)	Hegykő	Kommunikáció, megjelenési platform
Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ (AÖFK)	Budapest	Nemzeti parkok népszerűsítése, kommunikáció, kiadványok
Kisalföldi Erdőgazdaság KAEG Zrt.	Győr	közös KEHOP projekt megvalósítása, új RRF projekt előkészítése

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Tanulmányi Erdőgazdaság TAEG Zrt.	Sopron	erdőgazdálkodás, környezeti nevelés
Sopron Fertő Turisztikai Nonprofit Zrt.	Sopron	fertői turisztikai fejlesztések, Fertő-táj Világörökség kezelési tervének készítése

Megjegyzés:

Az ÉDUVIZIG tevékenységéről elmondható, hogy terveik, céljaik egyeztetésébe nem vonják be Igazgatóságunkat, azokról már csak az utolsó fázisban értesülünk, amikor érdemi beleszólás már nem lehetséges. Elsődlegesek az ár- és belvízlevezetés. Előfordul önkormányzati, turisztikai illetve magán érdekek burkolt támogatása is vízügyi szempontokra hivatkozva.

Példák erre:

Egy magáncég – az ÉDUVIZIG-gel előzetesen egyeztetve, ahogy a dokumentumban írják – tervet nyújtott be engedélyeztetésre a Lajta torkolat átalakítása céljából. A tervben hivatkoznak az árvízveszély csökkentésére, mélyterület előntésének megszüntetésére, árvízlevezető képesség javítására. Az átalakítás során kikerülő anyagból töltötték volna fel a cég és az önkormányzat tulajdonában lévő mélyebb, erdős vízparti területeket, melyekre lakóházakat építettek volna. A kérelmet nem támogattuk. Az Igazgatóságunk által tervezett, Erebe-szigeteket érintő, alapvetően természetvédelmi rehabilitációs projektben is a vízügyi szempontokat (minél gyorsabb vízlevezetés) próbálták – a terv céljaival ellentétesen is – erőltetni, bár a projekt a jelenlegi állapotoknál alapjában jobb helyzetet fog teremteni.

45. táblázat: Együtműködés hazai civil szervezetekkel a 2022. évben

Szervezet	Székhely	Tevékenység
Bivalytenyésztők Egyesülete	Csopak, Kossuth u. 16.	Tenyésztési program
Castanea Környezetvédelmi Egyesület	Sopron, Udvarnoki u. 2.	Környezeti nevelés a Soproni TK-ban
Fertő-táj Világörökség Magyar Tanácsa Egyesület, mint a Fertő-táj Világörökség Gondnokságát ellátó szervezet.	Fertőszéplak	Világörökségi státuszából adódó feladatok
Győr-Moson Sopron megyei Vadász-kamara	Abda, Szent István u. 53.	Közreműködés a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Írott-kő Natúrparkért Egyesület	9730 Kőszeg, Rajnis u. 7.	PaNaNet+ projektben környezeti nevelés terén
Kerekerdő Alapítvány	9700 Szombathely, Petőfi S. u. 24.	környezeti nevelési programok
Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége	8082 Gánt, Hegyalja u. 21.	környezeti nevelés
Magyar Cserkész Szövetség	Bp. Tömörkény u. 3/A	Természetvédelmi táborok
Magyar Szürkemarka Tenyésztők Egyesülete	Bp. Lőportár u. 16.	Tenyésztési program
MME Kisalföldi Helyi Csop.	Jánossomorja, Vadász tér 9.	Fehér Gólya kisalföldi állományának felmérése, haris felmérés a Hanságban
MME Soproni Helyi Csop	Sopron.	Fertői parti madárvonulás-kutatás,

Szervezet	Székhely	Tevékenység
		Fertői vízivad szinkron
Országos Erdészeti Egyesület	Bp. Budakeszi út 91..	Erdők Hete Rendezvénysorozat Erdei iskolai programok
Rackatenyésztők Egyesülete	Debrecen, Sumen u. 2.	tenyésztési program
Reflex Környezetvédelmi Egyesület	Győr, Bartók B. u. 7.	Tanösvények a Pannonhalmi TK-ban, Táborok a Szigetközi TK-ban TESZEDD mozgalom
Sopron Tájegységi Vadász Szövetség	Sopron, Ady E. u. 5.	Közreműködés a vadgazdálkodásban és a vadállományt érintő védelmi programokban a védett területeken
Tourinform Iroda Sopron	Sopron	Turisztikai programkínálat értékesítése
Szigetközi Natúrpark	Kimle	szigetközi ökoturizmus és kommunikáció
Pisztráng Kör Egyesület	Mosonmagyaróvár	szigetközi táborok, és ökoturizmus
WWF Magyarország	Bp. Németvölgyi út 78/b	Vidra állományfelmérés természetvédelmi szemléletformálás
Civilek a Fertő Tájért Egyesület	Sarród	Kommunikáció, PR, rendezvények, világörökségi ügyek
Ferenczi József Nemzetközi Alkotó- és Művész tábor Sarród	Sarród	Táborok és képzőművészeti foglalkozások

46. táblázat: Együttműködés külföldi szervezetekkel a 2021. évben

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
Europarc Federation	Németország (Regensburg))	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek
Danubeparks Association	Horvátország, Kopácsi Rét Natúrpark	Tagszervezete vagyunk a Szövetségnek
Nationalpark Neusiedler See-Seewinkel	Ausztria (Apetlon)	Napi együttműködés a nemzeti parki védett területek kezelésére, bemutatására, közös projektek (PANANET, FERTŐ-NEU-NAT)
Regional Management Burgenland	Ausztria (Pinkafeld)	Közös határon átnyúló INTERREG projektek előkészítése
SOPSR (Természetvédelmi ügynökség)	Szlovákia (Besztercebánya)	Együttműködés kutatások, pályázatok és természetvédelmi kezelések terén
Nationalpark Donau-Auen	Orth (Ausztria)	Transznacionális LIFE projekt előkészítése

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
Somorja város közszolgáltató intézménye, valamint a Szlovák Természetvédelmi Hivatal	Somorja és Pozsony (Szlovákia)	Magyarország-Szlovákia Határon Átnyúló Projekt végrehajtása (NAT-NET-DUNA/DUNAJ) és új projekt tervezése
EUROPEAN GREEN BELT Association	Németország	Tagszervezete vagyunk a szervezetnek
CEEweb for Biodiversity	Budapest	Tanulmányút, workshop, pályázati kommunikáció
Birdlife Austria	Ausztria (Bécs)	A Fertő madárvilága könyv elkészítése (Avifauna projekt)

15. Ellenőrzés

47. táblázat: Ellenőrzések a 2022. évben

Ellenőrzést végző szervezet	Típusa/célja	Fontosabb megállapítások, intézkedések rövid ismertetése
Belső Ellenőrzések 2022-ben	Számviteli jogszabályok betartásának átfogó ellenőrzése	Turisztikai tevékenységre vonatkozóan hinyosságok a szabályok betartásában. 2023-ban utóellenőrzés tervezett.
Külső szervek ellenőrzései	KEHI / jogszabálykövetés-betartás	rendben, elmarasztalás nem történt
<i>EU-s projektek ellenőrző szervei</i>	AT-HU INTERREG projektek záró kifizetési ellenőrzése	rendben, elmarasztalás nem történt
	KEHOP projektek közbülső ellenőrzése	rendben, elmarasztalás nem történt
<i>Egyéb külső szervek ellenőrzései</i>	NAV részéről a munkáltatói jogviszonyok ellenőrzése	rendben, elmarasztalás nem történt

16. Éves munka összefoglalása

Igazgatósági szinten:

- Tavaly is folytattuk a korábbi kutatási és monitorozási tevékenységünket. A Madárvárta/Vogelwarte 2 INTERREG és WECON projektek kifizetésével és a Természeti értékek védelme keret drasztikus lecsökkentésével az idei évben nagyságrenddel kevesebb pénz állt és áll rendelkezésünkre a védett és Natura 2000 területeken végzendő kutatási és monitoring munkára Igazgatóságunkon. Az adatgyűjtéseinkben a munkatársakon, az Igazgatóságunkkal szerződött vállalkozásokon kívül önkéntesek is részt vesznek, de ez nem pótolja a célzott, professzionális kutatók által végzett vizsgálatokat.
- Az igazgatóság fajmegőrzési tevékenysége keretében elsősorban a fokozottan védett (*Pinguicula vulgaris*, *Liparis loeselii*, *Cypripedium calceolus*, *Vipera ursinii rakosiensis*), illetve egyes közösségi jelentőségű fajok érdekében végzünk célzott élőhelykezelési tevékenységet. Az évek óta következetesen folytatott tevékenység meghozta a gyümölcsét, a fajok többségének állapota stabilizálódott vagy jelentősen javult. 2022-ben - a jelenleg is futó Rákosi Vipera LIFE projektnek köszönhetően - a dabasi Vipera Központban sikeresen felnevelt fiatal kigyók visszatelepítése folytatódott a hansági élőhelyeikre, erősítve a meglévő populációkat.
- A fajmegőrzés mellett jelentős Igazgatóságunk élőhely-rekonstrukciós tevékenysége is. A korábbi években megvalósult vizes rekonstrukciók (Nyirkai-Hany, Oslí-Hany, Mekszikópusztai szikes rekonstrukciók) mérséklék a súlyos aszály kedvezőtlen hatásait. A KEHOP projektjeink keretében számos élőhely-rekonstrukciós munka folytatódott a Hanságban és a Fertő-tájon (gyepek és vizes élőhelyek tekintetében). A KEHOP projektből megvalósult hansági vízvisszatartó rendszer első üteme kiválóan vizsgágot a tavalyi évben, a megcélzott területeken mindenhol sikerült biztosítani az élőhelyek ökológiai vízigényét. Mindezek mellett, a korábbi években saját forrásaink terhére megkezdett számos kisebb területen tovább folytattuk az élőhely-helyreállítási munkákat, így a Bécsi-domb sztyepréteinek helyreállítását, a hidegségi láprétek elcserejésedett részeinek megtisztítását, illetve az ezüstfa visszaszorítását a Fertőparton (ez utóbbit a már említett Rákosi Vipera LIFE projekt keretében)
- A vagyonkezelésünkben lévő területeken (12 305 ha) az Igazgatóság elsősorban saját személyzettel, állatállományával és gépparkjával végzi a természeti értékek fennmaradásához szükséges kezeléseket, sokszor dacolva a kedvezőtlen időjárási és finanszírozási viszonyokkal.
- A gyepek természetvédelmi kezelése során elsősorban arra törekszünk, hogy a természeti folyamatoknak utat biztosítsunk. 2022-ben tovább folytattuk régi magyar háziállatállományunk korösszetételének javítását, valamint az egyedszámuk csökkentését, az érintett élőhelyek természetvédelmi, illetve ökológiai viszonyaihoz, mivel a súlyos aszály miatt jelentősen csökkent a gyepterületeken a fűhozam. A jövőben a szárazodás további fokozódására számítunk, amelynek hatásaihoz alkalmazkodnunk szükséges.
- Szorosabbá vált együttműködésünk osztrák társ nemzeti parkunkkal (National Park Neusiedler See-Seewinkel, a megváltozó környezeti feltételek miatt a közös stratégiaalkotás és a megoldások érdekében tett közös erőfeszítések jelentősége folyamatosan felértékelődik. Több közös egyeztetés és tapasztalatcsere le is zajlott 2022-ben, és megkezdtük az újabb közös INTERREG projektek kidolgozását is .
- A pandémia alatt kiáramlott látogatók száma jelentősen mérséklődött még az ingyen látogatható tanösvényeken is. Például a tőzike virágzás idején tapasztalt hétvégi napi 1000-1100 fő visszacsökkent 750- 850 főre. Az elszabadult árak sok területen érintették a nemzeti park munkáját, köztük az ökoturisztikai és környezeti nevelési osztályt is. Szállásaink foglaltságában javulás volt tapasztalható a téli kényszerlezárások ellenére is. A megemelkedett üzemanyagárak az iskolák és óvodák esetében okoztak komolyabb visszaesést, augusztus végétől kezdődően több osztály/csoport is lemodta a lefoglalt programját, mert nem tudták kifizetni a drasztikusan megnövekedett utazási költségeket.
- A Csárda Természetvédelmi Központ átadásával számos új környezeti nevelési és ökoturisztikai lehetőség nyílt meg előttünk, korábbi programjaink minősége jelentősen emelkedett.
- Sikeresen lezajlott a bringás vándor program, az AÖFK e-bike-jait elszállították.
- Az Igazgatósági EU-s projektjeink közül a jelenlegi programperiódus utolsó ATHU Interreg projektjét is lezártuk, a még folyamatban lévő KEHOP projektek és egy SKHU Interreg projekt lezárása idén történik meg, ezek végrehajtása jól halad. A 2021-es évhez hasonlóan 2022-ben is indult egy új LIFE projekt

Igazgatóságunk részvételével, továbbá benyújtásra került a 2,79 milliárd forint értékű hansági RRF projekt, amelyben a támogatási szerződés június 9-én köttetett meg. Folytatódott számos „KEHOP Plusz” projekt előkészítése. Ez utóbbiak egyaránt érintik magukat a természetvédelmi-természetmegőrzési, mint az oktatási-bemutatói tevékenységeinket.

- A vagyonkezelésünkben lévő területeken (12 360,42 ha) az Igazgatóság elsősorban saját személyzettel, állatállományával és gépparkjával végzi a természeti értékek fennmaradásához szükséges kezeléseket.
- A gyepek természetvédelmi kezelését őshonos állatállományunkkal folytatjuk. 2022-ben tovább folytattuk régi magyar háziállatállományunk korösszetételének javítását és állatállományuk szabályozását az érintett élőhelyek természetvédelmi, illetve ökológiai viszonyaihoz illesztve. Ez a folyamat várhatóan még évekig feladatokat ró ránk.
- A természetmegőrzési osztállyal egyeztetve alakítjuk ki évről-évre a legeltetési tervet, ahol számolunk a legelők pihentetési időszakával, a területek igényeivel (ürge élőhely, fészkelőhely stb.), anyaállatok és növendékek takarmányigényével, legelési szokásaikkal.
- Nagy gondot fordítottunk a 2022. január 1-én indult Vidékfejlesztési Program AKG, ÖKO, őshonos állatok „in situ” pályázatokban vállalt kötelezettségek betartására.
- Az állattartásban fontos feladat volt az azonosítások, egyedi jelölések pontos kivitelezése a különböző nyilvántartások (ENAR, OKIR, Szilaj, Bivalynapló, belső nyilvántartás) azonossága valamint a bejelentési határidők betartása.
- Az Igazgatóság gondozásában lévő állatállomány kimagasló genetikai összetételéből adódóan sikeres fiatalítási program valósult meg, melynek eredményeképpen kivételes vérvonalak kerültek megőrzésre apa és anyaállatok tekintetében egyaránt.
- A szarvasmarhák esetében tovább folytatódott az IBR-mentesítési terv végrehajtása, amely az évente kétszeri vakcinázás mellett vérminta vételt és NÉBIH labor vizsgálatot is jelent.
- Géppállományunk javítását tavaszi felkészítést, gépjárműszemle lebonyolítását minden évben elvégezzük.
- A Fertő-tavi, 08-103850-502 kódszámú természetvédelmi és génállomány megőrzési célú különleges rendeltetésű vadászterület kiterjedése 9 145 hektár. Igazgatóságunk személyi állományából 3 fő hivatásos vadász is egyben, akik eredményesen látták el 2022. év folyamán a vadgazdálkodással, vadászattal kapcsolatos teendőket.
- Erdőgazdálkodásunkat továbbra is az Igazgatóságunk vagyonkezelésében lévő védett erdők biodiverzitásának fenntartása (1.245,67 ha), illetve gyarapodása érdekében végezzük, a szükséges beavatkozásokat ennek megfelelően tervezzük.

A Dunamenti Tájegységben:

- az éves munka döntő többségét a napi ügymenet foglalja le. Ebbe értendők a megkeresésekre (magánszemélyek, gazdasági szervezetek, önkormányzatok, hatóságok, stb.) természetvédelmi kezelőként adott válaszok, bejárások, véleményezések intézése; valamint a Kormányhivatal határozataiban szereplő, az ügyfél számára előírt Igazgatóságunkkal történő egyeztetések lebonyolítása.
- Fontos feladat még az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő területek és épületek, építmények, járművek kezelése, fenntartása.
- Területek: az erdők és gyepek fenntartásához, az azokon történő gazdálkodáshoz, illetve élőhely fejlesztéshez szükséges munkák szervezése, vállalkozók keresése, előzetes bejárások, szerződéskötések, munkák ellenőrzése, elszámolások segítése.
- Épületek (Gombóc Természetvédelmi Központ), építmények (kilátók, tanösvények): takarítás, fűnyírás, napi karbantartás, kisebb javítások, szükség esetén vállalkozók keresése, szerződéskötések, munkák ellenőrzése, elszámolások segítése.
- Járművek: megoldható karbantartások elvégzése, javítások és vizsgáztatások ügyintézése.
- Turisztikai feladatok: szállóvendégek fogadása, adminisztrálása, ellenőrzése, távozása, takarítás, mosatás intézése, táborok teljes körű szervezése és lebonyolítása. Ennek a munkának a nagy részét a tájegységben lévő 1 fő környezeti nevelési szakember látja el.
- Őrzési feladatok: A tájegység 6 munkatársa közül 5 természetvédelmi őr, így feladatuk a védett, N2000 területek őrzése, bejárása, tapasztalt jogsértések esetén feljegyzés írása, a keletkezett ügy végig vitele.

- Mivel a tájegység a központtól távol helyezkedik el, így a felmerülő feladatokat a tájegységben dolgozók többnyire önállóan intézik.
- Adminisztráció: A megnövekedett adminisztráció egyre nagyobb részét jelenti a feladatoknak. A helyzetet nehezíti, hogy a munkatársak egymástól és a tájegység központi épületétől távol vannak, így jelentős munkaidő és költség ráfordítást, logisztikai feladatot jelent a nyomtatások, aláírások, megbeszélések, szükséges iratok központba juttatásának, stb. lebonyolítása.

A Fertő Tájegységben:

- A tárgyév során megtörtént az SZMSZ szerint a tájegységhez tartozó tevékenységek átvétele, beleértve a vadgazdálkodást is. A korábbi vadgazdálkodási szakirányító helyett most a megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező tájegység-vezető fogja össze ezt a tevékenységet is, akárcsak a nád-, hal, erdő-, és gyepgazdálkodást.
- Sikerült a Vízügyi Igazgatóság által újraindított fertői nádaratást megfelelő mederbe terelni – a tv-i engedélyek betartása mellett a kihordás és rakodás helyszíneit elvittük a védett gyepterületeinkről.
- Fontos mérföldkő volt az új tájegységi iroda, a Csárda Természetvédelmi Kp. elkészülte, amely kettős funkciót lát el: egyrészt fogadóhelye a Fertő-tavi víziturizmusnak és környezeti nevelésnek, másrészt őrszolgálati bázisként is működik. Mindkét tevékenységhez szükséges egy minden előírásnak megfelelő kikötőhely létesítése, ennek hatósági engedélyezése is megkezdődött.
- A tájegységet több európai uniós finanszírozású projekt is érinti:
 - a Fertő-KEHOP jelenleg az utolsó fázisban van, a gépbeszerzés és a gyeprekonstrukciós munkafázis idén fejeződik be.
 - Végéhez közeledik a Vipera LIFE, melynek során legkésőbb 2024-ben telepítés is történik, ami nagyban befolyásolja a jövőbeni területkezelést.
 - elindult a SteppeLIFE, melynek első eredményei már mutatkoznak – beszerzésre került egy munkagép a gyepkezeléshez, költőládákat gyártattunk és felmértük a kék vércse költőállományát.

A Hanság Tájegységben:

- A klímaváltozás hatására a Fertő-menti legelők eltartó képessége csökken, ezért a korábban ott legeltetett állat állomány egy része a Hanság Tájegységbe került. Ezzel együtt a védett gyepterületek kaszálásának időpontjait és módját is próbáljuk optimalizálni, aminek köszönhetően az élőhelyek ökológiai állapota és a kaszálókön megtermelt széna minősége is folyamatosan javul.
- A Hanság KEHOP projekt keretében helyreállított vízkormányzó műtárgyak és csatornák segítségével a Tájegység jelentős részén képesek vagyunk már tudatos és tervezett, elsősorban ökológiai szempontú vízgazdálkodást folytatni, amelytől már középtávon is az élőhelyek állapotának javulását várjuk.
- Immáron második éve a Tájegységben önálló ökoturisztikai, környezeti nevelő kolléga dolgozik, aminek köszönhetően növekedésnek indult az öntésmajori Hanság Élővilága Kiállítás látogatottsága, rendszeresen indítunk vezetett túrákat a Hany Istók Tanösvényen és egy új nyári táborral bővült a gyermekeknek szánt programkínálatunk.

17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (munkaterv), külön részletezve a tervezett pályázatok ütemezését és megvalósítását.

Igazgatósági szinten:

- A Natura 2000 területek hiányzó céldokumentumainak összeállítása, az elkészült céldokumentumok országos egységesítésében való közreműködés
- A Natura 2000 területek hiányzó fenntartási terveinek befejezése, a HUFH30004 Hanság kiemelt jelentőségű természetmegőrzési és madárvédelmi terület fenntartási tervének felülvizsgálata
- Fokozottan védett fajok és élőhelyeinek kiemelt figyelme, a szárazodás hatásainak nyomon követése,
- Vizes élőhely-rekonstrukciók ökológiai hatásának kutatása és monitoringja (folytatólagos),
- A védett területek, a fokozottan védett növény- és állatfaj előfordulásával érintett területtulajdonosok folyamatos tájékoztatása,
- Az Észak-Hanság és Felső-Szigetköz erdőtervezése során a természetvédelmi szempontok maradéktalan érvényesítése
- Önkéntesség szervezése, önkéntes programok indítása,
- Az aszályok kedvezőtlen hatásainak (ökológiai vízhiány, kételtű szaporodóhelyek idő előtti kiszáradása stb.) csökkentése vízvisszatartással, vízpótlással.
- Predátor fajok (pl.: dolmányos varjú, róka, borz) folyamatos visszaszorítása a rákosi vipera élőhelyein.
- A rákosi vipera visszatelepítésének előkészítése fertői gyepeken,
- A fokozottan védett Kistóalmi láprét évi egyszeri kaszálásának biztosítása (folytatólagos),
- Magyar-osztrák Interreg projektek indítása,
- A Bécsi-domb gyepterületein megkezdett helyreállítási munkák folytatása.
- Az ökoturisztikai és környezeti nevelési osztálynak is prioritás lett az aszály és a vízhiány kérdésköre a 2022-es évben. A természetvédelmi osztállyal közösen természetes vizeinkről és a vizes élőhelyekről írunk tematikusan minden hónapban közösségi felületeinken cikkeket. Az alacsony vízállás miatt a kenus túrák helyszét is át kell alakítani a biztonságos beszállás végett. Illetve minden eshetőséggel számolva alternatív programokat, foglalkozásokat és túrákat készítünk elő az esetleges túl alacsony vízszint vagy kiszáradás esetére. Minden infrastruktúránknál szeretnénk a klíma rezilienciát növelni.
- Az 2023-as évben a Dunamenti Tájegység tanösvényeinek teljes fel- és megújítása lett célul kitűzve.
- Az új Csárda Természetvédelmi Központban teszt jelleggel napközis táborokat tartunk illetve Kócsagvárban is ismét. Ha jók a tapasztalatok szeretnénk majd Természetiskolai Minősítési rendszerbe is felterjeszteni őket. Illetve a nagyközönségnek is szeretnénk bemutatni az épületet, így nevezetes napokon nyílt napokat szervezünk ide.
- A Neusiedler See - Seewinkel National Parkkal közösen több projektet szeretnénk idén és az azt követő években is benyújtani, egymás rendezvényein való kölcsönös megjelenés (pl.:Pannonian Bird Experince); közös könyvkiadás.
- Fertő KEHOP népszerűsítésére 3 közönség rendezvényt tervezünk az év folyamán.
- Az AÖFK által visszaszállított e-bike-okat helyi szolgáltatókkal együttműködve tervezük pótolni.
- Az ideai és korábbi évek tapasztalatai alapján is ingatlanjain fekvése sok esetben hátráltató tényező, idő vagy pénz hiányában sok osztály, csoport egyéni látogató mond le inkább a felkeresésünkről a főutaktól való távoli elhelyezkedésünk és nagyon rossz közönségi közlekedéssel való megközelíthetőségünk miatt. Szeretnénk ennek elejét venni egy régi ingatlanunk, a Soproni „Kakasos ház” felújításával.
- Tervben van a KEOP 3.1.2/2F/09-2009-0002. számú, „Komplex természeti értékvédelmi program a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban” elnevezésű projekt keretében megvalósult Osli-hany vizes élőhely-rekonstrukciós terület ingatlan-nyilvántartási rendezése.
- Célunk továbbá a 2020. évi XL. törvény (a termelőszövetkezeti földhasználati jog alatt álló földrészek tulajdonjogának rendezéséről és egyes földügyi tárgyú törvények módosításáról) alapján 2021. január 1-vel állami tulajdonba került volt „szövetkezeti földhasználati jogos” védett területek vagyongazdálkodásba vétele, melynek eljárását már elindítottuk a Nemzeti Földügyi Központnál.

- Elkövetkezendő időben folytatjuk mezőgazdasági erőgép állomány fiatalítását elsősorban EU-s pályázati forrásokból. Reményeink szerint a megemelkedett földalapú támogatásokból is cserélhetjük elavult erőgépparkunkat.
- Feladatunk a további állományifiatalítás minden álltalunk tartott állatfaj esetében.
- Célunk az őshonos magyar háziállatok fajtajellegeinek és érvonalainak rögzítése, fenntartása. (pl.: a fekete hortobágyi racka juh esetében a darudodás visszaszorítása, a magyar szürkemarha esetében az „A” érvonal erősítése, a magyar házibivaly tekintetében genetikai hálózat további bővítése).
- Terveink között szerepel magyar szürke tenyészbikák, magyar bivaly tenyészbikák és racka kosok vásárlása a tenyészállomány vérfriessítése céljából.
- Génmegőrzés szempontjából ezekre a fajtákra jellemző genetikai sokféleség fenntartása a hosszú távú cél. Ebben az esetben nőivarú és hímivarú egyedeket a tenyésztésbe utánpótlásként úgy állítjuk be, hogy a beltenyésztést teljes mértéken elkerüljük, valamint másik tenyészetből származó apaállat alkalmazásával igyekszünk még inkább szélesíteni a diverzitást.
- A rackajuh állomány fajtatiszta, törzskönyves állományának további növelése a cél, a nem ismert származású állatok létszámát a lehetőségekhez mérten folyamatosan csökkenteni kell.
- 2023-ban első alkalommal használatba vesszük a Lébény melletti ún. Bormász-pusztai telepet, mely 250 felnőtt szarvasmarha teleltetését teszi lehetővé irányított körülmények között.
- A gyepterületek kezelését, karbantartását, ökológiai állapotának megőrzését több mint négy és fél-ezer hektáron végezzük.
- Továbbra is fontos célkitűzésünk a fafajcserés állomány-átalakítás a saját kezelésben lévő véghasználatra érett nemes nyarasokban.
- A szálaló üzemmódba sorolt erdőterületeinken a 2008. év végén elkészült kezelési tervnek megfelelő gazdálkodás folytatása a feladatunk.
- Következő évben is folytatjuk természetvédelmi célú vadgazdálkodási tevékenységünket a 08-103850-502 kódszámú vadászterületen.

Kiemelt tájegységi feladatok a 2023. évben

A Dunamenti Tájegységben:

- A 2022-ben már meglévő, feladatok további folytatása mellett 2023. május 31-ig kell befejezni az ESD Duna/Dunaj című SKHU/1902/4, 1/025 azonosító számú projekt keretében a Lipót 0123/1 helyrajzi számon található gombócosi Természetvédelmi Őrház fejlesztését illetve végrehajtani a projektben lévő programokat.
- Emellett folytatni kell a LIFE20 NAT/AT000063-LIFE Danube Wildisland regisztrációs számú "DANUBE Wild Island Habitat Corridor" című projekt keretében a Duna Erebe-szigeteki mellékág rekonstrukciójához kapcsolódó feladatokat.

A Fertő Tájegységben:

- Kiemelt feladatunk 2023-ban a Csárda természetvédelmi központ továbbfejlesztése és üzemeltetésének beindítása. Az ehhez szükséges vagyonsvédelmi rendszer beszerzése folyamatban van, akárcsak a kikötők engedélyezése. Tervünk ezek hajózási szabályoknak megfelelő kialakítása.
- Fontos feladat lesz 2023-ban a hajózási szabályoknak megfelelő személyi és tárgyi alkalmassági feltételek ismételt biztosítása – a hajóorvosi alkalmassági vizsgálatok megújítása és a szolgálati kishajók műszaki vizsgáztatása.
- A fertői területeken a legelőket évente egyszer tisztító kaszáljuk, ahol az ezüstfa sarjak problémát okoznak ott évente kétszer szükséges a tisztító kaszálás vagy szárzúzózás.
- A KEHOP projektben rekonstruált fertői gyepeken a területeken megmaradt fásszárú növényelemek (tuskók, ágak stb...) eltüntetése kiemelten fontos.
- Terveink között szerepel a Herman Ottó Intézet vezető partnerségével beadandó ürgevédelmi LIFE projekthez történő csatlakozás, melynek során egy 70 ha-os fertő-menti gyepek rekonstrukcióját végeznénk el. Ennek beadása 2023. májusban lesz.

A Hanság Tájegységben:

- Hanság KEHOP projekt eredményes zárása.
- Hanság RRF projekt sikeres menedzselése.
- A területkezelési feladatok hatékonyságának növelése az ökológiai szempontok figyelembevételével, elsősorban a KEHOP projektekben beszerzett új gépek üzembeállításának segítségével.
- A körispusztulással erősen érintett Lébényi Tölgyerdő kezelésének, megújításának intenzívebbé tétele.
- A hansági tájegységben a Solidago-fajokkal fertőzött gyepek karbantartása elsődleges feladat. A kanadai és az amerikai aranyvessző állományát vissza kell szorítani. Javítva a gyepposztótelt és ezzel eleget téve az AKG-ban vállalt kötelezettségeknek is.
- **Jelenleg megvalósítás alatt álló projektek és tervezett pályázatok ütemezése 2023-ban:**
2023. évben a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság a KEHOP Plusz illetve Interreg AT-HU felhívások megjelenésének függvényében a fenti táblázatban szereplő projektterveit kívánja benyújtani, illetve lehetőség szerint elindítani.

1. Induló és tervezett projektek ütemezése

Projekt címe	Tervezett beadás	Tervezett elbírálás	Tervezett kezdés
KEHOP Plusz - Kétéltű szaporodóhelyek rehabilitációja az Észak-Hanságban	2023. ősz	2023. negyedik negyedév	2023. negyedik negyedév
KEHOP Plusz - Gyep- és erdőterületek természetességi állapotának javítása a Fertői Tájegységben – I. ütem	2023. ősz	2023. negyedik negyedév	2023. negyedik negyedév
KEHOP Plusz - Természetvédelmi Központ létrehozása a Soproni Tájvédelmi Körzetben	2023. ősz	2023. negyedik negyedév	2023. negyedik negyedév
KEHOP Plusz - A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi oktatási bázisainak korszerűsítése – I. ütem	2023. ősz	2023. negyedik negyedév	2023. negyedik negyedév
ATHU Interreg – Ökoturisztikai projekt egy határon átnyúló közös nemzeti parki kerékpárkörüti kialakítására, továbbá a közös marketing fejlesztésére	2023. augusztus - szeptember	2023. negyedik negyedév	2024. január
ATHU Interreg – Szemléletformáló kisprojekt a madárvilág és a klímaváltozás témában	2023. augusztus - szeptember	2023. negyedik negyedév	2024. január
ATHU Interreg – A határon átnyúló nemzeti park területén található gyepes és nádas élőhelyeken közös kezelési irányelvek kialakítására	2023. augusztus - szeptember	2023. negyedik negyedév	2024. január
Transznacionális Interreg Danube a tavi denevér védelmére (TransConBat)	1. kör: 2022. november 2. kör: 2023. május	1. kör: 2023. április 2. kör: 2023. szeptember	2023. negyedik negyedév

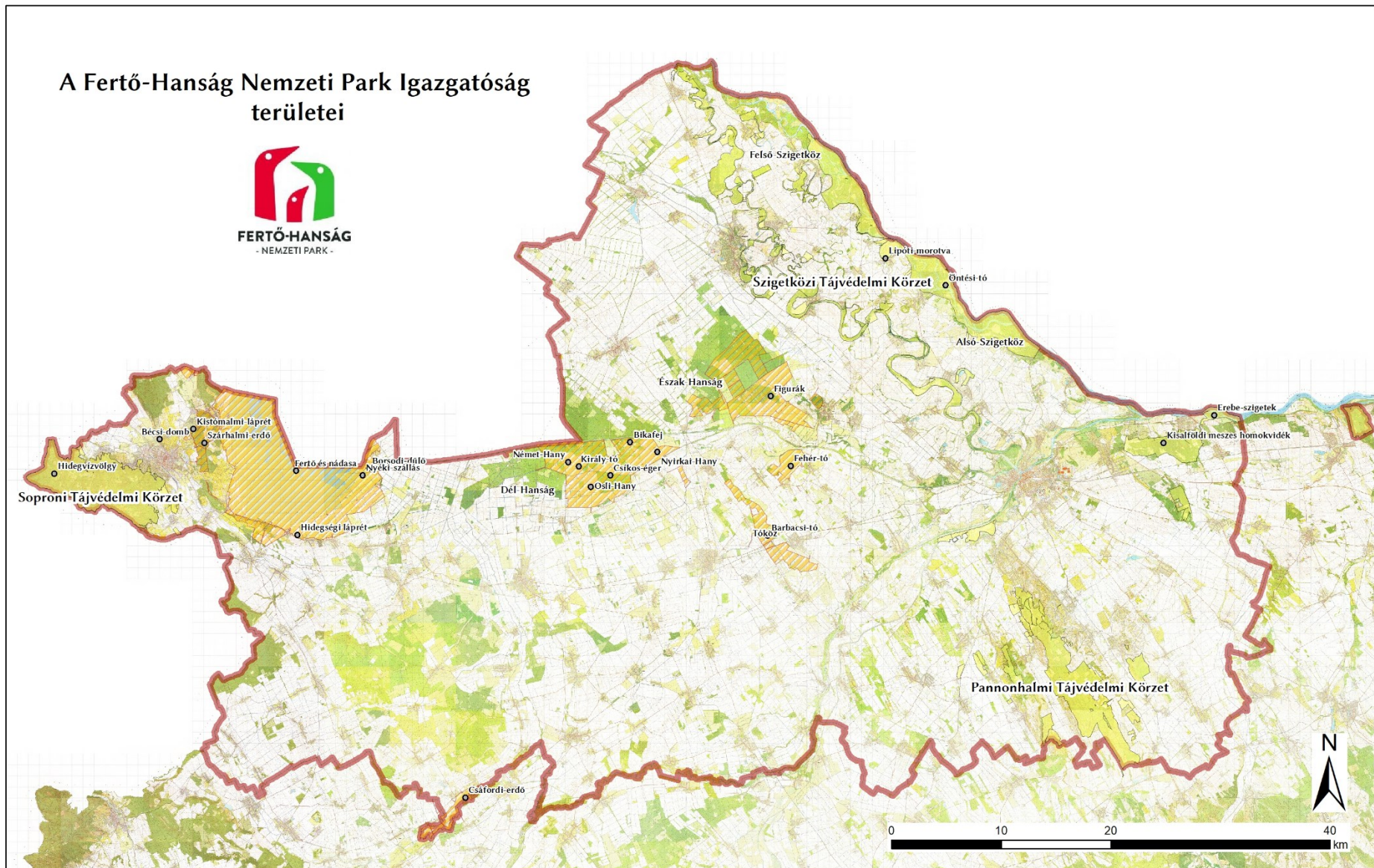
Transznacionális INTERREG Central Europe projekt védett erdőállományokat érintő abiotikus és biotikus hatások modellezése témában - újrabenyújtás	2023. május	2023. szeptember	2023. negyedik negyedév
---	-------------	------------------	-------------------------

2. Jelenleg futó projektek tevékenységeinek 2023. évi ütemezése az alábbiak szerint tervezett:

1. A Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások KEHOP-4.1.0-15-2016-00013: Bormászpuzta állattartó telep építése befejeződik a második negyedévben. A mezőgazdasági gépek szállítása a közbeszerzési eljárás lezárásával, év eleji szerződéskötéssel augusztus végéig megtörténik. A Natura 2000 fenntartási terv elkészül. A projekt zárása megtörténik szeptember végéig.
2. A Fertő-táj természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése – élőhelyfejlesztési beavatkozások KEHOP-4.1.0-15-2016-00059: A gyeprekonstrukciós munkákra vonatkozó szerződés hiányos teljesítése okán a fennmaradó munkákat igyekszünk alternatív megoldásokkal teljesíteni. Az utolsó évben képzéseket, valamint szemléletformáló akciókat és rendezvényeket szervezünk a projekt eredményeinek minél szélesebb körű megosztása érdekében. Földmérés és ingatlanrendezés történik a gyeprekonstrukcióval érintett területeken. Natura 2000 fenntartási terv készül. A lápi póc visszatelepítés lehetőségének felmérése megtörténik. Október 30-áig megtörténik a projekt zárása.
3. LIFE IP GRASSLAND-HU LIFE17 IPE/HU/000018
A projektterületen inváziós növények irtása folytatódik, melyet a Budapest Erdőgazdaság Zrt. kivitelez, de a Nemzeti Park koordinál. Továbbá legeltetés bevezetése is tervezett a területen, szintén az erdőgazdaság által. Folytatódik az ökológiai monitoring, amely januárban pénzügyi teljesítéssel is jár. A katonák oktatása a 2022-ben összeállított oktatóanyag segítségével megtörténik.
4. A rákosi vipera természetvédelmi helyzetének javítása a Pannon régióban LIFE18 NAT/HU/000799: Területkezelések, kiadványok nyomtatása, lakossági fórumok, további szemléletformálás folytatódik. Itatókút megtervezése és kivitelezése is várható az idei évben a Fűzfa-szigeteken.
5. A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság által üzemeltetett oktatási helyszínek korszerűsítése (projekt-előkészítés) KEHOP-4.1.0-15-2021-00099: A projekt a KFF tanúsítvány nehézkes kiadása miatt hosszabbításra került 2023. május 31-éig, a megvalósíthatósági tanulmány átdolgozása fog még megtörténni a KEHOP Pluszban tervezett megvalósítás ütemezettsége okán.
6. Táji léptékű ökológiai célú vízgazdálkodási koncepció megvalósítása a Hanságban (projekt előkészítés) KEHOP-4.1.0-15-2021-00100: A vízjogi létesítési engedélyek megszerzése, továbbá a megvalósíthatósági tanulmány megírása történik meg a pályázat június 30-i tervezett zárása előtt. Továbbá laptopok beszerzése történik a sürgőssé váló tervellenőr szolgáltatás forrásának átcsoportosítása révén.
7. LIFE WILDisland LIFE20 NAT/AT/000063: Az Erebe-szigeteki mellékág rekonstrukciójára vonatkozó közbeszerzési eljárás elindítása a Szlovák-Magyar Határvízi Bizottság általi jóváhagyást követően. Az Erebe-szigetek 91E0 erdőállományaiban inváziós fafajok visszaszorítása is megkezdődik tervezetten.

8. SKHU/1902/4.1/025 - ESD Duna/Dunaj INTERREG SK-HU: A Gombócosi központ felújítási munkálatai előreláthatóan május végéig lezajlanak, projekthosszabbítás jóváhagyása esetén nyáron a felújítást követően még egy nyári tábor meg tud valósulni.
9. RRF-4.3.1-21-2022-00001 – A Hanság Natura2000 ökológiai vízkészlet-gazdálkodásához szükséges műszaki feltételek megteremtése: A tervezésre, műszaki ellenőrré valamint az ökológiai monitoringra vonatkozó közbeszerzési eljárások lefolytatása, szerződéskötés, továbbá ingatlanvásárlás és eszközbeszerzés (gépjármű, laptopok, mobiltelefon) tervezett az idei évre. A megvalósíthatósági tanulmány és az EVD június végéig elkészül.
10. LIFE Steppe LIFE20-NAT-SK-001077: Az ősszel zárult sikeres közbeszerzési eljárás eredményeként a traktor és szárzúzó leszállításra kerül a második negyedévben, ezt követően meg tudnak kezdődni a gyeprekonstrukciósa munkák mindkét tervezett helyszínen. A fészekládák leszállításra és kihelyezésre kerülnek mindkét Natura 2000 területen. További ugarmegállapodások köttetnek meg, mivel a 2022-es célt nem sikerült még elérni. 2 gazdafórumon és 1 nagyrendezvényen veszünk részt (Várbalogi önkormányzat szervezésében).

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság területei

Jelmagyarázat

- Fertő-Hanság Nemzeti Park Tájvédelmi Körzetek Működési terület